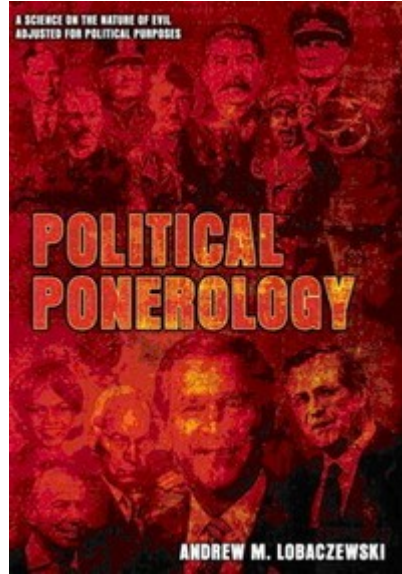

Politička ponerologija - naučni studij o prirodi zla

Andrew M. Lobaczewski

Politička ponerologija

Naučna studija o prirodi zla prilagođenog za političke svrhe

Originalni naslov knjige: Political Ponerology - A science on the nature of evil adjusted for political purposes

Prijevod: Arja, Zoran, Dragan i Boris

PREDGOVOR UREDNIKA

“Nastoj biti kao planina Fujimori. S tako čvrstim i širokim podnožjem da te ni najači potres ne može pokrenuti. Toliko visok da ti i najviša dostignuća beznačajnih ljudi izgledaju ništavno iz tvoje perspektive. Kada ti je um tako visoko kao planina Fujimori, tek onda možeš vidjeti stvari sasvim jasno. I možeš vidjeti sve sile koje su na djelu u oblikovanju događaja i ne samo onih koje se događaju u tvojoj neposrednoj blizini.”

Knjiga koja je pred vama, najvjerojatnije je jedna od najvažnijih knjiga koje ste ikad pročitali. U stvari, sasvim sam sigurna u to. Bez obzira na to tko ste, kojeg ste spola i kojoj etničkoj grupi ili nacionalnosti pripadate, vi ste svakako u nekom momentu svog života osjetili na vlastitoj koži dodir ili neumoljivi stisak hladne ruke Zla. Loše stvari se dešavaju dobrim ljudima, to je činjenica.

Što je Zlo? Historijski, pitanje zla je uvijek bilo teološko pitanje. Generacije teologa napisale su čitave biblioteke u pokušaju da opravdaju postojanje jednog Dobrog Boga koji je kreirao nesavršen svijet. Sv. Augustin pravi razliku između “moralnog zla”- misleći na zlo koje ljudi čine po svom izboru, znajući da čine pogrešno i “prirodnog zla,” misleći na nepogode koje se jednostavno dešavaju - fatalne bolesti, katastrofe poput vulkana, poplava, uragana i sl.

I na kraju, tu je i ono što autor ove knjige, Andrej Lobaczewski, naziva “makrosocijalnim zlom”- zlo toliko veliko da ovladava cijelim nacijama i društvima u ciklusu koji se uvijek iznova ponavlja od drevnih vremena. Historija ljudskog roda, ukoliko je sagledamo objektivno, zaista je grozna stvar.

Bolest i propadanje sudbina su svih ljudi, kako siromašnih, tako i bogatih, kako slobodnih, tako i robova, kako mladih, tako i starih, kako dobrih, tako i zlih ljudi. Ovo se dešava sa takvom nepredvidljivošću i bez ikakvog očiglednog smisla.

Uvijek iznova, čovjek je gledao kako mu usjevi i stoka bivaju uništeni sušom i bolešću. Gledao je kako se oni koje voli muče pod napadom bolesti ili ljudske okrutnosti. Gledao je kako mu se životno dijelo mrvli pod naletom događaja na koje nema nikakvog upliva.

Historija kao znanost kroz svoje različite discipline daje nam pogled na čovječanstvo koji je u suštini gotovo neprihvatljiv. Predatorske migracije gladnih plemena, sva osvajanja i uništavanja kroz prehistoriju, zatim barbarizam srednjeg vijeka, krvoproliće križarskih ratova katoličke Evrope protiv “nevjernika” sa Bliskog Istoka, nevjernika koji su im u stvari braća, užasavajući teror Inkvizicije čija je glad za krvlju ugašena krvlju svetaca i mučenika i na kraju Holokaust i svi genocidi modernog doba. Ratovi, glad i bolesti i dalje haraju svijetom i nisu ništa manje zastrašujući nego nekada. Sad možda i

više.

Sve ovo doprinosi osjećaju potpune bespomoćnosti protiv onog što Mircea Eliade naziva - Teror Historije.

Neki će reći, sada je sve to prošlost, čovječanstvo je ušlo u novu fazu, nauka i tehnologija doveli su nas skoro do prestanka svih tih patnji. Većina ljudi vjeruje da čovjek evoluira, da društvo evoluira. Oni vjeruju da sada imamo kontrolu nad svojom okolinom i zlom koje iz nje vreba, ili barem da ćemo to postići kada George Bush i njegovi pijuni napokon dobiju beskrajni rat protiv terorizma. Bilo što što ne ide u prilog ovoj ideji reinterpretera se ili ignorira.

Nauka nam je dala mnogo divnih darova, svemirski program, TV, penicilin, laser, sulfa-preparate i sve ostalo što bi naš život trebalo učiniti lagodnijim. Na žalost, naš život i dalje nije uopće lagodan. U stvari, može se reći da se nikada prije čovječanstvo nije toliko približilo samom rubu svog totalnog uništenja. Ni na personalnom nivou stvari nisu ništa bolje, zrak koji udišemo i voda koju pijemo sistematski se truju. Naša hrana puna je supstanci koje vrlo malo doprinose njenoj hranjivoj vrijednosti ali su zato jako štetne po naše zdravlje. Stres i napetost prihvaćeni su kao normalni aspekti života, iako postoje dokazi da je upravo stres odgovoran za smrt velikog broja ljudi. Ljudi danas gutaju nevjerovatne količine pilula i tableta, pilule za spavanje, pilule da bi se probudili, tablete da bi završili određeni posao, zatim tablete da bi se opustili. Prosječni stanovnik zemlje troši više para na pilule nego na odjeću, hranu, obrazovanje ili bilo koji drugi proizvod odnosno uslugu.

Na društvenom nivou, mržnja, zavist, pohlepa i međuljudske razmirice stalno se uvećavaju. Stopa kriminala raste brže nego populacija. Zajedno sa ratovima, raznim prevratima i političkim čistkama, milioni ljudi diljem svijeta su bez odgovarajuće hrane i krova nad glavom.

Uz sve ovo suše, poplave, glad, bolesti, te ostale prirodne nepogode i dalje uzimaju ogromni danak u životima.

Kada čovjek promatra svoju povijest onakvom kakva stvarno jeste, neumoljivo mu se nameće zaključak da se nalazi u raljama određenog entiteta koji je potpuno indiferentan prema ljudskoj patnji i mukama. Uvijek iznova, iste muke snalaze ljudski rod i ovo se ponavlja iz milenija u milenijum. Totalna količina ljudske patnje je zastrašujuća stvar. Mogli bi pisati do kraja svijeta, dok ne potrošimo okean tinte i brda papira i opet nikada ne bismo do kraja uspjeli opisati ovaj teror. Ovu zvijer nepredvidive katastrofe koja je uvijek bila s nama. Jer otkad ljudsko srce pumpa toplu krv kroz naša krhka tijela koja neopisivom životnom ljepotom žude za svim što je ispravno i puno ljubavi, kezeća, vrebajuća i prikradajuća zvijer nesvjesnog zla se obližuje u iščekivanju slijedeće gozbe terora i patnje. Od početka vremena, ova misterija ljudskog roda, ovo Kainovo prokletstvo je sa nama. Kroz povjest je uvijek odzvanjao isti vapaj – Moja kazna je isuviše velika!

I tako kada je sagledao svu nelogičnost i jad stanja u kojem se nalazi, drevni čovjek je razvio kosmogoničke teorije ne bi li opravdao svu okrutnost i aberacije te tragičnosti

svoje historije. Istina je u pravilu i generalno, da je čovjek sasvim nemoćan kada su u pitanju kosmičke i geološke katastrofe a već dugo postoji uvjerenje da običan čovjek ne može učiniti ništa da spriječi vojne akcije, socijalnu nepravdu, osobne i porodične tragedije kao i svu silu raznih napada na njegovu egzistenciju koji su toliko brojni da je nemoguće ovdje nabrajati sve faktore te sile.

Ovo bi se moglo promijeniti. Knjiga koja je pred vama daće vam mnoge odgovore o zlu našeg svijeta. Ovo nije samo knjiga o makrosocijalnom zlu, ovo je knjiga o zlu koje susrećemo u svakodnevnom životu, jer u suštini ova dva zla i nisu odijeljena jedno od drugog.

Dugotrajna i sistematska akumulacija svakodnevnog zla neizbježno vodi ka Velikom Zlu koje uništava više ljudi negoli bilo koji drugi fenomen na ovom planetu.

Ova knjiga je također i priručnik za preživljavanje, zaista ovo je možda jedna od važnijih knjiga koje ste ikada pročitali. Naravno, osim ako niste psihopata.

Možda ćete se upitati - Kakve veze ima psihopatija sa personalnim ili makrosocijalnim zlom? Gotovo svakakve. Bilo da ste toga svjesni ili ne, vaš život svakoga dana dodiruje neki od aspekata uticaja psihopatije u svijetu. Zahvaljujući ovim saznanjima pružit će vam se prilika da shvatite da u stvari postoji jako puno toga što možemo učiniti u vezi sa socijalnim i makrosocijalnim zlom, a svakako prva stvar koju možemo učiniti jest da počnemo učiti o ovim fenomenima. Poznata uzrečica – „Ono što ne znam ne može me povrijediti“, u slučaju psihopatije i njenih efekata na ovaj svijet sasvim sigurno ne važi, ono što ne znate vas definitivno može povrijediti.

Danas riječ “psihopat” obično priziva u pamćenje sliku serijskog ubojice Dr. Hanibala Lecter-a iz filma Kad jaganjci utihnu. Moram priznati da je to sa mnom bio slučaj. Međutim, ono što nisam znala jest da psihopate mogu izgledati sasvim “normalno” i “kulturno”. Ove lekcije bolno sam naučila na svojoj koži i one su zabilježene na drugim mjestima, ono što je važno jest da su ovo bile možda najvažnije lekcije u mom životu. Lekcije koje su mi omogućile da prevaziđem blokadu koju sam imala u vezi sa percepcijom svijeta koji me okružuje i onih koji ga naseljavaju.

Što se tiče ovih blokada u percepciji, mislim da moram navesti da sam provela 30 godina studirajući psihologiju, historiju, kulturu, religiju, mitove i tzv. „paranormalno“.

Veliki broj godina provela sam baveći se hipnoterapijom i to mi je dalo jako dobar uvid na koji način i na kojem dubokom nivou funkcioniра ljudski mozak. Unatoč tom znanju kod mene su postojala jaka uvjerenja, određeni skupovi ideja o ljudskim bićima. Ove ideje bile su sasvim pogrešne, gotovo svetogrдне i na sreću moje istraživanje psihopatije ih je sasvim raspršilo.

Jednom sam čak napisala sljedeće:

“Moja praksa mi je pokazala da velika većina ljudi želi činiti dobro, misliti lijepe misli, iskusiti lijepe stvari i donositi odluke koje vode ka dobrim stvarima i oni to stalno rade. Kada većina ljudi tako postupa - što se onda dovraga događa u ovom svijetu?!”

Priznajem, bila sam naivna. Otkad sam ovo napisala naučila sam puno novih stvari, međutim, čak i tada bila sam svjesna kako naš vlastiti um može biti upotrebljen da bi nas prevario.

Dakle, koja su to bila moja uvjerenja koja su me učinila žrtvom psihopate?

Pretpostavljam, prvo je bilo to što sam iskreno vjerovala da “su svi ljudi u osnovi dobri i da žele činiti dobro, misliti lijepe misli ...”

Međutim, vrlo brzo se ispostavilo da ovo nije istina. To sam shvatila ne samo ja, nego i cijela istraživačka grupa i ovo saznanje kao i sve one loše stvari koje su meni (i ostalima meni bliskim) bile učinjene, podstakle su nas da počnemo sa istraživanjem psihološke literature da bismo mogli razumjeti ono što nam se dogodilo.

Ukoliko postoji psihološka teorija koja može objasniti svirepo i nasilno ponašanje, žrtvi takvog ponašanja svakako bi pomoglo da se upozna s tom informacijom, kako ne bi provela veći dio svog života u agoniji duševnog bola i srdžbe. I ponaosob, ako postoji teorija koja bi nam pomogla da shvatimo kakve to riječi i djela mogu premostiti podjele među ljudima, ispraviti nesporazume – takav cilj nam se također učinio vrijednim. I tako smo počeli naš detaljni rad prvo sa temom “narcisoidnosti,” koja nas je zatim odvela do studije o psihopatiji.

Naravno nismo odmah započeli sa dijagnosticanjem i etiketama. Počeli smo sa pretraživanjem literature kako bismo našli bilo što što bi nam moglo pomoći da shvatimo unutrašnji svijet ljudskog bića, zapravo grupe ljudskih bića. Grupu ljudskih bića, preciznije rečeno - koja je potpuno osakaćena. Bića koja su sasvim drugačija od svega s čim smo se prije susretali. Pronašli smo da su ovakva ljudska bića zastupljena u znatnom broju, i da – sudeći prema najnovijim istraživanjima, oni prouzrokuju mnogo više štete ljudskom društvu, nego bilo koja druga tzv. “mentalna bolest”. Martha Stout, koja je predano radila sa žrtvama psihopata piše:

“Zamislite, ukoliko to ikako možete, nemati savjesti. Niti trunku savjesti, nikakve osjećaje krivnje ili žaljenja, bez obzira šta god da uradite, nikakvog osjećaja za dobrobit nepoznatih ljudi, prijatelja, pa čak i članova porodice. Zamislite da vas nikada ne muče osjećaji srama, ni jednog trenutka u životu, bez obzira na to koliko ste sebični, lijeni, štetni za druge ili nemoralni.

Zamislite da vam je koncept odgovornosti potpuno nepoznat, osim kao jedan teret kojeg drugi olako prihvaćaju, kao neke naivne budale.

Ukoliko ste sve ovo uspjeli zamisliti još dodajte svemu i sposobnost da sakrijete od drugih ljudi činjenicu da se vaša psiha znatno razlikuje od njihove. Budući da svatko jednostavno prihvaća da je savjesnost univerzalna pojava među ljudskim bićima, sakrivanje vaše prave prirode ne predstavlja gotovo nikakav problem.

Nema tih osjećaja krivice i sramote koji vas mogu zaustaviti, a drugi vas nikada neće prozvati zbog vaše hladnokrvnosti. Ova ledena krv koja teče u vašim venama je toliko bizarna, toliko strana osobnom iskustvu većine ljudi da će rijetko bilo tko posumnjati

kakvi ste vi u stvari.

Nema toga što ne možete učiniti i ova prednost nad ostalim ljudima koje ograničava njihova savjest najčešće ostaje neotkrivena.

Kako biste u tom slučaju živjeli svoj život?

Što ćete uraditi s tom svojom tajnovitom prednosti nad ostalim ljudima?

Odgovor na ovo pitanje ovisi o tome kakve su vaše želje, budući da svi ljudi nisu isti. Čak i beskrupulozni nisu svi isti. Neki ljudi – bez obzira da li imaju savijest ili ne – preferiraju lagodan život rukovođen inertnošću. Drugi su puni jakih ambicija.

Neki ljudi su briljantni i talentirani, neki su ograničeni i tupavi, a velika većina, bez obzira na to da li imaju savjest ili ne, nalaze se negdje između ove dvije krajnosti. Postoje osobe koje motivira žeđ za krvlju i osobe koje nemaju takvih apetita.

Ukoliko vas ne spriječe silom, nema toga što niste sposobni učiniti.

Ukoliko ste rođeni u pravo vrijeme, imate pristup porodičnom bogatstvu i specijalni talenat za raspirivanje mržnje kod drugih ljudi, vrlo lako možete postići ubistva velikog broja naivnih ljudi. Uz dovoljno novca, ovo možete postići iz daljine, udobno se zavaliti u svoju fotelju i gledati svoje djelo sa zadovoljstvom.

Ludo i zastrašujuće! I istinito – kod otprilike 4% populacije....

Smatra se da su anorektički poremećaji u uzimanju hrane zastupljeni kod otprilike 3.43% ljudi i ovo se obično smatra epidemijskim proporcijama. Ipak, kao što vidimo, ova brojka je nešto niža nego stopa zastupljenosti psihopata. Teški poremećaji koji se klasificiraju kao šizofrenija javljaju se kod svega 1% populacije, što je jedna četvrtina zastupljenosti psihopatije. Centar za kontrolu bolesti u USA smatra da je zastupljenost raka debelog crijeva “zabrinjavajuće velika”. A zastupljenost ovog oboljenja je 100 puta manja od zastupljenosti antisocijalnog poremećaja ličnosti.

Visoka zastupljenost sociopatije u ljudskom društvu ima jak efekat na sve koji žive na ovoj planeti, čak i na one od nas koji nisu bili klinički traumatizirani. Ovih 4% populacije sisa krv iz naših emotivnih odnosa, naših bankovnih računa, naših postignuća, našeg samopouzdanja, mira na zemlji.

Ipak, većina ljudi ne čini ništa zbog ovog poremećaja, ukoliko i čine, onda je ta akcija ograničena na nasilne psihopate, ubojice, serijske ubojice i masovne ubojice, ljude koji su očigledno prekršili zakon više puta. Obično ih tada osuđujemo na smrt.

Međutim, obično nismo ni svjesni velikog broja nenasilnih socijalnih psihopata među nama, ljudi koji nisu očigledni prekršioci zakona i protiv kojih naš zakonski sistem pruža malo zaštite.

Većina nas ne može ni zamisliti da postoji bilo kakva veza između orkestriranja

etničkog genocida npr. i nonšalantnog laganja svom šefu, odnosno, kolegi, ali psihološka povezanost ne samo da je tu, nego je zastrašujuća. Sasvim jednostavno, veza između ova dva naizgled vrlo različita akta je nedostatak unutrašnjih mehanizama koji nas šamaraju (emotivno govoreći) kad god učinimo nešto što vidimo kao nemoralno, neetično, sebično.

Većina nas se osjeća krivim kada pojedje posljednji komadić torte sa tanjura, ne možemo niti zamisliti kako bi se osjećali kada bismo metodično i namjerno povređivali druge ljude.

Oni koji uopće nemaju savjesti su zasebna grupa, bez obzira na to da li su ubojstveni tirani ili samo okrutne socijalne štetočine.

Prisustvo ili odsustvo savjesti je duboka ljudska podjela, vjerovatno značajnija nego inteligencija, rasa ili spol.

Ono što razlikuje sociopata koji živi od rada drugih od sociopata koji povremeno opljačka poneku radnju, ili ono što razlikuje sociopata koji je obični ugnjetavač od onog koji je ubojica, nije ništa drugon nego socijalni status, ambicija, intelekt, krvožednost ili jednostavno splet okolnosti, odnosno, prilika.

Ono što razlikuje većinu ovih ljudi od nas je jedna potpuna rupa u njihovoj psihi, tamo gdje bi trebala postojati najrazvijenija od svih ljudskih funkcija.”

Na početku našeg istraživačkog projekta nismo imali na raspolaganju ovu knjigu Dr. Stout-ove. Imali smo, međutim, na raspolaganju djela Roberta Hare-a, Hervey Cleckley-a, Guggenbuhl-Craig-a i drugih. Međutim, ova djela nisu se previše približavala problemu postojanja velike grupe psihopata koji žive među nama i koji nikada ne bivaju uhvaćeni prilikom kršenja zakona. Onih koji ne ubijaju ili ako to i učine, ne bivaju uhvaćeni. Onih koji čine štetu svojoj porodici, poznanicima i strancima.

Već dugo vremena, većina eksperata za mentalno zdravlje zasniva svoje djelovanje na pretpostavci da psihopate dolaze iz siromašnih sredina, iz djetinjstva u kojem su zlostavljani na ovaj ili onaj način. Ova postavka se konačno ozbiljno revidira u posljednje vrijeme. Kao što Lobaczewski ističe u njegovoj knjizi, postoji određena zabuna između Psihopatije i Antisocijalnog Psihološkog Poremećaja ili Sociopatije. Robert Hare naglašava da postoji veliki broj psihopata koji su također i “anti-socijalni”, međutim, postoji i veliki broj onih koji nikada nisu kalasificirani kao anti-socijalni ili sociopate! Drugim riječima oni mogu biti doktori, odvjetnici, sudije, policajci, kongresmeni, predsjednici korporacija koji otimaju od siromašnih i daju bogatima, pa čak i predsjednici država.

Jedan skorašnji rad (Salekin, Trobst, Krioukova, 2004), sugerira da psihopatija postoji u našem društvu čak i u većem broju nego što je to itko ikad mogao zamisliti:

“Psihopatija, prvobitno definirana po Cleckley-u (1941) nije ograničena samo na umješnost u ilegalne aktivnosti već obuhvata i takve karakterne osobine kao što su manipulativnost, neiskrenost, egocentričnost i nedostatak krivice. Ove karakteristike naći ćemo ne samo kod kriminalaca nego i kod supružnika, roditelja, šefova, odvjetnika, političara, da nabrojimo samo neke. Naše istraživanje zastupljenosti psihopatije među

akademska populacija sugerira da bi možda 5% ili više od ispitivanog uzorka moglo biti karakterizirano kao psihopate, te da velika većina ispitanika pripada muškom rodu (više od 1 na 10 muškaraca, dok je kod žena ta brojka - 1 na 100).

Psihopatija dakle može biti karakterizirana kao ispoljavanje tendencije prema dominaciji i hladnoći. Wiggins (1995) daje sažetak svih prijašnjih raznovrsnih istraživanja u kojem indicira da su takve individue sklone ljutnji i iritaciji, te da jako naginju iskorištavanju drugih. Obično su ovakve osobe arogantne, manipulativne, cinične, egzibicionistički nastrojene, u potrazi za senzacijama, makijavelijanski tipovi, osvetoljubivi i zainteresirani samo za svoju korist.

Dok sebi pridaju ljubav i važnost, smatrajući se visoko vrijednim, drugima ne pridaju tu istu ljubav i status i vide ih kao nedostojne i bezvrijedne. Ovakva karakterizacija je sasvim u skladu sa svim karakteristikama psihopatije koje se obično navode.

Naše istraživanje pokušavalo je odgovoriti na neka osnovna pitanja koja se odnose na strukturu psihopatije u tzv. ne-forenzičkim okolnostima. I tu se vraćamo na Cleckley-ev (1941) originalni naglasak na psihopatiju kao karakternu osobinu ne samo među kriminalcima već i među uspješnim članovima našeg društva.

Ono što smo zaključili je sljedeće:

- (a) Psihopatiju indicira kombinacija dominantnih i hladnih interpersonalnih karakteristika
- (b) Psihopatija je prisutna u društvu u većoj mjeri nego što se to misli
- (c) Psihopatija se rijetko preklapa sa drugim poremećajima ličnosti

Sasvim je jasno da je potrebno sprovesti još mnogo istraživanja da bi se razumjeli faktori koji razlikuju kriminalnog psihopatu od onog koji ne krši zakone.“

Lobaczewski se bavi činjenicom da postoje različiti tipovi psihopata. Jedan tip, koji je možda i najsmrtonosniji od svih jest tzv. esencijalni ili suštinski psihopata. Lobaczewski nam ne daje detaljna uputstva već pokušava dokučiti šta se dešava unutar samog psihopate.

Martha Stout smatra da se psihopate, kao i bilo tko drugi rađaju sa osnovnim željama, stremljenjima, svidanjima i nesvidanjima, što objašnjava zašto su neki od njih liječnici ili predsjednici, dok su drugi sitni lopovi ili silovatelji.

“Omiljen”, “Šarmantan”, “Inteligentan”, “Britak”, “Impresivan”, “Izaziva pouzdanje”, “Veliki uspjeh kod dama” – ovako Cleckley opisuje većinu svojih subjekata istraživanja u knjizi Maska Razumnosti. Izgleda unatoč tome što većina njihovih djela svjedoči o neodgovornosti i destruktivnosti, psihopate često imaju veliki broj kvaliteta

poželjnih kod normalnih ljudi.

Njihovo glatko samopouzdanje funkcionira kao jedan natprirodni magnet za normalne ljude koji čitaju knjige za jačanje svog samopouzdanja ili traže pomoć psihologa da bi bili sposobni za neopterećenu interakciju s drugim ljudima. Psihopat za razliku od njih, nikad ne pati od neuroza, ne sumnja u sebe, nikad ne osjeća duševnu bol i tako liči na ono što "normalni" ljudi žele biti. Čak i kada nisu previše aktivni, psihopate su uvijek "magnet za žene".

Cleckley-eva početna hipoteza je da psihopat pati od dubokog i neizlječivog afektivnog defekta. Ukoliko zaista bilo što osjeća, onda su to emocije najpovršnije vrste.

U stanju je učiniti što god želi, rukovođen najobičnijim hrom, zato što ga posljedice tog istog čina koje bi ispunile običnog čovjeka sramotom, samo-prezirom i neugodnošću, nikada ne muče.

Cleckley smatra da je psihopatija prilično raširena u društvu. Njegovi slučajevi uključuju primjere psihopata koji generalno funkcioniraju normalno u društvu kao businessman-i, liječnici, pa čak i psihijatri.

Danas neki istraživači vide kriminalnu psihopatiju koja se često smatra anti-socijalnim poremećajem ličnosti, kao jedan ekstrem posebnog tipa ličnosti. Smatram da je puno korisnije karakterizirati kriminalne psihopate kao "neuspješne psihopate".

Jedan istraživač, Alan Harrington, ide toliko daleko da tvrdi da je psihopat novi tip čovjeka kojeg su iznjedrili pritisci modernog života.

Naravno, prevaranti i hoštapleri su uvijek postojali ali u prošlosti glavna preokupacija je bila usmjerena a na identifikaciju neuspješnih a nikad na identifikaciju psihopata. Sada se to promijenilo. Sada nam prijete super-sofisticirana moderna varalica koja zna što radi, i radi to tako dobro da nitko ni ne primjeti. Da, psihopate vole svijet biznisa.

"Distanciran od drugih, hladno je vidio njihove strahove i želje te ih je manipulirao kako je htio. Takav čovjek ne mora završiti u zatvoru. Umjesto da ubija druge on može postati tajkun koji će ubijati druge kompanije, otpuštati ljude umjesto da ih ubija, komadati njihove funkcije umjesto njihovih tijela.

Posljedice biznis-kriminaliteta na obične ljude su šokantne. Kriminolog George Bennett kaže: 'Ova vrsta kriminala čini 30% svih slučajeva, više nego bilo koja druga posebna kategorija.'

Poenta je u tome da, po svemu sudeći, novu masku trezvenosti za psihopatu podjednako predstavlja trodijelno business-odjelo, isto kao i razbojnička maska i pištolj. Harrington kaže: 'Danas imamo psihopatu u viđenim krugovima, on više nije gubitnik.' On citira Williama Krasnera, kada kaže: 'Psihopate jako dobro prolaze u beskrupuloznim poslovima prodaje jer za njih predstavlja posebno zadovoljstvo izvući se sa takvim nečim, a nemaju nikakvu savjest u vezi sa svojim klijentima'. Naše društvo koje postaje sve više materijalističko, te je „uspjeh po bilo koju cijenu“, postala krilatica mnogih businessmen-a. Tipični psihopat cvijeta u ovakvoj okolini i obično je viđen kao "business-heroj".

Nasuprot tome, studija “ambulatornih psihopata“ ili onog što zovemo „Psihopat iz vašeg dvorišta,“ jedva da je i započeta.

Vrlo malo se zna o sub-kriminalnim psihopatama. Neki istraživači smatraju da je važno studirati psihopatiju ne kao patološku kategoriju, nego kao generalnu karakteristiku ličnosti u društvu kao cijelini. Drugim riječima, psihopatija se sve više priznaje kao manje više različit tip čovjeka.

Cleckley u stvari sugerira da su psihopate ljudi u svakom pogledu, osim jednog - nedostaje im duša. I ovo ih čini vrlo efikasnim mašinama. Takve mašine mogu pisati skolastičke radove, imitirati riječi emocija ali s vremenom postane jasno da njihove riječi ne prate njihova djela. Radi se o tipu ljudi koji npr. tvrdi da je potpuno skrhan žalošću a onda odu na neku zabavu da bi “zaboravili“. Problem je što oni zaista i zaborave.

Budući da su vrlo efikasne mašine, poput kompjutora oni mogu vršiti veoma kompleksne radnje koje će od drugih izmamiti potporu koja im je potrebna. Na ovaj način, većina psihopata se popne veoma visoko u životu. Tek s vremenom, njihovi suradnici počnu shvaćati da se oni penju ljestvicom uspjeha nemilosrdno gazeći prava drugih. “Čak i kada su potpuno indiferentni prema pravima i interesima svojih suradnika , oni su kod drugih sposobni izazvati povjerenje i pouzdanje“.

Psihopat ne vidi nikakvu grešku u svojoj psihi ili neki razlog za promjenu.

Lobaczewski se bavi problemom psihopatije i njenog znatnog doprinosa makrosocijalnom zlu. Njenoj sposobnosti da se ponaša kao jedna siva eminencija u pozadini osnovne strukture našeg društva. Ono što je vrlo važno je činjenica da ovakav jak utjecaj dolazi od relativno malog dijela čovječanstva. Preostalih 90% ljudskih bića nisu psihopate.

A ovih 90 % ljudi dobro znaju da nešto nije u redu! Problem je što jednostavno ne mogu to jasno identificirati, ne mogu točno naslutiti o čemu se radi. I zato što to nisu u stanju, oni misle da ne mogu ništa učiniti u vezi s tim, da je to jednostavno tako i da je to možda način kojim bog kažnjava ljude.

Ono što se u stvari zaista događa, kako će nam Lobaczewski opisati u ovoj knjizi, to je da psihopate, kao virulentni patogeni organizmi unutar tijela, napadaju tamo gdje smo najslabiji i cijelo društvo biva gurnuto u situacije koje neizbježno dovode do tragedije i užasa velikih razmjera.

Film Matriks, dodirnuo je mnoge baš zbog toga što daje primjer mehanističke klopke u kojoj se ljudi mogu naći zarobljeni, klopke iz koje je nemoguće pobjeći, zbog toga jer misle da svatko iz njihove okoline mora biti isti kao i oni – emotivno, spiritualno ili u bilo kojem drugom pogledu. I to samo zato što neko “izgleda kao čovjek“.

Robert Canup u svom radu Socijalno Sposobni Psihopata, daje nam primjer kako psihopate imaju utjecaj na preostali dio ljudskog društva, navodeći tzv. ‘legalni argument’. Legalni Argument je temelj našeg društva. Uvjereni smo da je nešto sofisticirani princip

društvene pravde. A to nešto je u stvari jedan veoma lukavi trik nametnut normalnim ljudima od strane psihopata, kako bi ih bolje kontrolirali.

Razmislite malo o tome: Legalni argument zasniva se na principu da je onaj tko je najspretniji u korištenju pravne strukture s ciljem da bi ljude uvjerio u nešto, istovremeno i onaj kome vjerujemo. Ovaj 'legalni argument' je postepeno nametnut kao dio naše kulture i kada on napadne naše privatne živote, mi nismo ni svjesni dinamike koja se ovdje dešava. Evo o čemu se tu zapravo radi.

Ljudska bića su naviknuta smatrati da i druga ljudska bića – u najmanju ruku - nastoje činiti ispravne stvari, "biti dobri, poštene i pravični". I tako, vrlo često niti ne zastanemo da bismo se upitali da li je osoba koja je ušla u naš život zaista "dobar čovjek". Kada dođe do sukoba, automatski preuzimamo gore spomenuti 'legalni argument' i podrazumjevamo da je u bilo kojem konfliktu jedna strana djelimično u pravu, na jedan način, kao što je i druga strana djelimično u pravu, na drugi način. Podrazumjevamo da možemo formirati mišljenje koja je strana uglavnom u pravu a koja uglavnom u krivu. Zbog naše naviknutosti na norme 'legalnog argumenta,' čim dođe do nekog konflikta, automatski ćemo pretpostaviti da istina leži negdje između dvije zavađene strane.

Ovdje bi nam moglo pomoći malo matematičke logike.

Pretpostavićemo da je u razmirici jedna strana nevina, poštena i da govori istinu. Sasvim je očividno da laganje ne čini ništa dobro nevinoj osobi. Koje laži nevina osoba može izgovoriti u tom slučaju? Jedina mogućnost je da prizna da je nešto učinila .

S druge strane, za onoga tko je kriv laganje može donjeti samo korist. On može izjaviti da ,nešto nije učinio' i optužiti drugoga za takvo djelo. Kada dobar lažov majstorski izvrne istinu, nevina osoba će izgledati jako loše, naručito ukoliko je nevina osoba poštena i priznaje svoje greške.

Osnovna pretpostavka da istina leži negdje u sredini između dvije zavađene strane, u stvari, uvijek daje prednost strani koja laže. Ovo neminovno rezultira prednošću na strani onih koji lažu, odnosno, psihopata. A sam čin davanja svjedočanstva pod prisegom nije ništa drugo nego farsa. Ukoliko je osoba lažov, ništa joj neće značiti prisega da će govoriti istinu. S druge strane prisega ima snažan efekt na iskrene svjedoke.

I opet, prednost je na strani lažljivca.

Dakle osnovna postavka je da psihopate imaju jasnu prednost nad ljudskim bićima sa razvijenom savješću i osjećajima. Izgleda da su savjest i osjećaji povezani sa apstraktnim konceptima 'budućnosti' i 'drugih'. Ovdje se, u stvari, radi o 'prostorno-vremenskim' konceptima. Možemo osjećati strah, saosjećanje, tugu, itd. zato što smo u stanju zamišljati apstraktne koncepte, zamišljati budućnost na osnovu naših vlastitih iskustava iz prošlosti, kao što možemo zamišljati 'koncepte događaja' na milion različitih načina. Možemo sebe vidjeti u tim zamišljenim događajima iako su oni izvan nas i to u nama izaziva određene osjećaje. Ne možemo učiniti nešto što će nekog povrijediti, zato što možemo zamisliti kako bi bilo da to netko učini nama, tj. kako bismo se mi tada osjećali. Drugim riječima, u stanju smo se sa drugim individuama identificirati ne samo prostorno (nego i u vremenu).

Izgleda da psihopate ovo nisu u stanju. Za njih je 'zamišljanje' u smislu povezivanja slika između sebe i drugih nemoguće.

Naravno, oni mogu imitirati osjećaje ali jedini stvarni osjećaji koje oni izgleda imaju su osjećaji "predatorske gladi" za onim što žele. Tako oni osjećaju potrebu/želju kao ljubav i ukoliko im je ovo uskraćeno, oni će reći da nisu voljeni. Štoviše, ova perspektiva kroz potrebu/želju pretpostavlja da je jedino "glad" psihopata stvarna, a sve što se nalazi izvan psihopate nije stvarno, osim ukoliko to nije pogodan material za konzumaciju od strane psihopate. "Može li se to iskoristiti i može li mi to nešto omogućiti?" jedina su pitanja o kojima psihopate razmišljaju. Sve ostalo podređeno je tim pitanjima.

Ukratko, psihopata je predator. Ukoliko se prisjetimo kako izgleda interakcija predatora i njegovog plijena u životinjskom carstvu, možemo dobiti određenu sliku šta se nalazi iza "maske razumnosti" koju nosi psihopata. Kao što životinjski predator razvija sve moguće taktike za vrebavanje plijena, njihovo odvajanje od krda, približavanje i onemogućavanje njihovog otpora, tako i psihopata konstruira sve moguće načine kamuflaže-riječima i svojim izgledom, lažima i manipulacijama, ne bi li što bolje asimilirao svoj plijen.

I to nas dovodi do važnog pitanja – šta u stvari psihopata zaista želi od svojih žrtvi? U slučaju novca i moći, nije teško vidjeti što psihopata želi. Ali u mnogim slučajevima, kao npr. u ljubavnim vezama ili lažnim prijateljstvima, nije tako lako ustanoviti za čim u stvari žudi psihopata. Bez da previše odlutamo u spiritualne špekulacije – što je uradio Cleckley - možemo reći da se čini da psihopata uživa gledajući druge kako pate. Kao što normalni ljudi uživaju gledajući druge ljude sretnim ili čineći stvari koje će kod drugih izazvati osmijeh, psihopata uživa u suprotnom.

Tko god da je promatrao mačku kako se igra s mišem, prije nego što ga ubije i pojede, vjerovatno je pomislio kako se mačka "zabavlja" mišjim vratolomijama i ne može niti zamisliti užas i patnju miša. U tom slučaju mačka nije kriva za bilo kakav zli predumišljaj. Miš umire, mačka je sita i to je priroda.

Međutim, u najvećem broju slučajeva psihopate na kraju ne pojedu svoju žrtvu.

Naravno postoje i ekstremni slučajevi kada se interakcija završi upravo tako.

Kanibalizam u ljudskom društvu ima dugu povijest. Međutim, u svakodnevnom životu psihopate ne idu do kraja da tako kažemo. Ajdemo onda opet pogledati situaciju mačke i miša ali ovaj put drukčijim očima. Ovaj put se upitajmo: može li biti isuviše jednostavno objašnjenje da se mačka jednostavno zabavlja gledajući miša kako pokušava pobjeći?

Da li u ovoj dinamici postoji nešto više od onoga što možemo vidjeti? Zašto bi ovakvo ponašanje bilo evolucijom ugrađeno u mačku? Da li je miš ukusniji nakon što kemijske molekule straha preplave njegovo malo tijelo? Da li prestravljenost čini miša delikatesom?

Ovo sugerira da moramo pristupiti problemu psihopata iz nešto drugačije perspektive. Ono što zaista znamo je da većina ljudi nakon interakcije sa psihopatama i

narcisodima poslije toga redovno prijavljuje osjećaj “kao da im je isisana energija,” zbunjenost a veoma često prisutno je i pogoršanje zdravlja. Da li u ovome leži objašnjenje zašto se psihopate upuštaju u “ljubavne odnose” koji ne mogu rezultirati ni u kakvoj materijalnoj koristi?! Da li ovdje u stvari dolazi do konzumacije žrtvine energije?!

Ovo ne možemo sa sigurnošću odgonetnuti . Možemo promatrati, teoretizirati, špekulirati i postavljati hipoteze. Ali na kraju, samo žrtva može ustanoviti što je izgubila kroz dinamiku ovakvog odnosa. A ovo je često mnogo češće nego materijalna korist.

Sve upućuje na to da su psihopate – žderači duša ili psihofagi.

U proteklih nekoliko godina mnogi psiholozi i psihijatri, te razni drugi zaposleni na području mentalnog zdravlja, počinju sve više pridavati važnost ovim problemima kako bi objasnili stanje u kojem se trenutno nalazi naš svijet, te mogućnost da postoji bitna razlika u mentalnoj strukturi individua kao što su G.W. Bush i tzv. Neokonzervativci i ostatka populacije.

Knjiga Dr. Stout-ove, do tančina opisuje kako ovakve osobe nemaju karakteristike osoba koje obično poznajete.

U svakom slučaju, čak i bez ovog njenog rada, u vrijeme dok smo proučavali ovu materiju, postalo nam je sasvim jasno da se sa ovim fenomenom susreo svatko u većoj ili manjoj mjeri u nekom trenutku svog života. Također smo shvatili da psihološki profili koji su se pri tom iskristalizirali precizno opisuju individue koje traže pozicije vlasti, naručito u politici i ekonomiji. Ovo nije nova ideja ali zaista je nismo uzimali ozbiljno sve dok nismo uočili obrasce njihovog ispoljavanja i prepoznali ih u ponašanju brojnih povjesnih ličnosti a kasnije i kod G.W. Busha i članova njegove administracije.

Trenutne statistike kazuju da je u svijetu znatno više psihološki bolesnih osoba, nego zdravih. Ukoliko uzmete prosječni uzorak osoba u bilo kojem životnom segmentu, nije teško uočiti da znatan broj ljudi ispoljava patološke simptome u većoj ili manjoj mjeri. Tako ni politika nije izuzetak. Međutim, ova činjenica je užasna zbog toga što patologija kod ljudi koji su na vlasti može imati katastrofalne posljedice za sve ljude kojima vladaju.

I tako smo se odlučili pozabaviti ovim fenomenom i objaviti rezultate na internetu. Kada je material objavljen, počela su pristizati pisma čitalaca zahvalnih što smo im pomogli da razumiju što se u stvari događa u svijetu koji izgleda kao da je potpuno poludio. Nama se odmah učinilo da ovo ima epidemijske razmjene i u određenom smislu – bili smo u pravu.

Ukoliko osoba sa vrlo infektivnom bolesti preko posla dolazi u kontakt sa velikim brojem ljudi, doći će do epidemije. Na isti način, ukoliko je osoba na poziciji političke vlasti psihopata, on ili ona će izazvati epidemiju kod ljudi koji suštinski nisu psihopate.

Ovakve naše ideje nenadano su dobile potvrdu iz izvora o kojem nismo ni slutili. Od autora knjige koja je pred vama, Andrew-a Lobaczewskog, dobili smo sljedeći email;

Poštovana Gospodo,

preko mog kompjutera došao sam do vašeg Istraživačkog Projekta o Psihopatiji. Moram vam reći da radite posao od neprocjenjive važnosti za budućnost svih nacija...

Ja sam prilično ostarjeo klinički psiholog . Prije 40 godina učestvovao sam u tajnom istraživanju prave prirode i psihopatologije makro-socijalnog fenomena zvanog Komunizam. Ostali učesnici bili su naučnici iz još starije generacije i sada više nisu sa nama.

Jedna duboka studija prirode psihopatije ispostavila se kao nužnost da bismo uopće mogli pokušati razumjeti ovaj fenomen.

Dosta toga što vi radite, radili smo i mi tada. Ja ću vam rado omogućiti pristup vrijednom naučnom dokumentu koji će vam pomoći u daljnjem radu. Radi se o mojoj knjizi Politička Ponerologija – Nauka o prirodi zla u politici. Ovu knjigu također možete naći u knjižnici kongresa, kao i u nekim univerzitetkim i javnim knjižnicama.

Ukoliko ste zainteresirani, rado ću vam poslati kopiju.

S poštovanjem

Andrew M. Lobaczewski

Bez razmišljanja sam odgovorila da bih rado pročitala ovu knjigu. I dobila sam je nakon nekoliko tjedana.

Čitajući je, sa svakom novom stranom bila sam svjesnija da u svojim rukama držim kroniku spuštanja u pakao, transformacije i trijumfalnog povratka svijetu sa znanjem o tom istom paklu. Znanjem koje je od neprocjenjive važnosti za sve nas, naručito u sadašnjem trenutku, kada se čini da sličan pakao prijeti da proždre cijeli planet. Rizik koji su na sebe preuzeli ovi naučnici je za mnoge od nas neshvatljiv. Mnogi od njih bili su mladi, tek započeli svoju karijeru kada su nacisti počeli gaziti Evropu. Preživjevši sve te strahote dočekali su Staljina i komuniste koji su zamijenili naciste. Preživjeli su strahote koje mi koji se suprotstavljamo Bush-ovom Rajhu ne možemo ni zamisliti.

Bazirano na sindromu koji opisuje bolest, izgleda da će – naručito Sjedinjene Države a možda i cijeli svijet, uskoro ući u “težak period“ takvog užasa da će Holokaust drugog svjetskog rata izgledati samo kao pokusni eksperiment.

Oni su prošli kroz sve to i donijeli nam nazad informaciju koja može poslužiti da spasi naše živote kao jedna mapa za navigaciju u tami, koja je polako počela padati.

Laura Knight Jadzyk

Predgovor autora

Prije nego što stavim u ruke cijenjenog čitaoca dijelo na kojem sam uglavnom radio u sitne sate pred odlazak da teško zaradim koranicu kruha, moram se ispričati za određene nedostake koji su nastali usljed nepredviđenih okolnosti.

Ovi nedostaci moraju biti ispravljani u to nema sumnje, međutim, najvažnije je da informacije na kojima je bazirana ova knjiga što prije ugledaju svijetlost dana.

Zbog tih nedostataka čitaocu dugujem objašnjenje i moram opisati pod kakvim je okolnostima ovaj rad obavljan. Ovo je u stvari treći rukopis koji sam uradio o istoj temi. Prvi sam bacio u kotao centralnog grijanja, upozoren na vrijeme da će nakon samo nekoliko minuta usljediti pretres.

Drugu kopiju poslao sam u Vatikan jednom crkvenom velikodostojniku preko američkog turista i od tada nemam nikakvu informaciju što se sa njom zbilom.

Ova duga povijest učinila je rad na trećoj kopiji još mukotrpnijim. Prijašnji paragrafi i već upotrebljene fraze uvijek proganjaju um piščev i čine planiranje koncepta nove knjige još težim.

Dva prijašnja manuskripta bila su pisana prilično zakukuljenim jezikom namjenjenom specijalistima sa određenim obrazovanjem, naručito na polju psihopatologije.

Nepovratni gubitak prijašnjih verzija znači i gubitak velikog broja statističkih podataka i fakata koji bi bili dragocjeni za svakog specijalistu iz ovog polja psihologije.

Uz to je izgubljeno i nekoliko analiza pojedinačnih slučajeva.

Sadašnja verzija sadrži jedino statističke podatke koji su memorizirani usljed čestog ponavljanja ili one koji su mogli biti rekonstruirani sa zadovoljavajućom preciznošću.

Također su dodati oni podaci koje sam smatrao neophodnim za prezentaciju teme čitaocima sa solidnim generalnim obrazovanjem, naručito onima iz političkih nauka i političarima.

Gajim nadu da će ovaj rad doseći širu publiku i poslužiti kao baza za razumijevanje savremenog svijeta i njegove povijesti. Da će poslužiti čitaocu za bolje razumijevanje sebe, svojih susjeda, drugih naroda... moram napomenuti da je moj rad baziran na rezultatima istraživanja mnogih autora od kojih su mi neki bili osobno nepoznati. Način na koji je knjiga komponirana onemogućuje pojedinačno izražavanje zahvalnosti .

Moj rad se odvijao u Poljskoj, daleko od aktivnih političkih i kulturnih centara. Tu sam obavio seriju detaljnih testova i observacija koje su kombinirane sa generalnim rezultatima brojnih drugih eksperimenata s ciljem stvaranja jednog sveobuhvatnog djela koje bi nam pomoglo u razumijevanju makrosocijalnog fenomena koji nas okružuje.

Ime osobe koja je trebala obaviti finalnu sintezu bilo je tajna, što je i razumljivo za tadašnje uvjete. Povremeno bih dobio anonimne sažetke rezultata istraživanja drugih

istraživača u Poljskoj i Mađarskoj. Neki podaci su i objavljeni jer sami za sebe nisu bili sumnjivi i ove podatke možemo i dan danas pronaći.

Očekivana sinteza svih istraživanja na kraju se ipak nije dogodila. Svi moji kontakti postali su nedostupni usljed čistki Post-Staljinovog doba. Preostali naučni podaci u mojim rukama bili su nekompletni, pa ipak od neprocjenjive vrijednosti. Trebalo mi je mnogo godina usamljeničkog rada da bih pretočio ove fragmente u razumljivu cijelinu, popunjavajući rupe svojim vlastitim eksperimentima i istraživanjima.

Moje istraživanje suštinske psihopatije i njene uloge u makrosocijalnim fenomenima rađeno je paralelno ili kratko nakon istraživanja drugih. Njihovi zaključci došli su do mene naknadno i samo potvrdili moje vlastite. Ono što je najosobnije u mom radu je generalni koncept za novu naučnu disciplinu pod nazivom – Ponerologija.

Sintezu sam uradio kako sam najbolje znao.

Kao autor finalnog djela izražavam duboku zahvalnost svima koji su inicirali istraživanje, te ga sprovodili unatoč riziku za svoje karijere, zdravlje i živote. Želio bih odati poštovanje svima onima koji su platili za ovo istraživanje svojim životima.

Nadam se da će ovaj rad ponuditi barem malu kompenzaciju za njihovu žrtvu gdje god da se oni danas nalaze.

New York, August 1984

Predgovor Izdanju Red Pill Press-a

Prošlo je dvadeset godina otkad sam napisao ovu knjigu. U međuvremenu sam postao starac. Jednog dana, zahvaljujući kompjutoru došao sam u kontakt sa naučnicima iz Quantum Future Grupe koji su me uvjerali da su okolnosti sazrele za to da moja knjiga ugleda svijetlost dana i posluži čovječanstvu. I tako je knjiga odštampana.

Posljednjih dvadeset godina bilo je prepuno raznovrsnih političkih događanja. Naš svijet se promijenio iz korijena djelovanjem fenomena opisanih u mojoj knjizi. Nivo znanja se dramatično povećao zahvaljujući naporima dobronamjernih ljudi. Unatoč tome naš svijet je daleko od iscjeljenja a ostaci teške bolesti su i dalje aktivni. Bolest se ponovno pojavila, ovaj put vezana za drukčiju ideologiju. Zakoni geneze zla i dalje odražavaju posljedice na milione ljudi. Političkim fenomenima koji ugrožavaju mir suprotstavljaju se vojna djelovanja. U manjim slučajevima ovakve pojave su osuđene i suzbijane od strane moralne nauke. Međutim, ukoliko se problemu ne pristupi uz aplikaciju objektivnog znanja o samoj prirodi zla, svi učinjeni naponi i oni koji se čine, postaju beznačajni, pa čak i opasni. Ovo iz prostog razloga što ovakvi naponi ne uzimaju u obzir poznati medicinski kredo – ‘Ignota nulla curatio morbid.’ (Nemoj ni pokušavati da liječiš ono što ne razumiješ).

Pad komunizma došao je uz veliku cijenu, sve one nacije koje sada misle da su slobodne, uskoro će ustanoviti da i dalje plaćaju.

Vjerovatno ćete se upitati: zašto ovaj rad eminentnih istraživača na prevenciji širenja bolesti makrosocijalnog zla, dosad nije imao nikakve koristi.

To je duga priča.

Ja sam bio proglašen za praktikanta “opasne” nauke u Austriji od strane “prijateljski nastrojenog” liječnika za kojeg se kasnije ispostavilo da je agent komunističke tajne službe.

Svi kanali i mreže u New York-u bili su mobilizirani s ciljem onemogućavanja da se informacije koje ova knjiga sadrži učine dostupnim javnosti. Ovo je bilo strašno saznanje - opresivni sistem koji sam izbjegao bio je jednako prisutan u Sjedinjenim Državama, ali puno bolje prikriven.

Bilo je krajnje demoralizirajuće promatrati sistem sačinjen od svjesnih i nesvjesnih pijuna. Gledati ljude koji su vjerovali svojim razumnim “prijateljima” – ne znajući da se radi o komunističkim agentima. Takvi ljudi su djelovali protiv mene s jakim patriotskim nabojem. Kao rezultat svega toga, morao sam prihvatiti fizički posao u dobu kada sam bio spreman za penziju jer nije bilo drugog načina da preživim.

Moje zdravlje to nije moglo izdržati i dvije godine su bile izgubljene.

Također mi je postalo jasno da ja nisam bio prvi koji je donio ovo znanje u Ameriku, zapravo bio sam treći, a moji prethodnici doživjeli su istu sudbinu.

Unatoč svim ovim prilikama, istrajao sam i moja knjiga je konačno završena 1984, te pažljivo prevedena na engleski jezik. Oni koji su je pročitali, ocijenili su je kao “jako

informativnu” ali ona nikada nije objavljena. Za urednike specijalizirane za psihologiju bila je “previše ispolitizirana”, dok je za političke urednike sadržavala isuviše psihologije i psihopatologije. Na kraju, postalo je sasvim očividno da knjiga nije prošla nevidljivu “inspekciju”.

Vrijeme političkog značaja ove knjige nije prošlo, njena naučna esencija ostaje premanentno vrijedna i inspirativna. U vremenima koja dolaze, ona može poslužiti dobroj svrsi, ukoliko je primjenjena na odgovarajući način i proširena.

Dodatna istraživanja u ovoj oblasti mogu doprinjeti novom razumijevanju problema koji muče čovječanstvo milenijumima. Ponerologija bi mogla poslužiti kao moderna naučna potpora već postojećim moralnim naukama.

Tako bi ovaj rad mogao doprinjeti progresu ka univerzalnom miru.

Upravo iz toga razloga sam odlučio pretipkati već izbljedjeli manuskript nakon gotovo 20 godina. Originalni rad prezentiran u New York-u prije toliko godina, nije pretrpio znatnije izmjene. Dakle, on može ostati kao svjedočanstvo opasnog rada nekolicine prvoklasnih naučnika i mene, obavljan u mračnim i tragičnim vremenima, pod teškim uvjetima a pri tom i dalje dobar naučni rad.

Moja je želja da se ovaj rad nađe u rukama onih koji su spremni nositi ovakav teret i napredovati sa teorijskim istraživanjem ponerologije, dodati detaljne podatke da bi zamjenili one koji su izgubljeni i primjeniti sve u praksi za dobro, kako pojedinačnih, ljudi, tako i svih nacija.

Dugujem veliku zahvalnost gđi Lauri Knigh-Jadzyk i prof. Arkadius Jadczyk-u, te njihovim prijateljima za srčanu podršku i razumijevanje, te njihov rad uložen u izdavanje ove knjige.

Andrew M. Lobaczewski ~ Rzeszow - Poljska, Decembar 2005

Zamolio bih čitaoca da zamisli veliku dvoranu u staroj gotičkoj zgradi univerziteta.

U toku naših studija puno puta smo tamo slušali predavanja vrsnih filozofa i naučnika.

Ovoga puta tamo su nas uputili pod prinudom, godinu dana prije diplomskog da bi smo slušali predavanja indoktrinacije koja su odnedavno uvedena.

Za katedrom se pojavio netko koga nitko nikada prije nije vidio, informirajući nas da će on odsada biti profesor.

Bio je prilično elokventan ali u njegovom govoru nije bilo ničeg naučnog. Nije postojala nikakva razlika između naučnih i običnih koncepta a granične ideje i zamisli tretirao je kao mudrosti u koje ne treba sumnjati. Svakog tjedna, po devedeset minuta obasipao nas je naivnom i tendencioznom paralogikom i patološkim viđenjem realnosti.

Prema nama se odnosio sa prezirom i slabo prikrivenom mržnjom.

Buduci da je svaki pokušaj ismijavanja mogao imati vrlo ozbiljne posljedice, morali smo ga slušati s pažnjom i ozbiljnošću.

Uskoro su se pojavile glasine o podrijetlu ove osobe. Došao je iz krakovskog predgrađa, završio je srednju školu, međutim, nitko nije znao da li je maturirao ili ne.

U svakom slučaju, ovo je bio prvi put da je on kročio kroz univerzitetsku kapiju, i to ni manje ni više, nego kao profesor.

Između sebe smo se došaptavali – “Ne možeš nikoga ubijediti ni u što, na ovakav način.”

“Ovo je u stvari propaganda protiv njih samih!”

Međutim, nakon dugotrajne psihičke torture, dugo je vremena trebalo da bilo tko smogne snage i da progovori.

Počeli smo sami sebe analizirati, pošto je bilo sasvim očevidno da je nešto čudno preuzelo kontrolu nad našim umom i da smo počeli gubiti bitne vrijednosti.

Svijet psihološke realnosti i moralnih vrijednosti izgledao je dalek i obavijen hladnom maglom. Naša osjećanja ljudskosti i solidarnosti izgubila su svoje značenje a isto se dogodilo sa našim patriotizmom i prethodno usvojenim kriterijumima.

I onda bi se međusobno pitali – “Je li se i tebi događa isto?” Svako od nas je na vlastiti način doživio ovu brigu za svoju osobnost i budućnost. Neki su na ova pitanja odgovorili tišinom. Ispostavilo se da će dubina ovih iskustava biti različita za svakog od nas.

I tako smo se pitali, kako se zaštititi od posljedica ovakve “indoktrinacije“. Teresa D. je bila prva koja je nešto predložila: “Ajmo provesti vikend u planini!“ I upalilo je. Ugodno društvo, malo šale, umor, dobar san i naše ljudske ličnosti su se vrtatile ali ipak sa određenom zadržkom. Ispostavilo se da vrijeme također stvara određenu vrstu psihološkog imuniteta, međutim ne kod svakog. Analiziranje psihopatskih karakteristika “profesorove“ ličnosti ispostavilo se kao jako dobar način za zaštitu naše osobne mentalne higijene.

Mislím da nije teško zamisliti našu zabrinutost, razočarenje i iznenađenje, kada su neki od naših kolega koje smo znali tako dobro, odjednom počeli mijenjati svoje poglede na svijet a njihovi načini razmišljanja počeli nas podsjećati na “profesorovo“ blebetanje.

Njihova dotad prijateljska osjećanja postala su primjetno hladnija, iako nisu postala sasvim neprijateljska. Dobronamjerni i kritički argumenti nisu do njih dopirali. Odavali su dojam kao da su inicirani u neko tajno znanje, mi smo bili sada njihove bivše kolege koje još uvijek vjeruju u ono što su ih nekakvi “stari prevaziđeni profesori“ učili. Uskoro smo postali oprezni s onim što bismo im saopćavali. I uskoro su ove naše kolege prišle Partiji.

Tko su oni bili, iz koje socijalne grupe su došli i kakva vrsta studenata, odnosno, ljudi? Kako to da su se tako promijenili za manje od godinu dana? Kako to da ni ja, ni većina mojih kolega nismo podlegli ovom fenomenu i procesu? Mnoga od ovih pitanja vrzmala su nam se po glavi tih dana. I upravo tada, iz ovih pitanja, opservacija i stavova, rodila se ideja da bi se ovaj fenomen mogao objektivno studirati i razumjeti, ideja čijeg ćemo značaja postati svjesni tek kasnije.

Mnogi od nas tek svršenih psihologa učestvovali su u ovim inicijalnim opservacijama i razmišljanjima ali mnogi su se kasnije osuli suočeni s materijalnim i akademskim problemima. Na kraju nas je ostalo svega nekoliko a autor knjige koja je pred vama mogao bi se sada nazvati posljednjim Mohikancem.

Bilo je relativno lako ustanoviti porijeklo i situaciju ljudi koji su podlegli opisanom procesu koji sam ja tada nazvao “transpersonifikacija“. Dolazili su iz svih socijalnih grupa uključujući aristokratske i žestoko religiozne familije i izazvali su raskol u našoj studentskoj solidarnosti u omjeru od nekih 6%. Preostala većina je nastavila patiti od različitih stupnjeva personalne dezintegracije što je dovelo do još većeg izraza individualne potrage za vrijednostima potrebnim da bi smo se ponovno pronašli. Rezultati su bili različiti i ponekad kreativni.

Već tada tada nismo imali nikakvih sumnji o patološkoj prirodi ovog procesa „transpersonifikacije“ koja je bila slična ali ne i identična u svim njegovim slučajevima. Trajanje navedenog fenomena bilo je različito, neki od ljudi njime zahvaćeni, kasnije su postali fanatici. Neki su se zahvaljujući različitim okolnostima izvukli iz cijelog procesa i obnovili svoje normalne veze sa društvom. Oni su bili nadomješteni, jedina konstantna vrijednost u novom političkom establišmentu bio je magični broj od 6%.

Pokušali smo ocijeniti talentiranost onih kolega koji su podlegli ovom procesu transformacije ličnosti i došli smo do zaključka da je u prosjeku nadarenost ovih kolega bila nešto niža od prosjeka studentske populacije. Bilo je očigledno da je njihova slabija otpornost najvjerojatnije bila uzrokovana drugim bio-psihološkim karakteristikama koje su najvjerojatnije bile kvalitativno heterogene.

Ustanovio sam da moram istraživati discipline koje graniče sa psihologijom i psihopatologijom kako bih mogao naći odgovore na pitanja koja su proizašla iz naših opservacija. Zanemarenost ovih oblasti od strane naučnih krugova predstavljala je znatnu

prepreku. U isto vrijeme, ispostavilo se da je netko-vođen specifičnim saznanjima uklonio iz biblioteka sve što se moglo naći u vezi sa ovom temom, knjige su bile indeksirane ali ne i fizički prisutne na policama.

Kada iz sadašnje perspektive analiziram ove pojave, mogli bismo reći da je „profesor“, u stvari, postavio mamac pred nas, vođen specifičnim psihološkim znanjem. Znao je da će upecati prijemčive individue i znao je na koji način to postići ali ga je ograničen broj ulovljenih individua razočarao. Proces transpersonifikacije je obično bio moguć samo kada je u instiktivnom substratu individue postojao određeni deficit. U manjoj mjeri ovaj proces je funkcionirao i kod osoba sa drugim nedostacima. U ovim slučajevima, ova promjena je bila djelom privremena, budući da se uglavnom radilo o rezultatu psihopatološke indukcije.

Ovo znanje o prijemčivosti pojedinih individua i na koji način ih obraditi bit će oruđe za osvajanje svijeta dok god ostane tajno i dostupno takvim “profesorima”.

Ukoliko se ova nauka vješto popularizira, pomoći će nacijama da razviju imunitet. Ali nitko od nas toga tada nije bio svjestan.

Ipak, moramo priznati da nam je “profesor” pomogao da razumijemo prirodu tog fenomena sveobuhvatnije nego što bi to uspio neki drugi istraživač, služeći se manje direktnim metodama.

~

U mladosti sam čitao knjigu o prirodnjaku koji je istraživao divljinu Amazonije. U jednom trenutku mala životinja pala je sa drveta na njegov potiljak, zarivši kandže u njegovu kožu, pokušavajući mu sisati krv. Biolog je pažljivo uklonio životinju i nastavio je proučavati bez ljutnje, znajući da se životinja hrani na jedini način koji joj je poznat.

Ova priča bila je uporno prisutna u mojoj svijesti tokom onih teških vremena kada nam je vampir skočio za vrat, sisujući krv nesretnoj naciji.

Podražavao sam stav tog prirodnjaka, dok sam pokušavao ustanoviti prirodu tog makrosocijalnog fenomena, unatoč svim neprijateljstvima, trudeći se da održim intelektualnu distance i mentalnu higijenu suočavajući se sa užasima koje bi inače bilo nemoguće kontemplirati. Ovakav stav doprinosi osjećaju sigurnosti i ukazuje na to da je moguće pronaći određeno kreativno rješenje. Ovo zahtjeva strogu kontrolu prirodnih, moralnih refleksa koji obično izazivaju gađenje kao i drugih bolnih emocija koje ovaj fenomen može izazvati u bilo kojoj normalnoj osobi, kada je liši radosti života i osobne slobode, te uništi kako njenu budućnost, tako i budućnost njene nacije.

Naučnička radoznalost postaje lojalni saveznik u takvim vremenima.

Nadam se da će mi čitaoc oprostiti što se vraćam u svoju mladost ali to će nas direktno odvesti do naše teme. Moj ujak, vrlo usamljen čovjek s vremena na vrijeme posjećivao bi našu kuću. Preživjeo je Sovjetsku revoluciju u dubinama Rusije gdje ga je

deportirala Carska Policija. Godinu dana mu je bilo potrebno da se vrati u Poljsku iz Sibira. Kad god bi na tom svom putu susreo grupu naoružanih ljudi, nastojao je na brzinu ustanoviti kojoj ideologiji pripadaju i onda se vješto pretvarao da joj i sam pripada. Da mu to nije polazilo za rukom, sasvim sigurno bi bio likvidiran kao simpatizer neprijatelja. Jedino rješenje je bilo imati pištolj i pripadati grupi. I tako je putovao mjenjajući zastave kroz ratna područja, onoliko koliko mu je bilo potrebno da dezertira i nastavi ka zapadu i svojoj domovini koja je tek stekla slobodu.

Kada je dospio do svog cilja, uspio je završiti svoje dugo-prekinute studije prava, postati uvažena osoba i dobio je odgovornu poziciju. Međutim, nikad mu nije pošlo za rukom da se oslobodi svojih užasnih uspomena. Žene su bivale prestravljene njegovim pričama o crnim danima prošlosti i smatrale su da nema nikakvog smisla donositi potomke u svijet nesigurne budućnosti. I tako, nikada nije zasnovao familiju. Vjerovatno ne bi ni bio u stanju odnositi se prema svojim najbližima na odgovarajući način.

Često se prisjećao prošlosti pričajući nam priče o svojim iskustvima a naše djetinje mašte nisu bile u stanju nositi se sa takvim stvarima. Poput noćne more, strah bi potresao naša bića i pitali bi se; zašto su ljudi izgubili svu svoju humanost, koji je uzrok svemu tome? Na neki način, ovo je bilo predskazanje koje se urezalo u naše mlade umove i koje se obistinilo u budućnosti.

Ukoliko bismo napravili kolekciju svih knjiga koje se bave užasima rata, okrutnostima revolucija i krvavih dijela političkih lidera i njihovih sistema, većina čitalaca bi izbjegavala jednu takvu biblioteku.

Dokumentirana djela o njemačkoj eksterminaciji židovske nacije obezbjeđuju približne statističke podatke o organiziranom naporu da se uništi ljudski život i daju konkretnu bazu za ustanovljavanje prirode zla.

Autobiografija Rudolfa Hoess-a, komandanta logora u Aushwitz-u i Brzezinki je klasični primjer kako inteligentna psihopatična individua operirana od ljudskih emocija, misli i razmišlja.

Naručito knjige Tama u podne, iz predratnog sovjetskog života, od Arthur Koestler-a, Dim iznad Brzezinke, – osobni memoari Severine Szmaglewske iz logora za žene, Drugi Svijet - sovjetske memorije od Gustava Herling – Grudžinskog, te Solženjicinova djela ispunjena ljudskom patnjom.

Kolekcija bi također uključila djela iz historijske filozofije koja se bave socijalnim i moralnim aspektima geneze zla a koja, također, upotrebljavaju polu-misteriozne zakone historije kako bi djelomično opravdale krvava rješenja.

Bilo kako bilo, budni čitalac bi bio u stanju primjetiti određenu evoluciju u stavovima autora, od drevnih odobravanja primitivnih oblika porobljavanja i istrebljivanja pobjeđenih, do današnjih moralizirajućih osuda ovakvih oblika ponašanja.

Unatoč svemu ovome u ovakvoj kolekciji vidljivo bi nedostajalo jedno jedino dijelo koje daje odgovarajuće objašnjenje uzroka i procesa kod kojih se događaju ovakve

povijesne drame, kako i zašto ljudske slabosti i ambicije degeneriraju u krvožedne drame.

Čitajući ovu knjigu, čitalac će shvatiti da je pisanje ovakvog dijela bilo naučno nemoguće sve do skora.

Stara pitanja bi ostala neodgovorena - što je učinilo da se ovako nešto desi? Da li svatko nosi u sebi sjeme zločina ili samo neki od nas? Koliko god psihološki istinite, knjige gore navedenih autora koje nude literarne opise ovih pojava ne mogu odgovoriti na ova pitanja, niti mogu do kraja objasniti podrijetlo zla. Te je tako nemoguće ustanoviti efektivne principe za suprotstavljanje zlu. Ni najbolji literarni opis bolesti ne može omogućiti razumijevanje njene esencijalne etiologije i tako obezbjediti principe liječenja. Na isti način, takvi opisi povijesnih tragedija ne mogu dati efektivne mjere za suprotstavljanje genezi, postojanju i širenju zla.

Upotrebom prirodnog jezika (opaska autora; obične riječi iz svakodnevnog života koje imaju različita značenja, generalno benigna i bez specifičnog naučnog značenja) za opis psiholoških, socijalnih i moralnih koncepata, u stvari, dobijamo umjetno razumijevanje koje vodi ka nagovještaju bespomoćnosti. Naš prirodni sistem konceptiranja i zamišljanja nije opremljen sa potrebnim faktualnim sadržajem koji bi dozvolio razumijevanje kvaliteta faktora (naručito psiholoških) koji su bili aktivni za vrijeme rađanja i tijekom takvih nehumano okrutnih vremena.

Ipak moramo istaći da su autori takvih literarnih opisa i osjetili da je njihov jezik nedovoljan i pokušali svoje riječi opskrbiti određenim stupnjem preciznosti, gotovo kao da su predvidjeli da će netko jednog dana u budućnosti koristiti njihova djela da objasni ono što ne može biti objašnjeno ni najboljim literarnim jezikom. Da ovi pisci nisu bili tako precizni i deskriptivni bilo bi mi nemoguće koristiti njihova djela u mom naučnom istraživanju.

Generalno, većina ljudi je užasnuta takvom literaturom, posebice u hedonističkim društvima, ljudi imaju tendenciju da bježe u neznanje i naivne doktrine. Neki ljudi čak osjećaju prezir prema ljudima koji pate.

Čitaoc, dakle, ovdje neće pronaći krvave opise kriminalnog ponašanja i ljudske patnje. Nema nikakvog smisla reproducirati material onih koji su vidjeli i propatili više od mene a čiji je literalni talenat veći nego moj. Uključivanje takvih opisa u ovaj rad bi bilo suprotno njegovoj svrhi. Ne samo da bi to fokusiralo pažnju na određene pojave, na račun drugih, nego bi također odvučlo pažnju od prave suštine problema a to su doslovno - generalni zakoni o porijeklu zla.

Da bi smo sagledali behavioralne mehanizme geneze zla neophodno je da razvijemo hladni pristup kakav koristimo i u drugim prirodnim znanostima. Glavni cilj trebao bi nam biti sagledavanje procesa ponero geneze, gdje nas oni mogu odvesti i kakvu nam prijetnju mogu predstavljati u budućnosti.

Ova knjiga nastojat će da čitaoca odvede u svijet koji je daleko od svih njegovih

uobičajenih koncepta kao i njegove mašte. Drugim riječima, svega onog na čemu je zasnovao svoj pogled na svijet od djetinjstva, u sasvim egotističnom maniru, zbog toga što su njegovi roditelji, okolina, odnosno, društvo zemlje u kojoj živi, upotrebljavali te iste koncepte. Dakle, neophodno je čitaocu predočiti odgovarajuće faktualne koncepte koji su doveli do najnovijih naučnih pogleda. Samo na ovaj način postat će mu jasno što je iracionalno u njegovim svakodnevnim konceptima i sistemu vjerovanja.

Ovo putovanje u drugu realnost nije neki psihološki eksperiment sa čitateljevim umom iz puke želje da se ukaže na slabe točke u njegovim pogledima na svijet koji ga okružuje. Prije svega, ovo putovanje je jedna hitna potreba, zahvaljujući trenutnim problemima koji su prisutni u našem svijetu a koje možemo ignorirati isključivo na svoju štetu.

Dakle, najprije moramo shvatiti da ne možemo niti zamisliti da razlučimo put koji vodi ka nuklearnoj katastrofi od puta koji vodi ka kreativnoj posvećenosti, ukoliko se ne udaljimo od našeg prirodnog egotizma i usvojenih koncepata. Samo tada ćemo moći razumjeti da nam je naš put nametnut od strane moćnih sila protiv kojih naša nostalgija za duševnim, ljudskim vrijednostima nije baš jako moćno oružje. Moramo se odvojiti od našeg svakodnevnog, iluzornog načina razmišljanja za naše vlastito dobro, kao i dobro naših najmilijih.

Društvene znanosti su već elaborirale konvencionalni jezik za posredovanje između pogleda običnog čovjeka i potpuno objektivnog naturalističkog pogleda. Ovo je korisno za naučnike u smislu komunikacije i suradnje ali i dalje nije konceptualna struktura koja može u cjelini sagledati biološke, psihološke i patološke premise o kojima se govori u drugom i četvrtom poglavlju knjige. U društvenim znanostima ova konvencionalna terminologija eliminira kritičke standarde i u stvari, stavlja etiku "na led"; u političkim naukama ona dovodi do jedne neodgovarajuće procjene faktora koji opisuju srž političkih situacija u kojima je zlo na djelu.

Ovaj jezik društvenih znanosti učinio nas je prilično nemoćnim i takoreći "nasukanim" u naučnom pristupu ovom nehumanom historijskom fenomenu koji je progutao našu naciju. Na kraju, nisam imao izbora nego da se usredsredim na objektivne biološke, psihološke i psihopatološke termine kako bih usmjerio pažnju na pravu prirodu fenomena, samu srž ovog problema.

Način opisivanja svakako je diktiran ne samo prirodom fenomena koji proučavamo, nego i potrebama čitatelja, naročito onih kojima je psihopatologija strana. To znači da prvo moramo čitatelja upoznati sa podacima i konceptima neophodnim za daljnje razumijevanje psiholoških i moralno patoloških pojava. Tako ćemo početi sa ljudskim osobnim pitanjima, formuliranim na takav način da se preklapaju sa iskustvima psihologa praktikanta. A onda ćemo se usredsrediti na na izabrana pitanja iz društvene psihologije. U poglavlju "ponerologije" objasniti ćemo kako se zlo rađa na svakom socijalnom nivou, naglašavajući ulogu nekih psihopatoloških fenomena u procesu ponerologije. Ovo će nam pomoći u tranziciji od prirodnog jezika ka objektivnom jeziku prirodne, psihološke i statističke znanosti, do onog nivoa koji nam je potreban.

Nadamo se da čitaocu neće biti odbojno razmatranje ovih predmeta pomoću kliničkih termina.

Prema mom mišljenju, Ponerologija se nameće kao nova naučna grana, rađajući se iz povijesne potrebe, te najnovijih dostignuća iz medicine i psihologije. U svjetlu objektivnog naturalističkog jezika, ona proučava uzročne komponente i procese geneze zla, bez obzira na njegov društveni domet.

Pokušat ćemo analizirati ove ponerogeničke procese koji uzrokuju ljudske nepravde, naoružani odgovarajućim znanjem, naručito iz oblasti psihopatologije. Kod ovakve analize ili studije, uvijek iznova, čitaoc će primjetiti da baratamo sa posljedicama patoloških faktora čiji su nosioci ljudi koji pokazuju ovaj ili onaj stupanj različitih psiholoških devijacija ili defekata.

Moralno zlo i psihobiološko zlo su, u stvari, povezani preko velikog broja uzročnih odnosa i međusobnih utjecaja u tolikoj mjeri da ih možemo razlučiti jedino sažimanjem. Međutim, sposobnost da ih razlučimo kvalitativno može nam pomoći da izbjegnemo moralizirajuće interpretacije patoloških faktora, što je jedna greška kojoj smo svi skloni. To je greška koja truje ljudski um kad god su društveni i moralni problemi u pitanju.

Ponerogeneza na makrosocijalnom nivou ili Zlo velikih razmjera - najvažnija tema ove knjige, izgleda da podliježe istim zakonima prirode kojima podliježu individue ili manje grupe. Ono što je uvijek prisutno kod ovog fenomena je uloga individua sa različitim psihološkim defektima, obično klinički niskog nivoa.

Makrosocijalni fenomen koji ćemo nazvati "Patokracija" ima za karakteristiku određenu nasljednu anomaliju, koju smo identificirali kao "esencijalnu (ili suštinsku) psihopatiju" a koja je uzročno i katalitički neophodna za genezu i održavanje zla velikih razmjera.

Naš prirodni ljudski pogled je ništa drugo do prepreka za naše razumijevanje takvih problema. Dakle, kao što je već rečeno, da bismo odstranili ovu prepreku, moramo se upoznati sa psihopatološkim fenomenima. Jedino tako ćemo biti u stanju prihvatiti istinu o prirodi zla bez refleksnih protesta od strane našeg prirodnog egotizma.

Specijalisti koji su već upoznati sa psihopatologijom, biće u nešto boljoj poziciji. Međutim, i oni će uočiti neke razlike u interpretaciji poznatih fenomena a koje su rezultat neuobičajenih okolnosti pod kojima je ovo istraživanje sprovedeno ali možda i više zbog jednog intenzivnijeg pristupa koji je prijeko potreban za ovu problematiku. Što znači da će i oni ovdje pronaći određene teorijske vrijednosti korisne za psihopatologiju.

Također bih naglasio da znatne moralne, intelektualne i praktične vrijednosti mogu biti dobijene kroz razumijevanje ponerogeničkog procesa. Naše uobičajeno dugotrajno naslijeđe etičkih pitanja nije ovim uništeno već je samo pojačano jer moderni znanstveni metodi samo potvrđuju osnovne vrijednosti moralnih učenja. Naravno, ponerologija diktira korekciju mnogih detalja.

Razumijevanje prirode makrosocijalnih patoloških fenomena dozvoljava nam da pronađemo jedan zdrav pristup kojim bismo se s njima nosili, odnosno zaštitili naš um od trovanja njihovim produktima i propagandom.

Poenta je da ovu ogromnu i zaraznu rak-ranu ljudskog društva možemo pobijediti samo ukoliko razumijemo njenu srž i etiološki uzrok.

Ovo bi eliminiralo glavni mehanizam za opstanak koji ovaj fenomen ima – njegovu misterioznost.

Ignota nulla curatio morbi. (Ne pokušavaj liječiti ono što ne razumiješ).

Razumjevanje ovog problema koje naša studija nudi, dovešće do logičkog zaključka da mjere kojima se ovaj naš svijet može izliječiti i reorganizirati su sasvim drukčije od onih koje su dosad korištene za rješavanje internacionalnih konflikata.

Rješenje za ovakve probleme bi trebalo funkcionirati poput antibiotika ili još bolje kao odogovarajuća psihoterapija a nikako kao rješenja koja se obično nude a koja uključuju oružje i nuklearne projekte. Cilj je izlječenje društva a ne njegovo uništenje.

Ovdje možemo povući paralelu sa arhaičnim načinima liječenja kod kojih je pacijent bio podvrgnut iskrvarenju – nekad i do smrti, u suprotnosti sa modernim metodima ojačavanja pacijenta da bismo postigli izlječenje.

U vezi sa fenomenima ponerogeničke prirode, obično znanje može započeti izlječenje ljudi na individualnom nivou i pomoći njihovim umovima da povrate harmoniju. Pri kraju knjige razmatrat ćemo kako koristiti ovo znanje da bismo došli do ispravnih političkih odluka, te kako ga primjeniti kao jednu cjelishodnu terapiju našeg svijeta.

II OSNOVNI KONCEPTI

Naša evropska civilizacija nastala je zahvaljujući čudnoj kombinaciji tri, u osnovi heterogene komponente – Grčka Filozofija, Rimska imperijalna i legalna civilizacija, te Krišćanstvo. Tako je rođeno kognitivno/spiritualno nasljeđe u svojoj suštini uvijek zamagljeno kad god jezik koncepta - jako vezan za materiju i zakon, nije u stanju da razumije aspekte psihološkog i spiritualnog života.

Ovakvo stanje stvari imalo je negativne reperkusije na našu sposobnost da razumijemo realnost, naročito onu realnost koja se odnosi na humanost i društvo. Evropljani su tako postali nevoljni proučavati realnost (podređujući intelekt činjenicama) i uglavnom pokazuju tendenciju da prirodu podređuju svojim subjektivnim idejnim matricama koje su eksterne i ne sasvim dosljedne. Tek u skorije vrijeme, zahvaljujući dostignućima u naukama koje proučavaju činjenice na osnovu njihove prirode a također uz pomoć percepcija iz filozofskog naslijeđa drugih kultura, u stanju smo osloboditi naš svijet od uvriježenih koncepta.

Prilično je zanimljivo promatrati kako se staro-grčka kultura razvila u potpunoj autonomnosti. Čak i u to doba civilizacije su se teško mogle razvijati bez upliva prijašnjih kultura. Međutim, čini se da je grčka kultura ostala relativno izolirana – kulturološki govoreći. Razlog ovome vjerovatno leži u činjenici da je postojalo doba propadanja ili ono što arheolozi nazivaju “mračno doba,” između 1200. i 800. godine p.n.e. Drugi razlog koji se navodi je agresivnost Ahejskih plemena.

Kod starih Grka, bogata mitološka imaginacija razvila se u direktnom kontaktu sa prirodom te iskustvima života i rata. Ova mitologija iznjedrila je literarnu tradiciju a kasnije i filozofske refleksije koje su nastojale generalizirati, uočiti osnovne komponente, te uspostaviti kriterije i vrijednosti. Grčko nasljeđe je fascinatno ne samo zbog bogatstva i individualnosti već nadasve zbog svoje primalne prirode. Međutim, naša civilizacija bi svakako bolje prošla da su stari Grci u većoj mjeri iskoristili dostignuća drugih civilizacija.

Stari Rim je opet bio isuviše praktičan da bi dublje zašao u grčke misli koje je usvojio. U ovoj imperijalnoj civilizaciji osnovni praktični prioriteti bili su administrativna i sudska dostignuća. Za Rimljane uloga filozofije bila je više didaktična, korisna za razvijanje misaonog procesa koji će kasnije biti upotrebljen za stvaranje administrativnih funkcija, te za sprovođenje političkih opcija. Grčki introspektivni uticaj je malo omekšao rimske običaje što je unaprijedilo rimsko carstvo. Međutim, u svakoj imperijalnoj civilizaciji, kompleksni problemi ljudske prirode su suvišni faktori koji samo ometaju legalne regulative javnih i administrativnih funkcija.

Ovo je doprinjelo tendenciji da se razvije jedan koncept ljudske osobnosti dovoljno pojednostavljen kako bi mogao služiti zakonu.

Rimski građani mogli postizati svoje osobne ciljeve i razvijati svoje osobne stavove u okviru mreže ograničene sudbinom i legalnim principima. To je dovelo do individualne situacije bazirane na premisama koje imaju vrlo malo zajedničkog sa stvarnim psihološkim karakteristikama. Spiritualni život ljudi bez prava na državljanstvo nije bio podesan za dublje proučavanje. I tako je kognitivna psihologija tog doba ostala prilično jalova što je neminovno dovelo do moralne recesije kako na individualnom, tako i na javnom nivou.

Kršćanstvo je imalo nešto jače veze sa drevnim kulturama Azijskog kontinenta uključujući njihove filozofske i psihološke refleksije. Ovo je naravno bio dinamički faktor koji je kršćanstvo učinio atraktivnijim, ali nije bio i najvažniji faktor.

Primjećivanje i razumijevanje vjerskih transformacija u ljudima tog doba dovelo je i do određene psihološke škole. Ovaj novi pogled na odnose sa drugim ljudima, susjedima i sl. karakteriziran je razumijevanjem, opraštanjem, ljubavlju i otvara vrata za psihološku kogniciju koja je često podržavana karizmatičkim fenomenom.

Promatrač tog vremena mogao bi očekivati od kršćanstva da razvije umjetnost ljudskog razumijevanja do znatno višeg nivoa, nego što su to učinile prijašnje kulture i religije i nadati se da će takvo znanje zaštititi buduće generacije od opasnosti špekulativne misli razvedene od istinske psihološke realnosti koja može biti shvaćena jedino kroz duboko poštovanje za drugo ljudsko biće.

Historija, na žalost, nije potvrdila ovakva očekivanja, simptomi propadanja senzitivnosti i psihološkog razumijevanja kao i tendencija imperije da nameće vanjske vrijednosti mogu se primjetiti već od 350. godine n.e. Tijekom kasnijih stoljeća kršćanstvo prolazi kroz daljnje propadanje zbog nedovoljnog psihološkog razumijevanja stvarnosti. Detaljne studije o historijskim razlozima za supresiju razvoja ljudske kognicije u našoj civilizaciji su prijeko potrebne.

Najprije, kršćanstvo je usvojilo grčko naslijeđe filozofske misli i jezika. Ovo mu je omogućilo da razvije vlastitu filozofiju ali primalni i materijalistički obrasci ovakvog jezika uvjetovali su određene limite koji su otežali komunikaciju između kršćanstva i drugih religioznih kultura kroz stoljeća.

Kristova poruka proširila se obalama i uhodanim putevima rimskog carstva i to tek nakon krvavih progona i konačnog kompromisa sa rimskim pravom i zakonima. Rim se u stvari prilagodio prijatnji koju je nosilo kršćanstvo prilagođavanjem kršćanstva svojim potrebama i kao rezultat toga, kršćanska crkva je poprimila rimske organizacione forme i adaptirala se na postojeće društvene institucije. Posljedica ovog procesa adaptacije je naslijeđe rimskog legalnog razmišljanja u kršćanstvu, uključujući indiferentnost prema ljudskoj prirodi i njenim varijacijama.

Tako su dva heterogena sistema permanentno vezana u tolikoj mjeri da smo u kasnijim stoljećima zaboravili koliko su inicijalno ova dva sistema, u stvari, bila strana jedan drugom. U ovoj vezi preostale su unutarnje nelogičnosti a rimski utjecaj lišio je kršćanstvo dobrog dijela njegove primalno duboke psihološke vrijednosti. Kršćanska

plemena koja su se razvijala pod različitim kulturnim uslovima poprimila su najrazličitije forme, tako da se jednakost u okviru kršćanstva ispostavila kao historijska nemogućnost.

Zapadna civilizacija je tako od početka osakaćena ozbiljnim nedostatkom u oblasti koja je možda najvažnija za zaštitu društva od različitih vrsta zla. Takva civilizacija razvila je formulacije u oblasti prava, bilo nacionalnog, bilo građanskog, odgovarajuće nerealnim i pojednostavljenim bićima. Takve formulacije daju malo važnosti svim komponentama ljudske ličnosti i velikim psihološkim razlikama koje postoje u okviru vrste homo sapiensa. Tijekom mnogih stoljeća nije ni postojalo razumijevanje o određenim psihološkim anomalijama koje se mogu uočiti kod određenih individua. Čak ni onda, kada su te anomalije uvijek iznova izazivale katastrofe.

Takva civilizacija je bila nedovoljno otporna prema zlu koje potječe iz sfera nepristupačnih ljudskoj svijesti i koje zloupotrebljava ovaj veliki raskorak između formalne, odnosno, pravne misli sa jedne strane i psihološke realnosti sa druge.

Zbog civilizacijskog nedostatka psihološke kognicije, hiperaktivne individue pokretane svojim internim sumnjama o tome da su različiti, naći će plodno tlo u nedovoljno razvijenoj svijesti drugih ljudi. Takve individue sanjaju o stjecanju vlasti nad svojom okolinom i društvom koje ih okružuje. Na žalost, u psihološki ignorantnom društvu ovi njihovi snovi često se i ostvaruju, postajući noćne more za druge ljude.

PSIHOLOGIJA

U 1870-tima dolazi do oluje. Započinje potraga za skrivenom istinom o ljudskoj prirodi i to kao svjetovni pokret baziran na biološkom i medicinskom progresu što znači da je kognicija ovog pokreta proizašla iz sfere materijalnog. Od samog početka mnogi naučnici imali su viziju kako će ova nova nauka u budućnosti biti najvažnija za dobrobit čovječanstva, za mir i red među ljudima, Međutim budući da je ovakav pristup odbacio sva prijašnja znanja kao pripadajuća duhovnim sferama, on je od početka bio jednostran i nedovoljan. Stručnjaci poput Ivana Pavlova, Karla G. Jung-a , a i drugi vrlo brzo su uočili jednostranost takvog pristupa i pokušavali su ovo ispraviti sintezom novog sistema sa odbačenim znanjima. Međutim, Pavlovu nije bilo ni dozvoljeno da javnosti predoči svoje stavove.

Psihologija je jedina znanost u kojoj onaj koji promatra i promatrani pripadaju istoj vrsti .

Tako je vrlo lako moguće da se subjektivna greška potkrade prilikom procesa racionaliziranja i upotrebe mašte i individualnih običaja. Greška tada obično sama sebe ugrize za rep u začaranom krugu što dovodi do daljnjih problema izazvanih nedostatkom odgovarajuće udaljenosti između promatrača i promatranog.

Neki su naučnici, poput behevioralista npr. pokušavali izbjeći ovu grešku po svaku cijenu. To su činili lišavanjem kognitivnih procesa u tolikoj mjeri da je malo toga na kraju ostajalo. Međutim, uspjeli su proizvesti prilično unosnu disciplinu misli.

Ovo je donjelo najveći napredak za osobe koje su patile od raznih unutrašnjih anksioznosti a koje su u isto vrijeme nastojale srediti svoju ličnost kroz samospoznaju i opće znanje. Ukoliko su ove anksioznosti bile uzrokovane defektivnim odgojem, tada je svakako uslijedio napredak a ovo je dovelo i do važnih otkrića u ovoj oblasti. Međutim kada je uzrok ležao u samoj ljudskoj prirodi, ovakvim pristupom se uspostavljala trajna tendencija deformacije razumijevanja psiholoških fenomena.

U okviru psihologije, progres je na žalost prilično ograničen individualnim vrijednostima i prirodom samih praktičara. Također je ovisan i o generalnoj društvenoj klimi. Kad god je društvo zasušnjeno i kada postoji jedna privilegirana klasa, psihologija je obično prva nauka koja se nađe na udaru cenzure administrativnog tijela, koje mora imati posljednju riječ o tome što je naučna istina a što nije.

Na sreću, zahvaljujući radu vrsnih pojedinaca, naučne discipline postoje i razvijaju se unatoč ovakvim poteškoćama. Mnogi istraživači popunjavaju rupe detaljnim podacima koji uvijek služe za korekciju inicijalnih ideja. Dječje bolesti svake nove nauke su, prije svega, nedostatak općeg poretka i sinteze a ovo se često dešava zbog tendencije da se u okviru neke oblasti vrši dodatna podjela prema individualnim školama misli. Zbog ovoga onda dolazi do ograničavanja na uštrb manje zastupljenih pristupa.

Direktne opservacije do kojih terapeuti dolaze prilikom svakodnevnog rada su puno značajniji instrument za formiranje naučnog razumijevanja i za razvijanje jezika savremene psihologije, od bilo kakvih akademskih eksperimenata ili laboratorijskih poduhvata. Na kraju krajeva, život uvijek manifestira najrazličitije uvjete, bilo da su oni udobni ili tragični, a ovi uvjeti onda čine životnu situaciju ljudske individue koju je gotovo nemoguće reproducirati u laboratoriji. Ova knjiga nastala je zahvaljujući istraživanjima na “terenu”.

Iskustvo uči psihologa na koji način efektivno i brzo mapirati život individue, otkriti uzroke koji su uvjetovali razvoj njene ličnosti i njenog ponašanja.

Tako naš um može rekonstruirati faktore koji na njega utječu, iako on sam nije svjestan tih istih faktora. Kada ovo činimo u pravilu se ne služimo naturalnom strukturom koncepta koji se često naziva „zdrav razum“ i koji se zasniva na javnom mišljenju, odnosno, uvriježenom sudu većeg broja individua. Umjesto toga, služimo se kategorijama koje su onoliko objektivne koliko je to moguće postići. Psiholozi koriste konceptualni jezik sa opisima fenomena koji su neovisni od bilo kakvih općih zamisli i ovo je u praksi oruđe od neprocjenjive važnosti. U praksi se ovo često pretvara u jedan klinički sleng, prije nego neki sofisticirani naučni jezik koji bi nam više priličio kao profesionalcima.

Možemo povući paralelu između ovog konceptualnog jezika i matematičkih simbola: Vrlo često, samo jedno grčko slovo predstavlja čitav niz matematičkih operacija i ovo svaki matematičar prepozna onog momenta kada ugleda takvo slovo.

OBJEKTIVNI JEZIK

U kategoriji psihološke objektivnosti, kognicija i misao su zasnovane na istim metodološkim i logičkim principima koji su se pokazali validni u svim drugim prirodnim znanostima. U isto vrijeme, iako se sasvim držimo ovih principa, nastojimo imati što otvoreniji pogled sa kojeg je moguće naslutiti postojanje tzv. natprirodnih fenomena. Prihvatanje postojanja ovakvih fenomena je nužnost ukoliko želimo da naš jezik psiholoških koncepta zadrži objektivnu strukturu.

Kada određuje svoju osobnu ličnost, čovjek ima tendenciju da iz svoje svijesti potiskuje sve asocijacije koje indiciraju vanjsko kondicioniranje njegovog pogleda na svijet i njegovog ponašanja. Naručito mladi ljudi žele vjerovati da su slobodno došli do svojih namjera i odluka, u isto vrijeme, iskusan psihoanalitičar može lako identificirati vanjski uticaj koji uzrokuje ovakve misli, namjere i odluke. Veliki dio ovog kondicioniranja je skriven još od našeg djetinjstva. Iako nas pamćenje služi isuviše slabo da bismo jasno pamtili takve utjecaje, mi obično nosimo rezultate ovakvih iskustava sa sobom kroz cijeli život.

Što je bolje naše razumijevanje uzročnih mehanizama ljudske ličnosti, jasnije nam je to, da je ljudskost dio društva i prirode. Kada nas obuzme humani sentiment, pitamo se da li ovdje zaista nema mjesta za slobodu, za Purushu. (prim. prev: iz sanskrita – riječ koja bukvalno znači “čovjek” ali obično podrazumjeva tzv. idealnog čovjeka, naše više Ja koje se krije unutra. Termin Purusha je često upotrebljavan u ezoteričnoj filozofiji da bi izrazio Duh ili vječni individualni entitet univerzuma, Solarnog Sistema ili samog čovjeka. Riječ Puruša dolazi od glagola pri - što znači ispuniti, učiniti cijelim, ustoličiti. To je jedna od dvije krajnje realnosti Sankhya filozofije. Božansko ja, apsolutna realnost, čista svijest.)

Što više napredujemo u umjetnosti razumijevanja ljudskih uzroka, biće nam lakše osloboditi ljudsku ličnost od toksičnih efekata kondicioniranja koje je bespotrebno ograničilo njenu slobodu za pravo razumijevanje i odgovarajuće donošenje odluka.

Ako u ovom procesu podlegnemo iskušenju da upotrebimo prirodnu strukturu psiholoških koncepta, bićemo u stanju dati jedino neproduktivni savjet koji je naš pacijent sasvim sigurno već čuo i koji mu nikada nije pomogao da se oslobodi od svog problema.

Svakodnevn, obični, psihološki, društveni i moralni pogled na svijet je proizvod čovjekovog razvoja u okviru društva koje je uvijek pod utjecajem određenih prijetnji. Te prijetnje su kako filogenetička instinktivna komponenta, tako i odgoj koji nam pruža familija i okolina. Nitko se ne može razviti a da nije bio pod utjecajem drugih ljudi i njihove osobnosti, ili da nije bio pod utjecajem vrijednosti ugraviranih u njegovu civilizaciju, odnosno, njegove moralne i religiozne tradicije. To je razlog zbog kojeg pogled ljudi na prirodni svijet ne može biti ni dovoljno univerzalan, niti dovoljno istinit. Razlike među individuama ili nacijama su proizvod kako nasljedjenih stanja, tako i ontogeneze ličnosti (prim. prev: Ontogenija ili morfogeneza opisuje podrijetlo i razvoj organizma od oplođene jajne stanice do njegove zrele forme i predstavlja disciplinu biologije).

Također je značajno da glavne vrijednosti ovog ljudskog pogleda na svijet imaju uglavnom iste karakteristike unatoč velikim razlikama u vremenu, rasi i civilizaciji. Ovaj dio pogleda na svijet sasvim očividno proizlazi iz prirode naše vrste i prirodnog iskustva ljudskih društava koja su dostigla potreban civilizacijski nivo. Rafiniranosti bazirane na literarnim vrijednostima ili filozofskim, odnosno, moralnim refleksijama se naravno razlikuju ali u globalu uvijek imaju tendenciju da unificiraju prirodni konceptualni jezik različitih civilizacija i različitih era. Tako ljudi sa humanističkim obrazovanjem često misle da su mudri.

Mi ćemo nastojati da poštujemo mudrost tog “zdravog razuma”.

Međutim, savjestan psiholog mora se upitati sljedeće:

Čak i kada je prirodni pogled na svijet rafiniran da li on zaista odražava realnost na pravi način? Ili

Do koje mjere se možemo na njega oslanjati kao na osnovnu bazu za naše odluke u individualnom, društvenom i političkom životu?

Iskustvo nas uči, prije svega, da ovaj prirodni pogled na svijet ima stalne i upadljive tendencije ka deformaciji koje diktiraju naše instinktivne i emotivne karakteristike.

Pored toga, naš rad suočio nas je sa mnogim fenomenima koji se ne mogu razumjeti isključivo upotrebom prirodnog jezika. I tako, objektivni naučni jezik koji je u stanju analizirati bit fenomena postaje oruđe od neprocjenjive važnosti.

Sada, kada smo objasnili pozadinu cijelog problema, pokušat ćemo nabrojati najvažnije tendencije za deformiranje realnosti, te ostale nedostatnosti prirodnog ljudskog pogleda na svijet.

One emotivne karakteristike koje su prirodna komponenta ljudske ličnosti, nikada nisu odgovarajuće onoj realnosti koju ta ličnost i iskušava. Ovo je rezultat kako našeg instinkta, tako i nekih uobičajenih grešaka u našem odgoju. Upravo zbog toga najveći dio filozofske i religiozne tradicije savjetuje obuzdavanje naših emocija kako bismo mogli dostići što precizniji pogled na našu realnost.

Prirodni pogled na svijet također karakterizira slična emotivna tendencija da naša mišljenja obojimo moralnim sudovima, a ovi sudovi su nekada u tolikoj mjeri negativni da su eksplozivni. Kada druga individua pokazuje ponašanje koje mi smatramo za “loše,” tada obično donosimo sud o njihovoj negativnoj namjeri, umjesto da pokušamo razumjeti psihološke uvjete koji su doveli do takvog ponašanja, i koji takvu osobu čine da misli da se ponaša sasvim ispravno.

Dakle, bilo kakva moralizirajuća interpretacija minornih psihopatoloških fenomena je pogrešna i uglavnom vodi ka velikom broju nesretnih posljedica. To je i razlog zašto ćemo se u ovom djelu često vraćati ovoj činjenici.

Sljedeći defekt u prirodnom pogledu na svijet je nedostatak univerzalnosti. U svakom društvu određeni postotak ljudi razvija pogled na svijet koji je znatno različit od pogleda koji ima većina. Uzroci ovakvih aberacija nisu kavalitativno jedinstveni i razmatrat ćemo

ih do detalja u četvrtom poglavlju ove knjige.

Uz ovo postoji još jedan nedostatak u prirodnom pogledu na svijet a to je ograničenost njegove primjenljivosti. Euklidova geometrija bila bi dovoljna za tehničku rekonstrukciju našeg svijeta kao i za put do mjeseca i najbližih planeta. Samo u slučaju kada želimo zaviriti u unutrašnjost atoma ili van našeg sunčevog sistema, trebat ćemo geometriju čiji su aksiomi manje prirodni od Euklidove geometrije. Prosječna osoba se obično nikad i ne susretne sa fenomenima koji se ne mogu objasniti Euklidovom geometrijom.

Svaka osoba se u tijeku svog života mora suočiti sa određenim problemima. Pošto je razumijevanje istinskih operativnih faktora van njegovog prirodnog pogleda na svijet, čovjek se generalno mora oslanjati i na emocije, intuiciju i potragu za srećom.

Kad god se susretnemo sa osobom čiji se osobni pogled na svijet razvio pod atipičnim uvjetima, obično donosimo moralni sud o takvoj osobi u ime našeg tipičnog pogleda na svijet. Ukratko, kad god se u igri pojavi neki neidentificirani psihopatološki faktor, prirodni ljudski pogled na svijet nije više primjenjiv.

Vrlo često srećemo se sa razumnim ljudima koji imaju dobro razvijen prirodni pogled na svijet glede psiholoških, društvenih i moralnih faktora, a često rafiniran kroz literarne utjecaje, religijske odluke i filozofske refleksije. Ovakve osobe imaju naglašenu tendenciju da precjenjuju vrijednost njihovog pogleda na svijet i da se ponašaju kao da je takav pogled na svijet objektivna baza za suđenje o drugim ljudima. Obično ne uzimaju u obzir činjenicu da ovakav sistem razumijevanja ljudi možda može biti pogrešan, baš zato što je nedovoljno objektivna. Ovakav stav mogli bismo nazvati "egoizam prirodnog pogleda na svijet". Radi se o najmanje opasnom obliku egoizma, koji nije ništa drugo nego precjenjivanje razumijevanja i obično sadrži vječne vrijednosti ljudskog iskustva.

U današnje doba, međutim, svijetu prijete fenomen koji se ne može razumjeti, niti opisati pomoću koncepta takvog prirodnog jezika, tako ova vrsta egoizma postaje vrlo opasan faktor koji onemogućava odgovarajuće protumjere. Razvijanje i populariziranje objektivnog psihološkog pogleda na svijet bi moglo značajno doprinjeti suprotstavljanju zlu kroz razumnu akciju i odgovarajuće kontra mjere.

Objektivni psihološki jezik baziran na zrelih filozofskim kriterijima, mora zadovoljavati uvjete svojih teorijskih osnova i mora biti u stanju zadovoljiti kako potrebe individue, tako i makrosocijalne potrebe.

Također bi morao biti formiran na osnovi biološke realnosti i biti produžetak analognim konceptualnim jezicima već definiranim od strane starijih prirodnih znanosti, naročito medicine. Njegov domet se mora nositi sa svim činjenicama i fenomenima koje uvjetuju kognitivni biološki faktori, što prirodni jezik dosad nije bio u stanju.

Uobličavanje takvog jezika je daleko od individualnih moći pojedinačnog naučnika i to je, u stvari, postepen proces koji se odvija kroz doprinos mnogih istraživača i koji sazrijeva do točke kada se može organizirati uz filozofsko nadgledanje. Ovakav poduhvat bi jako doprinjeo razvoju svih bio-humanističkih i društvenih znanosti jer bi ih oslobodio

ograničenja i tendencija ka pogreškama koje donosi utjecaj prirodnog jezika psihološke imaginacije, naručito kad je on kombiniran s jednom jakim komponentom egoizma.

Većina pitanja kojima se ova knjiga bavi su sasvim van domašaja prirodnog jezika. Peto poglavlje bavi se makrosocijalnim fenomenom koji je naš uobičajeni naučni jezik učino sasvim neadekvatnim. Razumjevanje ovih fenomena zahtijeva stalno odvajanje od takvog metoda razmišljanja i upotrebu najobjektivnijeg sistema koji je moguć.

Baveći se ovim problemima autor se polako upoznao s pogledom na realnost koji se odvaja od gore navedenih metoda razmišljanja. Ovakav pristup se pokazao kao najbolji mogući ne samo u ekonomskom smislu, odnosno, u vezi sa uložnim naporom i vremenom, nego on također osigurava zaštitu uma od prirodnog egoizma i prenaplašene emotivnosti.

U vezi sa ovim pitanjima, svaki istraživač je prošao kroz svoj vlastiti period krize i frustracije kada je postalo očevidno da su koncepti na koje se do tada oslanjao u ovom slučaju neupotrebljivi. Točna hipoteza formulirana naučno prepravljenim prirodnim jezikom nije mogla naći potporu u činjenicama i preliminarnim statističkim kalkulacijama. U isto vrijeme, elaboriranje koncepta koji su bolje upotrebljivi za istraživanje realnosti, pokazalo se jako teškim jer na kraju krajeva, problem kojim se bavimo spada u jednu znanost koja je još uvijek u svom razvoju. možda on odražava samo percepciju naše vrste?

Da bi smo sve ovo preživjeli morali smo se pomiriti sa osjećajem “neznanja” kakav priliči svakom filozofu. Svaka znanost rađa se u prostoru u kojem ne postoji popularno zamišljanje koje moramo potpuno prevazići i ostaviti iza sebe. U ovom slučaju, ovaj proces je morao biti naručito radikalno - morali smo se otisnuti u područje sistematske analize činjenica koje smo mogli vidjeti i iskusiti u jednoj do kraja otjelotvorenoj manifestaciji makrosocijalnog zla, vođeni pravilima znanstvene metodologije. Ovog smo se morali pridržavati unatoč nevjerovatnim uvjetima koji su nas okruživali i unatoč našim vlastitim ljudskim ličnostima.

Vrlo malo nas koji smo krenuli ovim putem je došlo i do njegovog kraja jer se veliki broj povukao tijekom ovog perioda frustracije.

Neki su se fokusirali na pojedinačna pitanja fascinirani njihovom naučnom vrijednošću i uronili u detaljna ispitivanja. Njihova dostignuća su prisutna u ovom djelu. Drugi su odustali suočeni sa znanstvenim problemima, osobnim poteškoćama ili strahom da će biti otkriveni od strane vlasti.

Čitajući ovu knjigu, čitaoc će se susresti sa istim problemima ali u nešto manjoj mjeri. Može mu se učiniti i da smo postupili nepravedno zbog našeg nastojanja da ostavimo iza sebe veliki dio naše prijašnje konceptualizacije, zbog naše odluke da je prirodni pogled na svijet nedostatan i zbog naše procjene o suvišnosti emotivnog uplitanja. Zato tražim od čitaoca da prihvati ove uznemirujuće osjećaje u duhu ljubavi prema znanju i u duhu iskupljujuće vrijednosti tog istog znanja.

Ovo sam morao objasniti do detalja da bi čitaoc stekao pravu predstavu o jeziku kojim je ovo djelo pisano. Pokušao sam pristupiti materiji na takav način da ne gubim dodir sa svijetom objektivnih koncepta a da u isto vrijeme budem razumljiv ne samo uskom krugu specijalista, nego i široj publici. Naravno, budući da sam iskusan psiholog, mogu predvidjeti da će neki čitaoci odbaciti naučne podatke koje ovaj rad sadrži, osjećajući direktan napad na prirodnu mudrost svojih životnih iskustava.

Ljudska Individua

Kada je August Comte [1798-1857, Francuski filozof pozitivizma, izumio termin "sociologija" da bio dao ime znanosti koju je osnovao Saint-Simone. Po Comte-u univerzalni zakon djeluje na sve nauke i on ovaj zakon naziva "zakon tri faze". Prema njemu društvo prolazi kroz tri faze- Teološku, Metafizičku i na kraju Naučnu. Naučnu fazu Comte naziva pozitivnom. Dalje, on tvrdi da postoji sljedeći univerzalni zakon koji naziva "Enciklopedijski zakon". Kombinirajući ove zakone Comte je razvio sistematsku i hijerarhijsku klasifikaciju svih znanosti, uključujući neorgansku fiziku i organsku fiziku. Comte je sociologiju vidio kao posljednju i najveću od svih znanosti, kao znanost koja će objediniti sve ostale nauke, integritirati sva njihova dostignuća u kohezivnu cijelinu, (opaska urednika)] pokušao osnovati novu sociologiju tijekom ranog devetnaestog stoljeća, dakle znatno prije nego je rođena moderna psihologija, prva misterija sa kojom se suočio a koju nikako nije mogao riješiti bio je problem čovjeka. Ukoliko je odbacio previše pojednostavljena objašnjenja o ljudskoj prirodi katoličke crkve, onda ne bi ostalo ništa osim tradicionalnih šema za razumijevanje ličnosti koje su izvedene iz poznatih društvenih uvijeta. Da bi kreirao svoju novu znanost morao je, dakle, izbjeći ovaj problem.

I tako, on je prihvatio da je osnovna stanica društva familija, koju je puno lakše karakterizirati i tretirati kao elementarni model društvenih odnosa.

Ovo konfrontiranje sa problemima koji su u to doba bili nerješivi, moglo se izbjeći jezikom razumljivih koncepta. Nešto kasnije, J.S. Mill [(1806-1873) engleski filozof i politički ekonomist, zalaže se za utilitarianstvo, etičku teoriju koju je izumio njegov kum Jeremy Bentham. Dok je bio član parlamenta, Mill je savjetovao uvođenje olakšica Irskoj, prvi je tražio pravo glasa za žene. U svom djelu „Razmišljanja o zastupničkoj vladi," Mill poziva na različite reforme parlamenta i glasovanja, naručito insistira na proporcionalnom zastupanju, jednom glasom i pravima žena na glasanje. Ingeniozno, on smatra da čak i pogrešna uvjerenja imaju vrijednost jer kroz suprotstavljanje pogrešnim uvjerenjima oni koji imaju prava, ista učvršćuju. Bez da imamo priliku da svoja uvjerenja branimo, ona postaju mrtva i zaboravljamo zašto smo ih uopće imali – smatra Mills)] ukazuje na nedovoljnosti psiholo[ke kognicije i uloge individua. Tek u dana[nje vrijeme se sociologija uspje[no nosi sa različitostima i to kroz učvrščavanje naučnih temelja. Ovo se

naručito odnosi na dostignuća iz psihologije, nauke koja tretira individuu kao osnovni objekt promatranja. Restruktuiranje objektivnog psihološkog jezika će s vremenom dozvoliti sociologiji da postane naučna disciplina koja odražava socijalnu realnost sa odgovarajućom objektivnošću i pažnjom za detalje a ovo će biti osnova za praktičnu akciju. Na kraju krajeva, upravo čovjek je osnovna jedinica društva, zajedno sa cijelom kompleksnosti koju njegova ljudska ličnost podrazumijeva.

Da bismo mogli shvatiti funkcioniranje složenog organizma, u medicini započinjemo sa citologijom, naukom o strukturi i funkciji stanica. Ukoliko želimo razumjeti zakone koji vladaju socijalnim životom, na isti način moramo prvo razumjeti individualno ljudsko biće, njegovu fiziološku i psihološku prirodu te u potpunosti prihvatiti kvalitet i obim razlika, naručito onih psiholoških.

Doktrinarni i propagandistički sovjetski sistem sadrži karakterističnu ugrađenu kontradikciju a nadamo se da će njeni uzroci biti shvaćeni do kraja ove knjige. Čovjekovo životinjsko podrijetlo ovdje je prihvaćeno kao osnova materijalističkog pogleda na svijet. U isto vrijeme, ovakav pogled na svijet zanemaruje činjenicu da čovjek ima i instinkte, što je u stvari i karakteristika životinja. Nosioc ovakvih stavova, ukoliko ih suočite sa posebno problematičnim pitanjima, će priznati da čovjek sadrži određeni nivo ovakvog filogenetičkog nasljeđa, međutim, spriječit će publikaciju bilo kakvog rada koji se bavim ovim osnovnim fenomenom psihologije.

[pogledati : 'Nered u Psihijatriji' – interview sa Robertom van Vorenom , generalnim sekretarom Ženevske inicijative u psihijatriji, objavljen u holandskim novinama De Volkskrant u Kolovozu, 1997 a u kojem kaže: "Od 1950.g., sovjetska psihijatrija ne samo da tapka u mjestu nego je čak otišla unazad. Apsolutno ništa se tamo nije promijenilo. Većina ruskih psihijatara nikad se ne bi mogla zaposliti na zapadu. Tamo se još uvijek primjenjuju metodi liječenja o kojima na zapadu više ne možete ni pričati." (opaska urednika)]

Da bismo razumjeli ljudski rod, moramo se opskrbiti osnovnim razumijevanjem ljudskog instinktivnog supstrata i odati priznanje njegovoj ulozi kako u ljudskom individualnom životu, tako i u ljudskim društvima. Ova uloga ljudskih instinkata često prolazi neprimjećena budući da su naše instinktivne reakcije toliko očigledne i toliko se uzimaju zdravo za gotovo.

Ljudski instinktivni substrat ima nešto drukčiju biološku strukturu od životinjskog. Energetski govoreći, postao je manje dinamičan a više plastičan, dakle nije više glavni upravljač ponašanja. Postao je receptivniji kontrolama rezoniranja.

Upravo ova filogenetički razvijena baza za naša iskustva je ono što individuama dozvoljava da razviju svoje osjećaje i društvene veze, ono što nam omogućava da intuitivno osjetimo neko psihološko stanje kao i individualnu, odnosno, društvenu psihološku realnost. Na isti način nam je moguće razumjeti ljudske običaje i moralne vrijednosti. Od djetinjstva ovaj instinktivni substrat stimulira razne aktivnosti koje imaju

za cilj razvijanje viših funkcija uma. Drugim riječima, naš instinkt je naš prvi učitelj, kojeg nosimo sa sobom cijelog života. Odgovarajuće podizanje djece nije dakle limitirano na učenje mladih osoba da kontroliraju pretjerano nasilne reakcije svog instinktivnog emotivizma, ono se također sastoji u učenju mladih ljudi da poštuju mudrost prirode koja je sadržana u i koja govori kroz njihovo instinktivno naslijeđe.

Ovaj instinktivni substrat sadrži biopsihološki razvoj vrijedan milione godina, kao rezultat životnih uvjeta naše vrste. Dakle nije i ne može biti savršena kreacija. Dobro znane slabosti ljudske prirode i greške u prirodnoj percepciji te razumjevanju realnosti su tako kondicionirane na filogenetičkom nivou kroz milenijume [Konrad Lorenz –Evolucija i modifikacija ponašanja 1965.; O agresiji 1966; Studije životinjskog i ljudskog ponašanja, Volumen I 1970, Volumen II 1971, Iza ogledala, Prirodna nauka ljudske vrste: Uvod u komparativno istraživanje ponašanja – ruski manuskript (1944-1948). Lorenz se priključio nazističkoj partiji 1938 i prihvatio mjesto šefa katedre pod nacističkim režimom. Njegove naučne publikacije iz tog doba umrljane su optužbama da je njegov naučni rad obojen simpatijama prema nacizmu. Prilikom primanja Nobelove nagrade, ispričao se za svoju publikaciju iz 1940., koja je uključila nacistički pogled na svijet, tada je rekao kako se „većina pristojnih naučnika tog doba, poput mene, za jedno kratko vrijeme nadala da će iz nacizma proizaći dobro a zatim su se užasnuti ogradili od njega". Izgleda sasvim vjerovatno da su Lorenzove ideje o nasljednoj bazi za obrasce ponašanja dobro poslužile nacističkim vlastima ali ne postoje dokazi da je Lorenzov eksperimanetalni rad bio inspiriran ili pod utjecajem nacističkih ideja. (Opaska urednika)].

Zajednički supstrat psihologije omogućio je ljudima da tijekom stoljeća i civilizacija razviju koncepte humanosti, društvene koncepte i moralne vrijednosti koji uglavnom dijele iste vrijednosti.

Inter-epohalne i među-rasne varijacije u ovoj oblasti su zapanjujuće minimalne u usporedbi sa razlikama između osoba čiji je instintivni humani substrat normalan i osoba koje pokazuju instinktivni bio-psihološki defekt, čak i kada se radi o pripadnicima iste rase i civilizacije. Ovoj razlici ćemo se uvijek iznova vraćati jer se upravo na njoj baziraju problemi kojima se ova knjiga bavi.

Čovjek živi u grupama još od predhistorije, te se njegov instintivni supstrat uobličio u takvoj grupnoj vezi. Potreba za odgovarajućom internalnom strukturom jednakosti. Stremljenje da se dostigne zaslužna uloga u okviru te strukture. Sve to je inkodirano na ovom nivou. U konačnoj analizi, naš instinkt za samoodržanjem uvijek ima rivala u drugom osjećaju - dobrobit društva zahtjeva da se žrtvujemo, ponekad se radi o krajnjim žrtvama – kao što je život. U isto vrijeme valja naglasiti da ako volimo čovjeka, onda više nego išta, moramo voljeti njegov ljudski instinkt.

Naš elan za kontrolu bilo koga tko je opasan, bilo za nas, bilo za našu grupu je toliko primalan i gotovo refleksno uvjetovan, tako da nema sumnje da je on utisnut na instinktivnom nivou. Međutim, naš instinkt ne pravi razliku između ponašanja koje je motivirano jednostavnom ljudskom greškom i ponašanja koje pokazuju individue koje

posjeduju određene patološke devijacije. Šta više, naše instinktivno osuđivanje bilo kakvog izdvajanja takvih individua onemogućava tendenciju prirode da eliminira biološki ili psihološki defektne individue.

Čini se, dakle, da je ta naša tendencija da činimo grešku koja omogućava cvjetanje zla, kondicionirana na instinktivnom nivou. Na tom istom nivou, kao što smo već rekli, postoje i razlike među normalnim ljudskim individuama, a ove razlike zatim uvjetuju formiranje njihovog karaktera, pogleda na svijet i stavova. Primarne razlike postoje u bio-psihološkom dinamizmu ovog supstrata, dok su razlike u njegovom sadržaju sekundarne. Tako, kod nekih ljudi vitalni instinkt ima premoć nad psihologijom, dok kod nekih instinkt lako prepušta kontrolu razumu.

Također se čini da neki ljudi imaju nešto bogatije i nešto suptilnije instinktivno nasljeđe od drugih. Razlike u ovom nasljeđu, međutim, javljaju se u vrlo sitnom postotku ljudske populacije, i mi taj postotak vidimo kao kvalitativno patološki. Moramo obratiti dužnu pažnju ovakvim anomalijama jer one sudjeluju u genezi zla koju želimo razumjeti što sveobuhvatnije.

Zahvaljujući društvenim i roditeljskim utjecajima, tijekom odgoja dolazi do uspostavljanja nešto suptilnije strukture koja se nadograđuje na naš instinktivni substrat. S vremenom, ova struktura postaje sve uočljivija komponenta naše ličnosti i čini njenu integralnu komponentu. Ova komponenta je instrument za našu vezu sa društvom i pedagozi vode računa da se ona pravilno razvije, te kasnije psiholozima ona čini osnovni parametar u procjenjivanju individue. I pedagozi i psiholozi, potpuno su nemoćni kada je proces formacije ove komponente negativno pogođen defektivnim instinktivnim substratom.

~

Zahvaljujući memoriji, fenomenu koji je prilično dobro opisan u psihologiji ali čija priroda je još uvijek ostala djelimično misteriozna, čovjek pohranjuje u sebi životna iskustva i svjesno stečeno znanje. Postoje velike individualne varijacije u vezi njenog kapaciteta, kvaliteta i sadržaja. Jedan mladi čovjek takođe gleda na svijet drugačije od nekog starca sa dobrom memorijom. Ljudi sa dobrom memorijom i velikim znanjem imaju veću tendenciju za posezanjem ka zapisanim podacima iz kolektivne memorije, kako bi nadomjestili svoju vlastitu.

Taj prikupljeni materijal sačinjava predmetnu stvar drugog psihološkog procesa, kojeg nazivamo asociacijama; naše razumijevanje njihovih karakteristika se stalno poboljšava, mada još uvijek nismo u stanju da dovoljno rasvijetlimo ono što ih podstiče. Uprkos svim, ili možda zahvaljujući svim vrijednim doprinosima rasvijetljavanju tog pitanja od strane psihologa i psihoanalitičara, čini se da sticanje jednog zadovoljavajućeg razumijevanja asocijativnih procesa neće biti moguće sve dok se hrabro ne odlučimo da pređemo granice čisto naučnog poimanja.

Karakteristike našeg rezonovanja stalno se razvijaju tokom cijelog našeg života, tako da naše ispravne sposobnosti za prosuđivanje dostižu svoj vrhunac tek kad nam kosa počne da sijedi a instiktivni nagoni, emocije i navike počnu da slabe. To je jedan kolektivni proizvod izvučen iz interakcije čovjeka sa njegovom sredinom, kao i blaga i transmisije koji su stvarani i koji su se odvijali kroz mnoge generacije.

Životna sredina može takođe da ima destruktivan uticaj na razvoj naših sposobnosti rezonovanja. Posebno u svojoj životnoj sredini, ljudska svijest se kontaminira konverzivnim razmišljanjem [korištenje pojmova kojima se daje suprotno ili izvitopereno značenje, prim. ured.] što je najčešća anomalija u tom procesu. Iz tog razloga, ispravan razvoj svijesti povremeno zahtijeva određene periode samostalne refleksije. Čovjek je takođe razvio jednu psihičku funkciju koja se ne nalazi kod drugih životinja. Samo čovjek može poimati jednu određenu količinu materijala ili apstraktnih zamisli unutar njegovog polja pažnje, podvrgavajući ih unutrašnjoj analizi na osnovu koje će proisteći dalje aktivnosti uma u vezi s tim materijalom. To nam omogućava da se suočavamo s činjenicama, vršimo konstruktivne i efikasne radnje, i predviđamo njihove rezultate.

Ukoliko činjenice koje se podvrgavaju unutrašnjoj projekciji i analizi imaju veze sa čovjekovom vlastitom ličnošću, on onda sprovodi akt introspekcije koji je bitan za praćenje stanja ljudske ličnosti i značenja njegovog vlastitog ponašanja. Taj akt unutrašnje projekcije i inspekcije upotpunjuje našu svijest; tu karakteristiku nema nijedna druga vrsta osim ljudske. Međutim, među ljudima postoji jedno posebno široko odstupanje u vezi sposobnosti za takve mentalne akte. Efikasnost kod takvih mentalnih funkcija pokazuje donekle nisku statističku korelaciju sa opštom inteligencijom. Tako, ako govorimo o čovjekovoj opštoj inteligenciji, onda moramo uzeti u obzir oboje, njenu unutrašnju strukturu i individualne razlike koje se pojavljuju na svakom nivou te strukture.

Nakon svega, supstrat naše inteligencije, sadrži jednu prirodnu instiktivnu zaostavštinu mudrosti i grešaka, iz čega se rađaju bazična inteligencija i životna iskustva. Zahvaljujući našoj memoriji i sposobnosti asocijacije, na tu konstrukciju se nadograđuje naša sposobnost za izvođenje kompleksnih operacija razmišljanja, što je krunisano aktom unutrašnje projekcije i stalnim poboljšavanjem ispravnosti naših misli.

Mi smo različito obdareni ovim sposobnostima, što čini jedan mozaik od individualno različitih talenata. Bazična inteligencija izniče iz tog instiktivnog substratuma pod uticajem prijateljski nastrojene životne sredine i lako dostupne zbirke ljudskih iskustava; to je isprepletano s višim svojstvima što nam omogućava da razumijemo druge i da intuitivno osjećamo njihovo psihičko stanje uz pomoć određenog naivnog realizma. To uslovljava razvoj moralnog rezonovanja. Taj nivo naše inteligencije je naširoko rasprostranjen unutar društva; velika većina ljudi ga imaju što je razlog zašto često cijenimo taktičnost, intuiciju, međuljudske veze, druženje i moral kod ljudi koji su obdareni samo s prosječnom inteligencijom. Takođe vidamo ljudi koji imaju izvanrednu inteligenciju ali kojima nedostaju te suštinski prirodne odlike. Kao što je slučaj s

poremećajima u instiktivnom supstratu, poremećaji u toj bazičnoj strukturi naše inteligencije često manifestuju karakteristike koje smatramo patološkim.

Distribucija čovjekovog intelektualnog kapaciteta unutar društava je potpuno različita i veoma dalekosežna. Visoko nadareni ljudi čine jedan veoma mali procenat svake populacije, a onih sa najvećim kvocijentom inteligencije je samo par u jednoj hiljadi. Međutim, uprkos tome, oni igraju jednu tako važnu ulogu u kolektivnom životu da svako društvo koje pokuša da ih spriječi u ispunjavanju njihovih ciljeva, izlaže se velikom riziku. U isto vrijeme, individue koje su jedva u stanju da ovladaju jednostavnom aritmetikom i umjetnošću pisanja, u većini slučajeva su normalni ljudi čija je osnovna inteligencija sasvim adekvatna.

Univerzalni zakon prirode je takav da što je psihološka organizacija date vrste viša, veće su i razlike između njenih individualnih jedinki. Čovjek je naviše organizovana vrsta; odatle, te varijacije su kod njega najveće. Psihološke razlike, kvalitativno i kvantitativno, javljaju se u svim strukturama ljudske ličnosti kojima se ovdje bavimo, mada u smislu jednog neophodnog pojednostavljanja. Ova velika psihološka raznobojnost može nekome zapasti u oči kao prirodna nepravda, međutim, i to ima svoje značenje.

Ova, na prvi pogled, nepravda, koju smo pomenuli je u stvari jedan veliki dar čovječanstvu, koji omogućava ljudskim društvima da razviju svoje kompleksne strukture i da budu visokokreativni na oba nivoa, individualnom i kolektivnom. Zahvaljujući toj psihološkoj raznovrstnosti, kreativni potencijal svakog društva je mnogo puta viši nego što bi on bio kad bi naša vrsta bila homogenija. Zahvaljujući tim varijacijama, unutrašnja društvena struktura se takođe može razviti. Sudbina ljudskog društva zavisi od ispravnog prilagođavanja individua unutar te strukture i od načina na koji se koriste prirodne varijacije talenata.

Naše nas iskustvo uči da su psihičke razlike između ljudi uzrok pogrešnog razumijevanja i drugih problema. Mi možemo savladati te probleme samo ako te psihičke razlike prihvatimo kao jedan zakon prirode i poštujemo njihovu kreativnu vrijednost. To će nam takođe omogućiti da steknemo jedno objektivno razumijevanje čovjeka i ljudskih društava; na žalost, to će nas takođe učiti da je jednakost pred tim zakonom, nejednakost pred zakonom prirode.

~

Ukoliko posmatramo ljudsku ličnost uz pomoć jednog konzistentnog praćenja psihičkih uzročnosti unutar nje, ukoliko smo u stanju da izmorimo pitanje do jednog određenog stepena, doći ćemo blizu fenomena čija je biopsihološka energija veoma niska, koji nam se manifestuju s jednom određenom i karakterističnom suptilnošću. Nakon što otkrijemo taj fenomen, onda pokušavamo da pratimo naše asocijacije, posebno zato što smo iscrpili dostupnu nam analitičku platformu.

Na kraju, moramo priznati da primjećujemo unutar nas nešto što je rezultat supra-senzorne uzročnosti. Taj put je možda najteži od svih ali bez obzira na to, on će nas voditi do jedne najmaterijalnije činjenice u vezi postojanja onoga o čemu svi religijski sistemi govore. Sticanje malog komadića istine tim putem,

navodi nas na poštivanje nekih učenja naših predaka u vezi postojanja nečega izvan ovog materijalnog univerzuma.

Tako, ukoliko želimo da razumijemo čovječanstvo, čovjeka kao jednu cjelinu, bez napuštanja onih zakona rasuđivanja koje nam nameće objektivni jezik, mi ćemo na kraju morati da prihvatimo tu realnost, koja je unutar svakog od nas, bez obzira na to da li je ona normalna ili ne, da li smo mi nju prihvatili zato što smo odgojeni na takav način ili smo došli do tih gnostičkih znanja svojim vlastitim putem, ili smo ih odbacili iz materijalističkih ili naučnih razloga. Nakon svega, kad analiziramo negativna psihička stanja, uvijek nailazimo na uvjerenja koja su potisnuta iz polja svijesti. Kao posljedica toga, stalni napor podsvijesti da negira koncepte o stvarima koje postoje rađa jednu težnju da se te stvari eliminišu i kod drugih ljudi.

Iskreno otvaranje uma ka postojanju te realnosti je neophodno za svakoga ko želi da razumije druge ljude, a takođe, savjetujemo to i svima drugima. Zahvaljujući tome, naš um se oslobađa unutrašnjih tenzija i pritiska i može se osloboditi od svoje tendencije ka selekciji i supstituciji informacija, uključujući i ona područja koja su lako pristupačna jednom prirodnom poimanju.

~

Ljudska ličnost je nestabilna po samoj svojoj prirodi a životni vijek kao jedan evolutivni proces podrazumijeva normalno stanje stvari. Neki politički i religijski sistemi zagovaraju usporavanje tog procesa ili postizanje prekomjerne stabilnosti naših ličnosti ali su to nezdrava stanja s tačke gledišta psihologije. Ukoliko se evolucija ljudske ličnosti ili pogleda na svijet zamrzne duboko i dovoljno dugo, to stanje onda zalazi na područje psihopatologije. Proces transformacije ličnosti otkriva svoje značenje zahvaljujući svojoj vlastitoj kreativnoj prirodi koja je zasnovana na svjesnom prihvatanju tog kreativnog mijenjanja kao jednog prirodnog toka događaja.

Naše ličnosti takođe prolaze kroz privremene destruktivne periode kao rezultat raznih događaja u našem životu, pogotovo ukoliko smo podvrgnuti patnji ili se srećemo sa situacijama i okolnostima koje odudaraju od naših prethodnih iskustava ili zamišljanja.

Te tzv. dezintegrativne faze su često neugodne, mada ne moraju biti takve. Na primjer, jedan dobar, naporan rad, omogućava nam da doživimo jedno dezintegrativno stanje a istovremeno da utišamo sve one njegove neprijatne komponente, kao i da dođemo do nekih kreativnih ideja za obnavljanje reintegracije naše vlastite ličnosti.

Odatle, istinsko pozorište stvara jedno stanje koje se naziva katarza. Dezintegrativno stanje nas nagoni da poduzmemo sve mentalne napore u pokušaju da ga nadvladamo kako bi ponovo ostvarili stanje aktivne ravnoteže ili homeostaze.

Savladavanje takvih stanja razultira ispravljanjem naših grešaka i obogaćivanjem naše ličnosti, što podrazumijeva jedan ispravan i kreativan proces reintegracije, koji nas vodi ka jednom višem nivou razumijevanja i prihvatanja životnih zakona, ka boljem razumijevanju samog sebe i drugih i ka visokorazvijenom smislu za međuljudske odnose. Naša osjećanja će takođe validirati uspješno ostvarenje stanja reintegracije: neprijatne okolnosti koje smo savladali postaju obogaćene određenim značenjem. Tako nas to iskustvo čini bolje pripremljenim za suočavanje sa nekom idućom dezintegrativnom situacijom.

Međutim, ukoliko smo se pokazali nesposobnim da ovladamo problemima koji su nastali zato što su naši refleksi prebrzo potisnuli i zamijenili neprijatan materijal iz naše svijesti, ili nekog sličnog razloga, doći će do retroaktivne egotizacije naše ličnosti, ali će se tu ipak zadržati jedan osjećaj neuspjeha. Rezultati su devolutivni; sa jednom takvom osobom postaje mnogo teže imati bilo kakvog posla. Ukoliko se takvo dezintegrativno stanje ne može nadvladati zato što su nas nadjačale uzročne okolnosti ili zbog nedostatka istinskih informacija koje bi se mogle pravilno upotrijebiti, onda će naš organizam reagovati jednim neurotičnim stanjem.

~

Ovaj dijagram ljudske ličnosti koji je ovdje predstavljen, rezimiran i pojednostavljen, pokazuje nam koliko su ljudska bića kompleksna u svojoj strukturi, njihovim promjenama i njihovim mentalnim i duhovnim životima.

Ukoliko želimo da napravimo društvene nauke čije će predstave o našoj realnosti biti sposobne da nam omoguće da se u praksi oslonimo na njih, ovu kompleksnost ćemo morati prihvatiti i osigurati da se ona dovoljno poštuje. Svaki pokušaj zamjene ovog osnovnog znanja sa prepojednostavljenim šemama vodiće do gubitka onog važnog spoja između našeg rezonovanja i realnosti koju posmatramo. Moramo ponovo naglasiti da korištenje našeg prirodnog jezika psiholoških imaginacija za te svrhe, ne može biti zamjena za objektivne premise.

Slično tome, jednom psihologu je nevjerovatno teško da vjeruje u vrijednost bilo kakve društvene ideologije koja je zasnovana na pojednostavljenim ili čak naivnim psihološkim premisama. To važi i za svaku ideologiju koja pokušava da pre-pojednostavi psihološku realnost, bila ona korištena od strane nekog totalitarnog sistema ili, na žalost, i od strane neke demokratije. Ljudi su različiti. Sve ono što je kvalitativno različito i ostaje u tom stanju permanentne evolucije, ne može biti jednako.

Gore navedene tvrdnje o ljudskoj prirodi važe za normalne ljude, sa par izuzetaka. Međutim, svako društvo na zemlji ima određen procenat individua, jednu relativno malu ali aktivnu manjinu, koja se ne može smatrati normalnom.

Napominjemo da ovdje imamo posla sa jednom kvalitativnom a ne statističkom abnormalnošću. Izvanredno inteligentne osobe predstavljaju jednu statističku abnormalnost ali sa kvalitativne tačke gledišta one mogu biti prilično normalni pripadnici društva. Mi ćemo se ovdje baviti individuama čiji je broj statistički nizak ali čiji kvalitet različitosti je takav da on može na negativan način uticati na stotine, hiljade, pa čak i milione drugih ljudskih bića.

Te individue, koje ćemo uzeti u obzir, su ljudi koji pokazuju morbidne fenomene i kod kojih se mogu primjetiti mentalne devijacije i anomalije različitog kvaliteta i inteziteta. Mnoge od tih ljudi pokreće jedan unutrašnji nemir: oni traže nekonvencionalne puteve za djelovanje i prilagođavanje životu s jednom određenom i karakterističnom hiperaktivnošću. U nekim slučajevima, takve aktivnosti mogu biti pionirske i kreativne što obezbjeđuje toleranciju društva za neke od tih individua. Neki psihijatri, pogotovo Nijemci, veličali su takve individue kao otjelovljenje jedne načelne inspiracije za razvoj civilizacije; to je jednostran pogled na realnost koji je veoma štetan. Oni koji dovoljno ne poznaju psihopatologiju često stiču utisak da takve osobe predstavljaju neke izvanredne talente. Međutim, upravo ta nauka objašnjava da ta njihova hiperaktivnost u smislu da budu posebni proističe iz njihovog prekomjernog nagona za kompenzacijom osjećaja neke manjkavosti. Takvo pogrešno držanje rezultira zamračivanjem istine: da je normalan čovjek najbogatiji od svih.

Četvrto poglavlje ove knjige sadrži jedan koncizan opis nekih od tih poremećaja, njihovih uzroka i biološke realnosti koji su izabrani na takav način da omoguće razumijevanje ovog djela kao cjeline. Drugi podaci su distribuirani kroz mnoge specijalizovane radove koji neće biti ovdje uključeni.

Međutim, moramo uzeti u obzir da je naše znanje na ovom području još uvijek nezadovoljavajuće u smislu razumijevanja i nalaženja rješenja za mnoge teške probleme u društvenom životu. Mnogi naučnici smatraju ovo područje nauke sporednim; drugi uzimaju u obzir njegovu "nezahvalnost", jer tu često dolazi do nerazumijevanja sa drugim specijalistima. Kao posljedica toga, pojavili su se razni koncepti i raznovrsne semantičke nagodbe a opšte znanje u toj nauci je još uvijek karakteristično po njegovoj pretjerano deskriptivnoj prirodi.

Odatle, ova knjiga obuhvata napore čija je svrha da se rasvijetle uzročni aspekti ovog deskriptivno poznatog fenomena. Ovi patološki fenomeni koji su u pitanju, dovoljno niskog inteziteta da se lako sakriju od mišljenja životne okoline, bez ikakvih poteškoća se uklapaju u vječni proces geneze zla, koji kasnije utiče na ljude, porodice i cijela društva.

Kasnije ćemo u ovoj knjizi vidjeti kako ti patološki faktori postaju nezamjenjive komponente u jednoj sintezi koja rezultira sveopštom ljudskom patnjom, kao i to da praćenje njihovih aktivnosti uz pomoć naučnog nadzora i društvene svijesti može da se ispostavi kao jedno efikasno oružje protiv zla.

Zbog navedenih razloga, obim nauke o psihopatologiji predstavlja jedan nezamjenjivi dio onog objektivnog jezika kojeg smo prije pominjali. Preciznost bioloških i psiholoških faktora na tom području neprestano se povećava i tako postaje bitan preduslov za razumijevanje mnogih fenomena koji tište društvo, kao i za jedno moderno rješenje vijekovima starih problema. Biolozi, doktori i psiholozi koji se bore s tim klizavim problemima zaslužuju pomoć i ohrabrenje od strane društva jer će njihov rad omogućiti buduću zaštitu ljudi i nacija od jednog zla, čije uzroke još uvijek nedovoljno razumijemo.

Društvo

Priroda je napravila čovjeka takvim da bude društven, što je u njega inkodirano rano, na instiktivnom nivou naše vrste, kao što smo to već prethodno napomenuli. Naš um i ličnost je nemoguće razviti bez kontakta i interakcije sa jednim krugom ljudi koji se stalno širi. Naš um prima podatke od drugih, bilo svjesno, bilo nesvjesno, u vezi sa stvarima iz emocionalnog i mentalnog života, tradicije i misli, uz pomoć rezonantnog senzitiviteta, identifikacije, imitacije, razmjene ideja i permanentnih pravila. Materijal do kojeg dolazimo na te načine se onda transformiše od strane naše psihe kako bi se stvarala jedna nova ljudska ličnost, ona koju nazivamo “našom vlastitom”. Međutim, naša egzistencija je uslovljena neophodnim vezama sa onima koji su živjeli prije, onima koji trenutno obrazuju naše društvo i onima koji će egzistirati u budućnosti. Naša egzistencija ima samo značenje kao jedna funkcija društvenih veza; hedonistička izolacija dovodi do toga da gubimo sebe.

Čovjekova sudbina je da aktivno saraduje u oblikovanju sudbine društva, na dva principijelna načina: formiranjem svog individualnog i porodičnog života unutar njega, i aktivnim sudjelovanjem u sveukupnosti društvenih zbivanja baziranom na njegovom, po mogućnosti dovoljnom, razumijevanju onoga što treba da se radi, što mora da se radi i da li, ili ne, on to može uraditi. To zahtijeva od jedne individue da razvije dva područja znanja o stvarima, koja se donekle preklapaju jedno preko drugog; njegov život zavisi od kvaliteta tog razvoja, kao što od toga zavisi i njegova nacija i čovječanstvo kao cjelina.

Ako, recimo, posmatramo pčelinju košnicu okom jednog slikara, mi tu vidimo nešto što liči na zakrčenu gomilu insekata povezanih sličnošću njihove vrste. Međutim, jedan

pčelar će pratiti komplikovane zakone koji su inkodirani u instiktima svakog insekta kao i u kolektivnom instiktu pčelinje zajednice: to će mu pomoći da razumije kako da saraduje sa prirodnim zakonima koji upravljaju pčelinjom zajednicom. Roj pčela je jedan organizam višeg organizacionog reda; ni jedna pčela ne može egzistirati izvan njega, te se tako potčinjava apsolutnoj prirodi tih zakona.

Ukoliko posmatramo gomile ljudi koji zakrčavaju ulice neke velike metropole, mi tu vidimo nešto što liči na individue pokretane od strane njihovih poslova i problema, u trci za nekom mrvicom sreće i zadovoljstva. Međutim, takvo jedno prepojednostavljanje realnosti navodi nas na nepoštivanje zakona društvenog života koji su postojali mnogo prije nego što su se pojavile metropole, i koji će nastaviti da postoje dugo nakon što ogromni gradovi ostanu bez ljudi i svoje svrhe. Usamljenicima iz jedne takve gomile će veoma teško biti da prihvate takvu realnost, koja - za njih - postoji samo u potencijalnom obliku, mada je oni ne mogu direktno zamisliti ili vidjeti.

U realnosti, prihvatanje zakona društvenog života sa svom njihovom kompleksnošću, čak i kad naiđemo na početne teškoće u njihovom shvatanju, na kraju će nam pomoći da steknemo nešto što je slično osmozi. Zahvaljujući takvom poimanju ili samo instiktivnoj intuiciji o takvim zakonima, jedna individua će biti u stanju da dosegne svoje ciljeve i aktivno odgoji svoju ličnost. Zahvaljujući dovoljnoj intuiciji i poimanju takvih okolnosti, društvo je u mogućnosti da napreduje kulturalno i ekonomski i da postigne političku zrelost.

Što više napredujemo u tom razumijevanju, utoliko više će nas društvene doktrine pogađati kao primitivne i psihološki naivne, pogotovo one bazirane na mislima onih mislilaca koji su živjeli u 18-tom i 19-tom vijeku, koje je karakterisala oskudica psihološke percepcije. Sugestivna priroda tih doktrina proističe iz njihovog prepojednostavljenja realnosti, što je nešto što se lako adaptira i koristi u političkoj propagandi.

Te doktrine i ideologije pokazuju osnovne mane u vezi sa razumijevanjem ljudskih ličnosti i razlika među ljudima, što je prilično jasno ako se posmatra u svjetlu prirodnog jezika psiholoških koncepta, a čak i više u svjetlu objektivnog jezika.

Pogled na društvo jednog psihologa, čak ako je on zasnovan i na profesionalnom iskustvu, uvijek daje prednost ljudskoj individi; onda se perspektiva širi kako bi se uključile manje grupe, kao porodice, i na kraju, društva i čovječanstvo kao cjelina. Tako, od početka moramo prihvatiti to da je sudbina individue značajno zavisna od okolnosti. Kad postepeno povećamo obim naših opservacija, onda takođe dobijamo jednu veću slikovnu specifičnost uzročnih veza, a statistički podaci postaju takodje stabilniji.

Da bi se opisala zavisnost između nečije sudbine i ličnosti, kao i stanje razvoja društva, prvo moramo prostudirati cjelokupnu količinu informacija iz tog područja koje smo do tada skupili, dodajući svemu jedan novi rad baziran na objektivnom jeziku.

Ovdje ću navesti samo par primjera takvog rezonovanja kako bih otvorio vrata pitanjima postavljenim u poslednjim poglavljima.

~

Vijekovima su u raznim kulturama najbolji pedagozi razumijevali značaj formiranja jedne kulture i čovjekovog karaktera, u obimu koncepta koji opisuju psihološke fenomene. Kvalitet i bogatstvo koncepta i jezičke terminologije kojima je ovladala jedna individua ili društvo, kao i stepen u kome se oni približavaju jednom objektivnom pogledu na svijet, uslovljavaju razvoj našeg morala i društvenih stavova. Ispravnost našeg razumijevanja sebe i drugih karakteriše one komponente koje uslovljavaju naše odluke i izbore, bile one prizemne ili važne u našim privatnim životima i društvenim aktivnostima.

Nivo kvaliteta psihološkog pogleda na svijet datog društva je takođe uslov za ostvarenje jedne kompletne sociopsihološke strukture, što je prisutno kao potencijal u psihološkim odlikama unutar naše vrste.

Samo kad čovjek može razumjeti jednu osobu u odnosu na njen stvarni unutrašnji sadržaj, a ne na neke vanjske etikete, mi mu možemo pomoći na njegovom putu ka ispravnom prilagođavanju društvenom životu, što će biti korisno za njega a takođe će i pomoći u stvaranju jedne kreativne i stabilne strukture društva.

Zasnovana na jednom ispravnom osjećaju i razumijevanju psiholoških kvaliteta, takva jedna struktura će dodijeliti visoko društveno nadležstvo individuama koje su psihički normalne i imaju dovoljno talenta i specifične obuke. Osnovna kolektivna inteligencija ljudskih masa će njih onda poštovati i podržavati. I tako, u jednom takvom društvu, jedini problemi koji će čekati na svoje razrješavanje će biti one stvari toliko teške da obaraju prirodni jezik koncepta, ali obogaćene i kvalitativno oplemenjene.

Međutim, uvijek je bilo “društvenih pedagoga” koji su manje istaknuti a više brojni, koji su postajali fascinirani njihovim vlastitim idejama, koje ponekad čak mogu biti i istinite, ali su češće ograničene ili sadrže tragove nekih skrivenih patoloških misaonih procesa. Takvi ljudi su uvijek težili da nameću pedagoške metode koje bi slabile i deformisale razvoj individualnog i društvenog psihološkog pogleda na svijet; oni nanose trajnu štetu društvima, lisavajući ih univerzalno korisnih vrijednosti. Tvrdeći da rade u ime vrednijih ideja, takvi pedagozi u stvarnosti potkopavaju vrijednosti o kojima pričaju i otvaraju vrata za destruktivne ideologije.

U isto vrijeme, kako smo već napomenuli, svako društvo sadrži u sebi jednu malu ali aktivnu manjinu osoba sa raznim izvitoperenim pogledima na svijet, pogotovo na područjima koja smo prethodno pominjali, koji su izazvani psihičkim anomalijama, koje ćemo kasnije razmatrati, ili dugotrajnim uticajem takvih anomalija na njihovu psihu, pogotovo za vrijeme djetinjstva. Takvi ljudi kasnije ispoljavaju poguban uticaj na

formativne procese psihološkog pogleda na svijet u društvu, bilo direktnim aktivnostima ili uz pomoć pisanog ili nekog drugog prenosa, pogotovo ako se upuste u službu neke ideologije. Mnogi uzroci koji mogu lako da promaknu pažnji sociologa i političkih naučnika, svode se tako ili na razvoj ili na involuciju tog faktora, čiji je značaj za život društva toliko odlučujući kao i kvalitet njihovog jezika psiholoških koncepta.

Zamislimo da želimo da analiziramo te procese: mi ćemo konstruisati jedan dovoljno kredibilan inventorni metod koji će ispitati sadržaj i ispravnost ideje o pogledu na svijet koji je u pitanju. Nekom što podvrgnemo određene predstavnike grupa jednom takvom ispitivanju, dobićemo indikatore o sposobnosti tog posebnog društva da razumije psihološke fenomene i zavisnosti unutar njihove države i drugih nacija. To će istovremeno činiti osnovne indikatore o talentu tog društva za upravljanje sobom i napretkom, kao i sposobnošću da vodi jednu razumnu internacionalnu politiku. Takvi testovi mogu obezbjediti jedan rani sistem za upozorenje ukoliko bi se takve sposobnosti narušile, u kom slučaju bi bilo ispravno poduzeti određene mjere na području društvene pedagogije. U ekstremnim slučajevima, za takve zemlje koje procjenjuju problem da poduzmu direktne korektivne mjere, pa čak i da se izopačena država izoluje sve dok se u njoj ne uvedu pogodne korekcije.

Navešćemo još jedan podesan primjer: razvoj nadarenosti odraslih ljudi, kao i njihovih vještina, realističkog razmišljanja i prirodnog pogleda na svijet će biti optimalan tamo gdje nivo i kvalitet njegovog obrazovanja i potreba za njegovim profesionalnim poslom, odgovaraju njegovim individualnim talentima. Dostizanje takve pozicije za njega predstavlja jednu ličnu, materijalnu i moralnu korist; istovremeno i društvo, kao jedna cjelina, takođe ubire plodove od svega toga. Takva osoba će to onda vidjeti kao društvenu pravdu u odnosu na sebe.

Ukoliko dođe do stjecaja različitih okolnosti, uključujući jedan oskudan pogled na svijet datog društva, individue se onda tjeraju da obavljaju poslove kod kojih njihovi talenti ne mogu da dođu do punog izražaja. Kada se to desi, produktivnost te osobe neće biti ništa bolja, a često će biti i gora od one koju bi ostvario radnik sa zadovoljavajućim darom. Takva osoba se onda osjeća prevarenom i preplavljenom obavezama koje ju sprečavaju u ostvarenju samoispunjenja.

Njene misli će za vrijeme posla odlutati u jedan svijet fantazije ili će se baviti stvarima koje nju mnogo više interesuju; u svom svijetu mašte ona će biti ono što treba i zaslužuje da bude.

Takva jedna osoba uvijek zna kad njeni odnosi s društvom ili s poslom krenu nizbrdo; međutim, ukoliko ona istovremeno ne uspije da razvije jedan zdrav kritički stav u vezi sa gornjim granicama njenih sposobnosti i nadarenosti, onda će se njena mašta "fiksirati na" nepravdom svijetu u kome je "moć sve što je nekome potrebno." Revolucionarne i radikalne ideje nalaze plodno tlo među takvim ljudima koji su se loše prilagodili društvu. U najboljem interesu društva je da se takvi uslovi poprave ne samo zbog bolje

produktivnosti, nego i da bi se izbjegle tragedije.

U drugu ruku, jedna druga vrsta individue, može dobiti neku važnu funkciju zato što pripada privilegovanoj društvenoj grupi ili organizaciji na vlasti dok su njene sposobnosti i talenti nedovoljni za obavljanje tog posla, pogotovo za rješavanje nekih težih problema. Takve osobe onda izbjegavaju suočavanje s tim problemima i počinju da se prilično razmetljivo bave nebitnim stvarima. U njihovom ponašanju se onda pojavljuje jedna komponenta glume a testovi pokazuju da se ispravnost njihovog rezonovanja neprestano pogoršava nakon samo par godina takvih aktivnosti. Suočeni sa povećanim pritiskom da obavljaju svoj posao na nivou kojeg nisu u stanju da dosegnu, i sa strahom da će biti otkriveni kao nekompetentni za posao koji rade, oni počinju direktno da napadaju sve one koji su sposobniji od njih ili imaju više talenta, odstranjujući ih sa određenih radnih mjesta i igrajući aktivnu ulogu u degradaciji društvenih i poslovnih odnosa. To naravno rađa osjećaj nepravde i može da vodi do pojave slučajeva koji su prethodno opisani. Tako, oni ljudi koji su se ukorijenili na višim pozicijama preferiraju jednu batinašku totalitarnu vlast koja može da zaštiti njihove funkcije i pozicije.

Na taj način dolazi do nepravilnog korištenja prirodne nadarenosti i radne sposobnosti pripadnika jednog društva što istovremeno vodi ka povećanju nezadovoljstva i tenzija između individua i društvenih grupa; svaki pokušaj da se priđe problematici ljudske nadarenosti i njegove produktivnosti kao jednoj čisto privatnoj stvari, odatle se mora razumjeti kao opasno naivan. Razvoj ili involucija u svim oblastima, kulturnoj, ekonomskoj, kao i u političkom životu, zavise od stepena u kome je pravilno korišten taj fond ljudske darovitosti ili talenta. U krajnjoj analizi, to takođe određuje da li će doći do evolucije ili revolucije.

Tehnički govoreći, bilo bi lakše napraviti odgovarajuće metode koje će nam omogućiti da odredimo korelaciju između individualnih sposobnosti i društvenog poravnanja u datoj državi, nego se baviti prethodno pomenutim pitanjima razvoja psiholoških koncepta. Sprovođenje odgovarajućih testova će nam obezbjediti jedan vrijedan indeks kojeg možemo nazvati "indikatorom društvenog reda". Što je on bliži broju +1.0, to je vjerovatnije da država koja je u pitanju ispunjava osnovni preduslov za socijalni mir i da će krenuti pravim putem u pravcu jednog dinamičkog razvoja. Jedna niža korelacija bi ukazivala na potrebu društvene reforme. Korelacija vrijednosti blizu nule ili negativna, trebala bi biti tumačena kao znak-opasnosti koji ukazuje na neposredno izbijanje revolucije. Revolucija u jednoj državi često uzrokuje mnogostruke probleme u drugim državama, tako je u najboljem interesu drugih država da prate takve situacije.

Primjeri koji su gore navedeni ne iscrpljuju pitanje uzročnih faktora koji utiču na stvaranje jedne društvene strukture koja bi adekvatno odgovarala zakonima prirode. Instiktivni nivo naše vrste ima u sebi već inkodiranu intuiciju o potrebi postojanja jedne unutrašnje strukture društva, koja je utemeljena na psihološkim varijacijama; ona nastavlja da se razvija zajedno s našom osnovnom inteligencijom, inspirišući naš zdrav razum. To objašnjava zašto najveći dio populacije koji je prosječno nadaren, generalno

prihvata svoje skromno mjesto u društvu svake države, sve dok to mjesto zadovoljava neophodne uslove za pravilno društveno prilagođavanje i garantuje jedan pravedan način života bez obzira na to na kom nivou društva se ta individua uklopila.

Ta prosječna većina prihvata i poštuje društvenu ulogu onih ljudi sa superirniom nadarenošću i obrazovanjem, sve dok oni zauzimaju odgovarajuće pozicije unutar društvene strukture.

Međutim, isti ti ljudi će reagovati sa kriticizmom, nepoštovanjem, pa čak i mržnjom kad god neko ko je prosječan kao i oni, pokušava da nadomiješta svoje nedostatke šepurenjem sa neke visoke pozicije. Procjene koje potiču iz te sfere prosječnih ali razumnih ljudi mogu često biti veoma precizne, što može biti veoma značajno ako uzmemo u obzir da pomenuti ljudi nemaju dovoljno znanja o mnogim aktuelnim problemima, naučne, tehničke ili ekonomske prirode.

Jedan iskusan političar će rijetko kad pretpostaviti da poteškoće na području ekonomije, odbrane ili unutrašnje politike mogu biti potpuno shvaćene od strane njegovih birača. Međutim, on može i treba uzeti u obzir to da će njegovo vlastito poimanje ljudi i stvari, kao i svega onoga što ima veze sa međuljudskim odnosima unutar pomenute strukture, naći svoj eho u istoj toj većini pripadnika društva. Te činjenice djelomično opravdavaju ideju o demokratiji, pogotovo ako određena država ima jednu takvu istorijsku tradiciju, dobro razvijenu socijalnu strukturu i adekvatan nivo obrazovanja. Međutim, to ne predstavlja one psihološke podatke koji su potrebni za podizanje demokratije na nivo moralnih kriterijuma u politici. Jedna demokratija koju sačinjavaju individue sa nedovoljnim psihološkim znanjem može samo odumirati.

Isti političar bi trebao biti svjestan činjenice da u istom društvu postoje i oni ljudi koji već na sebi nose neke psihičke posljedice društvene neprilagođenosti. Neke od tih individua će pokušavati da zaštite svoje pozicije kojima nisu dorasli, dok će se drugi boriti da im se dopusti da rade ono za šta su nadareni. Upravljanje državom postaje sve teže kad takve bitke počnu da zasjenjuju druge važne probleme. To je razlog zašto stvaranje jedne postene društvene strukture nastavlja da bude osnovni preduslov za društveni red i oslobažanje stvaralačkih vrijednosti. To takođe objašnjava zašto ispravnost i produktivnost procesa stvaranja te strukture čini glavni kriterijum za uspostavljanje jednog dobrog političkog sistema.

Političar takođe mora biti svjestan da u svakom društvu postoje ljudi kod kojih se osnovna inteligencija, prirodni psihološki pogled na svijet i moralno rezonovanje, nisu pravilno razvili. Neki od tih ljudi razlog za to nose u sebi, dok su drugi bili pod uticajem psihički nenormalnih ljudi kad su bili djeca. Poimanje društvenih i moralnih pitanja je kod tih ljudi drugačije, kako sa prirodne, tako i sa objektivne tačke gledišta; oni predstavljaju jedan destruktivni faktor za razvoj psiholoških koncepta društva, društvene strukture i unutrašnjih veza.

U isto vrijeme, takvi ljudi lako prodiru kroz društvenu strukturu uz pomoć jedne razgranate mreže zajedničkih patoloških konspiracija koja je slabo povezana sa glavnom društvenom strukturom. Ti ljudi i njihove mreže učestvuju u genezi zla koje ne šteti nijednu naciju. Ta podstruktura rađa snove o sticanju vlasti i nametanju nečije volje društvu, a prilično često zaživljava u raznim zemljama, kako tokom naše historije, tako i danas. Zbog toga će znatan dio naše pažnje biti posvećen razumijevanju ovog vijekovima starog i opasnog izvora problema. Neke zemlje sa ne-homogenom populacijom ispoljavaju i druge faktore koji destruktivno djeluju na formaciju društvene strukture i permanentni razvojni proces društvenog psihološkog pogleda na svijet. Njih prvenstveno podrazumijevaju rasne, etničke i kulturalne razlike koje postoje kod bukvalno svake nacije koja je nastala osvajanjem. Sjećanje na bivše patnje i prezir prema pobijeđenima nastavlja vijekovima da dijele populaciju. Takve poteškoće je moguće prebroditi ukoliko razumijevanje i dobra volja prevladaju kroz nekoliko generacija. Razlike u vjerskim uvjerenjima i moralnim ubjeđenjima u vezi s tim nastavlja da prouzrokuje probleme, mada ne toliko ozbiljne, ukoliko situacija nije pogoršana postojanjem neke doktrine o netoleranciji ili superiornosti jedne vjere nad svim ostalim. Stvaranje jedne društvene strukture sa patriotskim i nadreligijskim temeljima se takođe ispostavilo mogućim.

Sve ove poteškoće postaju ekstremno destruktivne ukoliko jedna društvena ili vjerska grupa u skladu sa pridržavanjem njenim doktrinama zahtijeva dodjeljivanje visokih pozicija svojim pripadnicima koje su izvan domašaja njihovih istinskih sposobnosti.

Jedna pravedna društvena struktura ispletana od individualno prilagođenih osoba, tj. kreativna i dinamična kao jedna cjelina, može se formirati samo ukoliko se taj proces podvrgne njegovim prirodnim zakonima a ne nekim konceptualnim doktrinama. Kada je svaka individua u stanju da pronađe svoj vlastiti način samo-ispunjenja uz pomoć jednog društva koje razumije te zakone, individualne interese i zajedničko dobro, to onda koristi društvu kao cjelini.

Jednu od prepreka za izgradnju psihološkog pogleda na svijet jednog društva, izgradnju zdrave socijalne strukture i ispravnih institucija za upravljanje nacijom, može da predstavlja enormno velika populacija i ogromne udaljenosti kod veoma velikih država. Upravo kod takvih nacija se javljaju i najveće etničke i kulturne varijacije. U jednoj zemlji koja se naširoko proteže i ima stotine miliona ljudi individuama nedostaje jedna bliska podrška njihove domovine, i one se osjećaju nemoćnim kad se radi o uticaju na stvari visoke politike. Struktura tog društva se onda gubi na široko otvorenim prostorima. Ono što tu ostaje, to su uske, generalno, porodične veze. Istovremeno, upravljanje tom zemljom stvara svoje vlastite nezaobilazne probleme: giganti pate od onog ašto bi se moglo nazvati makropatijom (bolest giganta), jer su autoriteti uprave daleko udaljeni od individualnih i lokalnih stvari. Glavni simptom je proliferacija administracijskih odredb; one se mogu činiti za glavni grad države ali su često besmislene kad se radi o vanjskim distriktima ili primjeni na individualne stvari. Državne službenike se tjera da slijepo slijede takve regulacije; opseg korištenja njihovog ljudskog zdravog

razuma u realnim situacijama postaje veoma uzak. Takva procedura ponašanja nanosi teške udarce društvu, koje takođe počinje da razmišlja o regulacijama više nego o praktičnoj i psihološkoj realnosti. Psihološki pogled na svijet, koji podrazumijeva osnovni faktor kulturalnog razvoja i koji aktivira društveni život, tako počinje da se komplikuje. To nas tako onda navodi da se upitamo: Da li je jedna dobra vlada uopšte moguća?

Da li je održavanje društvene i kulturne evolucije moguće u ogromnim državama?

Doduše, čini se da su najbolji kandidati za takav razvoj one države čija populacija broji između deset i dvadeset miliona i gdje lične veze između građana, kao i između građana i njihovih autoriteta, još uvek pružaju zaštitu ispravnoj psihološkoj diferencijaciji i prirodnim međusobnim vezama. Prekomijerno velike države bi se trebale podijeliti na manje organizme koji bi uživali znatnu autonomiju, pogotovo u pogledu kulturnih i ekonomskih stvari; oni bi mogli obezbijediti svojim građanima osjećaj jedne domovine unutar koje se njihove ličnosti mogu razvijati i sazrijevati.

Kada bi me neko zapitao šta bi se moglo uraditi za izlječenje SAD-a, države koja manifestuje simptome makropatije, inter alia, predložio bih podjelu te ogromne nacije na trinaest država, -- koje bi bile iste kao i ove originalne, osim što bi bile odgovarajuće veće i sa mnogo prirodnijim granicama. Tim državama bi onda trebalo dati odgovarajuću autonomiju. To bi ostavilo kod građana jedan osjećaj domovine, i oslobodilo bi ih od motivacije za lokalni patriotizam, kao i rivaliteta između tih takvih država. To bi nadalje pospiješilo nalaženje rješenja za druge probleme drugačijeg porijekla.

~

Društvo nije neki organizam koji potčinjava svaku svoju ćeliju dobru većine; niti je ono neka kolonija insekata, gdje kolektivni instikt djeluje kao neki diktator. Međutim, ono takođe ne bi trebalo predstavljati jednu zbirku egocentričnih individua koje su povezane čisto ekonomskim interesima, legalnim i formalnim organizacijama.

Svako društvo je jedna socio-psihološka struktura ispletana od individua sa najvišom psihološkom organizacijom a tako i najraznovrsnijom. Značajan opseg čovjekovih individualnih sloboda potiče od jednog takvog stanja stvari i održava se u jednoj veoma komplikovanoj vezi s njegovim mnogostrukim psihološkim zavisnostima i obavezama, u vezi s tom kolektivnom cjelinom.

Izolovanje ličnih interesa jedne individue u smislu kao da su oni u sukobu sa interesima kolektiva, predstavlja jednu običnu špekulaciju koja radikalno prepojednostavljuje stvarne uslove umjesto da prati njihovu kompleksnu prirodu. Postavljanje pitanja baziranih na jednoj takvoj šemi je logički neispravno jer sadrži pogrešne sugestije.

U stvarnosti, mnogi tobože kontradiktorni interesi, kao individualno vs kolektivno, ili

oni od raznih društvenih grupa i podsuktura, mogu se međusobno pomiriti ukoliko bi se vodili jednim dovoljno prožimajućim razumijevanjem onoga što je dobro u čovjeku i društvu, i ako možemo nadvladati djelovanje emocija kao i nekih primitivnijih doktrina. Međutim, jedno takvo izmirenje zahtijeva prevođenje ljudskih i društvenih problema koji su u pitanju na jedan viši nivo razumijevanja, kao i prihvatanje prirodnih zakona života. Na tom nivou se ispostavlja da i najteži problemi imaju svoja rješenja, jer oni uvijek proističu iz istih podmuklih dejstava psihopatoloških fenomena. S tim pitanjima ćemo se pozabaviti na kraju ove knjige.

Kolonija insekata, bez obzira na to koliko dobro ona bila društveno organizovana, osuđena je na propast kad god njen kolektivni instikt nastavlja da djeluje prema njegovom psihogenetskom kodu, uprkos nestanku biloškog značenja. Na primjer, kada pčela-matica ne obavi svoj svadbeni let na vrijeme zbog loših vremenskih uslova, ona počinje da polaže neoplođena jaja, iz kojih se ne leže ništa drugo osim trutova. Pčele nastavljaju da štite svoju kraljicu, kao što ih na to nagoni njihov instikt; i naravno, kada pčele radilice izumru, dolazi do propasti cijele pčelinje zajednice.

U tom momentu, jedan "viši autoritet" u obliku pčelara može da spasi to pčelinje leglo. On mora da pronađe i odstrani lažnu maticu a onda da ubaci unutra jednu novu oplođenu maticu zajedno sa nekoliko njenih pčela radilica. To će zahtijevati i privremeno postavljanje jedne zaštitne mreže oko matice, koja će nju i njene sluge štiti od uboda onih pčela koje su još uvijek ostale vjerne staroj matici. Kasnije, instikt pčelinje zajednice prihvata novu maticu. U tom procesu, pčelar će takođe zaraditi par uboda.

Iz gornjeg primjera rađa se sljedeće pitanje: da li ljudska zajednica koja naseljava ovu planetu može doseći jedno dovoljno dobro poimanje makrosocijalnog patološkog fenomena koji je toliko opasan, gnusan i istovremeno fascinant, prije nego što to bude prekasno? U ovom momentu, naši individualni i kolektivni instikti kao i naš prirodni psihološki i moralni pogled na svijet ne može nam dati sve odgovore na kojima se mogu utemeljiti djelotvorne protumjere.

Oni dobronamijerni ljudi koji propovijedaju da sve što nam preostaje, to je da se pouzdamo u "Velikog Nebeskog Pčelara" i vratimo se njegovim zapovijestima, vide obrise jedne generalne istine, međutim, oni takođe trivijaliziraju posebne istine, pogotovo one prirodne. Upravo ove druge su te koje sadrže osnovu razumijevanja fenomena i ciljaju na praktično djelovanje. Zakoni prirode su nas načinili veoma različitim jedne od drugih. Zahvaljujući njegovim individualnim karakteristikama, izvanrednim životnim okolnostima i naučnim naporima, čovjek je možda donekle ovladao umjetnošću objektivnog razumijevanja ovih fenomena gorenavedene vrste, međutim, moramo podvući da se to ne bi samo desilo zato što je to u skladu sa zakonima prirode.

Ukoliko bi društva i njihovi pametni ljudi bili u stanju da ostvare jedno objektivno razumijevanje socijalnih i sociopatoloških fenomena, te s tim ciljem savladali svoj emocionalizam i egotizam prirodnog pogleda na svijet, onda bi oni pronašli i načine za

dejtvovanje koji bi bili zasnovani na razumijevanju suštine tih fenomena. Tada bi postalo evidentno to da jedna efikasna vakcina ili terapija može da se nađe za svaku od ovih bolesti koje haraju zemljom u obliku većih ili manjih društvenih epidemija.

Kao što jedan mornar koji posjeduje jednu preciznu nautičku mapu uživa veću slobodu u izboru pravca plovidbe i manevrisanju između ostva i zaljeva, čovjek koji je opremljen s jednim boljim razumijevanjem sebe i drugih ljudi, kao i razumijevanjem kompleksnih međuzavisnosti u društvenom životu, postaje nezavisniji od raznih životnih okolnosti i sposobniji za savlađivanje situacija koje su teško razumljive. U isto vrijeme, takvo jedno poboljšano znanje čini jednu individuu odgovornijom za prihvatanje njenih obaveza prema društvu kao i da se potčini disciplini koja paralelno iz toga poizilazi. Što je društvo bolje informisano utoliko će ono lakše ostvariti i jedan unutrašnji red i kriterijume za kolektivne zadatke. Ova knjiga je posvećena poboljšanju tog znanja stečenog uz pomoć jednog prirodnog razumijevanja fenomena, nečega što je do sada prekomijerno poimano samo u sklopu moralističkih kategorija prirodnog gledanja na svijet.

U jednoj široj perspektivi, konstantno poboljšavanje shvatanja zakona koji upravljaju društvenim životom, kao i njihovih zabitih kutaka, mora nas navesti na jednu refleksiju neuspjeha i propusta onih društvenih doktrina koje su do danas poznate, i koje su bile zasnovane na jednom ekstremno primitivnom razumijevanju tih zakona i fenomena.

Udaljenost između takvih poimanja i boljeg razumijevanja tih dejstava i zavisnosti u bivšim i sadašnjim socijalnim sistemima nije toliko velika da se ne može prebroditi.

Sada se rađa jedna nova ideja koja je zasnovana na jednom razumijevanju zakona prirode koje se neprestano poboljšava, i koja konkretno podrazumijeva izgradnju jednog novog društvenog sistema za nacije. Takav jedan sistem će biti bolji od svih njegovih dosadašnjih prethodnika.

Njegova izgradnja je moguća i neophodna, i to nije samo neka maglovita futuristička vizija. Nakon svega, cijelom jednom serijom država sada dominiraju okolnosti koje su uništile strukturalne forme građene istorijom, i zamijenile ih društvenim sistemima štetnim za svako kreativno funkcionisanje, sistemima koji se mogu održavati samo uz pomoć sile. Mi smo tako suočeni s jednim velikim građevinskim projektom koji zahtijeva jedan sveobuhvatan i dobro organizovan rad. Što prije poduzmemo taj posao, utoliko više vremena ćemo imati za njegovo izvođenje.

III HISTEROIDNI CIKLUS

Otkad postoje ljudske zajednice i otkad je civilizacija stvorena na našem globusu ljudi su čeznuli za srećnim vremenima, ispunjenim spokojem i pravdom, u kojima bi svakome bilo dopušteno da uzgaja svoje stado, traga za bogatim dolinama, obrađuje zemlju, iskopava blago ili gradi kuće i palate. Čovek žudi za mirom i hteo bi da uživa u blagodetima dobara, koja su prikupile prethodne generacije i da ponosno posmatra razvoj budućnosti koju je stvorio. Bilo bi lepo u međuvremenu točiti vino ili medovinu. On bi voleo da luta okolo, da upoznaje druge zemlje i ljude ili uživa u nebu posutom zvezdama na istoku, u bojama prirode, licima i odeći žena. On bi takođe želeo da pokrene svoju imaginaciju i učini svoje ime besmrtnim u delima umetnosti, bilo izvajanim u mermeru ili ovekovečenim u mitu i poeziji.

Od pamtiveka čovek je sanjao o životu u kome bi naprezanje uma ili mišića bilo prekinuto zasluženim odmorom. On bi želeo da nauči zakone prirode, tako da može da ovlada njome i iskoristi njena blaga. Čovek je koristio prirodnu snagu životinja da bi učinio da se ostvare njegovi snovi, a kada to ne bi zadovoljilo njegove potrebe, okretao bi se u tu svrhu svojoj sopstvenoj vrsti, lišavajući druge ljude njihove ljudskosti, jednostavno zato što je bio moćniji.

Snovi o srećnom i mirnom životu tako daju podsticaj da sa vlada nad drugima: sila koja izopačuje um čoveka. To je razlog zašto se ljudski snovi o sreći nisu ostvarivali tokom istorije. Hedonistički pogled na „sreću“ sadrži seme nesreće i hrani čitav ciklus, tako da dobra vremena rađaju loša, što povratno uzrokuje patnju i mentalni napor, koji proizvodi dobro opažanje, umerenost i izvesnu količinu psiholoških znanja, sve one moći koje služe da ponovo izgrade srećnije uslove za život.

Tokom srećnih vremena ljudi progresivno gube uvid u potrebu za refleksijom, introspekcijom, znanjima o drugima i razumevanjem za složene zakone života. Da li je vredno razmišljanje o ljudskim karakteristikama i slabostima, bilo sopstvenim ili nekog drugog? Možemo li razumeti kreativni smisao patnje koju nismo sami podneli, umesto da krenemo lakšim putem i optužimo žrtvu? Svaki suvišan mentalni napor izgleda kao besmislena borba, ako su radosti života lako dostupne. Pametan, liberalan i veseo pojedinac je dobar igrač; dalekovida osoba, koja predviđa užasne ishode, postaje kvarilac raspoloženja i mutljivac.

Opažanje istine o realnom okruženju, posebno razumevanje ljudske prirode i njenih vrednosti prestaje da bude vrlina tokom takozvanih srećnih vremena; misaoni ljudi, koji sumnjaju, bivaju proglašeni nametljivcima koji ne mogu dopustiti da dobro traje.

Povratno, ovo vodi do osiromašenja u pogledu psiholoških znanja, sposobnosti da se napravi razlika između karakteristika ljudske prirode i ličnosti i sposobnosti da se um kreativno oblikuje. Kult moći potkopava te mentalne vrednosti tako suštinski važne za održanje reda i zakona na nenasilan način. Bogaćenje nacije ili ograničavanje njenog psihološkog sveta se može posmatrati kao indikator da li će budućnost biti dobra ili ne.

Tokom „dobrih“ vremena potraga za istinom postaje neugodna, jer otkriva neprijatne činjenice. Bolje je misliti o lakšim i prijatnijim stvarima. Nesvesno uklanjanje podataka, koji jesu ili izgledaju nepodesni, postepeno prerasta u naviku i postaje običaj, masovno prihvaćen od društva. Problem je da svaki proces mišljenja, baziran na tako okrnjenim informacijama, nikako ne može voditi do tačnih zaključaka; on pre vodi do podsvesnog zamenjivanja neprijatnih sudova prijatnijim, približavajući se na taj način granicama psihopatologije.

Takvi periodi puni zadovoljstva za jednu grupu ljudi – često utemeljeni na nepravdi nad nekim drugim ljudima ili nacijama – počinju da guše sposobnost za individualnu i društvenu svest; podsvesni faktori preuzimaju presudnu ulogu u životu. Takva zajednica, već inficirana histeroidnim stanjem, posmatra svako opažanje neprijatne istine kao znak „širenja zla“. J.G. Herderov ledeni breg je potopljen u moru krivotvorenog nesvesnog; samo vrh brega je vidljiv iznad talasa života. Katastrofa čeka iza kulisa. U takvim vremenima sposobnost za logičko i disciplinovano mišljenje počinje da bleđi. Kada zajednica izgubi sposobnost za psihološku razboritost i moralnu kritičnost, proces generiranja zla je pojačan u svakom segmentu društva, bilo individualno ili makro-socijalno, dok se sve ne vrati na „loša“ vremena.

Mi već znamo da u svakoj zajednici živi izvestan procenat ljudi sa psihološkim devijacijama, izazvanim različitim urođenim ili stečenim faktorima, koji proizvode anomalije u percepciji, mišljenju i karakteru. Mnogi takvi ljudi pokušavaju da ispolje smisao svojih devijantnih života socijalnom hiperaktivnošću. Oni kreiraju svoje sopstvene mitove i ideologije kompenzacije i pokazuju tendenciju da egoistično insinuiraju drugima da je njihova sopstvena devijantna percepcija i ciljevi, koji iz nje proizilaze, superiorna.

Ukoliko vrednosti bezbrižnosti „dobrog života“ kroz nekoliko generacija rezultira socijalnim nedostatkom u pogledu psiholoških veština i moralne kritičnosti, to utire put patološkim smutljivcima, podmuklim šarmerima i primitivnim varalicama da deluju i podstaknu proces stvaranja zla. Oni su suštinski faktor u njegovoj sintezi. U sledećem poglavlju nameravam da uverim čitaoce da je učešće patoloških faktora, tako potcenjeno u društvenim naukama, zajednički faktor u začetku zla.

Takva vremena, kojih se mnogi ljudi kasnije sećaju kao „dobrih starih vremena“, na taj način formiraju osnovu za kasniju tragediju zbog progresivnog opadanja morala, intelekta i ličnih vrednosti, koje stvara ere kao za vreme Raspućina.

Ovo predstavlja kratak opis uzročnog delovanja realnosti, koji ni na koji način ne

protivreći teološkom poimanju smisla kauzalnosti. Loša vremena nisu samo rezultat hedonističke regresije u prošlosti; ona treba da ispune istorijsku svrhu.

Patnja, naprezanje i mentalna aktivnost tokom vremena jada vode do progresivne, uglavnom pojačane obnove izgubljenih vrednosti, što rezultira ljudskim progresom. Na žalost nama i dalje nedostaje dovoljno filozofsko razumevanje za ovu međuzavisnost i teološki pogled na stvari. Čini se da su proroci videli mnogo jasnije u svetlu zakona kreacije, nego E.S. Rusel, R. B. Brajtvejt, Dž. Samerhof i drugi koji su se bavili ovim pitanjem.

Kada nastanu loša vremena i ljude smlavi neumerenost zla, oni moraju da prikupe sve svoje fizičke i mentalne snage, da bi se borili za egzistenciju i sačuvali zdrav razum. Potraga za nekim putem koji spašava od teškoća i opasnosti obnavlja dugo zakopane moći uzdržavanja. Ovakvi ljudi imaju prvobitnu nameru da se oslone na silu da bi osujetili pretnju; oni na primer mogu početi da izazivaju sreću ili se priključiti vojsci.

Međutim, sporo i tegobno oni otkrivaju prednosti koje pruža mentalni napor, povećano razumevanje psihološke situacije u pojedinostima, bolja diferencijacija ljudskih karaktera i ličnosti i najzad bolje poznavanje suprotne strane. Tokom takvih vremena moralnost, koju je prethodna generacija proglašavala literarnim motivima, ponovo stiče svoju pravu i suštinsku bit i postaje cenjena zbog svoje vrednosti. Mudra osoba, sposobna da pruži pravi savet visoko je cenjena.

Koliko su zadivljujuće slični bili filozofi poput Sokrata i Konfučija, ta dva gotovo legendarna mislioca, koji su, iako gotovo savremenici, živeli na dva suprotna kraja velikog kontinenta. Obojica su živela tokom zlih, krvavih vremena i predstavili metod da se savlada zlo, posebno u pogledu opažanja zakona života i ljudske prirode. Oni su tragali za kriterijumima za moralne vrednosti unutar ljudske prirode i posmatrali znanje i razumevanje kao moć. Ipak, oba čoveka su slušala unutrašnji glas bez reči kako ih upozorava nad moralnim pitanjima: „Sokrate, ne čini to.“ To je razlog zašto je njihovo delovanje i žrtva predstavljalo stalnu pomoć u borbi protiv zla.

Tokom teških i tegobnih vremena nastaju vrednosti koje najzad nadvladavaju zlo i stvaraju bolja vremena. Ova jezgrovita i precizna analiza fenomena, omogućena zahvaljujući pobedi istrošenih emocija i egoizmu samoljubivih ljudi, otvara vrata uzročnom ponašanju, posebno u oblastima filozofije, psihologije i razmišljanja o moralu. Ukoliko su te vrednosti u potpunosti pripojene tradiciji ljudske kulture, one mogu efektivno da zaštite naciju od sledeće ere zabluda i izobličenja. Međutim, kolektivno pamćenje je nepostojano i posebno sklono da ukloni filozofa i njegovo delo iz svojih sadržaja, naime, njegovo vreme i mesto i ciljeve kojima je služio.

Kada god neka iskusna osoba pronade trenutak relativnog mira posle teškog i bolnog napora, njen um je slobodan da razmišlja neopterećen istrošenim emocijama i zastarelim stavovima iz prošlosti, ali potpomognut saznanjima iz prethodnih godina. Ona se tako

približava objektivnom razumevanju fenomena i uvidu u trenutne uzročne veze, uključujući i takve koje ne mogu biti shvaćene u okviru prirodnog jezika. Ona razmišlja o večnom ciklusu opštih zakona, razmatrajući značenje ranijih pojava koje odeljuju taj period istorije. Mi dosežemo do davnašnjih pouka, jer ih razumemo bolje; one nam olakšavaju da razumemo kako genezu, tako i kreativni značaj nesrećnih vremena.

Ciklus srećnih, mirnih vremena je povoljan za nastanak okrnjenog pogleda na svet i porast egoizma; društvo postaje podložno progresivnoj hysteriji i u konačnoj fazi, opisno poznatoj istoričarima, nastaje vreme klonulosti i pometnje - to se dešavalo milenijumima i dešava se još uvek. Uzmak pameti i ličnih karakteristika, koji karakteriše naoko srećna vremena, varira od nacije do nacije; na taj način neke zemlje uspevaju da prevaziđu rezultate ovakvih kriza sa minimalnim gubicima, dok druge gube države i vlast. Geopolitički faktori igraju presudnu ulogu.

Psihološke karakteristike ovakvih kriza nesumnjivo dovode pečat vremena i civilizacije u pitanje, međutim zajednički imenitelj bi morao biti pogoršavanje histeričnih uslova u zajednici. Ova devijacija, ili još bolje, formativno pomanjkanje karaktera je stalna boljka zajednice, posebno privilegovanih elita. Postojanje ekstremnih slučajeva, pogotovo onih okarakterisanih kao kliničkih, je izdanak društvene hysterije, često u korelaciji sa nekim dodatnim slučajevima, kao nosiocima slabijih oštećenja na moždanoj kori. Kvantitativno i kvalitativno takve individue mogu da služe da se objasne i evoluiraju takva vremena, kao što je nagovešteno u istorijskoj „Knjizi Svetog Mihajla“. Iz perspektive istorijskog vremena bilo bi teže da se ispita regresija sposobnosti i ispravnost razmišljanja ili intenzitet „Austrijskog govora“, iako se on približava problemu na bolji i direktniji način.

Nasuprot gore pomenutoj kvalitativnoj razlici trajanje ovog vremenskog ciklusa teži da bude podjednako. Ako uzmemo da je evropska hysterija dostigla vrhunac oko 1900. i da se ne ponavlja svaka dva veka, pronaći ćemo slične uslove. Takvi ciklusi podjednakog trajanja mogu obuhvatiti čitavu civilizaciju i preneti se na susedne zemlje ali neće preći okean ili prodreti u udaljene civilizacije.

Kada je izbio Prvi svetski rat mladi oficiri su plesali i pevali na ulicama Beča: „Krieg, Krieg, Krieg! Es wird ein schöner Krieg...! (Rat, rat, rat! Dolazi lepi rat!). Tokom posete Gornjoj Austriji 1978. godine odlučio sam da navratim do lokalnog župnika koji je u to vreme bio u svojim sedamdesetim godinama. Kada sam mu ispričao o sebi, odjednom sam shvatio da on misli kako lažem i izmišljam lepe priče. Podvrgao je moje izlaganje psihološkoj analizi, baziranoj na toj neoborivoj pretpostavci i pokušao da me uveri da su njegovi principi veoma uzvišeni. Prijatelj, kome sam se požalio, je bio razveseljen: „Kao psiholog, imali ste izuzetno sreću da se susretnete sa ostacima autentičnog „austrijskog govora“ (die österreichische Rede). Kada bismo hteli da ga simuliramo, mi mlađi ne bismo bili u stanju da Vam ga demonstriramo,.“

U evropskim jezicima „austrijski govor“ je postao zajednički deskriptivni termin za

paralogički diskurs. Mnogi ljudi ga danas koriste nesvesni njegovog porekla. U sklopu maksimalnog histeričnog intenziteta u Evropi u to vreme autentični natpis je predstavljao tipičan proizvod iskrivljenog mišljenja: podsvesna selekcija i supstitucija podataka koja vodi do hroničnog izbegavanja teških pitanja. Na isti način refleksna pretpostavka da svaki govornik laže predstavlja indikaciju histerične anti-kulture laganja, unutar koje reći istinu postaje „amoralno“.

Period histerične regresije je stvorio veliki rat i veliku revoluciju, izražen u fašizmu, Hitleru i tragediji Drugog svetskog rata. Takođe je proizveo i makro-socijalni fenomen čiji se devijantni karakter nadogradio na taj ciklus, maskirajući i uništavajući njegovu prirodu. Današnja Evropa je na čelu suprotnog ekstrema te istorijske sinusne krivulje. Tako možemo pretpostaviti da će početak sledećeg veka proizvesti eru optimalnih sposobnosti i ispravnosti rasuđivanja, uvodeći mnoge nove vrednosti u sve domene ljudskih pronalazaka i kreativnosti. Možemo takođe pretpostaviti da će realističko psihološko razumevanje i duhovno obogaćenje predstavljati bit te ere.

Sa druge strane Amerika, pogotovo SAD, je dostigla zenit po prvi put u svojoj istoriji. Sedokosi Evropljani, koji danas žive u Americi, su pogođeni sličnošću između ovog fenomena i onog koji je dominirao Evropom njihove mladosti. Subjektivnost koja dominira ličnim, kolektivnim i političkim životom, kao i podsvesna selekcija i supstitucija podataka u procesu razmišljanja osiromašuje psihološki pogled na svet i vodi do individualnog i nacionalnog egoizma. Manija poduzimanja ofanziva proizvodi neprestane odmazde, koristeći se prenadražljivošću i velikom kritičnošću na strani drugih. To se može posmatrati analogno maniji dvoboja u Evropi onog vremena. Ljudi, dovoljno srećni da zauzmu poziciju višu nego neko drugi, postaju prezrivi prema onima koje smatraju inferiornima na način koji veoma podseća na običaje u carskoj Rusiji. Na smeni stoleća, Frojdova psihologija je pala na plodno tlo u ovoj zemlji zbog sličnosti društvenih i psiholoških uslova.

Psihološki uzmak u Americi povlači u svom buđenju umanjenu društveno profesionalnu adaptaciju ljudi te zemlje, vodeći do rasipanja ljudskih talenata i urušavanja društvene strukture. Ako bi trebalo proračunati srazmerni indeks adaptacije u toj zemlji, kako je to preporučeno u prethodnom poglavlju, on bi verovatno bio manji nego kod ogromne većine slobodnih i civilizovanih nacija, a verovatno niži nego kod nekih zemalja koje su izgubile slobodu.

Visoko talentovani pojedinac u SAD otkriva da je čak i teže da prokrči svoj put do samo-realizacije i kreativne pozicije u društvenom smislu. Univerziteti, politika i biznis sve češće demonstriraju ujedinjeni front relativno netaalentovanih i čak nekompetentnih osoba. Reč „suviše kvalifikovan“ se sve više i češće čuje. Takvi „suviše kvalifikovani“ pojedinci će se najzad sakriti u nekoj dotiranoj laboratoriji, gde će im biti dopušteno da steknu Nobelovu nagradu pod uslovom da ne učine ništa istinski korisno. U međuvremenu, zemlja pati zbog nedostatka inspirativne uloge visoko darovitih pojedinaca.

Usled toga Amerika guši progres u svim segmentima društva, od kulture do tehnologije i ekonomije, ne isključujući političku nekompetentnost. Drugi problemi, koji se nadovezuju na to, egoistična nesposobnost da se razumeju drugi ljudi i nacije, vode do političkog terora i traženja žrtvenog jarca. Stiskanje kočnice evolucije političkih struktura i društvenih institucija povećava administrativnu inerciju i nezadovoljstvo njenih žrtvi.

Treba da shvatimo da se najdramatičnije društvene nedaće i tenzije javljaju deset godina posle prvih vidljivih indikacija pojave psihološke krize. Budući nastavak, one predstavljaju zadocnelu reakciju na ove uzroke ili su stimulisane istim psihološkim pokretačkim procesom. Vreme za efektivne kontra-mere je većinom limitirano.

Da li je Evropi dodeljena uloga da posmatra Ameriku, koja pati od iste bolesti kojima je i sama podlegala toliko puta u svojoj istoriji? Da li je američki osećaj superiornosti u odnosu na Evropu proistekao iz tih prošlih događaja i njihovih nehumanih i tragičnih rezultata. Ako da, da li je takav stav nešto više od bezopasnog anahronizma? Bilo bi najkorisnije kada bi evropske nacije iskoristile prednosti svojih istorijskih iskustava i modernijeg psihološkog znanja, kako bi efektivnije pomogle Americi.

Istočna Centralna Evropa, sada pod sovjetskom dominacijom, se pridružuje evropskom ciklusu, iako sa izvesnim zakašnjenjem; isto se odnosi i na sovjetsku imperiju, posebno na evropski deo. Međutim, istraživanje tih promena i njihovo izolovanje od dramatičnog fenomena umanjuje mogućnosti za opservaciju, čak iako je to samo pitanje metodologije. Ipak, čak i tada u najširim slojevima postoji progresivni rast otpora u vidu regenerativne moći zdravog razuma. Godinu za godinom dominantan sistem se oseća sve slabijim naočigled te organske transformacije. Dodajmo tome i fenomen, koji Zapad smatra potpuno nerazumljivim i o kome će šire biti reči: naime, porast specifičnih, praktičnih znanja o realnosti vladanja unutar zemalja čiji su režimi slični. Takav proces bi, u konačnoj analizi, trebalo da proizvede zaoštavanje situacije, iako se to verovatno neće završiti krvavom kontra-revolucijom.

Pitanje se nameće samo po sebi: da li će ikada doći vreme da se taj ciklus, unutar koga se nacije osećaju bespomoćnim, ikada nadvlada? Da li su države u stanju da permanentno održe svoje kreativne i kritične aktivnosti na konstantno visokom nivou? U našoj eri ima mnogo iznimnih momenata; naš današnji magbetski veštičiji kotao sadrži ne samo otrovne sastojke, već i progres i razumevanje ljudskosti, kakvo nije viđeno tokom milenijuma.

Poneki ekonomisti ističu da je ljudskost stvorila moćnog slugu u vidu električne energije i da je rat, osvajanje i porobljavanje drugih zemalja postalo u velikoj meri neprofitabilno na duži rok. Na žalost, kao što ćemo videti kasnije u ovom delu, nacije mogu biti gurnute u ekonomski iracionalne želje i aktivnosti metodima, čiji su motivi meta-ekonomski. To je razlog zašto je prevazilaženje tih drugih razloga i fenomena, koji pospešuju porast zla, težak, mada dostižan zadatak. Mežutim, da bismo ga savladali

moramo razumeti prirodu i dinamiku pomenutog fenomena: stari princip medicine koji ću iznova i iznova ponoviti je: „Ignota, nulla curatio morbi“.

Jedan od rezultata moderne nauke, koji doprinosi uništenju ovog večnog zla, je razvoj sistema komunikacije, koji je umrežio naš globus u veliko „selo“. Vremenski ciklusi, koji su ovde predstavljeni, se razvijaju gotovo nezavisno u različitim civilizacijama na različitim geografskim lokacijama. Te faze niti su bile niti jesu sinhronizovane. Možemo pretpostaviti da američka faza leži 80 godina posle evropske. Kada svet postane struktura sa unutrašnjom povezanošću sa stanovišta komunikacije, tada će informacije i novosti, različiti društveni sadržaji i mišljenja, uslovljeni različitim fazama pomenutih ciklusa, inter alia, poteći preko svih granica i sigurnosnih sistema. To može usloviti pritisak koji će promeniti uzročne povezanosti. Na ovaj način će nastati mnogo fleksibilnija psihološka situacija koja će povećati mogućnosti za usmerenu akciju, baziranu na razumevanju ovog fenomena.

Istovremeno, nasuprot mnogim teškoćama naučne, društvene i političke prirode, vidimo razvoj novog sklopa faktora, koji će potpomoći oslobođenje čoveka od neshvatljivog istorijskog kauzaliteta. Razvoj nauke, čiji je konačni cilj bolje razumevanje čoveka i zakona društvenog života, bi dugoročno mogao da doprinese da javno mnjenje prihvati suštinsko znanje o čovekovoju prirodi i razvoju čovekove ličnosti, koje bi omogućilo kontrolisanje opasnih procesa. U ovu svrhu bi bili potrebni neki oblici međunarodne saradnje i supervizije.

Razvoj ljudske ličnosti i njene sposobnosti za adekvatno razmišljanje i precizno razumevanje celine iziskuje određeni stepen rizika i zahteva prevazilaženje konformističke tromosti i primenu rezultata specijalnog naučnog rada, pod uslovima sasvim drugačijim od onih pod kojima smo odrasli.

Pod takvim uslovima će egoistična ličnost, navikla na konforno, uzano okruženje, na sujeverno razmišljanje i nekontrolisanu emocionalnost, iskusiti mnoge blagotvorne promene koje se ne mogu zameniti nečim drugim. Posebno promenjene okolnosti će prouzrokovati da takva osoba počne da raščlanjuje, ulažući na taj način intelektualne i kognitivne napore i moralnu refleksiju.

Primer takvog iskustvenog programa je Američki mirovni korpus. Mladi ljudi putuju u mnoge siromašne zemlje u razvoju da bi tamo živeli i radili, često pod primitivnim uslovima. Oni uče da razumeju druge nacije i običaje i njihov egoizam opada. Na taj način oni gube mnoge karakteristične nedostatke modernog američkog karaktera.

Kada pokušavamo da prevaziđemo nešto, čije je poreklo prekriveno velom misterije kroz izmaglice nesaznatljive prošlosti, često se osećamo kao da uvek iznova vodimo bitku sa vetrenjačama istorije. Međutim, konačni cilj takvog napora je mogućnost da nas objektivno razumevanje ljudske prirode i njenih večnih slabosti, kao i rezultat transformacije društvene psihologije, može osposobiti da delujemo protiv ili da

predupredimo destruktivne i tragične rezultate, koji ponekad ne leže daleko u budućnosti.

Naše vreme je izuzetno i današnja patnja pospešuje bolje razumevanje nego što je to bio slučaj u prethodnim vekovima. To razumevanje i znanje se bolje uklapa u ukupnu sliku, budući da je bazirano na objektivnim činjenicama. Takav pogled postaje realističan, dok ljudi i problemi sazrevaju u akciji. Ova akcija ne treba da bude ograničena na teoretska razmišljanja, već pre da pomiri organizaciju i formu.

Da bi se to postiglo razmotrićemo određena pitanja i skicirati novu naučnu disciplinu koja će izučavati zlo, otkrivajući njegove faktore i geneze, nedovoljno shvaćene karakteristike i slabe tačke, da bi se naglasile nove mogućnosti delovanja protiv uzroka ljudske patnje.

IV PONEROLOGIJA

Još od davnih vremena, filozofi i religiozni mislioci koji su pripadali različitim kulturama, bavili su se pitanjima moralnih vrijednosti, pokušavajući da nađu odgovor na pitanje šta je dobro. Oni su opisivali vrline ljudskog karaktera i zagovarali da bi ih svi ljudi trebali steći. Stvorili su bogato nasljeđe koje je sadržavalo vjekovna iskustva i refleksije. I pored očiglednih razlika u kulturi i pristupima, iako su radili u različitim vremenskim periodima i na različitim mjestima, filozofi su došli do zaprepašujuće sličnih zaključaka vezanih za ljudsku prirodu. To nam pokazuje da sve što je vrijedno, uslovljeno i proističe iz zakona prirode i njihovog djelovanja na individualna ljudska bića i društvene zajednice.

Jednako je interesantno vidjeti kako je relativno malo rečeno o drugoj strani novčića: prirodi, uzrocima i porijeklu zla. Ove stvari su obično sakrivene iza generalizovanih zaključaka i zaogrnutе velom tajni. Ovakvo stanje stvari se djelimično može pripisati društvenim uslovima i istorijskim okolnostima pod kojim su ovi mislioci radili: njihov rad je mogao biti djelimično diktiran ličnom sudbinom, ukorijenjenom tradicijom ili čak licemjerjem. Poslije svega, pravda i vrlina su suprotnost sili i perverziji: isto važi za istinoljubivost u odnosu na lažljivost, kao što je zdravlje u suprotnosti sa bolešću. Takođe je moguće da je ono što su oni rekli o pravoj prirodi zla kasnije sakriveno pod uticajem istih tih sila koje su oni namjeravali razotkriti.

Karakter i porijeklo zla su tako ostali sakriveni u tajnim sjenkama i ostavljeni literaturi da se bavi njima jednim jako izražajnim jezikom. Ali, ma koliko taj jezik literature bio izražajan, on nikad ne doseže istinske korijene te pojave. Uvijek ostaje određeni saznajni prostor kao neka neistražena prašuma moralnih pitanja koja se opire razumijevanju i filozofskim generalizacijama.

Filozofi današnjeg vremena razvijajući meta-etiku pokušavaju da se proguraju kroz elastični prostor koji vodi ka analizi jezika etike, doprinoseći kamenčićе za sklapanje jednog mozaika koji će pomoći u eliminisanju nesavršenosti i navika prirodnog konceptualnog jezika.

Istraživanje ovih uvijek misterioznih fenomena je jako privlačno za naučnika.

Istovremeno, aktivni praktičari u društvenom životu i obični ljudi koji traže svoj put su ograničeni svojim povjerenjem u određene autoritete. Vječita iskušenja kao što je

nipodaštavanje nedovoljno dokazanih moralnih vrijednosti ili nekritičko prihvatanje naivnog čovjekovog poštovanja prema njima, nemaju adekvatnu protivtežu u racionalnom razumijevanju realnosti.

Kada bi se doktori ponašali kao etičari tj. kada bi oni fenomene relativno ne-estetskih bolesti odlagali u sjenku svog ličnog iskustva zato što su prvenstveno zainteresovani za proučavanje pitanja fizičke i mentalne higijene, ne bi bilo ni današnje moderne medicine. Čak bi i korijeni nauke o zdravlju bili sakriveni u sličnim sjenkama. Uprkos činjenici da je od samih početaka teorija higijene povezana sa medicinom, doktori su bili u pravu kad su proučavali bolest iznad svega. Oni su rizikovali sopstveno zdravlje i žrtvovali se da bi otkrili uzroke, biološke osobine bolesti i da bi, nakon toga, razumjeli dinamiku toka bolesti. Razumijevanje prirode bolesti i načina njenog razvijanja omogućava iznalaženje određenih metoda za njeno liječenje.

~

Kad su proučavali sposobnost organizma da se brani od bolesti, naučnici su pronašli vakcine, koje omogućavaju organizmu da postane otporan na neku bolest bez potrebe da prođe kroz nju, u njenoj potpunoj manifestaciji. Zahvaljujući tome, medicina pobjeđuje i preventira fenomene koji se po svom opsegu i aktivnosti, takođe mogu smatrati jednom vrstom zla.

Tako se pojavljuje pitanje: zar ne bi neki sličan modus operandi mogao biti korišten za proučavanje uzroka i geneze nekih drugih vrsta zla koja šibaju ljudske individue, porodice i društva, uprkos činjenici što se to može činiti mnogo uvredljivijim za naša moralna osjećanja, nego što je slučaj s bolestima? Iskustvo je podučilo pisca ove knjige da je zlo po svojoj prirodi slično bolesti, mada je ono možda kompleksnije i nedokučivije za naš razum. Njegova geneza otkriva mnoge faktore, patološke, pogotovo psihopatološke, po svom karakteru, čiju su suštinu medicina i psihologija već proučavale, a čije razumijevanje zahtijeva dalja istraživanja na tim područjima.

Paralelno jednom tradicionalnom pristupu, problemi koji se obično smatraju moralnim, takođe se mogu tretirati na bazi podataka dobijenih od strane biologije, medicine i psihologije, jer su faktori te vrste istovremeno svuda prisutni kao jedna cjelina.

Iskustvo nas uči da razumijevanje suštine i postanka zla generalno proističe uz pomoć korištenja podataka iz tih područja. Sama filozofska refleksija nije dovoljna. Filozofska misao možda jeste začela sve naučne discipline, ali te druge naučne discipline nisu sazrele sve dok nisu postale nezavisne, na bazi detaljnih podataka i veza s drugim disciplinama koje su takođe obezbjeđivale takve podatke. Ohrabren često "slučajnim" otkrićima tih prirodnih aspekata zla, pisac je imitirao medicinsku metodologiju; kao klinički psiholog i medicinski saradnik, on je ionako imao jednu takvu tendenciju. Kao što je to slučaj s doktorima i bolestima, on je preuzeo rizik bliskog kontakta sa zlom i pretrpjeo je određene posljedice. Njegov cilj je bio da osigura mogućnosti za razumijevanje prirode zla,

njegovih etioloških faktora, kao i da prati njegovu patodinamiku. Najnovija zbivanja u biologiji, medicini i psihologiji otvorila su toliko mnogo avenija, tako da se gorenavedeni pristup ispostavio ne samo kao jedini moguć, nego i kao izvanredno plodan. Lično iskustvo i rafinirane metode kliničke psihologije dozvoljavali su donošenje sve ispravnijih zaključaka. Tu je bio i jedan veliki problem: nedovoljno podataka, pogotovo iz područja nauke o psihopatijama. Taj problem je morao biti savladan na temelju mojih ličnih istraživanja. Taj nedostatak je bio izazvan usljed zapostavljanja tog područja, teoretskih poteškoća s kojima su se naučnici susretali, kao i nepopularne prirode tih problema. Ovaj rad uopšte, a ovo poglavlje pogotovo, sadrži i upute na one dijelove istraživačkog rada koji su bili spriječeni da se objave, kao i one koje pisac nije želio da objavi iz razloga lične bezbjednosti. Na žalost, sada je dosta toga izgubljeno a starost mi ne dozvoljava da pokušam to da povratim. Nadam se da će moji opisi, opservacije i iskustvo, koje sam ovdje kondenzirao iz moje memorije, obezbijediti platformu za jedan novi napor da se dođe do podataka koji su potrebni da se ponovo potvrdi ono što je onda potvrđeno. I pored toga, na osnovu mog ličnog rada kao i rada drugih u tim prošlim tragičnim vremenima, uzdigla se jedna nova disciplina koja je postala naš svjetionik; dva grčka monaha, filologa, nazvali su je – "PONEROLOGIJA," na osnovu grčke riječi:

poneros = zlo. Tako je proces geneze zla, u skladu s tim, nazvan "ponerogeneza." Nadam se da će ovi skromni počeci izrasti u nešto što će nam omogućiti da savladamo zlo uz pomoć razumijevanja njegove prirode, uzroka i razvoja.

~

Između 5000 psihotičnih, neurotičnih, i zdravih pacijenata, autor knjige je izabrao 384 odrasle osobe koje su se ponašale na način na koji su ozbiljno povređivali druge. Oni su dolazili iz svih krugova poljskog društva, mada većinom iz velikih industrijskih centara koji su se odlikovali lošim radnim uslovima i znatnim zagađenjem zraka. Predstavljali su raznovrsna moralna, drusštvena i politička stanovišta. Oko 30 njih je bilo osuđivano, a kazne su često bile previše stroge. Nakon što su bili oslobođeni iz zatvora, ti ljudi su ponovo pokušavali da se prilagode društvenom životu što im je davalo tendenciju da budu iskreni prema meni – psihologu.

Drugi su izbjegli kaznjavanje; a neki su povređivali svoje drugare na načine koji nisu kažnjivi u pravnoj praksi. Neki su bili zaštićeni političkim sistemom koji je sam po sebi bio jedan ponerogenični derivat. Pisac ove knjige je imao i tu prednost da razgovara s osobama čije su neuroze bile izazvane usljed nepravdi koje su one doživljavale.

Svi gore pomenuti ljudi su bili podvrgnuti jednoj detaljnoj anamnezi (istraživanje istorije bolesti, prim. prev.) kako bi se utvrdile njihove cjelokupne mentalne sposobnosti, a odatle i postojanje mogućih oštećenja moždanog tkiva, kao i određivanje njihovih međusobnih veza.

[Moje procedure su bile slične onima koje su se koristile u Velikoj Britaniji, za razliku

od američkih verzija. Uz to sam koristio i dva testa: jedan je bio stari britanski test sposobnosti koji je bio prilagođen za kliničke svrhe. Drugog sam ja sam usavršio. Na žalost, kad su me protjerali iz Poljske, bilo je nemoguće da prenesem bilo koje od mnogih rezultata drugim psiholozima, zato što su mi bili oduzeti svi moji naučni radovi, zajedno sa skoro svom ostalom imovinom.]

Druge metode su takođe bile korištene u skladu s pacijentovim stvarnim potrebama kako bi se sklopila jedna dovoljno ispravna slika njegovog psihičkog stanja. U većini tih slučajeva autoru su bili dostupni rezultati medicinskih pregleda i laboratorijskih testova koji su bili napravljeni u medicinskim ustanovama.

Psiholog može skupiti mnogo vrijednih opservacija kao što su ove koje su korištene u ovom radu, kad je on sam podvrgnut zlostavljanju, ukoliko njegov kognitivni interes nadvlada njegove prirodne ljudske emotivne reakcije. Ukoliko ne, on onda mora koristiti svoje profesionalne vještine kako bi prvo sebe spasio. Autoru nikada nije nedostajalo takvih prilika jer je njegova nesretna zemlja obilovala primjerima ljudske nepravde kojoj je on sam bio podvrgavan u mnogo navrata.

Analiza njihovih ličnosti i geneze njihovog ponašanja otkrila je da samo 14 do 16 posto onih koji povređuju druge nije pokazivalo nikakve psihopatološke faktore koji bi mogli uticati na njihovo ponašanje. U vezi s ovom statistikom moramo naglasiti da ovo psihologovo neutvrđivanje tih faktora, ne dokazuje i da oni nisu postojali. Kod značajnog dijela ove grupe slučajeva, nedostatak dokaza bio je donekle rezultat nedostatka mogućnosti za detaljnije ispitivanje pacijenata, nedostatnosti metoda za testiranje, kao i nedostatka potrebne vještine kod istražitelja. Tako se prirodna realnost činila u principu drugačijom od svakodnevnih stanovišta, koje tumače zlo na jedan moralizirajući način, kao i od pravne prakse, koja samo u jednom malom broju slučajeva dosuđuje smanjenje kazne na bazi uzimanja u obzir patoloških karakteristika nekog kriminalca.

Mi često možemo rezonovati na bazi ekskluzivnih hipoteza, npr. zamišljati šta bi se dogodilo da porijeklo nekog posebnog pogrešnog ponašanja nije imalo neku patološku komponentu. Onda obično dođemo do zaključka da se taj akt ne bi dogodio ili zbog toga što je patološki faktor spriječio njegovu pojavu ili je on postao glavna komponenta u njegovom nastanku. Ta hipoteza tako, sama po sebi, sugerise da su takvi faktori obično aktivni u genezi zla. Ubjeđenje da patološki faktori generalno učestvuju u ponerogeničnim procesima čini se još vjerovatnijim ako takođe uzmemo u obzir i ubjeđenje mnogih učenjaka na polju etike, da zlo u ovom svijetu predstavlja jednu vrstu mreže ili kontinuuma uzajamnog kondicioniranja.

Unutar te ispreletene strukture, jedna vrsta zla hrani i otvara vrata drugima, bez obzira na individualne ili doktrinarne motivacije. To ne poštuje granice individualnih slučajeva, društvenih grupa ili nacija. Kako su patološki faktori prisutni unutar sinteze većine slučajeva zla, oni su takođe prisutni i u toj neprekidnoj sredini ili kontinuumu.

Dalja razmatranja tako dobivenih opservacija uzimala su u obzir samo jedan dio gorenavedenih raznolikih slučajeva, pogotovo one koji nisu proizvodili sumnju sudarajući se sa prirodnim moralnim stanovištima, i one koji nisu pokazivali praktične teškoće za dalje analize (kao nemanje daljeg kontakta sa pacijentom).

Statistički pristup je obezbjedio samo generalne norme. Intuitivna penetracija svakog individualnog problema i slična sinteza cjeline, ispostavila se kao najproduktivnija metoda na tom području. Uloga patoloških faktora u procesu porijekla zla može biti odigrana od strane bilo kojeg poznatog ili još uvijek nedovoljno istraženog psihopatološkog fenomena, kao i od strane nekih patoloških elemenata koje medicinska praksa ne svrstava pod psihopatologiju. Međutim, njihova aktivnost u ponerogeničnom procesu je zavisna od karakteristika koje su drugačije od očiglednosti i inteziteta stanja. Upravo suprotno, najveća ponerogenična aktivnost se postiže patološkim faktorima jednog inteziteta koji generalno dozvoljava njihovo otkrivanje uz pomoć kliničkih metoda, iako oni još uvijek nisu smatrani patološkim po mišljenju društvene okoline. Takav jedan faktor može prikriveno ograničiti sposobnost njegovog nosioca za kontrolu ponašanja, ili uticati na druge osobe, traumatizirajući njihove psihe, fascinirajući ih, navodeći njihove ličnosti da se nepravilno razvijaju, ili izazivajući osvetničke emocije ili žudnju za kažnjavanjem.

Jedno moralističko tumačenje takvih agenata i njihove zaostavštine djeluje protiv sposobnosti čovječanstva da vidi uzroke zla i da se koristi zdravim razumom u borbi protiv njega. To je razlog zašto identifikacija takvih patoloških faktora i otkrivanje njihovih aktivnosti često može ugušiti ponerološke djelatnosti. U procesu postanka zla, patološki faktori mogu djelovati iz unutrašnjosti jedne individue koja je počinila štetno djelo; takva aktivnost se relativno lako može utvrditi od strane javnog mnjenja ili pravosuđa. Mnogo rjeđe se obraća pažnja na to kako vanjski uticaji koje emituju njihovi nosioci, djeluju na individue ili grupe. Takvi uticaji, međutim, igraju značajnu ulogu u sveopštoj genezi zla. Da bi ti uticaji bili aktivni, patološke karakteristike koje su u pitanju, moraju biti interpretirane na moralistički način, tj. drugačije od njihove istinske prirode. Postoje mnoge mogućnosti za takve aktivnosti. Hajde da, u ovom momentu, naznačimo one koje su najštetnije.

Svaki čovjek u svom životnom vijeku a posebno za vrijeme djetinjstva, asimilira psihološki materijal od drugih kroz mentalnu rezonanciju, identifikaciju, imitaciju i druge komunikativne načine, transformirajući ih za izgradnju svoje vlastite ličnosti i pogleda na svijet. Ako je takav materijal kontaminiran patološkim faktorima i deformitetima, razvoj ličnosti će takođe biti deformisan. Proizvod toga će biti jedna osoba koja nije stanju pravilno da razumije ni sebe ni druge, normalne ljudske odnose i moral; ona će se razviti u jednu ličnost koja će činiti zla djela uz veoma slab osjećaj da griješi. Da li je ona stvarno kriva?

Čovjekova vijekovima stara moralna slabost i nedostatna inteligencija, ispravno rezonovanje i znanje u kombinaciji sa aktivnostima razovrsnih patoloških faktora, stvaraju jednu kompleksnu mrežu uzročnosti koja često sadrži i povratnu spregu ili zatvorene

uzročne strukture. Praktično govoreći, uzrok i posljedica su često široko razdvojeni u vremenu, što otežava praćenje njihovih veza. Ukoliko je obim naših opservacija dovoljno širok, onda ponerogenični procesi podsjećaju na kompleksne hemijske sinteze, gdje modifikovanje jednog jedinog faktora uzrokuje promjene u cijelom procesu. Botaničarima je poznat zakon minimuma, gdje je rast biljke ograničen količinom onog sastojka koji je deficitaran u zemlji. Slično tome, eliminacija (ili bar, ograničavanje) aktivnosti jednog od gorepomenutih faktora, ili nedostataka, može prouzrokovati odgovarajuću redukciju u cijelom procesu geneze zla.

Moralisti nas već vijekovima savjetuju da razvijamo etiku i ljudske vrijednosti; oni se nalaze u potrazi za ispravnim intelektualnim kriterijumima. Oni takođe poštuju ispravnost rezonovanja, čiji se značaj na tom području ne može dovoditi u pitanje. Međutim, uprkos svim njihovim naporima, oni nisu bili u stanju da nadvladaju mnoge vrste zla koje vijekovima muče čovječanstvo i koje se u današnjim vremenima povećavaju do nezamislivih proporcija.

Ponerolog ni u kom slučaju ne želi da umanja ulogu moralnih vrijednosti i znanja na tom području; on bi radije da podupre to sa jednim, zasada potcjenjenim naučnim znanjem, da bi se zaokružila cijela slika, kako bi se sve to bolje prilagodilo realnosti, te se tako omogućila i jedna efikasija akcija na moralnom, psihološkom, društvenom i političkom planu. Ta nova disciplina je tako primarno zainteresovana za ulogu patoloških faktora u porijeklu zla, pogotovo zato što bi jedna svjesna kontrola i nadzor nad njima, na naučnom, socijalnom i individualnom nivou, mogli efikasno da uguše ili razoružaju te procese.

Nešto što je stoljećima bilo nemoguće, sada je postalo izvodljivo u praksi. Metodološka oplemenjenja zavise od daljeg napretka u prikupljanju detaljnih podataka i ubjeđenja u korisnost takvog ponašanja. Na primjer, u toku psihoterapije mi možemo informisati jednog pacijenta da u genezi njegove ličnosti i ponašanja nalazimo rezultate uticaja druge osobe, koja pokazuje psihopatološke karakteristike.

Takva jedna naša intervencija će biti bolna za pacijenta što će tražiti od nas da postupamo taktično i znalački. Međutim, kao rezultat te interakcije, pacijent će razviti jednu vrstu samo-analize koja će ga osloboditi od posljedica tih uticaja i omogućiti mu da napravi određenu kritičku distancu kad ima posla s faktorima koji su slične prirode. Rehabilitacija će zavisti od poboljšanja njegove sposobnosti za razumijevanje sebe i drugih. Zahvaljujući tome, on će biti u stanju da savladava svoje unutrašnje i intepersonalne poteškoće mnogo lakše i da izbjegava one greške koje mogu povrijediti njega, kao i one u njegovoj neposrednoj okolini.

Patološki faktori

Sada ćemo pokušati da napravimo jedan koncizan opis nekih primjera onih patoloških faktora koji su se pokazali kao najaktivniji u ponerogeničnim procesima. Umjesto nekih zamornih statističkih tablica, ovi primjeri su izabrani na osnovu autorovog vlastitog iskustva, te se tako mogu razlikovati od procjena nekih drugih specijalista. Mnogo toga zavisi od specifične situacije. Jedan manji dio statističkih podataka u vezi ovih fenomena posuđen je iz drugih naučnih izvora, a u nekim slučajevima se radi o približnim procjenama dobijenim u uslovima koji nisu dozvoljavali razvoj jednog cjelovitijeg naučnog fronta. Opet, molim čitaoca da uzme u obzir uslove pod kojima je autor radio, kao i mjesto i vrijeme.

Neke istorijske ličnosti će takođe biti pomenute a tu se radi o ljudima čije su patološke karakteristike doprinjele procesu geneze zla u jednom širem društvenom obimu, utiskujući svoj žig na sudbinu nacija. Ustanovljavanje dijagnoze ljudima čije su psihičke anomalije i bolesti umrle zajedno s njima, nije lagan zadatak. Rezultati takvih kliničkih analiza su podložni diskusiji, čak i od strane ljudi koji nemaju dovoljno znanja i iskustva na tom području, samo zato što prepoznavanje takvog jednog stanja svijesti ne odgovara njihovom istorijskom ili literarnom načinu razmišljanja. S obzirom da se to mahom čini na osnovu zaostavštine prirodnog i često moralizirajućeg jezika, ja mogu jedino da naglasim da sam uvijek zasnivao moje nalaze na uporedbi podataka stečenih uz pomoć mnogobrojnih opservacija koje su sprovedene prilikom proučavanja mnogih sličnih pacijenata uz pomoć objektivnih metoda iz savremene kliničke psihologije. Tako sam ovdje zauzeo jedan kritički prilaz, koliko je god to bilo moguće. Pored toga, mišljenja specijalista koji su do svojih rezultata došli na sličan način, takođe će biti od velike vrijednosti.

Stečene devijacije

Sposobnosti moždanog tkiva za regeneraciju su vrlo ograničene; ukoliko je oštećeno i promena se kasnije izleči, započinje proces rehabilitacije, tokom koga susedno zdravo tkivo preuzima funkciju oštećenog dela. Ova zamena nikada nije savršena; tako se neki nedostaci u pogledu sposobnosti i adekvatnosti psiholoških procesa mogu otkriti odgovarajućim testovima čak i u slučaju veoma malih oštećenja. Specijalisti su svesni različitih uzroka začetka ovog oštećenja, uključujući traumu i infekcije. Ovde treba ukazati da psihološke posledice ovakvih promena, kao što možemo uočiti mnogo godina kasnije, u mnogo većoj meri zavise od mesta oštećenja, da li na površini ili unutar moždane mase, nego od uzroka koji ih je izazvao. Svojstva tih posledica takođe zavise od toga, kada su se one javile u životu osobe. Oštećenja, koja su se javila prenatalno ili u ranom detinjstvu, imaju mnogo aktivnije delovanje s obzirom na patološke efekte u ponerogeničnim procesima nego ona koja su nastala kasnije.

U društvima sa razvijenom medicinskom negom nalazimo kod dece u nižim

razredima osnovne škole (ukoliko testovi mogu da se sprovedu) 5 – 7 procenata one koja su pretrpela oštećenje moždanog tkiva, što je uzrokovalo izvesne teškoće u obrazovanju ili ponašanju. Ovaj procenat se povećava sa uzrastom. Moderna medicinska nega je doprinela kvantitativnom smanjenju takvih fenomena, ali u relativno necivilizovanim zemljama i ranije tokom istorije indikacije oštećenja, uzrokovanih ovakvim promenama jesu i bile su mnogo učestalije.

Epilepsija i njene mnoge varijacije predstavljaju najstariju poznatu posledicu ovakve ozlede; uočena je kod relativno malog broja ljudi koji pate od ovog oštećenja. Istraživači ove materije su manje ili više saglasni u uverenju da su Julije Cezar i kasnije Napoleon Bonaparta imali epileptične napade. To su verovatno bili primeri vegetativne epilepsije, uzrokovane ozledom duboko u mozgu, blizu vegetativnih centara. Ova vrsta ne uzrokuje kasniju slaboumnost. Opseg u kome su ta skrivena oboljenja imala negativan uticaj na njihove karaktere i donošenje odluka od istorijske važnosti, ili igrala ponerogeničnu ulogu, bi moglo da bude predmet posebne studije i evaluacija od velike koristi. Međutim, u najvećem broju slučajeva epilepsija je vidljiva bolest što ograničava njenu ulogu u ponerogeničnom procesu.

Kod mnogo većeg broja obolelih od oštećenja moždanog tkiva negativna deformacija njihovih karaktera raste tokom vremena. Ono daje raznoliku mentalnu sliku, u zavisnosti od svojstava i lokaliteta tih promena, vremena njihovog nastanka i životnih uslova pojedinca posle njihove pojave. Nazvaćemo ovaj poremećaje karaktera karakteropatije. Neke karakteropatije igraju istaknutu ulogu u procesima geneze zla. Ovde ćemo dati karakteristike onih najaktivnijih.

Karakteropatije pokazuju izvestan sličan kvalitet, ukoliko klinička slika nije zamagljena istovremenim postojanjem drugih mentalnih anomalija (uglavnom nasleđenih), koje se nekad javlja u praksi. To pogotovo postaje evidentno pri instinktivnim i afektivnim odgovorima, koji su prirodni iako često nedovoljno kontrolisani. Iskustvo ljudi sa ovakvim anomalijama se uvećava unutar sveta normalnih ljudi, kome pripadaju po svojoj prirodi. Na taj način njihov različit način mišljenja, njihova emocionalna nasilnost i njihov egoizam relativno lako nalaze put do umova drugih ljudi i oni se posmatraju unutar kategorija svakodnevnog sveta. Ovakvo ponašanje osobe sa ovim karakternim poremećajima traumatizuje umove i osećanja normalnih ljudi, progresivno smanjujući sposobnost normalne osobe da koristi zdrav razum. Uprkos svom otporu žrtve karakteropate usvajaju krute obrasce patološkog mišljenja i doživljavanja realnosti. Ako su žrtve mladi ljudi, rezultat je da se osoba razvija na neprirodan način koji vodi do njenog deformisanja. Karakteropate i njihove žrtve tako predstavljaju patološke faktore, koji svojom skrivenom aktivnošću lako prouzrokuju nove faze u večnoj genezi zla, otvarajući vrata aktiviranju drugih faktora koji odmah zatim preuzimaju glavnu ulogu.

Relativno dobro dokumentovan primer ovakvog uticaja karakteropatske ličnosti na makro-socijalnoj skali je poslednji nemački car, Vilhelm II. (Najstariji unuk kraljice Viktorije, Vilhelm, simbolizovao je svoju eru i skorojevičke aspekte nemačke imperije.

Car je pretrpeo povredu prilikom rođenja, zbog koje mu je leva ruka bila paralizovana i neupotrebljiva. Tvrđilo se da se oporavio od ovog hendikepa, ali je napor da se to uradi ostavio traga i uprkos naporima njegovih roditelja da mu pruže liberalno obrazovanje, princ je bio okupiran verskim misticizmom, militarizmom, anti-semitizmom i glorifikacijom političke moći. Neki su tvrdili da je njegova ličnost ispoljavala simptome narcističkog poremećaja ličnosti. Bombastičan, sujetan, osetljiv i opsednut grandioznim idejama o božanskom pravu vladanja, njegova ličnost je nosila obeležja nove Nemačke: snažan, ali neuravnotežen, inteligentan ali uskogrud, egocentričan mada žudan pažnje. Prim.ured.) On je prilikom rođenja pretrpeo ozledu na mozgu. Tokom čitave njegove vladavine i posle nje, ovaj fizički i psihološki hendikep je bio skrivan od javnosti. Motoričke sposobnosti gornjeg levog dela tela su mu bile umanjene. Kao dečak imao je teškoće prilikom učenja gramatike, geometrije i crtanja što predstavlja tipično trojstvo teškoća u obrazovanju uzrokovano manjim moždanim oštećenjima. Razvio je ličnost sa infantilnim osobinama i nedovoljnom kontrolom nad svojim emocijama i donekle paranoidni način razmišljanja koji je lako potiskivao srž nekih važnih pitanja u proces izbegavanja problema.

Militarističke poze i generalska uniforma su kompenzovale osećaj inferiornosti i efektivno maskirale njegove nedostatke. U političkom smislu postaju uočljive njegova nedovoljna kontrola nad emocijama i faktor lične mržnje. Stari gvozdeni kancelar je morao da ode, taj umešni i nepopustljivi političar, koji je bio odan monarhiji i koji je podigao moć Pruske. Napokon, on je bio suviše dobro upućen u prinčeve nedostatke i radio je protiv njegovog krunisanja. Ista sudbina je zadesila i druge kritično orijentisane ljude, koji su bili zamenjeni ljudima slabijih intelektualnih sposobnosti i ponekad sa skrivenim patološkim devijacijama. Započela je negativna selekcija.

Budući da su obični ljudi skloni da se identifikuju sa carem, i preko njega sa sistemom vladavine, karakteropatski materijal koji je postojao u caru je rezultirao time da se mnogi Nemci progresivno gubili sposobnosti da se služe zdravim razumom. Čitava generacija je odrasla sa psihološkim deformacijama u pogledu osećanja i razumevanja za moral, psihološke, socijalne i političke realnosti. Ekstremno je tipično da je u mnogim nemačkim porodicama, u kojima bi neki član pokazivao znake psiholoških devijacija, postajalo pitanje časti (čak uz pronalaženje izvinjenja za opako ponašanje) da se ta činjenica sakrije od javnosti, pa čak i od bliskih prijatelja i rođaka. Veliki delovi nemačkog društva su uneli u sebe taj patološki materijal, zajedno sa nerealističkim načinom razmišljanja, unutar kojih su slogani preuzeli ulogu argumenata a realni podaci izloženi podsvesnoj selekciji.

Ovo se događalo u vreme kada je talas histerije rastao širom Evrope, uključujući i tendenciju da se emocijama prepusti dominacija i da se u ljudsko ponašanje unese element glume. Koliko trezveno mišljenje može biti dovedeno u pitanje ponašanjem, obojenim ovakvim materijalom je bilo evidentno pogotovo kod žena. Ovo se progresivno proširilo kroz tri carstva i druge države kontinenta.

U kom stepenu je ovome doprineo Vilhelm II, zajedno sa još dva cara, čiji su umovi takođe bili nesposobni za bavljenje aktuelnim činjenicama istorije i upravljanja? U kojoj meri su oni sami tokom svoje vladavine bili podvrgnuti uticaju porasta histerije? To bi predstavljalo interesantnu temu za diskusiju među istoričarima i ponerolozima.

Međunarodne tenzije su rasle; na nadvojvodu Ferdinanda je izvršen atentat u Sarajevu. Na žalost, niti car, niti bilo ko od vladinih zvaničnika nije vladao sopstvenim razumom. Kasnijim događajima je dominirao Vilhelmov emocionalni pristup i stereotipni obrasci mišljenja i delovanja, nasledeni iz prošlosti. Ratni planovi generala, koji su bili pripremljeni ranije i koji su u novim okolnostima izgubili svoju prikladnost, potisnuli su mnogo bolje vojne manevre. Čak i oni istoričari, koji dobro poznaju genezu i karakter pruske države, uključujući i potčinjenost pojedinaca autoritetu kralja ili cara, i njenu tradiciju krvavog ekspanzionizma, naslućuju da je ta situacija nosila u sebi dejstvo neke neshvatljive fatalnosti, koja izmiču analizama istorijske uzročnosti. (Zanimljivu sličnost pokazuje režim Džordža Buša i neokonzervatizma. On sledi gotovo tačku po tačku istoriju ovog cara u nemačkoj. Prim. ured.).

Mnogi ozbiljni ljudi nastavljaju da zabrinuto postavljaju isto pitanje: kako je Nemačka za vođu (Führer) mogla da izabere klovnovskog psihopatu koji je otvoreno govorio o vladavini nadčoveka? Pod njegovom vlašću Nemačka je pustila sa lanca drugi kriminalni i politički apsurdni rat. Tokom prve polovine tog rata visoko obučeni vojni oficiri su časno izvršavali nehumana naređenja, nezavisno od političke i vojne tačke gledišta, koja je izdavao čovek, čije je psihičko stanje odgovaralo rutinskim kriterijumima za prisilnu hospitalizaciju u psihijatrijskoj bolnici.

Svaki pokušaj da se događaji iz prve polovine našeg veka objasne kategorijama, opšte prihvaćenim u istorijskom pristupu, ostavlja nagrizajući osećaj neadekvatnosti. Samo ponerogenični pristup može kompenzovati taj nedostatak u našem razumevanju kao što to čini pravda kada je u pitanju uloga patoloških faktora u genezi zla na svakom socijalnom nivou.

Nemačka nacija, koja je generacijama bila hranjena patološki izmenjenim psihološkim materijalom, pala je u stanje kakvo srećemo kod pojedinaca, odgajanih od osoba koje su karakteropati i histerici. Psiholozi iz iskustva znaju koliko često takvi ljudi dopuštaju sebi da počine delo koje ozbiljno povređuje druge. Psihoterapeutu je potreban predani rad, veština i mudrost, da bi osposobio ovakve osobe da ponovo stekne svoje sposobnosti za razumevanje psiholoških problema sa prirodnijim realizmom i da primeni svoje zdrave, kritičke sposobnosti na sopstveno ponašanje.

Tokom Prvog svetskog rata Nemci su prouzrokovali i sami pretrpeli ogromnu štetu i bol; nisu osećali nikakvu stvarnu krivicu, niti su smatrali da su oni ti koji nisu bili u pravu. To ne iznenađuje jer je njihovo ponašanje bilo u skladu sa njihovim sistemom običaja, bez svesti o njegovim patološkim uzrocima. Potreba ovog patološkog stanja da bude zaogrnta herojskom nošnjom, da bi se izbegla gorka dezintegracija, postaje isuviše

uobičajena. Narasla je misteriozna žudnja, kao da je čitav organizam postao zavistan od neke droge. Javila se glad za još patološki modifikovanim psihološkim materijalom, fenomen koji je poznat psihoterapeutskoj praksi. Ta glad je mogla biti zadovoljena samo preko slične patološke ličnosti i sličnog sistema upravljanja. Karakteropatska ličnost je otvorila vrata vladavini psihopatske individue. Kasnije u našem razmatranju ćemo se vratiti tom redosledu patoloških ličnosti, onako kako se to u opštoj regularnosti javlja u ponerodeničnim procesima.

Ponerogenični pristup omogućava naše razumevanje osobe, koja je potpala pod delovanje karakteropatske ličnosti, kao i shvatanju makro-socijalnih fenomena koji su prouzrokovani delovanjem tih faktora. Na žalost, samo mali broj takvih osoba može koristiti adekvatnu psihoterapiju. Naciji koja ponosno brani svoj suverenitet se tako nešto ne može propisati bez ekstremne reakcije. Međutim, kao viziju budućnosti razmotrićemo rešenje ovog problema putem sticanja adekvatnog znanja.

~

Paranoidni poremećaj ličnosti: Za paranoidno ponašanje je karakteristično da su ljudi sposobni za relativno ispravno razmišljanje dok god razgovor podrazumeva manje razlike u mišljenju. To se naglo prekida kada argumenti partnera počnu da podrivaju njihove precenjene ideje, razbijajući njihove tvrdokorne stereotipne obrasce mišljenja ili ih navodeći da prihvate zaključke koje su prethodno podsvesno odbili. Ovakav stimulans izliva na partnera bujicu pseudologičnih, paramoralističkih, često uvredljivih izraza koji uvek sadrže izvestan stepen sugestije.

Izrazi ove vrste izazivaju otpor kod kultivisanih i logičnih osoba, koje onda teže da izbegnu paranoidne tipove. Međutim, moć paranoika leži u tome da oni lako podjarmljuju manje kritične umove odnosno ljude sa drugim vrstama psiholoških nedostataka, koji su bili žrtve pojedinaca sa poremećajem ličnosti, i posebno mlade ljude.

Proletarijat može posmatrati tu moć da se drugi potčine kao način da se pobedi vladajuća klasa i tako može stati na stranu paranoidnih osoba. Međutim, to nije prirodna reakcija među običnim ljudima, gde se percepcija psihološkog realiteta ne javlja manje često nego među intelektualcima.

U sumi, sklonost da se prihvati paranoidna argumentacija je obrnuto proporcionalna nivou civilizovanosti date zajednice, ali nikada ne doseže većinu. Međutim, paranoidni pojedinci postaju svesni svoje moći da izvrše potčinjavajući uticaj putem stečenog iskustva i pokušaja da ga iskoriste u patološki egoističnom maniru.

Danas znamo da je mehanizam paranioidnih fenomena dvostruk; jedan je prouzrokovao oštećenjem moždanog tkiva, drugi je funkcionalan ili bihejvioralistički. U okviru gorepomenutog procesa rehabilitacije neka ozleda moždanog tkiva uzrokuje slabljenje preciznosti mišljenja, i kao posledicu slabljenje strukture ličnosti. Najtipičniji su

slučajevi napada patoloških faktora na međumozak (diencephalon) [Zadnji deo prednjeg mozga; povezuje moždane hemisfere sa srednjim mozgom (mesencephalon); deo mozga koji uključuje epitalamus, talamus i hipotalamus (Prim. ured.)], rezultirajući trajnim opadanjem njegovih tonalnih sposobnosti i slično tonusom inhibicija u moždanoj kori. Posebno tokom besanih noći nekontrolisane misli podstiču paranoidno promenjen pogled na ljudsku realnost, kao i ideje koje mogu biti ili dečije naivne ili nasilno revolucionarne. Nazovimo ovu vrstu paranoidna karakteropatija.

Kod osoba, kod kojih ne postoji ozleda moždanog tkiva, ovi fenomeni se najčešće javljaju kao posledica odgoja od strane ljudi se paranoidnom karakteropatijom, paralelno sa psihološkim terorom u njihovom detinjstvu. Takav psihološki materijal se asimiluje, kreirajući rigidne stereotipe neprirodnog doživljavanja realnosti. Ovo otežava prirodni razvoj mišljenja i pogleda na svet, a prisilno blokirani sadržaji se transformišu u stalne, funkcionalne, sabirne centre.

Ivan Pavlov je obuhvatio sve vrste paranoidnih stanja na način sličan ovom funkcionalnom modelu, a da nije bio svestan ovog bazičnog i primarnog uzroka. Sa druge strane, on je dao živ opis paranoidnih karaktera i goreopisane lakoće kojom se paranoidni pojedinci odjednom otržu činjeničnoj disciplini i adekvatnim procesima mišljenja. Oni čitaoci njegovog dela, koji dovoljno poznaju uslove u Sovjetskom Savezu, uočavaju ipak drugačije istorijsko značenje ove male knjige. Njena namera postaje očigledna. Autor je svoje delo namenio, bez i reči posvete, najvažnijem modelu paranoidne ličnosti: revolucionarnom vođi Lenjinu, koga je autor dobro poznao. Kao dobar psiholog, Pavlov je mogao da pretpostavi da neće biti predmet osvete, budući da će paranoidni um blokirati egocentrične asocijacije. Tako je bilo moguće da umre prirodnom smrću.

Lenjin treba da bude ubrojan u prvu i najkarakterističniju vrstu paranoidne ličnosti, što je najverovatnije izazvano oštećenjem međumozga (diencephalon). Vasilije Grosman ga opisuje na sledeći način [Vasilije Grosman je bio sovjetski građanin, ukrajinski Jevrejin, rođen 1905. Komunist, postao je ratni dopisnik i radio za vojne novine „Crvena zvezda“ – posao koji ga je odveo na front kod Staljingrada i konačno do Berlina. Bio je među prvima koji je video posledice logora smrti i objavio je prvi izveštaj uopšte, na bilo kom jeziku, o jednom logoru smrti – Treblinka. Posle rata se činilo da je izgubio veru. Napisao je izvanrednu novelu „Život i sudba“ 1950. i - tokom otopljanja za vreme Hruščova, kada je Aleksandru Solženjicinu bilo dopušteno da objavi „Jedan dan u životu Ivana Denisovića“ – predao ga je 1960. jednom književnom časopisu. Ali Solženjicin je bio jedna stvar, Grosman druga: rukopis mu je bio konfiskovan, kao i kopija i indigo papir koji je koristio na pisačkoj mašini. Suslov, član Politbiroa, zadužen za ideologiju je izvestio kako je rekao da ne može biti objavljen do 2000. Međutim, Vladimir Vojinović ga je na mikro-filmu prokrijumčario na Zapad i on je objavljen prvo u Francuskoj 1980. zatim u Engleskoj 1985.

Zašto 200 godina zabrane? Jer „Život i sudba“ predstavlja čak i tada, u „liberalnom“ okruženju nezamislivi zločin, dokazujući istovetnost u moralnom pogledu između

komunizma i fašizma. (Prim.ured.)]:

Lenjin je uvek bio pun takta, blag i ljubazan, ali ga je istovremeno karakterisao oštar, nepopustljiv i brutalan stav prema političkim protivnicima.

Simptom: Astenzija, Fiksacija i stereotipi

Nikada nije dopuštao ni najmanju mogućnost da bi oni i minimalno mogli biti u pravu, niti da bi on sam i minimalno mogao grešiti. - Patološki egoizam

Često je nazivao svoje oponente piljarima, lakejima, slugama, ćiftama, agentima ili podmitljivim Judom, koji se može kupiti za trideset zlatnika. - Paramoralizam

Nije pokušavao da uveri svoje oponente tokom diskusije. Nije razgovarao s njima, već s onima koji su prisustvovali diskusiji, da bi se narugao i kompromitovao svoje suparnike. - Opčiniteljstvo i svest o njegovom dejstvu

Nekada su takvi svedoci bili samo nekoliko ljudi, nekada hiljade delegata kongresa, nekada gomile čitalaca dnevnih novina. - Nedostatak samokritike

~

Frontalna karakteropatija: Frontalni deo cerebralnog korteksa (10A i B acc. do Brodmanovog odeljka) praktično ne postoji ni kod jedne vrste osim čoveka; njega čini filogenetski najmlađe nervno tkivo. Njegova cito-arhitektura je slična mnogo starijoj vizualnoj projekciji oblasti na suprotnom polu mozga. To sugeriše izvesnu sličnost u pogledu funkcije. Autor je pronašao relativno lak način da testira tu psihološku funkciju, koja nam omogućava da ovladamo izvesnim brojem imaginarnih elemenata u našem polju svesti i izložimo ih unutrašnjoj kontemplaciji. Kapacitet za unutrašnju projekciju veoma varira od osobe do osobe, manifestujući statističku korelaciju sa anatomskim varijetetom u anatomskom opsegu tih oblasti. Korelacija između ovog kapaciteta i opšte inteligencije je mnogo manja. Kako su istraživači (Luria) opisali, funkcije ove oblasti, ubrzanje i koordinacija misaonog procesa izgleda da je rezultat ove bazične funkcije.

Oštećenje ove oblasti se javlja relativno često: ili tokom porođaja ili kratko posle njega, posebno kod nedonoščadi, ili kasnije u životu kao posledica različitih uzroka. Broj ovakvih prenatalnih oštećenja moždanog tkiva je značajno redukovan zahvaljujući poboljšanoj medicinskoj nezi trudnica i novorođenčadi. Spektakularna ponerogenična uloga, koja je rezultat poremećaja ličnosti, izazvanog ovim, se tako donekle može posmatrati kao karakteristična za ranije generacije i primitivne kulture.

Oštećenje moždane kore selektivno umanjuje gore pomenutu funkciju, ne oštećujući memoriju, asocijativnu sposobnost, ili posebno osećaje bazirane na instinktima, kao što je, na primer, sposobnost da sa oseti psihološka situacija. Opšta inteligencija pojedinca tako nije umanjena u velikoj meri. Deca sa ovakvim oštećenjem su gotovo normalni učenici;

teškoće se javljaju iznenada na višim stepenima obrazovanja i odnose se u principu na one delove nastavnog programa koji predstavljaju opterećenje za ovu funkciju.

Patološki karakter ovakvih ljudi, koji sadrži komponente hysterije, se razvija tokom godina. Neoštećene psihološke funkcije se preterano razvijaju da bi obezbedile kompenzaciju, što znači da instinktivne i afektivne reakcije imaju prednost. Relativno vitalni ljudi izazivaju sreću, postaju ratoborni i brutalni, kako na rečima tako i na delima.

Osobe sa prirodnim darom da osele psihološku situaciju su sklone da iskoriste taj prirodni dar na egoističan i nemilosrdan način. U procesu mišljenja se kod ovakvih ljudi razvija prečica, koja zaobilazi hendikepiranu funkciju, vodeći direktno od asocijacija do reči, dela i odluka, koje ne podležu nikakvom odlaganju. Ovakvi ljudi interpretiraju svoju sposobnost da osele situaciju i brzo donesu polovične, pojednostavljene odluke kao znak svoje superiornosti nad običnim ljudima, koji duže vreme moraju da razmišljaju, uz sumnju u sebe i konflikt motiva. Sudbina ovakvih stvorenja ne zaslužuje da se o njoj duže razmišlja.

Ovakvi „staljinistički karakteri" traumatizuju i delotvorno opčinjuju druge i njihov uticaj nalazi izuzetno lake načine da zaobiđe kontrolu zdravog razuma. Veliki broj ljudi je sklon da ovakvim ljudima pripíše specijalne moći, podležući na taj način njihovoj egoističnoj veri. Ukoliko roditelj manifestuje ovakav defekt, nebitni koliko minimalan, sva deca u porodici će pokazivati anomalije u razvoju ličnosti.

Autor je radio sa generacijom starijih, obrazovanih ljudi, kod koji je izvor ovog uticaja bila najstarija sestra, koja je patila od prenatalnog oštećenja frontalnog centra. Od ranog detinjstva, četiri mlađa brata su bila izložena ovom izmenjenom psihološkom materijalu i asimilovala su ga, uključujući sestrinu rastuću komponentu hysterije. Ovi deformiteti ličnosti i pogleda na svet su se zadržali do njihovih šezdesetih, kao i hysterične crte, prouzrokovane time, čiji se intenzitet smanjio u odnosu na veliku razliku u godinama.

Podsvesna selekcija podataka je onemogućavala ovim ljudima da prihvate bilo kakav kritički komentar u pogledu sestrinog karaktera; svaki takav komentar se smatrao napadom na čast porodice.

Braća su kao realno prihvatala sestriño patološko obmanjivanje i žalila se na njenog „zlog" muža (koji je u stvari bio valjana osoba) i njenog sina, u kome je ona našla žrtvenog jarca za svoje nedostatke. Postali su deo sveta osvetničkih emocija, posmatrajući svoju sestru kao potpuno normalnu osobu, koju su bili spremni da brane od bilo kakve sugestije na njenu abnormalnost krajnje neukusnim metodama, ukoliko je to potrebno. Smatrali su da su normalne žene otužne i naivne, da ne služe ničemu osim kao seksualni plen. Nijedan od braće nije stvorio zdravu porodicu, niti razvio makar prosečnu životnu mudrost.

Razvoj ličnosti kod ovih ljudi je uključivao mnogo drugih faktora, uslovljenih vremenom i mestom u kome su odgajani: smena stoleća, sa patriotskim ocem Poljakom i majkom Nemicom, koja se pokorila tadašnjim običajima i formalno prihvatila nacionalnost svog muža, ali je ostala pristalica militarizma i priklonila se opštem prihvatanju sve jače histerije koja je prekrivala Evropu tog vremena. To je bila Evropa tri cara: sjaj tri ličnosti ograničene inteligencije, od kojih su dve pokazivale patološke crte. Koncept „časti“ je slavio pobjedu. Dugotrajno gledanje u nekoga je bio dovoljan povod za dvoboj. Ta braća su tako rasla kao nasilne megdandžije, prekrivene ožiljcima od konjičkih sablji; međutim, rane, koje su zadavali svojim protivnicima, bile su mnogo češće i gore.

Kada ljudi humanističkog obrazovanja razmisle o ličnostima iz ove porodice, dolaze do zaključka, da bi uzroke za njihovo formiranje trebalo tražiti u tadašnjem vremenu i običajima. Međutim, da sestra nije patila od oštećenja mozga i da nije postojao patološki faktor (isključiva hipoteza), njihove ličnosti bi se razvile mnogo prirodnije čak i tokom tog vremena. Oni bi postali mnogo kritičniji i mnogo prijemčiviji za vrednosti zdravog razmišljanja i humanističkih sadržaja. Zasnovali bi bolje porodice i prihvatili mnogo razboritiji savet od mnogo mudrije izabranih žena. I zlo, koje su suviše liberalno sejali tokom svog života, ili uopšte ne bi postojalo, ili bi bilo redukovano na stepen, uslovljen mnogo manjim patološkim faktorima.

Komparativna razmatranja su dovela autora do zaključka, da Josif Visarionovič Džugašvili, takođe poznat kao Staljin, treba da bude uključen u listu posebno ponerogenične karakteropatije, koja se razvila na osnovu prenatalnog oštećenja predfrontalne oblasti mozga. Književnost i novine obiluju indikacijama: brutalan, harizmatičan, ukrotilac otrovnica; donošenje neopozivih odluka; nehumano okrutan; patološki osvetoljubiv prema svakome ko bi mu stao na put; egoistična vera u sopstvenu genijalnost od strane osobe, čiji je um u stvari bio samo prosečan. Ovo stanje objašnjava njegovu psihopatsku zavisnost od osoba, kao što je bio Berija. [L.P. Berija, (1899-1953.), sovjetski komunistički lider, rođen u Gruzija. Uzdigao se do visokog položaja u Čeki (tajna policija) u Gruiziji i Transkavkazju, postao partijski sekretar u toj oblasti i 1938. postao šef tajne policije. Kao komesar, kasnije ministar, unutrašnjih poslova, Berija je imao ogromnu moć i bio je prvi na toj poziciji, koji je postao član Politbiroa (1946.). Posle Staljinove smrti (1956.) Berija je postao vicepremijer pod premijerom Malenkovim, ali je taj savez bio labav; u borbi za moć koja je usledila, Berija je bio uhapšen (juli) sa optužbom za konspiraciju. On i šest tobožnjih saučesnika su tajno ispitani i pogubljeni u decembru 1953. (prim. ured.)]. Neke fotografije otkrivaju tipičnu deformaciju prednjeg dela glave osoba, koje su patile od ranog oštećenja gore pomenute oblasti. Njegova ćerka na sledeći način opisuje njegove tipične neopozive odluke:

Kada god bi iz svog srca izbacio neku osobu, koju je poznao dugo vremena, svrstavajući je u duši među svoje „neprijatelje“, postalo bi nemoguće razgovarati sa njime o toj osobi. Za njega je povratak bio nemoguć, naime, ubeđivanje da to nije njegov neprijatelj i svaki pokušaj u tom pravcu bi u njemu izazvao izlive besa. Redens, ujak Pavlušić i A.S. Svanidže su bili nesposobni da učine bilo šta u vezi sa tim; Jedino što su

postigli je bilo da moj otac prekine svaki kontakt i uskrati im svoje poverenje. Kada je jednog od njih video poslednji put, rekao je „zbogom“ kao potencijalnom protivniku, nekom od svojih „neprijatelja“ ... (Svetlana Alieleva: „Dvadeset pisama prijatelju“ prim. ured.)

Mi znamo posledice „izbacivanja iz srca“, kako je to dokumentovano u istoriji tog vremena.

Kada razmatramo opseg zla, koje je Staljin pomogao da se ispolji, uvek treba da uzmemo u obzir tu vrstu karakteropatije, koja je u najvećoj meri ponerogenična, i da joj pripišemo odgovarajući deo krivice. Na žalost, to još uvek nije u dovoljnoj meri proučeno. Treba da razmotrimo mnoge druge devijacije koje igraju suštinsku ulogu u ovom makro-socijalnom fenomenu. Zanemarivanje patoloških faktora kod ovih pojava i ograničavanje interpretacije na istoriografska i moralna razmatranja otvara vrata delovanju kasnijih ponerogeničnih faktora; takvo razmatranje samim tim ne treba da bude posmatrano samo kao u naučnom smislu nedovoljno, već i kao nemoralno.

~

Karakteropatija izazvana lekovima: Tokom poslednjih nekoliko decenija medicina je počela da koristi seriju lekova sa ozbiljnim kontraindikacijama: oni napadaju nervni sistem, ostavljajući za sobom ozbiljna oštećenja. Ovi najčešće diskretni hendikepi ponekad prerastaju u promene ličnosti koje su često društveno opasne. Dokazano je da je streptomycin veoma opasan lek; kao posledica toga, neke zemlje su ograničile njegovu upotrebu, dok su ga druge povukle sa liste lekova, čija je upotreba dozvoljena. (Streptomycin deluje tako što sprečava sintezu proteina i oštećuje ćelijsku membranu kod osetljivih mikroorganizama. Moguće kontraindikacije uključuju nervno oštećenje, koje može rezultirati vrtoglavicom ili gluvoćom. prim. ured).

Citostatici (većina lekova, koji se koriste za lečenje raka, ubija ćelije raka. Reč „cytotoxic“ znači toksičan za ćelije ili onaj koji ubija ćelije. Hemoterapija se adekvatno naziva „cito-toksičnom terapijom“. Postoje druge vrste terapija, koje ne ubijaju ćelije. One deluju tako što sprečavaju ćelije raka da se razmnožavaju. Ove terapije se nazivaju cito-statičnim. Hormonske terapije za lečenje raka dojke se mogu nazvati cito-statičnom terapijom. Prim.ured.), koji se koriste za lečenje neoplazmatski oboljenja (neoplazma je neprirodan, dezorganizovan izraštaj u tkivu ili organu, koji obrazuje različitu masu. Takav izraštaj je poznat kao neoplazam, takođe poznat i kao tumor. Neoplazija se odnosi kako na benigne, tako i na maligne izrasline, dok se „rak“ posebno odnosi na maligne neoplazije.prim. ured.) često napadaju filogenetski starije moždano tkivo, primarnog nosioca našeg instinktivnog supstrata i osnovnih osećanja. (Hemo glava je naziv, koji su pacijenti oboleli od raka dali jednoj od kontraindikacija hemo-terapije. Opisana je kao nesposobnost koncentracije, redukovana memorija ili teškoća da se jasno razmišlja. To bi se moglo generalno pripisati opštoj iscrpljenosti, međutim, izgleda da postoji nekoliko veoma specifičnih simptoma i posledica. Neki ljudi postaju nervozni zbog buke ili

aktivnosti u okruženju. Drugi ne mogu da nađu prave reči da se izraze. Jedan pacijent je opisao to stanje: „Sve izgleda tako udaljeno... Potrebno mi je nekoliko sekundi duže da razmislim i odgovorim na pitanje. Mentalni procesi su se enormno usporili." Simptomi izgledaju slični poremećaju pažnje. Novo istraživanje pokazuje da kod 50% preživelih simptomi vezani za „hemo glavu" traju i deset godina po okončanju sistematskog lečenja hemo-terapijom. (Prim.ured.). Osobe, lečene ovakvim lekovima, pokazuju sklonost da izgube svoj emocionalni kolorit i sposobnost da osele psihološku situaciju. Oni zadržavaju svoje intelektualne funkcije, ali postaju egocentrični, koji žude za pažnjom, i kojima ljudi, koji znaju kako da iskoriste takvu situaciju, lako upravljaju. Postaju indiferentni prema osećanjima drugih ljudi i prema bolu koji im zadaju; svaka kritika njihove ličnosti se osvetnički naplaćuje. Ovakva promena karaktera osobe, koja je do skoro uživala poštovanje svoje okoline ili zajednice, poštovanje, koje i dalje traje, postaje patološki fenomen koji često uzrokuje tragične posledice.

Da li bi ovo mogao da bude faktor u slučaju iranskog šaha? Ponovo, postavljanje dijagnoze mrtvim ljudima je problematično i autoru nedostaju detaljniji podaci. Međutim, takvu mogućnost treba prihvatiti kao verovatnu. Geneza te tragedije takođe bez sumnje sadrži patološke faktore koji igraju ponerogenički aktivnu ulogu. (Napomena urednika da je ova knjiga napisana 1985. godine. Prim.ured.).

Posledice slične ovoj psihološkoj slici mogu biti prouzrokovane endogenim toksinima ili virusima. (Današnji stav medicine na Zapadu kaže: endogeni toksini sadrže teške metale, pesticide, aditive za hranu i hemikalije za industriju i domaćinstvo. Oni mogu oštetiti jetru i bubrege. Oni takođe mogu preći krvnu barijeru mozga i oštetiti moždane ćelije. Radnici koji su izloženi udisanju mangana, pokazuju visoke nivoe i sindrome slične Parkinsonovoj bolesti. Precizne studije su takođe pokazale porast nivoa aluminijuma, žive, bakra u tečnosti kičmene moždine kod obolelih od Parkinsonove bolesti. Nije utvrđeno da li ti minerali pronađeni u mozgu imaju bilo kakav klinički značaj. (Mitchell J. Ghen, D.O.O. Ph.D. i Maureen Melidrez, N.D. Prim.ured.) Ukoliko zauške proteknu uz moždanu reakciju, one ostavljaju bledilo i tromost osećanja i izvesno smanjenje mentalne efikasnosti. Svedoči se o sličnim fenomenima posle nekog teškog napada difterije. Konačno, polio/dečija paraliza napada mozak, mnogo češće viši deo, koji je napadnut tim procesom, nego prednje reznjeve. Ljudi sa paralizovanim nogama retko manifestuju te efekte, ali oni sa paralizom vrata ili ramena treba da se smatraju srećnim ukoliko ih nemaju. Uz afektivno bledilo, kod osoba, koje manifestuju takve efekte, se često javlja naivité ili nesposobnost da shvate srž stvari.

Donekle sumnjamo da je predsednik F.D. Ruzvelt manifestovao neke od karakteristika, budući da je polio virus, koji ga je napao kada je imao četiri godine, prouzrokovao paralizaciju nogu. Pošto je to prevladao, usledile su godine kreativne aktivnosti. Međutim, moguće je da je njegov naivni pristup sovjetskoj politici tokom njegovog poslednjeg mandata posedovao patološku komponentu, koja je stajala u vezi sa pogoršanjem zdravlja.

Anomalije karaktera, koje se razvijaju kao posledica oštećenja moždanog tkiva deluju kao podmukli ponerogenični faktori. Kao rezultat opisanih karakteristika, posebno gorepomenute naivit  i nesposobnosti da se shvati srž stvari, njihov se uticaj brzo ukotvljuje u umovima ljudi, traumatizuju i na u psihu, osiroma uju i i deformi u i na e misli i osećanja i ograničavajući sposobnost pojedinca i društva da koristi zdrav razum i interpretira psihološku situaciju. To otvara vrata uticaju nekih drugih patoloških karaktera, koji su naj e e nosioci nasleđenih devijacija; oni tada guraju karakteropatske pojedince u stranu i nastavljaju sa svojim ponerogeničnom radom. To je razlog zašto različiti tipovi karakteropatije učestvuju tokom inicijalnih perioda geneze zla, kako na marko-socijalnom nivou, tako i na pojedinačnom nivou ljudskih porodica.

Usavr en socijalni sistem u budućnosti bi trebalo da zaštiti pojedince i društvo tako što bi spre io da pojedinci sa opisanim devijacijama, ili izvesnim karakteristikama, o kojima će se diskutovati u narednom delu, zauzmu bilo kakvu dru stvenu funkciju, na kojoj bi sudbina drugih ljudi zavisila od njihovog ponašanja. To se, naravno, pre svega odnosi na pozicije u vrhu vlade. Takvim pitanjima bi se trebalo baviti u odgovarajućoj instituciji, sastavljenoj od ljudi sa reputacijom razboritosti i sa medicinskim i psihološkim treningom.

Obele ja oštećenja moždanog tkiva i njene posledice u vidu poremećaja ličnosti je mnogo lakše otkriti nego neke nasleđene anomalije. Zaustavljanje ponerogeničnih procesa uklanjanjem ovih faktora iz procesa sinteze zla, je delotvorno tokom ranih faza ove geneze i mnogo lakše u praksi.

Nasledne devijacije

Nauka već štiti zajednice od posledica nekih psiholoških anomalija, koje su povezane sa izvesnim psihološkim slabostima. Dobro je poznata tragična uloga koju je igrala nasle ena hemofilija među evropskim kraljevskim porodicama. Odgovorni ljudi u zemljama u kojima sistem monarhije još postoji, vode računa da ne dopuste da nosilac takvog gena postane kraljica. Svako dru stvo koje vodi računa o pojedincima sa nedostatkom krvne koagulacije ili nekom drugom oboljenju opasnom po život, bi protestovalo ukoliko bi čovek, pogođen tako nečim, bio postavljen na visoku poziciju i snosio odgovornost za veliki broj ljudi. Ovaj način pristupa bi trebalo proširiti na mnoge bolesti, uključujući i nasleđene psihološke anomalije.

Daltonisti, ljudi sa oslabljenom sposobno cu da razlikuju crvenu i zelenu boju od sive, ne postavljaju se na mesta gde bi taj njihov nedostatak mogao prouzrokovati katastrofu. Mi takođe znamo da je ta anomalija često povezana sa smanjenjem estetskih doživljaja, slabljenjem emocija i osećaja povezanosti sa ljudima koji vide normalno. Industrijski psiholozi su zbog toga predostro ni, kada takvoj osobi treba da bude poveren posao koji zahteva automatski osećaj za odgovornost i kada bezbednost radnika zavisi od tog osećaja.

Pre mnogo vremena je otkriveno da se ove dve gorepomenute anomalije nasleđuju preko gena, smeštenog u hromozomu X, koji se lako prenosi kroz mnogo generacija. Istovremeno, genetičari su izučavali mnoge nasleđene karakteristike, ali su posvetili malu pažnju anomalijama, koje nas ovde interesuju. Mnoge crte ljudskog karaktera imaju naslednu osnovu i bazirane su na genima, lociranim u nekom X hromozomu; iako to nije pravilo. Nešto slično se može primeniti na većinu anomalija o kojima ćemo sada diskutovati.

Učinjen je veliki napredak u saznanjima o seriji hromozomskih anomalija koje su posledica defektnog deljenja reproduktivnih ćelija i njihovih fenotipskih psiholoških simptoma. Ovo stanje stvari nam omogućava da započnemo istraživanje o njihovoj ponerogeničnoj ulozi i predstavimo zaključke, koji su teoretski važni, što je u stvari već učinjeno. Međutim, u praksi se većina hromozomskih anomalija ne prenosi na sledeću generaciju. Uz to, njihovi nosioci čine veoma mali procenat ukupne populacije i njihova opšta inteligencija je niža od društvenog proseka, tako da je njihova ponerogenička uloga čak i manja od njihove statističke rasprostranjenosti. Većina problema je uzrokovana XYY kariotipom, koji daje muškarce koji su visoki, snažni, emocionalno nasilni i sa sklonošću da se sukobljavaju sa zakonom. [Sandberg A.A. Koepf. G.F. Ishihara T. Hauschka T.S. (26 avgust, 1961) „An XYY human male", Lancet 2, 488-9]. Oni izazivaju diskusije i predmet su testova, ali njihova uloga na nivou koji se ovde istražuje je veoma mala.

Mnogo su brojnije one psihološke devijacije koje igraju saobrazno veću ulogu kao patološki faktori u ponerogeničkim procesima; najverovatnije su prenete normalnim nasleđem. Međutim, posebno ova oblast genetike se suočava sa mnogobrojnim biološkim i psihološkim teškoćama, ukoliko se prepoznaju fenomeni. Ljudima, koji proučavaju njihove psihopatologije, nedostaju kriterijumi za biološko razlikovanje bolesti. Biolozima nedostaje jasno psihološko razlikovanje ovih fenomena koje bi omogućilo studije o naslednim mehanizmima i nekim drugim svojstvima. U vreme kada je nastala većina opažanja, na kojima se bazira ova knjiga, radovi mnogih istraživača, koji su bacili svetlo na građu o kojoj se ovde raspravlja, tokom kasnih šezdesetih, ili nisu postojali ili su bili nedostupni. Naučnici, koji su istraživali fenomene istražene u ovom poglavlju, probijali su svoj put kroz šumu simptoma, baziranih na ranijim radovima ili sopstvenim nastojanjima. Razumevanje suštine nekih od tih nasleđenih anomalija i njihove ponerogenične uloge se pokazuje kao neophodan preduslov za proučavanje primarnog cilja. U svrhu sveobuhvatnije slike i zbog toga što razrađeni način takođe poseduje sopstvene vrednosti, odlučio sam da zadržim metodologiju opisa ovih anomalija, koja proishodi iz mog sopstvenog rada i drugih iz tog vremena.

Brojni istraživači iz te gorepomenute plodne ere i neki kasniji istraživači, kao što su R. Jenkins, H. Cleckley, S.H. Ehrlich, K.C. Grey, H.C. Hutchison i F. Kraupl Taylor, bacili su mnogo jasnije svetlo na ovu materiju. Oni su se bavili kliničkim radom, upravljajući svoju pažnju na mnogo demonstrativnije slučajeve, koji igraju mnogo manju ulogu u procesima geneze zla, u skladu sa gore pomenutim opštim zakonom ponerologije. Zbog toga je potrebno da ih razmotrimo analogno stanjima koja su manje intenzivna i sadrže

manje psihološke nedostatke. Podjednako vredno za ponerologiju je ispitivanje prirode fenomena, koje omogućava razlikovanje njihove suštine i analizu njihove uloge kao patoloških faktora u genezi zla.

Šizoidija: Šizoidiju, ili šizoidnu psihopatiju je izolovao prvi među čuvenim tvorcima moderne psihologije. (Emil Kraepelin (1856-1926): nemački psihijatar koji je nameravao da stvori sintezu od stotina mentalnih oboljenja, grupišući oboljenja zajedno na osnovu zajedničkih obrazaca simptoma, radije nego na osnovu sličnosti glavnih sličnosti, kako su to radili njegovi prethodnici. U stvari, zbog demonstrirane neadekvatnosti starih metoda tačno je to da je Kraepelin razvio novi dijagnostički sistem. Kraepelin je takođe demonstrirao specifične obrasce u genetici tih poremećaja i specifične i karakteristične obrasce u njihovom razvoju i ishodu. Uopšteno govoreći, postoji tendencija da bude više šizofrenika među rođacima šizofreničnih pacijenata nego među drugom populacijom, dok je učestalost manične depresije veća među rođacima manično depresivnih. Kraepelin bi trebalo da bude prihvaćen kao osnivač moderne naučne psihijatrije, psihofarmakologije i psihijatrijske genetike, prema tvrdnji eminentnog psihologa, H.J. Eysenck-a, u njegovoj „Encyclopedia of Psychology". On se energično suprotstavio Frojdovom pristupu, koji je posmatrao i lečio psihijatrijske poremećaje kao poremećaje uzrokovane psihološkim faktorima. Wikipedia. Prim.ured.). Na početku ona je bila tretirana kao lakši oblik istog naslednog poremećaja koji prouzrokuje prijemčivost šizofreniji. Međutim, kasnija povezanost nije mogla da bude ni potvrđena, ni osporena, bez pomoći statističkog materijala i nije pronađen biološki test koji bi bio u stanju da razreši ovu dilemu. Iz praktičnih razloga razmatraćemo šizoidnost ne uzimajući u obzir tu tradicionalnu vezu.

Književnost nam pruža opise različitih oblika ove anomalije, čija pojava može biti pripisana ili promenama u genetskom faktoru ili razlikama u drugim inividualnim karakteristikama nepatološke prirode. Predstavićemo zajednička svojstva tih podvrsta.

Nosioци ovog oboljenja su hipersenzitivni i sumnjičavi, dok sa druge strane poklanjaju malo pažnje osećanjima drugih. Skloni su da zauzmu ekstremne stavove i postaju željni odmazde zbog minornih povoda. Ponekad su ekscentrici i čudaci.

Nedovoljan osećaj za psihološku situaciju i realnost ih vodi do predimenzioniranih, pogrešnih, pežorativnih interpretacija u pogledu namera drugih ljudi. Lako bivaju uvučeni u aktivnosti koje su naoko moralne, mada u stvari nanose štetu i njima i drugima. Njihov osiromašeni pogled na svet ih čini tipično pesimističnim u pogledu ljudske prirode. Često nailazimo na te karakteristične stavove u njihovim izjavama i spisima: „Ljudska priroda je tako loša da se red u ljudskom društvu može uspostaviti samo preko snažne sile, koju čine visoko kvalifikovani pojedinci u ime više ideje." Nazovimo ovu tipičnu izjavu „šizoidnom deklaracijom".

Ljudska priroda zaista pokazuje sklonost da bude rđava, posebno kada šizoidni pojedinci zagorčaju život drugim ljudima. Ukoliko su uključeni u veoma napete situacije, šizoidni nedostaci uzrokuju brz kolaps. Njihova sposobnost za razmišljanje je usled toga

umanjena na karakterističan način i šizoidni pojedinci lako zapadaju u reaktivna psihička stanja, koja su u svom ispoljavanju tako slična šizofreniji, da to vodi do pogrešne dijagnoze.

Zajednički faktor u različitim vrstama ove anomalije je jednolično bledilo emocija i nedostatak osećaja za psihološke realitete, esencijalan faktor u bazičnoj inteligenciji. To može biti pripisano nekom nepotpunom kvalitetu instinktivnog supstrata, koji deluje kao da je postavljen na živom pesku. Slab emocionalni pritisak im omogućava da razviju adekvatno teorijsko razmišljanje, koje je korisno u ne-humanističkim sferama aktivnosti, ali zbog svoje jednostranosti skloni su da posmatraju sebe kao intelektualno superiorne u odnosu na „obične“ ljude.

Kvantitativna učestalost ovog oboljenja varira s obzirom na nacije i rase: niska kod crnaca, najviša kod Jevreja. Procena te učestalosti se kreće od zanemarljive do preko 3%. U Poljskoj bi se mogla proceniti na 0,7% populacije. Moja zapažanja ukazuju na to da je ova anomalija autosomalno nasledna. (Autosomalno: bolest koja je uslovljena greškom u DNA na jednom od 22 para, koji nisu polni hromozomi. Tako i dečaci i devojčice mogu naslediti ovu nepravilnost. Ukoliko se greška nalazi na polnom hromozomu, smatra se da je nasleđivanje vezano za pol. Prim. ured.).

Ponerološka aktivnost šizoidnih pojedinaca treba da bude razmotrena u dva aspekta. Na mikro-planu ovi pojedinci prouzrokuju teškoće svojoj porodici, budući da lako postaju igračka u rukama pametnih i beskrupuloznih ljudi i budući da su veoma loši roditelji. Njihova tendencija da vide ljudsku realnost na doktrinaran i pojednostavljan način koji smatraju „adekvatnim“ tj. „crno-belo,“ transformiše njihove dobre namere u loše rezultate. Međutim, njihova ponerogenična uloga može imati i makro-socijalne implikacije ukoliko svoj stav prema ljudskoj prirodi i tendenciju da razvijaju velike doktrine stave na papir i umnože u velikim izdanjima.

Uprkos tipičnim nedostacima, i čak otvoreno šizoidnim deklaracijama, njihovi čitaoci ne shvataju kakav je zaista karakter autora. Ignorantni prema istinskoj naravi autora, takvi neinformisani čitaoci su skloni da interpretiraju ovakva dela na način koji odgovara njihovoj sopstvenoj prirodi. Um normalnih ljudi pokazuje tendenciju ka korigovanim interpretacijama u skladu sa njihovim sopstvenim bogatijim psihološkim pogledom na svet.

Sa druge strane, mnogi drugi čitaoci kritički odbacuju takva dela uz moralno gađenje, ali bez svesti o njihovom istinskom uzroku.

Analiza dela Karla Marksa lako otkriva sve gore pomenute tipove percepcije socijalne reakcije koje su proizvele animozitet između velikih grupa ljudi.

Kada čitamo ta uznemirujuća dela koja stvaraju jaz, treba da ih ispitamo pažljivo u pogledu bilo koga od tih karakterističnih nedostataka i čak otvoreno iznetih šizoidnih

deklaracija. Takav proces će nas osposobiti da usvojimo adekvatnu kritičku distancu od sadržaja i olakšati nam da iz doktrinarnog materijala izdvojimo potencijalne vredne elemente. Ako to učini dvoje ili više ljudi, koji reprezentuju znatno različite interpretacije, njihov način percepcije će se približiti i uzroci neslaganja će iščeznuti.

~

Suštinska psihopatija: U sklopu ovih tvrdnji, sada ćemo dati karakteristike sledeće nasledene anomalije čija se uloga u ponerogeničnim procesima javlja na bilo kom socijalnom nivou kao izuzetno intenzivna. Treba da podvučemo da je potreba da se ovaj fenomen izoluje i da se detaljno ispita brzo i jasno postala evidentna za one istraživače – uključujući i autora - koji su bili zainteresovani za makro-socijalni nivo geneze zla, jer su mu bili svedoci. Potvrđujem svoj dug Kazimiru Dobrovskom, što je ovo učinio i nazvao ovu anomaliju „suštinska psihopatija”. [Kazimierz Dobrowski (1902-1980.), poljski psiholog, psihijatar, lekar i pesnik. Dobrovski je tokom života i kliničkog rada razvio teoriju pozitivne dezintegracije, novi pristup razvoju ličnosti. Prim. ured.]

Biološki govoreći, fenomen je sličan slepilu za boje ali je njegova učestalost deset puta manja (jedva 1/2%), ali za razliku od slepila za boje, deluje na oba pola. [Novije istraživanje Robert Hare, Martha Stout i najzad Salekin, Trobst, Krioukova idu ka tome da povećaju verovatnoću njene pojave u datoj populaciji. Kasnija istraživanja, u „Construct Validity of Psihopaty in a Community Sample: A Nomological Net Approach" Salekin, Trobst, Krioukova, „Journal of Personality Disorders" 15(5) 425-411 2001) sugerišu da je zastupljenost psihopatije možda 5% ili više, iako je ogromna većina muškog pola (više od 1/10 muškaraca naspram 1/100 žena) Prim. ured.]. Njen intenzitet takođe varira u opsegu od nivoa, koji je jedva uočljiv za iskusnog posmatrača, do očiglednog psihološkog nedostatka.

Kao i slepilo za boje ova anomalija predstavlja nedostatak u transformaciji stimulansa, iako se ne javlja na senzornom, već na instinktivnom nivou. (Aktuelno istraživanje sugeriše da su mnoge karakteristike, koje se ispoljavaju kod psihopatije, usko povezane sa temeljnim nedostatkom sposobnosti za da se napravi nedvosmislen mentalni i emocionalni „faksimil" druge osobe. Oni izgledaju potpuno nesposobni da se „uvuku u kožu" drugih, osim u čisto intelektualnom smislu. Prim ured.). Psihijatri stare škole skloni su da nazivaju ovakve ljude „daltonistima za ljudska osećanja i društveno moralne vrednosti".

Psihološka slika pokazuje jasne nedostatake samo kod muškaraca; kod žena je on prigušen kao kod posledice druge normalne alele (Aleli su različiti oblici jednog istog gena. Geni koji obrazuju alele nazivaju se polimorfni geni, za razliku od monomorfni koji imaju samo jedan alelni oblik. Aleli jednog gena mogu biti u različitim međusobnim odnosima – interakcijama – Wikipedia. Prim.prev.). Ovo sugeriše da se anomalija doduše nasleđuje preko X hromozoma, ali kroz semidominatan gen. Međutim, autor ovo nije bio u stanju da potvrdi isključujući nasleđivanje sa oca na sina.

Analiza različitog iskustvenog modela, koji reprezentuju te osobe, nas vodi do zaključka da je njihov instinktivni supstrat takođe oštećen i da sadrži praznine i nedostatak prirodne rezonantne osetljivosti, uobičajeno prisutne kod vrste Homo Sapience. (Ono što psihopata nedostaje je kvalitet da ljudi zavise od života u društvenoj harmoniji. Prim. ured.) Instinkt naše vrste je naš prvi učitelj; on ostaje sa nama tokom čitavog života. Na tom defektnom instinktivnom supstratu se razvija nedostatak viših osećanja i osiromašenje psiholoških, moralnih i društvenih koncepata u skladu sa tim prazninama.

Naš prirodni svet koncepata – baziran na instinktima vrste, kako je to opisano u prethodnom poglavlju – pogađa psihopate kao gotovo nerazumljiv običaj bez potvrde u njihovom sopstvenom psihološkom iskustvu. Oni smatraju da su navike i principi uljudnosti neki strani običaj, koje je izumeo i uveo neko drugi („verovatno sveštenici“), glupi, tegobni i čak besmisleni. Međutim, istovremeno oni lako opažaju nedostatke i slabosti našeg prirodnog jezika psiholoških i moralnih koncepata na način koji podseća na držanje savremenog psihologa – samo u karikaturi.

Prosečna inteligencija psihopate, posebno ako se meri testovima koji se uobičajeno koriste, je nešto niža nego kod normalnih ljudi, iako podjednako raznolika. Nasuprot velikoj raznovrsnosti inteligencije i interesovanja, ova grupa ne sadrži primere najviše inteligencije, niti među njom nalazimo tehničke i stručne talente. Najdarovitiji pripadnici ove vrste tako mogu da steknu zvanje u naukama koje ne zahtevaju humanistički pogled na svet ili praktične veštine. (Međutim, akademska uljudnost je drugo pitanje). Kad god pokušamo da napravimo specijalne testove koji bi merili „životnu mudrost“ ili „društveno-moralnu“ imaginaciju, čak i kada se uzmu u obzir psihometrične evaluacije, pojedinci ovog tipa pokazuju nedostatak koji je neproporcionalan njihovom ličnom IQ-u.

Nasuprot njihovim nedostacima u psihičkom i moralnom znanju, oni razvijaju sopstveno znanje, kojim raspolažu, nešto što nedostaje ljudima sa prirodnim pogledom na svet. Oni uče da prepoznaju jedni druge u gomili još od detinjstva i razvijaju svest o postojanju pojedinaca koji su im slični. Oni takođe postaju svesni da su drugačiji od sveta drugih ljudi koji ih okružuju. Oni nas posmatraju sa izvesne distance, kao neki paraspetsifican varijetet. Prirodne ljudske reakcije koje ne izazivaju interesovanje normalnih ljudi jer se posmatraju kao samorazumljive, pogađaju psihopate kao neobične, i zanimljive, pa čak i komične. Oni nas zbog toga posmatraju, izvodeći zaključke, formirajući svoj sopstveni svet koncepata. Postaju eksperti za naše slabosti i ponekad izvode bezosećajne eksperimente. Patnja i nepravda koju proizvode ne izazivaju u njima osećaj krivice, jer su takve reakcije drugih jednostavno posledica toga da su oni drugačiji i odnose se samo na te „druge ljude“ koje ne posmatraju kao specifične. Niti normalna osoba, niti naš prirodni pogled na svet ne može zamisliti, niti na odgovarajući način proceniti postojanje tog sveta drugačijih koncepata.

Istraživači takvih fenomena mogu zaviriti u to devijantno znanje psihopata preko dugoročnih ispitivanja ličnosti takvih ljudi, koristeći ga sa teškoćama, kao neki strani

jezik. Kao što ćemo videti, takva praktična veština postaje široko rasprostranjena u nacijama, obuzetim tim makro-socijalnim patološkim fenomenom u kome ova anomalija igra nadahnjujuću ulogu.

Normalna osoba može naučiti da se služi njihovim konceptualnim jezikom, čak i spretno, ali psihopata nikada neće biti sposoban da prisajedini pogled na svet normalne osobe, iako oni to ponekad pokušavaju tokom čitavog života. Rezultat toga je samo uloga i maska iza koje skrivaju svoju devijantnu realnost.

Drugi mit i uloga koju često igraju, a koja ipak sadrži zrnice istine s obzirom na „specifično psihološko znanje“ koje psihopate stiču posmatrajući druge ljude, je onaj o briljantnom umu i geniju psihopata; neki od njih zaista veruju u to i pokušavaju da tu veru nametnu drugima.

Govoreći o maski patološke normalnosti, koju takvi pojedinci nose (ili slični devijantni pojedinci uz manji intenzitet), treba pomeneti knjigu *Mask of Sanity*, Hervey Cleckley, koji je ovaj fenomen učinio središtem svog razmišljanja. Odlomak:

Setimo se da njegovo tipično ponašanje poništava ono što izgleda da su njegovi ciljevi. Nije li on sam taj koji je najviše obmanut svojom spoljnom normalnošću? Iako sam najviše obmanjuje druge i potpuno je svestan svojih laži, čini se da je nesposoban da napravi adekvatnu razliku između svojih lažnih intencija, lažnog saosećanja, lažne ljubavi itd. i iskrenog odgovora normalne osobe. Njegov ogroman nedostatak uvida pokazuje koliko on malo razume prirodu svog poremećaja. Ukoliko drugi ne prihvate odmah „njegovu reč časti kao džentlmena“, njegovo iznenađenje je, verujem, istinsko. U njegovom iskustvu dublje emocije su toliko izbledele, da je nesavladivo ravnodušan prema onome što život predstavlja za druge.

Njegova svest o onome što je suprotnost hipokriziji je tako nesupstancijalno teoretska da postaje diskutabilno da li bi mu uopšte trebalo pripisati hipokriziju u njenom osnovnom značenju. Budući da ne poseduje sopstvene glavne vrednosti, da li se može očekivati da razume smisao povreda koje nanosi drugima? Malom detetu, koje ne pamti veliki bol, njegova majka može reći da je pogrešno odseći psu rep. Znajući da je to pogrešno, ono može nastaviti sa tom operacijom. Ne možemo ga potpuno razrešiti krivice ako kažemo da on razume manje nego odrastao čovek, koji uz puno poimanje fizičke agonije, nastavlja da koristi nož. Da li osoba može osetiti duboke nivoe patnje bez znanja o sreći? Da li može da dospe do zle intencije u punom smislu te reči bez prave svesti o suprotnosti zla? Nemam konačan odgovor na ta pitanja. (Hervey Cleckley, *Mask of Sanity*, 1976. C.V. Mosby, Co.p.386).

Svi istraživači psihopatije podvlače tri primarna svojstva s obzirom na najtipičniji varijetet: nedostatak osećanja krivice za anti-socijalne aktivnosti, nesposobnost da istinski vole, i sklonost da brbljaju na način koji lako odstupa od realnosti. [U svom dokumentu „Construct Validity of Psychopathy in a Community Sample: A Nomological Net

Approach (op.cit), Salekin, Trobst i Krioukova pišu: „Psihopatija, kako je originalno razmatrana od strane Cleckley-a, nije ograničena samo na aktivnosti koje su ilegalne, već pre opisuje takve osobine ličnosti kao što su manipulativnost, neiskrenost, egocentričnost i nedostatak krivice – karakteristike jasno prisutne kod kriminalaca, ali i kod supružnika, roditelja, šefova, advokata, političara, da pomenemo samo neke. (Bursten 1973. Stewart 1991.)... Kao takvi, psihopate se mogu okarakterisati kao osobe koje razvijaju tendenciju ka dominaciji i hladnoći. Wiggins (1995.), sumirajući prethodne nalaze, nagoveštava da su takvi pojedinci skloni ljutnji i iritaciji i eksploataciji drugih. Oni su arogantni, manipulativni, cinični, egzibicionisti, željni senzacija. Makijavelistički, osvetoljubivi i usmereni samo ka sopstvenoj koristi. S obzirom na njihove obrasce i socijalnu razmenu (Foa &Foa, 1974.), oni sebi pripisuju ljubav i status, posmatrajući sebe kao izuzetno vredne i važne, ali ne priznaju ljubav i status drugima, posmatrajući ih kao bezvredne i nevažne. Ova karakterizacija je potpuno u skladu sa suštinom psihopatije, kako je ona već opisana. Ono što postaje jasno iz ovih nalaze je da a) mera psihopatije se približava prototipu psihopatije, koji u sebe uključuje dominantne i hladne karakteristike; b) psihopate se javljaju u društvima u možda većem stepenu od očekivanog; c) čini se da psihopate imaju malo poklapanja sa poremećajem ličnosti izolovanog kao „antisocijalni poremećaj ličnosti". Prim ured.]

Neurotičan pacijent je po pravilu povučen i ima teškoće da objasni šta ga najviše muči. Psiholog mora znati kako da prevaziđe tu prepreku uz pomoć bezbolne interakcije. Neurotičari su skloni prekomernom osećaju krivice zbog dela koja su lako oprostiva. Ovakvi pacijenti su sposobni za istrajnu i postojanu ljubav, iako imaju teškoća da je izraze i da ostvare svoje snove. Ponašanje psihopata predstavlja antipod ovakvih fenomena i teškoća.

Naš prvi kontakt sa psihopatama sa govornjivim ispadima, koji lako teku izbegavajući istinski važan predmet, sa podjednakom lakoćom ako su neugodni za govornika. Njihov trening mišljenja takođe izbegava ona apstraktna osećanja i vrednosti koje nisu prisutne u psihopatskom pogledu na svet, osim ukoliko smišljeno ne obmanjuju. U tom slučaju će koristiti mnogo „osećajnih" reči, čija će pažljiva provera pokazati da oni ne razumeju te reči na isti način kao normalni ljudi. Tada takođe osećamo da imamo posla sa imitacijom obrazaca mišljenja normalnih ljudi u kojoj je nešto drugo u stvari „normalno". Sa logičke tačke gledišta, sled misli je prividno korektan, iako možda udaljen od opšte prihvaćenih kriterijuma. Međutim, detaljnija analiza potvrđuje upotrebu mnogih sugestivnih paralogizama.

Pojedinci sa ovom vrstom psihopatije praktično ne poznaju postojanu ljubav prema drugoj osobi, posebno bračnom drugu; ona predstavlja bajku iz „drugog" ljudskog sveta; ljubav je za psihopatu kratkotrajan fenomen sa ciljem seksualne avanture. Mnogi psihopatski Don Žuani su u stanju da igraju ulogu ljubavnika dovoljno dobro da ih njihovi partneri prihvate u dobroj veri. Posle venčanja, osećanja, koja u stvari nikada i nisu postojala, se zamenjuju egoizmom, egotizmom i hedonizmom. Religija, koja uči ljubavi prema bližnjem, ih odbija kao slična bajka, dobra samo za decu i one drugačije „druge".

Čovek bi očekivao da osećaju krivicu kao posledicu mnogih anti-socijalnih dela, međutim njihov nedostatak krivice je rezultat svih njihovih nedostataka o kojima smo ovde diskutovali. (Robert Hare kaže: „Ono što mi je bilo najinteresantnije u prvo vreme, koliko ja znam, je da nije bilo reakcije u područjima za emocionalne nadražaje, ali je postojala superaktivnost u drugim delovima mozga, koji su namenjeni jeziku. Ovi delovi su bili aktivni, kao da su oni rekli: "Hej, zar to nije interesantno!" Tako se činilo da oni analiziraju emocionalni materijal u terminima njihovog lingvističkog značenja ili značenja iz rečnika. To su anomalije u načinu na koji psihopate procesiraju informacije. To mora biti optšije od proste emocionalne informacije. U drugoj MRI studiji smo posmatrali delove mozga, koji se koriste za obradu konkretnih i apstraktnih reči. Nijedan psihopatski pojedinac nije pokazao pojačanu aktivnost u desnom donjem/gronjem slepoočničkom korteksu. Za psihopate, to se nije dogodilo.

Hare i njegove kolege su onda rukovodile fMRI studiju, koristeći slike neutralnih scena i neprijatnih scena ubistva. „Nijedan psihopata nije pokazao povećanu reakciju na neprijatne scene u poređenju sa neutralnim", istakao je. „U psihopati, to nije bilo ništa. Nikakva razlika. Ali je bilo jakih reakcija u istim delovima mozga tokom prezentacije emocionalnih reči. To je kao da analiziraju emocionalni materijal u ekstra-limbičnim oblastima. Psihopaty vs. Antisocial Personality Disorder and Sociopathy, A Disussion by Robert Hare; crimelibrary.com). Svet normalnih ljudi, koje povređuju, je za njih neshvatljiv i neprijateljski. Život psihopata je trka za onim što im trenutno okupira pažnju, trenutak zadovoljstva i privremen osećaj moći. Često se sreću sa neuspehom tokom tog puta, sa silom i moralnim neodobravanjem od strane zajednice tih drugih ljudi koje ne razumeju.

U svojoj knjizi „Psychopathy and Delinquency" W. i J. McRode kažu o njima sledeće:

Psihopat oseća malo krivice, ako je uopšte oseća. On može počinuti zaprepašćujuća dela, ipak gleda na njih bez griže savesti. Psihopata ima iskrivljen kapacitet za ljubav. Njegove emocionalne veze, ako uopšte postoje, su oskudne, kratkotrajne i kreirane tako da zadovolje njegove sopstvene želje. Te dve poslednje karakteristike, nedostatak osećanja griže savesti i ljubavi, obeležavaju psihopatu kao drugačijeg od drugih ljudi.

Problem moralne i zakonske odgovornosti psihopate ostaje otvoreno i predmet je različitih rešenja u različitim zemljama, često sumarnih ili emocionalno obojenih. On ostaje predmet diskusije, čije se rešenje ne čini mogućim u okviru danas prihvaćenih principa zakonske misli.

~

Druge psihopatije: Slučajevi suštinske psihopatije izgledaju dovoljno slični jedni drugima da nam to dopušta da ih klasifikujemo kao kvalitativno homogene. Međutim, u psihopatske kategorije možemo takođe svrstati donekle neodređen broj anomalija sa

naslednim supstratom, čiji su simptomi slični tom najtipičnijem fenomenu. Takođe srećemo pojednice koji pokazuju tendencije da se ponašaju na način koji povređuje druge ljude, kod kojih testovi ne pokazuju postojanje oštećenje moždanog tkiva i anamneza ne ukazuje na neprirodna iskustva tokom detinjstva, koja bi mogla objasniti njihovo stanje. Činjenica da se takvi slučajevi ponavljaju unutar jedne porodice ukazuje na nasledni supstrat, ali takođe treba da razmotrimo mogućnost da su tokom fetusne faze učestvovali neki štetni faktori. To je oblast medicine i psihologije, koja iziskuje više studija i u kojoj ima više onoga što treba da naučimo nego onoga što konkretno znamo.

Takvi ljudi takođe pokušavaju da maskiraju svoj drugačiji svet iskustva i da igraju ulogu normalnosti u različitim stepenima, iako to više nije karakteristika Kleklijeve maske. Neki su uočljivi po demonstracijama svoje neobičnosti. Ovakvi ljudi učestvuju u genezi zla na veoma različite načine, ili držeći otvoreno stranu, ili, u manjem intenzitetu, kada uspeju da se prilagode adekvatnim načinima života.

Ti psihopatski i srodni fenomeni se mogu, kvalitativno govoreći, sumarno proceniti na dva ili tri puta češće nego kod suštinske psihopatije, dakle manje od dva procenta populacije.

Taj tip ljudi lakše uspeva da se prilagodi društvenom životu. Ređi slučajevi se posebno prilagođavaju zahtevima zajednice i normalnih ljudi, koristeći razumevanje za umetnost i oblasti sličnih tradicija. Njihova literarna kreativnost je često uznemirujuća, ako je izražena samo u idejnim kategorijama; oni nagoveštavaju čitaocima da je njihov svet konceptata i iskustava samorazumljiv; on takođe sadrži izvesne deformitete. (Neki istraživači u današnje vreme sugerišu da Aspergerov sindrom pripada klasifikaciji psihopatije. Aspergerov sindrom opisuje decu kao: „nedostatak socijalnih i motoričkih veština, čini se da su nesposobni da dekodiraju jezik tela, osećanja drugih, izbegavaju kontakt očima i često se upuštaju u monologe o oskudno definisanim – često tehničkim – interesovanjima. Čak i kada su veoma mali, ta deca su opsednuta redom, aranžirajući svoje igračke u striktnom poretku na podu i dobijajući nastup gneva kada im neke poremeti rutinu. Kao tinejdžeri, skloni su da zapadnu u teškoće sa nastavnicima i ostalim autoritetima, jer istančana podela društvenih uloga, koja definiše društvene hijerarhije, za njih nije vidljiva. Steve Silberman, „The Geek Sindrom“) Prim. ured.).

Najčešće navođena i najduže poznata vrsta je astenična psihopatija, koja se javlja u svim mogućim intenzitetima, od jedva uočljive do očiglednog patološkog nedostatka.

Takvi ljudi, astenični i hiperaktivni, ne pokazuju isti zasenjujući nedostatak moralnog osećanja i sposobnosti da osete psihološku situaciju, kao suštinske psihopate. Oni su na neki način idealistični i skloni su sujevernoj patnji kao posledici svog rđavog ponašanja.

U proseku, manje su inteligentni od normalnih ljudi i njihov um ne pokazuje odlike postojanosti i preciznost u razmišljanju. Njihov psihološki pogled na svet je jasno falsifikovan, njihovim mišljenjima o ljudima se nikada ne može verovati. Neka vrsta

maske sakriva svet njihovih stremljenja, koja se ne podudara sa onim što su u stvari sposobni da urade. Njihovo ponašanje prema ljudima, koji ne uočavaju njihove nedostatke, je urbano, čak prijateljsko; međutim, manifestuju neprijateljstvo i agresiju prema ljudima koji imaju talenta za psihologiju ili pokazuju znanje u toj oblasti.

Astenične psihopate su seksualno nešto manje aktivne i zbog toga sklone da prihvate celibat; to je razlog zašto neki katolički monasi i sveštenici reprezentuju neznatnije slučajeve ove anomalije. Veoma je verovatno da su ovakvi pojedinci inspirisali anti-psihološki stav, tradicionalan kod katoličke crkve.

Ozbiljniji slučajevi su u većoj meri anti-psihološki nastrojani i puni prezira prema normalnim ljudima; oni pokazuju tendenciju da budu aktivni u procesima geneze zla u široj skali. Njihovi snovi su sačinjeni od izvesnog idealizma sličnog idejama normalnih ljudi. Oni bi želeli da reformišu svet u skladu sa svojim željama, ali nisu sposobni da predvide mnogo dalekosežnije implikacije i posledice. Začinjena devijacijama, njihova vizija može uticati na naivne buntovnike ili ljude koji su pretrpeli nepravdu. Postojanje društvene nepravde može izgledati kao opravdanje za radikalni pogled na svet i za prihvatanje takvih vizija.

Sledeći odlomak je primer misaonog obrasca osobe koja predstavlja tipičan i teži slučaj astenične psihopatije:

Simptomi:

„Ako bi trebalo da ponovo započnem život, učinio bih potpuno isto: to je organska neophodnost, ne diktat dužnosti.

Osećaj da je drugačiji.

Postoji jedna stvar koja me pokreće i budi u meni vedrinu, čak i kada su stvari veoma tužne. To je nepokolebljiva vera u ljude. Okolnosti će se promeniti i zlo će nestati, čovek će čoveku biti brat, ne vuk kao što je to danas slučaj. Moja borba ne proizilazi iz mojih ideja, već iz jasne vizije o uzroku koji izaziva zlo.

Plitka nostalgija, karakteristična za psihopatiju.

Vizija novog sveta.

Različito psihološko znanje.

Ove reči je u zatvoru napisao 15. decembra 1913. Felix Dzerzhinsky, potomak poljskog plemstva, koji će uskoro osnovati Cherezvichayka (Čeka je prva tajna policija pod boljševičkom vlašću. Dzerzhinsky je bio njen prvi komesar. Prim.ured.) u Sovjetskom Savezu i postati najveći idealist među tim slavnim ubicama. Psihopatsko naličje u svim nacijama. (Dzerzhinsky je zanimljiv slučaj. O njemu je rečeno: „Njegov pošten i nepotkupljiv karakter, kombinovan sa njegovom potpunom posvećenošću cilju obezbedio mu je brzo prihvatanje i nadimak Gvozdeni Felix." Njegov spomenik u centru Varšave na „Dzerzhinsky trgu" bio je omražen kod stanovnika poljske prestonice kao simbol sovjetske vlasti i srušen 1989. Čim je PZPR počeo da gubi vlast, ime trga je promenjeno u njegovo ime pre Drugog svetskog rata „Plac Bankowy" („Bankarski trg"). Prema popularnom vicu iz ere Republike Poljske, Dzerzhinsky je zaslužio spomenik kao Poljak koji je ubio najviše komunista.).

Ako ikada dođe vreme kada „će se okolnosti promeniti" i kada „zlo više neće vladati", biće to zato što će progres u proučavanju patoloških fenomena i njihove ponerogenične uloge učiniti mogućim za društva da mirno prihvate postojanje tog fenomena i shvate ga u kategorijama prirode. Vizija nove, pravedne strukture društva se onda može razumeti unutar okvira i pod kontrolom normalnih ljudi. Pomirivši se sa činjenicom da su takvi ljudi različiti i da imaju ograničen kapacitet za društveno prilagođavanje, trebalo bi da izgradimo sistem stalne zaštite za njih unutar logičnog rasuđivanja i adekvatnog znanja, sistem koji će delimično učiniti da se njihovi snovi ostvare.

Zbog naših ciljeva treba da usmerimo pažnju na dva tipa sa devijantnim karakteristikama: njih je relativno davno izolovao Erdard Brzezicki (moj profesor psihijatrije – Yagiellonian University (Kračov), prijatelj Kretschmer-a) i prihvatio ih Ernst Kretschmer kao posebno karakteristične za Istočnu Evropu. (Ernst Kretschmer je upamćen po svojim odnosima između građe i fizičke konstitucije sa ličnim karakteristikama i mentalnom bolešću. Godine 1933. Kretschmer je deo ostavku kao predsednik Nemačke asocijacije psihoterapije iz protesta protiv dolaska nacista na vlast. Ali za razliku od drugih nemačkih prominentnih psihologa, on je ostao u Nemačkoj tokom Drugog svetskog rata. Kretschmer je kasnije razvio nove metode psihoterapije i hipnoze i proučavao kompulzivnost kriminala, propisujući adekvatne mere za psihijatrijski tretman zatvorenika. Prim. ured.).

Skirtoidi (grčak reč skirtiao: pobuniti se, skočiti. Prim.ured.) su vitalni, egoistični i neosetljivi (debelokošci) pojedinci koji su dobri vojnici zbog svoje izdržljivosti i psihičke otpornosti. Međutim, u mirnim vremenima oni su nesposobni da shvate istančanje sadržaje života ili da razborito vaspitavaju decu. Srećni su u primitivnom okruženju. Mirno i udobno okruženje često uzrokuje histerizaciju kod njih. Rigidno su konzervativni u svim oblastima i podržavaju vladu koja vlada gvozdenom rukom.

Kretschmer je bio mišljenja da je ova anomalija bio-dinamčki fenomen, uzrokovan ukrštanjem dve odvojene etničke grupe, što je često u toj oblasti Evrope. Ako bi to bio

slučaj, Severna Amerika bi trebalo da je puna skirtoida, hipoteza koja zaslužuje razmatranje. Možemo pretpostaviti da se skirtoizam normalno nasleđuje; nije polno uslovljen. Ovu anomaliju treba razmotriti ukoliko želimo da razumemo istoriju Rusije, kao i istoriju Poljske u manjem obimu.

Sledeće zanimljivo pitanje se nameće samo po sebi: kakva vrsta ljudi su takozvani „šakali“, najmljeni kao profesionalne i koristoljubive ubice različitih grupa i ko tako brzo i lako okuplja vojsku kao sredstvo političke borbe? Oni sebe nude kao profesionalci koji prema iščekivanjima ispunjavaju dužnost. Nikakva ljudska osećanja se ne mešaju sa njihovim zločinačkim planovima. Oni gotovo sigurno nisu normalni ljudi, ali nijedna od devijacija, opisanih ovde, se ne poklapa sa tom slikom. Suštinske psihopate su brbljive i nesposobne za takve brižljivo planirane aktivnosti.

Možda bismo mogli pretpostaviti da je ovaj tip proizvod ukrštanja različitih devijacija u vidu manjih oštećenja. Čak i ako prihvatimo statističku verovatnoću pojave ovih pojedinaca, uzimajući u obzir kvantitativne podatke, oni bi trebalo da budu izuzetno retka pojava. U svakom slučaju, psihologija izbora supružnika pruža uvid u uparivanja koja obostrano reprezentuju različite anomalije. Nosioci dva ili čak tri slabija devijantna faktora bi onda trebalo da budu češći. Šakali bi onda mogli da budu nosioci šizoidnih karakteristika u kombinaciji sa nekom drugom psihopatijom, suštinskom psihopatijom ili skirtoizmom. Mnogo češći primeri ovakvih hibrida su veliki delovi bazena nasleđivanja patoloških ponerogeničnih faktora u nekoj zajednici.

~

Opisane karakterizacije su izabrani primeri patoloških faktora koji učestvuju u ponerogeničnim procesima. Sve obimnija literatura iz ove oblasti pruža zainteresovanom čitaocu širi obim podataka i često slikovite opise ovog fenomena. Međutim, trenutno stanje saznanja je još uvek nedovoljno da pruži praktično rešenje za mnoge probleme aspekata ljudskog bića, posebno za one na individualnom i porodičnom nivou. U ovu svrhu su potrebne studije biološke prirode ovih fenomena.

Želeo bih da upozorim čitaoce sa nedovoljnim znanjem i iskustvom u ovoj oblasti da ne postanu plen dojma da svetom koji ih okružuje dominiraju pojedinci sa patološkim devijacijama, bilo da su opisani ovde ili ne; naredna grafika u kružnoj formi predstavlja prosečne vrednosti pojave individua sa različitim psihološkim anomalijama unutar društva:

T.P. = totalna populacija

PS = psihopatije

KP = karakteropatije

SP = suštinske psihopatije

ŠI = šizoidije

XYY = kariotip

Treba naglasiti činjenicu da devijantni pojedinci predstavljaju manjinu, s obzirom na česte teorije o izuzetno kreativnoj ulozi abnormalnih pojedinaca, čak u vidu identifikacije ljudskog genija sa psihologijom abnormalnosti. Jednostranost ovakvih teorija izgleda da je potekla od ljudi koji su tražili potvrdu svoje sopstvene ličnosti putem takvog pogleda na svet. Istaknuti mislioci, pronalazači i umetnici su takođe bili primeri psihičke normalnosti, kvalitativno govoreći.

Na kraju, normalni ljudi predstavljaju kako veliku statističku većinu, tako i osnovu za društveni život u svakoj zajednici. U skladu sa prirodnim zakonom, oni bi trebalo da budu oni koji će odrediti tempo; moralni zakon je izveden iz njihove prirode. Država treba da bude u rukama normalnih ljudi. Ponerolog samo traži da te vlasti steknu saznanje o ovim manje normalnim ljudima i da zakon bude baziran na tom saznanju.

Kvantitativna i kvalitativna struktura ove bio-psihološki defektne grupe varira u vremenu i prostoru na našoj planeti. Ona može biti izražena jednocifrenim procentom u nekim nacijama, od 10 do 20 u drugim. Pomenuta kvantitativna i kvalitativna struktura utiče na celokupnu psihološku i moralnu klimu u nekoj zemlji. To je razlog zašto ovaj problem treba da bude predmet promišljene brige. Međutim, treba naglasiti da dokazna građa ukazuje da se snovi o moći, tako prisutni u ovim krugovima, ne manifestuju uvek i obavezno u punoj meri u zemlji u kojoj je ovaj procenat veoma visok. Druge istorijske okolnosti takođe igraju važnu ulogu.

U svakoj zajednici na svetu patološki pojedinci i neki od drugih devijantnih tipova stvaraju ponerološki aktivnu mrežu uzajamnog dosluha, delimično odvojenu od zajednice normalnih ljudi. Čini se da je inspirativna uloga suštinske psihopatije zajednički fenomen. Stičući životna iskustva, oni postaju svesni činjenice da su drugačiji i upoznaju se sa drugačijim načinima borbe za svoje ciljeve. Njihov svet je zauvek podeljen na „nas i njih“; njihov mali svet sa sopstvenim običajima i navikama i taj strani svet normalnih ljudi, koji ih moralno odbacuje i koje vide kao pune uobraženih i drskih ideja i običaja. Njihov osećaj za čast ih nagoni da podvaljuju i grde taj drugi svet normalnih ljudi i njegove običaje u svakoj prilici. Za razliku od običaja normalnih ljudi, oni smatraju da je kršenje obećanja adekvatno ponašanje.

Jedna od najuznemirujućih stvari kod psihopata sa kojom normalni ljudi moraju da se nose je činjenica da oni veoma rano uče kako njihove ličnosti mogu imati traumatizirajuće efekte na ličnosti drugih ljudi i kako da izvuku korist iz korena ovog terora da bi postigli svoje ciljeve. Ova podela na dva sveta je stalna i ne nestaje čak ni kada uspeju da ostvare svoje mladalačke snove o sticanju moći nad zajednicom normalnih ljudi. Ovo sigurno ukazuje da je ta odvojenost biološki uslovljena.

U psihopati se pomaljaju snovi u vidu utopije o „srećnom“ svetu i socijalnom sistemu koji ih neće odbacivati, niti nagoniti da prihvate zakone i običaje, čije je značenje nerazumljivo za njih. Oni sanjaju o svetu u kome bi njihov jednostavan i radikalna način doživljavanja i opažanja realnosti mogao da dominira; (lažujući, podvaljujući, uništavajući i koristeći druge. Prim.ured.) gde bi njima, naravno, bila osigurana bezbednost i prosperitet. U tim utopijskim snovima oni zamišljaju da će ti drugi, različiti, ali tehnički umešniji od njih, biti primorani da rade kako bi postigli ciljeve za psihopate i druge njihove vrste. „Mi, napokon“ – kažu oni – „kreiramo novu vladu, vladu pravde.“ (samo za psihopate, nepravdu za sve ostale. Prim.ured.) Oni su spremni da se bore i da pate da bi ostvarili taj vrli novi svet i da pri tom, naravno, prouzokuju patnju drugih. Ovakva vizija opravdava ubijanje ljudi, čija patnja kod njih ne izaziva sažaljenje jer oni nisu sasvim specifični. Oni ne shvataju da će uvek nailaziti na opoziciju, pa makar to stanje trajalo i generacijama. („Ubij ih sve, Bog će prepoznati svoje“, izgleda da je jedna od metoda koju su izumele psihopate. Prim.ured.).

Potčinjavanje normalnih ljudi psihološki abnormalnim pojedincima ima žestok i deformirajući uticaj na njenu odnosno njegovu ličnost; ono izaziva traume i neurozu. To se po pravilu izvodi na način koji izmiče svesnoj kontroli. Ovakva situacija osobi oduzima njena osnovna prava: da praktikuje mentalnu higijenu, razvija u dovoljnoj meri autonomnu ličnost i koristi svoj zdrav razum. U svetlu prirodnog zakona to predstavlja jednu vrstu zločina – koji se može javiti na svakom nivou društva – iako nije pomenut ni u jednom zakonskom propisu.

Već smo diskutovali o prirodi nekih patoloških ličnosti, o frontalnoj psihopatiji i kako ona može deformisati ličnosti sa kojima je u interakciji. Suštinska psihopatija u tom smislu ima izuzetno intenzivne efekte. Nešto misteriozno nagriza ličnost osobe koja je prepuštena milosti psihopate i bori se kao demon. Njene emocije postaju grozničave, njen smisao za psihološku realnost je ugušen. Ovo vodi do gubitka merila u misaonom procesu i osećaja bespomoćnosti, kulminirajući depresivnim reakcijama, koje mogu biti tako žestoke da ih psihijatri ponekad pogrešno dijagnosticiraju kao manično-depresivnu psihozu. Mnogi ljudi pružaju otpor psihopatskoj dominaciji mnogo pre nego što ovakva kriza nastupi i počinju da traže neki način da se oslobode ovakvog uticaja.

Mnoge životne situacije sadrže u sebi manje misteriozne rezultate delovanja drugih psihičkih anomalija na normalne ljude (koji su uvek neprijatni i destruktivni) i njihovi nosioci beskrupulozno teže da uspostave dominaciju i iskoriste druge. Rukovodeći se neprijatnim iskustvima i osećajima, zajednica tada ima dobre razloge da odbaci ovakve

ljude, gurajući ih na marginalne pozicije u društvenom životu, uključujući siromaštvo i kriminal.

Na žalost, ovakvo ponašanje po pravilu izaziva moralizatorska opravdanja u kategorijama prirodnog pogleda na svet. Većina članova društva smatra da su ovlašćeni da zaštite sebe i svoju imovinu i u tu svrhu donese zakone. Bazirani na prirodnoj percepciji fenomena i emocionalnim reakcijama umesto na objektivnom razumevanju problema, ovakvi zakoni ni na koji način ne služe da obezbede red i sigurnost kakve želimo; psihopate i drugi devijanti jednostavno percipiraju takve zakone kao silu protiv koje se treba boriti.

Socijalna struktura kojom dominiraju normalni ljudi i njihovi koncepti za pojedince sa različitim psihološkim devijacijama izgleda kao „sistem sile i tlačenja“. Psihopate po pravilu dolaze do takvog zaključka. Istovremeno, ukoliko u datom društvu zaista postoji veliki deo nepravde, patološki osećaj nepravde i sugestivni stavovi devijantnih pojedinaca se mogu naći u rezonanci sa onima koji su zaista izloženi nepravdi. Revolucionarne doktrine se onda lako mogu propagirati među obe grupe, iako svaka od tih grupa prihvata te ideje iz potpuno drugačijih razloga.

~

Postojanje patogenih bakterija u našem okruženju je uobičajeni fenomen; međutim, to nije presudan faktor koji odlučuje da li će se pojedinac ili zajednica razboleti, budući da prirodan kao i sintetički imunitet takođe može igrati važnu ulogu. Na isti način, psihopatološki faktori sami ne odlučuju o raširenosti zla. Drugi faktori su podjednako važni: društveno-ekonomske okolnosti i moralni i intelektualni nedostaci.

Pojedinci i nacije koji su u stanju da izdrže nepravdu u ime moralnih vrednosti mnogo lakše nalaze izlaz iz teškoća ne posežući za nasilnim sredstvima. Bogata moralna tradicija sadrži vekovna iskustva i razmišljanja u tom pogledu. Ova knjiga opisuje ulogu tih dodatnih faktora u genezi zla, ulogu koja je vekovima ostala nedovoljno shvaćena; takvo objašnjenje je suštinski važno za kompletiranje celokupne slike i mogućnost da se formulišu delotvornije praktične mere.

Tako naglašavanje uloge patoloških faktora u genezi zla ne umanjuje odgovornost nedostataka društvenog morala i intelektualnih deficita i njihov udeo u ovoj situaciji. Realni moralni nedostaci i grubo neadekvatna koncepcija ljudske realnosti i psiholoških i moralnih situacija je često prouzrokovana ranijom ili sadašnjom aktivnošću patoloških faktora.

Međutim, mi se moramo upoznati sa stalnim, biološki uslovljenim prisustvom te malobrojne manjine pojedinaca koji su nosioci različitih, ali ponerološki aktivnih, patoloških faktora u svakoj zajednici. Svaka diskusija o tome šta u genezi zla dolazi prvo, moralni nedostaci ili aktivnosti patoloških faktora, se može posmatrati kao akademska

špekulacija. Biblija je vredna ponovnog čitanja očima ponerologa.

Detaljne analize ličnosti prosečno normalnih osoba gotovo uvek otkrivaju okolnosti i teškoće uzrokovane delovanjem neke vrste patološkog faktora na nju. Koliko su aktivnosti relativno daleko u prostoru i vremenu i ako je faktor relativno očigledan, zdrav razum je u principu dovoljan da koriguje takve efekte. Ukoliko patološki faktor ostane nepoznat, osoba ima problema da razume uzrok svojih problema; ponekad čitavog života ostaje rob opsena i obrazaca biheviorističkih odgovora, izazvanih pod uticajem patoloških pojedinaca. To se dogodilo u gore pomenutoj porodici, u kojoj je izvor patološke indukcije bila najstarija sestra sa prenatalnim oštećenjem prefrontalnog režnja na moždanom korteksu. Čak i kada je potpuno očigledno loše tretirala svoje najmlađe dete, njena braća su bila sklona da to interpretiraju u paramoralističkom maniru, kao žrtvu u ime „porodične časti“.

Sa ovom građom bi trebalo upoznati svakoga da bi se olakšalo auto-pedagoško samoposmatranje. Neki istaknuti psihopatolozi su uvereni da je razvoj zdravog, funkcionalnog pogleda na ljudsku realnost nemoguć bez upućivanja u psihopatološke nalaze, zaključak koji je teško prihvatljiv za ljude koji veruju da su razvili zreo pogled na svet bez ovih neprijatnih istraživanja. Stari, egoistični branitelji prirodnog pogleda na svet imaju tradiciju, lepu književnost, čak i filozofiju na svojoj strani. Oni ne razumeju da tokom današnjeg vremena njihov način shvatanja životnih pitanja čini bitku sa zlom još problematičnijom. Međutim, mlađa generacija je bolje upoznata sa biologijom i psihologijom i tako sposobnija za objektivno razumevanje uloge patoloških fenomena u procesima geneze zla.

Paralaksa (razlika u položaju nekog predmeta ako se on posmatra sa dve različite tačke. Prim.ured.), čak i veliki jaz, često nastaje između ljudske i društvene realnosti, što je po prirodi biološko i često pod uticajem gorepomenutog odbijanja da razložimo patološke elemente, kao i tradicionalne percepcije realnosti kako je ona poučavana u filozofiji, etici, sekularnom i kanonskom zakonu. Taj jaz je lako vidljiv onim ljudima čiji je pogled na svet formiran na način koji se razlikuje od prirodnog načina normalne osobe. Mnogi od njih svesno ili nesvesno koriste ove slabosti da bi se probili u njega, paralelno sa aktivnostima koje karakterišu egoistični koncepti i sebičnost. Ljudi koji čute, bilo patološki indiferentni prema patnjama drugih ljudi i nacija, ili sa nedostatkom znanje o tome šta je humano i valjano, nailaze na otvorena vrata da probiju svoj različit način života kroz nepredusretljivo društvo.

Da li ćemo ikada, jednom u neodređenoj budućnosti, biti u stanju da prevaziđemo taj vekovni problem ljudskosti, uz pomoć psiholoških i bioloških nauka koje napreduju u proučavanju različitih patoloških faktora koji učestvuju u ponerogeničnim procesima? To će zavisiti od podrške date zajednice. Naučna i društvena svest o ulozi koju igraju gorepomenuti faktori u genezi zla će pomoći javnom mnenju da se na adekvatan način postavi prema zlu koje će onda prestati da bude tako fascinirajuće mistično. Ukoliko je na adekvatan način uobličen, baziran na razumevanju fenomena, zakon će omogućiti

profilaktične kontra-mere protiv začetka zla.

Tokom vekova svaka zajednica je bila izložena prirodnim eugeničnim (eugenetika: nauka o uslovima koji vode stvaranju telesno i duševno zdravog potomstva) procesima koji uzrokuju da defektni pojedinci, uključujući i one sa gore pomenutim oštećenjima, ispadnu iz reproduktivne utakmice ili da se redukuje njihova stopa rađanja. Ovakvi procesi se retko posmatraju na takav način, često prikriveni pratećim zlom ili drugim uslovima koji ih prate iz pozadine. Svesno razumevanje ove građe, bazirano na adekvatnom znanju i prosečnim moralnim kriterijumima može predstaviti te procese na manje plahovit način, bez takve količine gorkog iskustva. Ako su ljudska svest i savest adekvatno formirani i ako se prihvati savet u toj stvari, balans ovih procesa bi mogao da upadljivo krene u dobrom pravcu. Posle više generacija jaram nasleđenih patoloških faktora bi mogao da bude redukovao ispod određenog kritičnog nivoa i njihovo učešće u ponerogeničnim procesima bi počelo da bleđi. (Čini se da Lobascewsky ovo dovodi u vezu sa ratom i drugim fizičkim konfliktima, sugerišući da, ako bi normalni ljudi odbili da budu uvučeni i pustili samo devijante da se bore, ovi bi možda pobili jedni druge. Prim ured.)

Ponerogenični fenomeni i procesi

Praćenje realne vremensko-prostorne mreže kvalitativno kompleksnih uzročnih veza kao pojave u ponerogeničnom procesu zahteva adekvatan pristup i iskustvo. Činjenica da se psiholozi svakodnevno suočavaju sa mnogobrojnim slučajevima ovih devijanata ili njihovih žrtava znači da progresivno postaju umešniji u razumevanju i opisivanju mnogih komponenti psihološke uzročnosti. Oni posmatraju povratnu spregu na zatvorenim uzročnim strukturama. Međutim, ova veština se ponekad pokazuje nedovoljnom u prevazilaženju naše ljudske tendencije da se koncentrišemo na neke činjenice i ignorišemo druge, izazivajući neprijatan osećaj da je kapacitet našeg uma za razumevanje realnosti koja nas okružuje nedovoljan. To objašnjava pobudu da se koristi prirodni pogled na svet, da bi se pojednostavila kompleksnost i njene implikacije, fenomen toliko uobičajen kao i „stari mudrac“ indijske filozofske psihologije. Ovakvo svođenje uzročne slike geneze zla često na samo jedan lako razumljiv činilac, kao krivca, samo po sebi postaje uzročnik u ovoj genezi.

Uz veliki obzir prema nedostacima našeg ljudskog prosuđivanja, krenućemo srednjim putem i koristiti apstrakciju, prvo opisujući izabrani fenomen, a zatim i uzročne veze karakteristične za ponerogenične procese. Takvi lanci se mogu umrežiti u mnogo kompleksnije strukture, pogodnije za shvatanje pune slike realne uzročne mreže. U početku će rupa biti toliko velika da kroz nju neopaženo može da prođe jato sardela, iako

će velika riba biti uhvaćena. Međutim, svetsko zlo predstavlja neku vrstu kontinuuma, u kome se neznatniji novčići ljudskog zla skupljaju u genezi velikog zla. Pravljenje gušće mreže i dopunjavanje detalja slike sve to čini lakšim, budući da su ponorogenični procesi slični nezavisno od skale na kojoj se odvijaju. Naš zdrav razum tako čini male greške na nivou minorne građe.

U nameri da bliže sagledamo te psihološke procese i fenomene, koji jednog čoveka ili jednu naciju dovode do toga da povređuje druge, izdvojmo što karakterističnije fenomene. Videćemo da je učešće različitih patoloških faktora u tim procesima pravilo; situacija, u kojoj to učešće nije uočljivo teži da bude izuzetak.

~

U drugom poglavlju je ukratko predstavljena uloga ljudskog instinktivnog supstrata u razvoju naše ličnosti, formiranje prirodnog pogleda na svet i društvene veze i strukture. Takođe smo ukazali da naši sociološki, psihološki i moralni koncepti, kao i prirodni oblik reakcije, nisu primereni svakoj situaciji sa kojom nas život konfrontira. Obično završavamo povređujući druge ukoliko delujemo u skladu sa svojim prirodnim konceptima i osetljivim arhetipovima u situaciji koja odgovara našim predstavama, iako je ona u stvari suštinski drugačija. Kao pravilo, takva drugačija situacija dopušta pojavu navodno odgovarajuće reakcije, jer se u sliku uključio neki teško razumljivi, patološki faktor. Na taj način, praktična vrednost našeg prirodnog pogleda na svet u principu završava tamo gde počinje psihopatija.

Poznavanje tih opštih slabosti ljudske prirode, kao i „naĳvité“ normalne osobe je deo specifičnog znanja koje nalazimo kod mnogih psihopatskih pojedinaca, kao i karakteropata. Općinioci različitih škola nastoje da isprovociraju takve navodno odgovarajuće reakcije kod drugih ljudi u ime svojih specifičnih ciljeva ili u korist vladajuće ideologije. Taj teško shvatljivi patološki faktor se nalazi u samom općiniocu.

~

Egoizam: pod egoizmom podrazumevamo stanovište, podsvesno uslovljeno kao pravilo, na osnovu koga pripisujemo prekomernu vrednost svojim instinktivnim refleksima i navikama i individualnom pogledu na svet. Egoizam sputava normalnu evoluciju ličnosti jer hrani dominaciju podsvesnog života i čini teško prihvatljivim dezintegrirana stanja koja mogu biti od velike pomoći za lični rast i razvoj. Ovaj egoizam i odbijanje dezintegracije pomaže pojavu navodno odgovarajućih reakcija, kao što je napred opisano. Egoista meri ljude svojim sopstvenim aršinima, posmatrajući svoje koncepte i načine doživljavanja stvarnosti kao objektivni kriterijum. On bi voleo da natera druge ljude da osećaju i misle na veoma sličan način kao on. Egoistične nacije imaju podsvesni cilj da nauče ili nateraju druge nacije da misle u njihovim sopstvenim kategorijama, što ih čini nesposobnim da razumeju druge ljude i nacije i upoznaju vrednosti njihove kulture.

Odgovarajući odgoj i samo-odgoj tako uvek teži da oslobodi mladu ili odraslu osobu egoizma, otvarajući time vrata razvoju njenog uma i karaktera. Međutim, rasprostranjeno uverenje kod psihoterapeuta je da je izvesna mera egoizma korisna kao faktor stabilizacije ličnosti, štiteći je od suviše lake neurotične dezintegracije i omogućavajući joj tim putem da prebrodi životne teškoće. Ipak, postoji mali broj ljudi, čija je ličnost veoma integrisana, iako su gotovo sasvim lišeni egoizma; to im omogućava da razumeju druge veoma lako.

Vrsta prekomernog egoizma, koji sputava razvoj čovekovih vrednosti i koji vodi do osuđivanja i terorisanja drugih, zaslužuje naslov „kralj ljudskih nedostataka“. Rasprave, svade, ozbiljni problemi, neurotične reakcije, niču u svakome u blizini takvog egoiste kao pečurke posle kiše. Egoistične nacije počinju da troše novac i ulažu napore da bi postigli ciljeve, koji proizilaze iz njihovog pogrešnog rasuđivanja i preterano emocionalnih reakcija. Njihova nesposobnost da upoznaju vrednosti i različitosti drugih nacija, proizašle iz različitih kulturoloških tradicija, vodi u konflikt i rat.

Možemo napraviti razliku između primarnog i sekundarnog egoizma. Prvi potiče iz mnogo prirodnijeg procesa, naime prirodnog egoizma deteta i greški prilikom odgoja kada se dečiji egoizam podržava. Drugi se javlja, kada ličnost, koja je prevladala taj dečiji egoizam, nazaduje do tog stanja pod stresom, što vodi do neprirodnog izveštačenog držanja, koji karakteriše veća agresivnost i društveno štetno ponašanje. Preterani egoizam je konstantno svojstvo histerične ličnosti (Oštećenje ličnosti, obeleženo nezrelošću i sujetom uz žudnju za pažnjom, aktivnošću, uzbuđenjem i ponašanjem koje je uočljivo nestabilno i manipulativno. (The American Heritage Statemen's Dictionary, 2 Edition, 2004; Houghton Mifflin Company) prim. ured.), nezavisno od toga da li je njena histerija primarna ili sekundarna. To je razlog zašto porast egoizma nacije treba da bude pripisan već opisanom histeriodnom ciklusu pre bilo čega drugog.

Analizirajući razvoj prekomerno egoistične osobe, često pronalazimo ne-patološke uzroke, kao što su odgoj u ograničavajućoj sredini punoj kolotečine ili od strane manje inteligentnih roditelja. Međutim, glavni razlog razvoja preterano egoistične ličnosti u normalnoj osobi je kontaminacija putem psihološke indukcije preko prekomerno egoističnih ili histeirčnih osoba, koje su razvile te osobine pod uticajem različitih patoloških uzroka. Pored drugih stvari, većina opisanih genetskih devijacija uzrokuje razvoj patološki egoističnih ličnosti.

Mnogi ljudi sa različitim urođenim devijacijama i stečenim deformacijama razvijaju patološki egoizam. Za takve ljude primoravanje drugih iz njihove okoline, čitavih društvenih grupa ili, ako je moguće, čitavih nacija da razmišljaju i osećaju kao oni, postaje unutrašnja neophodnost, vladajući koncept. Igra, koju normalna osoba ne bi uzela za ozbiljno, za njih postaje životni cilj, u koji ulažu napore, žrtve i oštroumnu psihološku strategiju.

Patološki egoizam proishodi iz potiskivanja neprijatnih, samo-kritičnih asocijacija u

vezi sa čovekovom sopstvenom prirodom ili normalnošću iz polja svesti. Na dramatično pitanje: „Ko je ovde lud, ja ili ovaj svet ljudi koji misle i osećaju drugačije." se odgovara na štetu sveta. Ovakav egoizam je uvek povezan sa nesimuliranim držanjem, sa Cleckley-ovom maskom navučenom preko nekih patoloških svojstava, skrivenih od svesti, kako sopstvene, tako i drugih ljudi. Najveći intenzitet ovakvog egoizma se može naći kod već opisane pre-frontalne karakteropatije.

Značaj ovakve vrste egoizma u genezi zla teško da zahteva elaboraciju. Primarni društveni uticaj je egotizacija i traumatizacija drugih, što u povratnom dejstvu uzrokuje dalje teškoće. Patološki egoizam je nepromenjiva komponenta u različitim okolnostima u kojima je neko, ko izgleda normalan (mada on to u stvari i nije), vođen motivima ili bitkama za ciljeve, koje normalna osoba smatra nerealističnim ili bezizglednim. Prosečna osoba bi mogla da se zapita: „Šta bi on mogao očekivati da postigne time?" Međutim, mišljenje okoline često interpretira takve situacije u skladu sa „zdravim razumom" i sklono je da prihvati mnogo „podesniju" verziju situacije ili događaja. Takva interpretacija često završava ljudskom tragedijom. Zbog toga moramo zapamtiti da princip zakona cui prodest postaje iluzoran kada god se uključe neki patološki faktor.

~

Moralizatorske interpretacije: Tendencija da se kod suštinski patoloških fenomena daju moralizatorske interpretacije je aspekt ljudske prirode, čiji je prepoznatljiv supstrat ukodiran u naš specifičan instinkt; naime, ljudi ne uspevaju da naprave razliku između moralnog i biološkog zla. Moraliziranje uvek izbija na površinu, iako u različitim stepenima, u okviru psihološkog i moralnog pogleda na svet, zbog čega ovu tendenciju treba posmatrati kao konstantnu grešku javnog mnjenja. Možemo ga zauzdati povećanim samoznanjem, ali njegovo istinsko prevladavanje zahteva i specifično znanje iz psihopatološke oblasti. Mladi ljudi i manje kulturni slojevi su uvek skloni ovakvim interpretacijama (iako ovo karakteriše i tradicionalne estete), što se pojačava kada god prirodni refleksi preuzmu kontrolu nad razumom t.j. u histeričnim stanjima i u direktnoj proporciji sa intenzitetom egoizma.

Mi zatvaramo vrata uzročnim interpretacijama fenomena i otvaramo ih osvetoljubivim emocijama i greškama kada god uvedemo moralizatorske interpretacije mana i nedostataka u ljudskom ponašanju, koje je u stvari proisteklo iz različitih uticaja patoloških faktora, već pomenutih ili ne, često neprimetnih za um, koji nije treniran u toj oblasti. Na taj način dopuštamo tim patološkim faktorima da nastave svoje ponerogenične aktivnosti, kako u nama samima tako i u drugima. Ništa u toj meri ne truje ljudsku dušu i oduzima nam sposobnost da objektivnije razumemo realnost kao to pokoravanje opšte ljudskoj tendenciji da zauzme moralizatorski stav prema ljudskom ponašanju.

Praktično govoreći, svaki pojedinačni slučaj koji ozbiljno povređuje drugu osobu sadrži unutar svoje psihološke geneze uticaj nekih patoloških faktora, pored ostalog, naravno. Zbog toga interpretacija uzroka zla, koja bi bila ograničena na moralne

kategorije, predstavlja neadekvatnu percepciju realnosti. To može voditi, generalno govoreći, do pogrešnog ponašanja, ograničavajući naše sposobnosti za otpor uzročnim faktorima zla i otvarajući vrata žudnji za osvetom. To često raspiruje novu vatru u ponerogeničnom procesu. Zbog toga jednostranu moralnu interpretaciju uzroka zla treba smatrati pogrešnom i nemoralnom u svim vremenima. Ideju o prevazilaženju te opšte ljudske sklonosti i njenih rezultata treba posmatrati kao moralni motiv, isprepleten sa ponerologijom.

Kada analiziramo razloge zašto neki ljudi prekomerno koriste takve interpretacije nabijene emocijama, često uz negodovanje odbijajući tačniju interpretaciju, treba, naravno, da otkrijemo i patološke faktore koji deluju u njima. Pojačavanje ove tendencije je u takvim slučajevima prouzrokovano potiskivanjem samokritičnih misli u pogledu sopstvenog ponašanja i njegovih unutrašnjih razloga iz polja svesti. Uticaj ovakvih ljudi uzrokuje da se ova tendencija pojača kod drugih.

~

Lažni moralizam (paramoralizam): Uverenje da moralne vrednosti postoje i da neke aktivnosti narušavaju moralna pravila je u toj meri opšta i drevna pojava, da se čini da ona ima osnovu u čovekovom instinktivnom, prirodnom stanju (iako on sigurno nije potpuno adekvatan za moralnu istinu) i da nije prouzrokovan samo vekovnim iskustvom, kulturom, religijom i socijalizacijom. Na taj način, svaka insinucija, formulisana u moralnim sloganima je uvek sugestivna, čak i ako su moralni kriterijumi koji se koriste tek „ad hoc” izumi. Svaki akt na taj način može biti proglašen nemoralnim ili moralnim putem ovakvih paramoralizama, nametnutih kao aktivna sugestija, i uvek se mogu naći ljudi koji će podleći ovakvom načinu razmišljanja.

U potrazi za primerom akta zla, čija negativna procena neće izazivati sumnju ni u jednoj društvenoj situaciji, etičari često navode maltretiranje dece. Međutim, psiholozi se u svojoj praksi često susreću sa paramoralnim odobravanjima ovakvog ponašanja, kao u gorepomenutoj porodici sa oštećenjem prefrontalnog polja kod najstarije sestre. Njena mlađa braća su nedvosmisleno insistirala da je sadističko ponašanje njihove sestre prema svom sinu izazvano njenim visokim moralnim osobinama i uverili sebe u to putem autosugestije. Paramoralizam na neki način vešto izmiče kontroli našeg zdravog razuma, vodeći ponekad do prihvatanja ili odobravanja ponašanja koje je otvoreno patološko.

(Mnogi primeri poslednjih godina uključuju decu pretučenu do smrti od strane njihovih roditelja iz „religioznih razloga”. Roditelji mogu tvrditi da je dete zaposeo demon, ili da su se ponašala tako raspušteno da ih samo batine mogu „dovesti u red”. Drugi primer je obrezivanje, kako za dečake, tako i za devojčice u nekim etničkim grupama. Indijski običaj sutija, kada se žena spaljuje na lomači svog muža; ili u muslimanskoj kulturi, u kojoj je, ako je žena silovana, dužnost muških članova porodice da je ubiju, kako bi sprali ljagu sa imena porodice. Za sve ove činove se tvrdi da su „moralni”, ali oni to nisu, oni su patološki i kriminalni, prim.ured).

Paramoralizatoski stavovi i sugestije toliko često prate različite vrste zla, da izgledaju potpuno nezamenljivi. Na žalost, za pojedince, opresivne grupe ili pato-političke sisteme je izmišljanje uvek novih moralnih kriterijuma u nečiju korist postalo učestali fenomen. Takve sugestije često delimično lišavaju ljude moralnog rasuđivanja i deformišu njegov razvoj kod mladih. Na paramoralističke faktore se nailazi svuda u svetu i ponerolog će naći da je teško poverovati da ih je sprovela psihološki normalna osoba.

Konverzije (obrtnanje jednog suda, tako da subjekat i objekat zamene mesta) karakteristika u genezi paramoralizma čini se dokazuje da su većinom izvedene iz podsvesnog odbacivanja (i potiskivanja iz polja svesti) nečeg sasvim drugačijeg, što bismo mogli nazvati glasom savesti.

Međutim, ponerolog može navesti mnoga opažanja, koja podržavaju mišljenje da različiti patološki faktori učestvuju u tendenciji da se koristi paramoralizam. To je bio slučaj kod gorepomenute porodice. Kada se javi sa moralizatorskim interpretacijama, ova tendencija se pojačava kod egoista i histerika i njeni uzroci su slični. Kao i sve pojave konverzije, tendencija da se koristi paramoralizam je psihološki zarazna. To objašnjava zašto je možemo uočiti kod osoba, odgajanih od strane pojedinaca, u kojima je ona razvijena paralelno sa patološkim faktorom.

Ovo bi bilo dobro mesto da razmislimo da je pravi moral rođen i postoji nezavisno od naših sudova u tom pogledu i čak nezavisno od naše sposobnosti da ga prepoznamo. Na taj način, pristup koji je neophodan za to razumevanje je naučni a ne kreativni: moramo skromno podrediti svoj um opaženoj realnosti. Tek tada otkrivamo istinu o čoveku, njegovim slabostima i vrednostima, što nam pokazuje šta je prikladno i merodavno, uz poštovanje prema drugim ljudima i drugim društvima.

~

Reverzna blokada: nedvosmisleno insistiranje na nečemu što je suprotnost istini blokira um prosečne osobe da prepozna istinu. U skladu sa zahtevima zdravog razuma, ona počinje da traga za smislom u „zlatnoj sredini“, između istine i njene suprotnosti, završavajući sa nekim zadovoljavajućim falsifikatom. Ljudi, koji razmišljaju na taj način, ne shvataju da efekat tačno odgovara nameri osobe koja ih izlaže ovoj metodi. Ako je falsifikat istine suprotnost moralne istine, on istovremeno predstavlja ekstremni paramoralizam i oslanja se na njegovu neobičnu sugestivnost.

Retko vidimo da normalni ljudi koriste ovaj metod; čak i ako su odgajani od strane ljudi koji su ih maltretirali. Kod njih obično se javljaju samo njegovi rezultati sa karakterističnim teškoćama shvatanja realnosti. Korišćenje ovog metoda može biti deo gorepomenutog specifičnog znanja razvijenog kod psihopata u pogledu slabosti ljudske prirode i načina da se drugi odvedu u grešku. Tamo gde vlada, ovaj metod se koristi sa virtuožnošću da bi proširio granice svoje moći.

Selekcija informacija i supstitucija: Postojanje psiholoških fenomena nesvesnog, koji su bili poznati pre frejdovskim studentima filozofije zaslužuje ponavljanje. Podsvesni psihološki procesi prestizu svesno razmišljanje, i vremenski i u oblasti dejstva, što čini mogućim mnoge psihološke fenomene: uključujući i te, generalno opisane kao konverzne, kao što je podsvesno blokiranje zaključaka, selekcija i takođe supstitucija prividno neprijatnih premisa.

Govorimo o blokiranju zaključaka ako je deduktivni (zaključivanje od opšteg ka pojedinačnom) proces bio odgovarajući i gotovo dospeo do zaključka i konačnog razumevanja unutar dejstva unutrašnje projekcije, ali je postao neprijatan zbog prethodeće komande iz nesvesnog, koja ga smatra nepodobnim ili neodgovarajućim. To je primitivna prevencija dezintegracije ličnosti, što se može učiniti korisnim; međutim, ona takođe sprečava nastanak svih prednosti koje bi mogle nastati iz svesnog razmišljanja o zaključcima i ponovne integracije. Na taj način potisnuti zaključak ostaje u našoj podsvesti i na još manje svestan način uzrokuje sledeće blokiranje i selekciju ove vrste. Ovo može biti ekstremno opasno, progresivno čineći osobu robom njenog nesvesnog i često je praćeno osećajem tenzije i gorčine.

Govorimo o selekciji premisa (pretpostavki) kada povratna veza uđe dublje u proces rasuđivanja te iz njegove baze podataka izbriše i potisne u podsvest upravo onaj deo informacije koji je bio odgovoran za donošenje neprijatnog zaključka. Naša podsvest tada dopušta dalje logičko rasuđivanje ali će rezultat biti pogrešan u direktnoj proporciji sa važnošću potisnutog podatka. U našoj podsvesnoj memoriji se sakuplja sve veći broj na ovaj način potisnutih informacija. Konačno, prevladava neka vrsta navike: sličan materijal se obrađuje na isti način, čak i kada bi rasuđivanje dovelo do zaključka, koji je sasvim povoljan za osobu.

Najkompleksniji proces ove vrste je supstitucija premisa, koje su na taj način eliminisane putem drugih podataka, osiguravajući prividno ugodan zaključak. Naša asocijativna sposobnost brzo stvara novu premisu da bi zamenila uklonjenu, ali to je ona koja vodi do ugodnog zaključka. Ova operacija traje većinu vremena i riskantno je da bude isključivo podsvesna. Ovakve supstitucije često deluju kolektivno, u određenim grupama ljudi, putem korišćenja verbalne komunikacije. To je razlog zašto bilo koji od gore pomenutih procesa predstavlja najbolju kvalifikaciju za moralni epitet „hipokrizija“.

Navedeni primeri konverznih fenomena ne isrpljuju problem, koji je bogato ilustrovan u psihoanalitičkim radovima. Naša podsvest može nositi korene ljudskog genija unutar sebe, ali njeno funkcionisanje nije perfektno; ponekad podseća na slepi kompjuter, pogotovo ako dozvolimo da bude napunjen materijalom, potisnutim iz straha. To objašnjava zašto je svesno nadgledanje, čak i po cenu hrabro prihvaćenih dezintegrišućih stanja, potrebno našoj prirodi, da ne pominjemo naše individualno i društveno dobro.

Ne postoji osoba, kojoj njeno perfektno samoznanje dopušta da ukloni sve tendencije ka konverznom razmišljanju, ali su neki ljudi relativno blizu tog stanja, dok drugi ostaju robovi ovih procesa. Oni ljudi, koji suviše često koriste konverzne operacije da bi došli do ugodnijih zaključaka, ili da bi stvorili neke vešte paralogističke i paramoralističke stavove, konačno počinju da podležu takvom ponašanju iz mnogo trivijalnijih razloga, gubeći sposobnosti za svesnu kontrolu nad svojim ukupnim misaonim procesima. To neizbežno vodi do pogrešaka u ponašanju, a cenu za to plaćaju kako drugi, tako i oni sami.

Ljudi, koji su zapostavili svoju psihičku higijenu i sposobnosti za adekvatno razmišljanje, na tom putu gube i svoje prirodne kritičke sposobnosti u pogledu osoba, čiji su abnormalni procesi mišljenja formirani na supstratu patoloških anomalija, bilo stečenih ili nasleđenih. Licemeri prestaju da prave razliku između patoloških i normalnih osoba, otvarajući time „infektivni ulaz“ za ponerogeničnu ulogu patoloških faktora.

U principu, u svakom društvu postoje ljudi, kod kojih su slične metode mišljenja razvijene u širokoj skali sa različitim devijacijama u pozadini. Nailazimo na njih kako kod karakteropata, tako i kod psihopatskih ličnosti. Na neke su drugi izvršili uticaj, tako da se razijaju priviknuti na takvo „razmišljanje“, budući da je konverzno mišljenje visoko zarazno i može se proširiti po čitavom društvu. Tokom „srećnih vremena“, pogotovo, tendencija prema konverznom mišljenju se pojačava. Ono se javlja paralelno sa talasom histerije u pomenutom društvu. Oni, koji se trude da očuvaju zdrav razum i adekvatno rezonovanje, najzad postaju manjina, osećajući se nepravičnim, budući da se na njihovo ljudsko pravo da održe psihološku higijenu vrši pritisak sa svih strana. To je znak da nesrećna vremena nisu daleko.

Treba da naglasimo da opisani pogrešni misaoni procesi narušavaju zakone logike uz karakterističnu podmuklost. Obrazovani ljudi sa veštinom adekvatnog mišljenja mogu da pomognu da se neutralizuju ovakve tendencije; ovo ima posvećenu, vekovnu tradiciju, koja izgleda da je vekovima bila nedovoljno delotvorna. Kao primer: u skladu sa zakonom logike se na pitanje koje sadrži pogrešno razmišljanje ili nepotvrđenu sugestiju ne može odgovoriti. Međutim, operisanje ovakvim pitanjima se ne širi epidemično samo među ljudima sa tendencijom konverznog mišljenja: izvor terora ako ih koriste psihopatski pojedinci; Ono se javlja i kod ljudi koji normalno razmišljaju, pa čak i onih koji su studirali logiku.

Ova tendencija opadanja sposobnosti društva za adekvatno razmišljanje treba da bude neutralizovana, budući da ona takođe umanjuje imunitet od ponerogeničnog procesa. Delotvorna mera bi bila adekvatno razmišljanje, kao i umešno otkrivanje grešaka u razmišljanju. Front ovakvog obrazovanja treba da bude proširen i da uključi psihologiju, psihopatologiju i ovde opisanu nauku u svrhu odgajanja ljudi koji lako mogu da otkriju paralogizam.

Općinioci

Da bi se razumjeli ovi infektivni poneroški procesi, pogotovo oni koji djeluju u širem društvenom kontekstu, sada ćemo sagledati uloge i lične karakteristike individua koje ćemo nazvati "općinioci" i koje su veoma aktivne na ovom području uprkos tome što je njihova statistička zastupljenost vema mala.

Općinioci su generalno nosioci raznih patoloških faktora, nekih karakteropatija i nasljednih anomalija. Individue čije su ličnosti poremećene, često igraju slične uloge, iako je njihov uticaj na socijalnoj razini mali (porodica, susjedsvo) i ne prelaze određene granice društvenih normi ponašanja.

Općinioci se odlikuju jednim patološkim egoizmom. Takva osoba je prisiljena nekim unutarnjim razlozima da napravi jedan rani izbor između dvije mogućnosti: prva je da prisili druge ljude da razmišljaju i doživljavaju stvari na način sličan njihovom vlastitom; druga je jedan osjećaj usamljenosti i različitosti od drugih, jedna patološka neuklopljenost u društveni život. Njihov izbor ponekad podrazumijeva ili zmijsku-šarmantnost ili samoubistvo.

Trijumfalna represija samo-kritičkih ili neprijatnih pojmova iz polja svijesti, postepeno omogućava izrastanje fenomena konverzivnog razmišljanja ili paralogistike, paramoralizma, kao i korištenja reverzivnih blokada. Oni tako profuzno teku iz uma i usta općinioca da potapaju um prosječnog čovjeka. Sve postaje potčinjeno općiniočevom ubjeđenju da je on izuzetan a ponekad, čak i mesija. Iz tog ubjeđenja pojavljuje se i jedna ideologija, djelomično istinita, čija vrijednost je po svojoj prilici superiorna. Međutim, ako analiziramo istinsku funkciju takve jedne ideologije u općiniočevoj ličnosti, onda ćemo vidjeti da je to ništa drugo do jedan od načina za samo-zavođenje, koristan za represiju onih koji se podsvjesno muče samo-kritičkim asocijacijama. Instrumentalna uloga te ideologije u vršenju uticaja na druge ljude, takođe služi općiniočevim potrebama.

Općinioc vjeruje da će on uvijek naći one koje će preobratiti na njegovu ideologiju i najčešće je u pravu. Međutim, oni doživljavaju šok (pa čak i paramoralnu indignaciju) kad se ispostavi da njihov uticaj obuhvata samo jednu ograničenu manjinu, dok stav većine ljudi prema njihovim aktivnostima ostaje kritičan, bolan i uznemiravajući. Općinioc se tako suočava s jednim izborom: ili da se povuče nazad u svoju rupu, ili da ojača svoju poziciju povećavajući efikasnost svojih djelatnosti.

Općinioc postavlja na visok moralni nivo svakoga ko je podlegao njegovom uticaju i usvojio one doživljajne metode koje on nameće. On zasipa te ljude svojom pažnjom, pa čak materijalnim sredstvima, ako je u mogućnosti. Njihovi kritičari nailaze na "moralne pogrde". Oni će čak obznanjivati da je ta pokorna manjina u stvari moralna većina, jer ona propovijeda najbolju ideologiju i poštuje jednog lidera koji ima vanserijske kvalitete.

Takvu djelatnost je skoro po pravilu karakteriše nesposobnost predviđanja njenih krajnjih rezultata, što je nešto što je očigledno s psihološke tačke gledišta. Njihov substratum u sebi sadrži patološke fenomene, kako opsjenarske tako i samo-zavodljive, što im onemogućava da realnost vide dovoljno ispravno i da posljedice logično predviđaju. Međutim, općinioci njeguju veliki optimizam i imaju vizije budućih pobjeda, slično onima u kojim su uživali kad su pobjeđivali svoju vlastitu obogaljenu dušu. Takođe je moguće i da optimizam bude jedan patološki simptom.

U jednom zdravom društvu, aktivnosti općinilaca nailaze na dovoljno efikasne kritike koje ih brzo zagušuju. Međutim, kad su njima prethodili uslovi koji destruktivno djeluju na zdrav razum i društveni poredak; kao što je društvena nepravda, kulturna zaostalost, ili intelektualno ograničeni vladari koji ponekad pokazuju patološke karakterne crte, aktivnosti općinilaca su vodile cjelokupna društva u ljudske tragedije ogromnih razmjera.

Takva individua će da peca u jednoj životnoj sredini ili društvu ljude koji su prijemčivi za njen uticaj, produbljujući njihovu psihološku slabost, sve dok se oni ne spoje zajedno u jednu ponerogeničnu uniju. U drugu ruku, ljudi koji su uspjeli održati svoje kritičke osobine cjelokupnim, bazirane na njihovom zdravom razumu i moralnim kriterijumima, pokušavaju da se suprostave aktivnostima općinilaca i njihovim posljedicama. To rezultira u jednoj polarizaciji društvenih odnosa gdje svaka strana pravda sebe uz pomoć određenih moralnih kategorija. To je upravo i razlog zašto je takav jedan otpor na bazi zdravog razuma često povezan sa osjećajem bespomoćnosti i nedostatka kriterijuma.

Svjesnost o tome da je općinioc uvijek jedna patološka individua, trebala bi nas zaštititi od poznatih rezultata moralizirajućih tumačenja patoloških fenomena, obezbjeđujući nam objektivne kriterijume za jedno efikasnije djelovanje. Objašnjavanje vrste patološkog substratuma koja je skrivena iza datog slučaja opsjenarskih aktivnosti, trebalo bi omogućiti iznalaženje jednog modernog rješenja za takve situacije.

Karakterističan fenomen je i taj da jedan visok IQ (koeficient inteligencije) pomaže čovjeku da bude otporan na općinilačke aktivnosti samo u jednom umjerenom stepenu. Stvarne razlike u formiranju ljudskih stavova prema uticajima takvih aktivnosti mogu se pripisati nekim drugim karakteristikama ljudske prirode. Najvarljiviji faktor u zauzimanju jednog kritičkog stava je dobra osnovna inteligencija koja uslovljava našu percepciju psihološke realnosti. Mi takođe možemo posmatrati kako aktivnosti jednog općinioca "kominjaju" prijemčive individue s jednom zaprepašćujućom pravilnošću.

Kasnije ćemo se opet vratiti na specifične veze koje se pojavljuju u općiniočevoj ličnosti, na ideologiju koju oni iznose i izbore koje prave oni koji lako potpadaju pod njihov uticaj. Odatle, jedno sveobuhvatnije razjašnjenje posebno zahtijeva i jedno dodatno istraživanje unutar okvira opšte ponerologije, što je posao kojim se mogu baviti samo specijalisti, kako bi se mogli objasniti neki od onih interesantnih fenomena koje danas još

uvijek nedovoljno razumijemo.

Ponerogenična društva

"Ponerogeničnim društvom", možemo nazvati svaku grupu ljudi koju karakterišu ponerogenični procesi nadprosječnog društvenog intenziteta, gdje nosioci raznih patoloških faktora djeluju kao inspiratori, općinioci i lideri, i gdje se stvara jedna određena patološka društvena struktura. Manja i kratkotrajnija društva možemo nazivati "grupama" ili "unijama".

Takva jedna asocijacija rađa zlo koje nanosi štetu kako drugim ljudima, tako i njenim pripadnicima. Možemo navesti razna imena koja su našom lingvističkom tradicijom pripisivana takvim organizacijama: banda, bagra, mafija, klika i koterija; one lukavo izbjegavaju sukob sa zakonom dok pokušavaju da izvuku za sebe neku korist. Takve unije često žude za političkom moći kako bi mogli društvu nametnuti zakone koji njima odgovaraju, a u ime neke prigodno pripremljene ideologije, izvlačeći tako korist za sebe u obliku jednog neproporcionalnog prosperiteta, kao i zadovoljštine za njihovu žudnju za vlašću.

Opis i klasifikacija takvih društava u pogledu njihove brojnosti, ciljeva, zvanično promovisanih ideologija i unutrašnje organizacije bi naravno imao određenu naučnu vrijednost. Takav jedan opis napravljen od strane pažljivog posmatrača mogao bi biti od pomoći i za ponerologa da odredi neke od osobina takvih unija, koje se ne mogu odrediti uz pomoć prirodnog konceptualnog jezika.

Međutim, jedan opis ove vrste ne bi trebao da maskira one značajnije fenomene i psihičke ovisnosti koji djeluju unutar takvih unija. Ukoliko se ne obrati pažnja na ovo upozorenje, onda će se lako doći do nekih opisa ovih društava koji će ukazivati na njihove karakteristike koje su sekundarne po svom značaju, ili su čak namjerno pripremljene "za show", kako bi se impresionirali neupućeni. To će onda dovesti do jednog prekomjernog zasjenjivanja istinskih fenomena koji odlučuju kvalitet, ulogu i sudbinu takvih unija. Posebno u slučaju ako nam ti opisi dolaze iz živopisne literature ili beletristike, oni će nam samo donijeti jedno iluzorno ili lažno znanje, otežavajući na taj način prirodnu percepciju i uzročno poimanje tih fenomena.

Jedan od zajedničkih fenomena kojeg imaju sve ponerogenične grupe i društva je činjenica da njihovi pripadnici gube (ili su već izgubili) sposobnost da vide patološke individue, kao takve, te tako interpretiraju njihovo ponašanje na jedan fascinant, herojski ili melodramatični način. Mišljenja, ideje i procjene ljudi koji pate od raznih psihičkih nedostataka obdarena su jednom važnošću koja je najmanje jednaka onoj koju imaju neke individe koje su istaknute među normalnim ljudima.

Ta atrofija prirodnih kritičkih sposobnosti u vezi s patološkim individuama, postaje

jedan otvor za njihovu aktivnost a u isto vrijeme i kriterijum za prepoznavanje društva koje je u pitanju, kao ponoregeničnog. Tako ćemo to nazvati prvim kriterijumom ponerogeneze.

Drugi zajednički fenomen kojeg imaju sva ponerogenična društva je njihova statistički visoka koncentracija individua sa raznim psihičkim anomalijama. Njihova kvaliativna mješavina je od presudnog značaja u obrazovanju cjelokupnog karaktera unije, njenih aktivnosti, razvoja ili odumiranja. Grupe kojima dominiraju razne vrste karakteropatičnih individua razviće relativno primitivne aktivnosti, te će se ispostaviti kao lagane za slamanje od strane društva normalnih ljudi.

Međutim, situacija je potpuno drugačija ukoliko su takva društva inspirisana od strane psihopatskih individua. Dopustite da navedemo idući primjer koji odslikava uloge dvije različite anomalije, koji potiče iz istinitih događaja koje je autor proučavao.

U zločinačkim bandama omladinaca, specifičnu ulogu igraju mladići (u nekim slučajevima i djevojke) koji imaju jedan karakterističan deficit, koji ponekad ostaje kao posljedica upale pljuvačnih žlijezda (zaušnjaci). Ta bolest u nekim slučajevima uzrokuje reakcije na mozgu, ostavljajući iza sebe jedno diskretno ali trajno bljedilo osjećanja i lagano smanjenje opštih mentalnih sposobnosti. Slične posljedice ponekad ostavlja i difterija. Kao rezultat toga, takvi ljudi lako podliježu sugestijama i manipulaciji od strane pametnijih individua.

Kad su uvučeni u neku zločinacku grupu, te individue slabije građe počinju da obavljaju kritičnu ulogu pomoćnika i izvođača namjera njihovih vođa, alatke u rukama podmuklih, obično, psihopatičnih lidera. Kad budu uhapšeni, oni se pokoravaju insinucijama (paramoralističkim) njihovih lidera da uzvišeni ideali grupe traže od njih da postanu žrtveni jarci, preuzimajući većinu krivice na sebe. Na sudu, isti oni lideri koji su započeli delikvenciju, nemilosrdno svaljuju svu krivicu na svoje manje dovrtljive kolege. Ponekad sudija stvarno prihvata takve insinuacije. Individue sa gorepomenutim karakternim crtama koje su posljedica zaušnjaka ili difterije čine manje od 1% populacije, dok njihova zastupljenost u grupama maloljetničke delikvencije dostiže 1/4. To predstavlja jednu inspizaciju [zgušnjavanje uz pomoć isparavanja ili apsorpcije tečnosti, koncentracija, (primjedba urednika)] od 75, tridesetpeterostrukog reda, što ne zahtijeva daljnje metode statističke analize.

Kad proučavamo sadržaj ponerogeničnih unija dovoljno vješto, često se srećemo s jednom inspizacijom drugih psihičkih anomalija što takođe nešto govori o njima samima.

~

Moramo razlikovati dva osnovna tipa gorenavedenih unija: Primarne ponerogenične i sekundarne ponerogenične.

Primarnu ponerogeničnu uniju možemo opisati kao onu uniju čiji su abnormalni pripadnici bili aktivni od njenog samog početka, igrajući ulogu kristalizirajućih katalizatora na samom početku procesa stvaranja te grupe.

Sekundarnom ponerogeničnom, možemo nazivati onu uniju koja je osnovana u ime neke ideje sa nezavisnim društvenim značenjem, generalno razumljivom u kontekstu jednog prirodnog pogleda na svijet, međutim, koja je kasnije podlegla određenoj moralnoj degeneraciji. To je nadalje otvorilo vrata za infekciju i aktivaciju patoloških faktora iznutra, a kasnije i za ponerizaciju grupe kao cjeline, a često i neke njene frakcije.

Od samog njenog začetka, primarna ponerogenična unija je strano tijelo unutar društvenog organizma, njen karakter se sukobljava s moralnim vrijednostima koje su poštovane od strane većine. Aktivnosti takvih grupa provociraju protivljenje i gnušanje i smatraju se nemoralnim; odatle, po pravilu, takve grupe se ne šire mnogo, niti metastaziraju u mnogobrojne unije; one na kraju gube bitku s društvom.

Međutim, da bi se dobila prilika za razvoj u jedno veliko ponerogenično društvo, dovoljno je to da neka organizacija ljudi koju karakterišu neki društveni ili politički ciljevi i jedna ideologija s nešto kreativne vrijednosti, bude prihvaćena od strane veće grupe normalnih ljudi prije nego što potpadne pod jedan proces ponerogenične malignosti. Primarna tradicija i ideološke vrijednosti tog društva onda mogu dugo vremena da štite tu uniju koja je podlegla procesu ponerizacije od svjesnosti društva, pogotovo onih njegovih manje kritički nastrojenih komponenti. Kad jedan ponerogenični proces zahvati takvu jednu organizaciju ljudi koja se u početku pojavila i djelovala u ime političkih i društvenih ciljeva i čiji su uzroci bili uslovljeni istorijski, kao i određenom društvenom situacijom, primarne vrijednosti originalne grupe će hraniti i štiti jednu takvu uniju, uprkos činjenici da su te primarne vrijednosti podlegle jednoj karakterističnoj degeneraciji, tako da je njena praktična uloga postala nešto potpuno različito od one prvobitne, samo što su sačuvana ista imena i simboli.

Upravo tu se otkrivaju slabosti individualnog i društvenog "zdravog razuma."

[Samo zato što neka grupa operiše pod parolom "komunizma", "socijalizma", "konzervatizma" ili "republikanstva," ne znači istovremeno da je njeno praktično djelovanje nešto što je blizu one prvobitne ideologije; (prim. urednika).]

To podsjeća na jedan slučaj koji je psihopatolozima dobro poznat: jedna osoba koja je u svom krugu uživala povjerenje i poštovanje, počinje da se ponaša izopačeno i arogantno, i tako povređuje druge, navodno u ime njenih poznatih, valjanih i prihvaćenih ubjeđenja koja su se u međuvremenu pokvarila usljed određenih psiholoških procesa, pretvarajući ih u primitivne ali emotivno dinamične. Međutim, jedan njen stari poznanik – poznajući je dugo kao onakvu ličnost kakva je ona bila – ne vjeruje onima koje je ona povrijedila i koji se žale na njeno novo ili skriveno ponašanje, te je tako spreman da njih okleveta i nazove lažovima. To onda nanosi još veću bol onima koji su već povrijeđeni, a

istovremeno podržava i ohrabruje individu čija se ličnost počela kvariti, da nastavi dalje sa svojim rušilačkim ponašanjem; kao pravilo, takva jedna situacija traje sve dok ludilo date osobe ne postane očigledno.

Ponerogenične unije primarne vrste su većinom od interesa za kriminologiju; naša glavna briga će biti ona udruženja koja podliježu sekundarnom procesu ponerične malignosti. Međutim, prvo ćemo skicirati neke karakteristike onih udruženja koja su se već odala tom procesu. Unutar svake ponerogenične unije stvara se jedna psihološka struktura koja se može smatrati suprotnošću ili karikaturom normalne strukture društva ili neke normalne društvene organizacije. U jednoj normalnoj društvenoj organizaciji, individue sa raznim psihološkim vrlinama i manama, međusobno se nadopunju u smislu njihovih talenata i drugih karakteristika. Ta struktura se podvrgava dijahroničnoj [tokom vremena; koristeći se hronološkom perspektivom, (prim prev.)] modifikaciji u smislu promjena u karakteru udruženja kao cjeline. Isto važi i za jednu ponerogeničnu uniju. Individue sa raznim psihičkim aberacijama takođe međusobno nadopunjuju svoje talente i karakteristike.

Ranom fazom aktivnosti jedne ponerogenične zajednice obično dominiraju karakteropatične, posebno, paranoidne individue, koje često igraju jednu inspirativnu ili opčinilačku ulogu u ovom procesu ponerizacije. Sjetimo se ovdje da moć jednog paranoidnog karakteropate leži u činjenici da oni lako pretvaraju u svoje robove manje kritički sposobne umove, tj. ljude sa drugim vrstama psiholoških nedostataka ili one koji su bili žrtve individua sa poremećajem karaktera a to je jedan posebno veliki segment mladih ljudi.

U ovoj vremenskoj tački, unija još uvijek pokazuje neke određene romantične crte i još uvijek je ne karakteriše jedno pretjerano brutalno ponašanje.

[Jedan od primjera bi bio neki paranoidan čovjek koji vjeruje da je oličenje Robina Huda i da se nalazi u misiji "uzimanja od bogatih i davanja siromašnima." To se onda brzo transformiše u "uzmi od koga možeš a većinu zadrži za sebe", a odvija se pod plaštom jedne "borbe protiv socijalne nepravde", što bi naravno, trebalo da opravda njegovo ponašanje (primjedba urednika); ili neka vrsta "Čaruge" (prim.prev)]

Uskoro, međutim, oni normalniji pripadnici grupe se marginalizuju, dobijajući neke sporedne uloge i isključivajući ih iz tajništva organizacije; neki od njih tada napuštaju takvu uniju. Individue sa nasljednim devijacijama onda počinju progresivno da preuzimaju inspirativne i leaderske pozicije. Uloga esencijalnih (ili suštinskih, prim. prev.) psihopata postepeno raste, iaoko oni naoko žele da ostanu u sijenci (kao npr. da upravljaju nekim manjim grupama), određujući njen tempo u smislu neke sive eminencije. U ponerogeničnim unijama najvećeg društvenog obima, ulogu lidera obično igra jedna druga vrsta individue, koja je lakše svarljiva i uzorna. Primjeri uključuju frontalnu karakteropatiju, ili neke diskretnije poremećajne komplekse.

Isprva je općinioc taj koji istovremeno igra ulogu lidera ponerogenične grupe. Kasnije se pojavljuje jedna druga vrsta "liderskog talenta", jedna vitalnija individua koja se uglavnom pridružila toj organizaciji kasnije, nakon što je ona već podlegla ponerizaciji. Sada se općinioc, koji je slabiji, mora pomiriti s činjenicom da će biti odgurnut u stranu i mora priznati "genijalne" sposobnosti novog lidera, ili prihvatiti osudu na svoju potpunu propast. Uloge se dijele. Općiniocu treba podrška od novog lidera koji je obično primitivan ali odlučan, dok lideru treba općinioc kako bi ovaj održao ideologiju njihovog udruženja, koja je od suštinske važnosti za održavanje mira kod onih dijelova njihovog ljudstva koji je skloniji kritici i sumnjama moralne vrste.

Sljedeći posao općinioca je da prikladno prepakuje njihovu ideologiju, ubacujući unutra nove sadržaje pod starim nazivima, tako da ona može da nastavi sa ispunjenjem svoje propagande pod uslovima koji se stalno mijenjaju. On takođe mora da podržava i održava liderovu mističnost unutar i izvan udruženja. Međutim, između njih dvojice nikada ne može doći do potpunog povjerenja, jer lider potajno prezire općinioca i njegovu ideologiju, dok općinioc prezire lidera zbog njegove grubosti. Igra otvorenih karata je uvijek moguća; ko god je slabiji, gubi.

Struktura takve jedne unije podnosi dalje varijacije i specijalizacije. Stvara se procjep između onih njenih pripadnika koji su donekle normalniji i elitnih članova, koji su po pravilu više patološki poremećeni. Ovom drugom podgrupom sve više dominiraju slučajevi s nasljednim patološkim faktorima, dok se u prvoj, mahom radi o individua s naknadnim posljedicama raznih bolesti koje zahvataju mozak, manje tipičnim psihopatama, i ljudima čija je mentalna poremećenost nastala usljed rane deprivacije ili brutalnih odgojnih metoda za vrijeme njihovog djetinjstva, od strane patoloških individua. Uskoro se ispostavlja da u grupi ostaje sve manje i manje prostora, uopšte, za one normalnije ljude. Liderove tajne i namjere se počinju skrivati od proletarijata grupe; taj segment unije se mora zadovoljiti s onim materijalom kojeg je općinioc proizveo.

Posmatrač koji izvana gleda na aktivnosti jedne takve grupe i koji koristi prirodni pogled na svijet, imaće uvijek tendenciju da precjenjuje liderovu ulogu, kao i njegovo navodno autokratsko ponašanje. Općinioci i aparat za propagandu su mobilisani da bi održavali jedan takav pogrešan vanjski utisak. Međutim, lider je ovisan o interesima unije, pogotovo onih njenih elitnih članova, u jednoj mjeri koje često ni on sam nije svjestan. On vodi stalnu bitku za poziciju. On je glumac koji ima režisera. U makrosocijalnim društvima tu funkciju obično obavlja jedna uzornija individua kojoj ne nedostaju određene kritičke sposobnosti; njeno upoznavanje sa svim onim planovima i kriminalnim kalkulacijama, bilo bi kontra-produktivno. U saradnji sa dijelom elite, jedna grupa psihopatičnih individua, skrivajući se iza scene upravlja liderom, na način na koji su Borman i njegova grupa upravljali Hitlerom. Ako lider ispunjava dodjeljenu mu ulogu, njemu je generalno jasno da je klika koja predstavlja elitu tog udruženja ili unije, u stanju da ga ubije ili da ga ukloni na neki drugi način.

Ovdje smo skicirali karakteristike društava u kojima su ponerogenični procesi

transformisali njihov originalno dobronamjeren sadržaj u jednu patološku suprotnost i modifikovali njihovu strukturu i kasnije promjene, na jedan dovoljno obiman način da obuhvate najveću moguću oblast te vrste fenomena, od najmanjeg do najvećeg društvenog razmjera. Čini se da su opšta pravila koja regulišu te fenomene istovijetna, nezavisno od kvantitativnih, društvenih ili istorijskih proporcija.

Ideologije

Sasvim je uobičajen fenomen da jedna ponerološka zajednica ili grupa ima neku svoju posebnu ideologiju koja uvijek opravdava njene aktivnosti i oprema njenu motivacionu propagandu. Čak i jedna omanja banda bitangi može da ima neku svoju melodramatičnu ideologiju i patološki romantizam. Ljudska priroda traži da zle stvari imaju oko sebe jedan naglašeni oreol mistike kako bi se nečija savjest mogla smiriti a svijest i kritičnost prevariti, bilo čovjeka samog ili tamo nekih drugih.

Kada bi se sa jedne takve ponerogenične unije mogla svući njena ideologija, tu ništa ne bi ostalo, osim jedne psihološke i moralne patologije, gole i neprivlačne. Takvo jedno ogoljavanje bi naravno izazvalo jednu "moralnu uvredu", ne samo kod pripadnika zajednice. Činjenica je da se čak i normalni ljudi koji osuđuju te vrste udruženja zajedno s njihovim ideologijama, osjećaju povređeno ili lišeno nečega što tvori dio njihovog vlastitog romantizma, kad se za jednu naširoko idealizovanu grupu ispostavi da je ona ništa drugo do jedna banda kriminalaca.

Možda će se čak i neki čitaoci ove knjige ljutiti na njenog autora što on ovako bez ikakve ceremonije razgolićuje zlo od svih njegovih literarnih motiva. Rad na izvođenju jednog takvog "striptiza," može se ispostaviti mnogo težim i opasnijim nego što se to može očekivati.

Primarna ponerogenična unija se formira u isto vrijeme kad i njena ideologija, možda čak i nešto prije. Jedna normalna osoba primjećuje da je ta ideologija drugačija od svijeta ljudskih koncepcija, očigledno sugestivna, pa čak i primitivno komična do nekog stepena.

Ideologije sekundarne ponerogenične asocijacije se formiraju postepenom adaptacijom primarne ideologije funkcijama i ciljevima koji su drugačiji od onih prvobitnih. Za vrijeme procesa ponerizacije dolazi do jedne određene vrste raslojavanja ili šizofrenije te ideologije. Vanjski sloj, koji je najbliži onom originalnom sadržaju, koristi se za propagandne svrhe grupe, pogotovo u odnosu na vanjski svijet, iako on, takođe, djelomično može biti korišten unutar grupe, za svrhu smirivanja onih njenih članova sa donjih nivoa, koji su postali sumnjičavi. Drugi sloj predstavlja elitu koja nema problema s razumijevanjem: on je zatvorenije prirode, karakterističan po plasiranju različitih značenja pod istim imenima. S obzirom da ista imena označavaju različite sadržaje, ovisno o sloju

koji je u pitanju, razumijevanje tog "dvostrukog govora" zahtijeva jednu simultanu tečnost u oba jezika.

Prosječni ljudi podliježu sugestivnim insinucijama prvog sloja, dugo vremena prije nego što saznaju za drugi i razumiju ga. Svaki od onih sa određenim psihičkim devijacijama, pogotovo ako nosi 'masku trezvenosti' koja nam je već poznata, odmah će gledati na drugi sloj kao na nesto mnogo atraktivnije i značajnije; nakon svega, on je i stvoren za ljude kao što je on. Razumijevanje dvostrukog govora ispostavlja se kao tegoban zadatak, što izaziva i jedan prilično razumljiv psihološki otpor; međutim, upravo taj dualitet jezika je patognomoničan simptom da je organizacija ljudi koja je u pitanju, zahvaćena ponerogeničnim procesom u jednom naprednom stepenu.

Ideologija unija koje su zahvaćene takvom degeneracijom ima određene faktore koji su konstantni bez obzira na njihov kvalitet, kvantitet, ili obim dejstvovanja: motivacije grupe koja je zastranila, radikalno pravdanje zla ili nepravde, visoko vrednovanje individua koje su se pridružile organizaciji. Te motivacije olakšavaju osjećaj krivice i različitosti od drugih, prouzrokovan vlastitim psihološkim padovima a čini se da one i oslobađaju individuu od potrebe za poštivanjem neprijatnih moralnih principa.

U svijetu koji je pun stvarne nepravde i ljudskog poniženja, što omogućava stvaranje jedne ideologije koja sadrži gornje elemente, jedna unija njenih obraćenika može lako podleći degradaciji. Kad se to desi, ljudi s tendencijom ka prihvaćanju one bolje verzije te ideologije pokušavaće da opravdaju taj ideološki dualitet.

Ideologija proletarijata*, koja je uperena na revolucionarno preuređenje svijeta, bila je već kontaminirana šizoidnim poremećajem razumijevanja ljudske prirode i povjerenja u nju; onda nije nikakvo čudo što je ona lako potpala pod tipičan proces degeneracije kako bi se pothranjivao i maskirao jedan makrosocijalni fenomen čija je osnovna suština potpuno drugačija.**

Za ubuduće, moramo zaptamtiti ovo: ideologijama općinioci nisu potrebni. Općiniocima trebaju ideologije da bi ih podvrgli svojim ličnim devijantnim ciljevima. U drugu ruku, činjenica da se neka ideologija degenerisala zajedno sa njenim pratećim društvenim pokretom, koji je kasnije podlegao toj šizofreniji u služenju ciljevima kojih bi se začetnici te ideologije grozili, ne dokazuje da je ona bila bezvrijedna ili pogrešna od svog početka.

Upravo suprotno: prije se čini da pod određenim istorijskim okolnostima ideologija bilo kojeg društvenog pokreta, čak ako je ona i sveta istina, može da potpane pod proces ponerizacije.

Određena ideologija može da sadrži slabe tačke, koje su nastale usljed grešaka u ljudskoj misli i emocija; ili ona može tokom svoje istorije biti infiltrirana nekim primitivnijim stranim materijalom koji sadrži određene ponerogenične faktore. Takav

materijal uništava unutrašnju hegemoniju ideologije. Izvor takve infekcije zastranjenim ideološkim materijalom može biti vladajući društveni sistem, sa svojim zakonima i običajima koji su zasnovani na jednoj primitivnijoj tradiciji, ili neki imperijalistički sistem vladavine. Naravno, to može biti i neki filozofski pokret, kontaminiran eksentričnošću svog osnivača.

Rimska imperija, uključujući njen pravni sistem i nedostatnost psiholoških koncepta, na sličan način je kontaminirala primarno homogenu ideju hrišćanstva. Hrišćanstvo se moralo prilagoditi ko-egzistenciji sa jednim društvenim sistemom gdje je "dura lex sed lex"***, odlučivalo čovjekovu sudbinu a ne razumijevanje ljudskih bića; to je onda dovelo do jedne korupcije u pokušavanju dostizanja "Božjeg Kraljevstva" uz pomoć rimskih imperijalističkih metoda.

Što je originalna ideologija veća i istinitija, utoliko duže je ona u stanju da održava i maskira od ljudske kritike taj fenomen koji je proizvod jednog specifičnog degenerativnog procesa. Kod jedne velike i vrijedne ideologije, opasnost za male umove je skrivena; oni mogu postati faktori jedne takve pre-eliminarnе degeneracije, koja će da otvori vrata za invaziju patoloških faktora.

Tako, ako želimo da razumijemo proces sekundarne ponerizacije, kao i vrste ljudskih društava koji mu podliježu, moramo posvetiti veliku pažnju odvajanju originalne ideologije od njenog surogata, ili čak karikature, stvorene od strane ponerogeničnog procesa. Rezimirajući svaku ideologiju, mi analogno moramo razumijeti i suštinu samog tog procesa koji ima svoje vlastite etiološke faktore koji su potencijalno prisutni u svakom društvu, kao i karakteristike njene razvojne patodinamike.

Fašizam takođe karakterišu stalni naponi da se nametne državna kontrola nad svakim životnim aspektom: političkom, socijalnom, kulturalnom i ekonomskom, što tačno opisuje sve ono što je provučeno pod imenom komunizam.

Fašistička država reguliše i kontroliše sredstva za proizvodnju. Fašizam veliča naciju, državu ili rasu kao nešto što je superiornije od individua, institucija ili grupa koje je obrazuju. Fašizam se izričito koristi populističkom retorikom; poziva mase da ulože herojske napore za restauraciju veličanstvenih dostignuća iz prošlosti; zahtjeva poslušnost prema nekom vođi, često do tačke kulta ličnosti.

Ovdje opet vidimo kako je fašizam bio provučen pod pojmom komunizma.

---

* Prema Manifestu komunističke partije: proletarijat podrazumijeva klasu modernih nadničara koji su svedeni na prodaju svojih radnih sposobnosti, jer nemaju vlastita sredstva za proizvodnju.

** Fašizam podrazumijeva nešto što je dijametralno surotno od komunizma i marksizma, ne samo u filozofskom, nego i političkom smislu, a takođe suprotno i od demokratskih kapitalističkih ekonomija, zajedno sa socijalizmom i liberalnom demokratijom. On posmatra državu kao jedno organsko biće u jednom pozitivnom svjetlu, a ne kao neku instituciju koja je stvorena kako bi se zaštitila kolektivna i individualna prava, ili nešto što se mora držati pod stalnom

Čini se da je ono što se tu dogodilo bilo to, da su originalni ideali proleterijata na jedan vješt način bili podvedeni pod državni korporatizam. Većina ljudi koji žive na zapadu nisu ovoga svjesni zbog zapadnjačke propagande protiv komunizma. Riječ "fašist" je pretvorena u klevetu širom svijeta nakon propasti sila osovine za vrijeme Dugog svjetskog rata.

U modernom političkom diskursu, pristalice neke političke ideologije imaju tendenciju da povezuju fašizam sa svojim neprijateljima, ili ga definišu kao nešto što je suprotno od njihovih vlastitih pogleda. Nigdje u svijetu ne postoji niti jedna partija ili organizacija koja sebe naziva fašističkom. Međutim, u ovim vremenima, u američkom sistemu ima više fašizma nego demokratije, što vjerovatno objašnjava dugogodišnje postojanje anti-komunističke propagande. To demonstrira jedan rani proces ponerizacije zapadne demokratije, koja je već sada skoro potpuno pretvorena u fašizam. [opaska urednika.]

Proces ponerizacije

Opservacija procesa ponerizacije raznih ljudskih udruženja kroz istoriju lako nas navodi na zaključak da njegov prvi korak predstavlja moralno zamotavanje ideološkog sadržaja grupe. Kod analize te kontaminacije ideologije neke grupe, prvo primjećujemo infiltraciju jednog stranog, pojednostavljenog i doktriniranog sadržaja, koji je odatle lišava svakog zdravog temelja, povjerenja i potrebe za razumijevanjem ljudske prirode. To otvara vrata za invaziju patoloških faktora i ponerogenične uloge njihovih nosioca.

Primjer rimskog pravnog sistema nasuprot ranog hrišćanstva je jedna od ključnih tački. Rimski imperijalna i pravna civilizacija bila je prekomijerno vezana za materiju i zakon, i stvorila je jedan pravni sistem koji je bio previše rigidan da bi akomodirao stvarne aspekte psihičkog i duhovnog života. Taj "zemaljski" strani element koji je infiltrirao hrišćanstvo, doveo je do toga da katolička crkva usvoji imperijalističku strategiju kako bi uz pomoć nasilja nametala svoj sistem drugima.

Ta činjenica bi mogla opravdati uvjerenje moralista da je održavanje etičke discipline jedne grupe i njene ideološke čistoće, dovoljno za zaštitu od iskakanja iz kolosijeka ili zastranjivanja ka jednom nepotpuno shvatljivom svijetu grešaka. Takvo jedno uvjerenje upada ponerologu u oči kao jednostrano prepojednostavljanje jedne vječite realnosti koja je mnogo komplikovanija. Nakon svega, odumiranje etičke i intelektualne kontrole je

ponekad posljedica direktnog ili indirektnog uticaja sveprisutnog faktora postojanja devijanata u svakoj društvenoj grupi, zajedno sa nekim drugim ne-patološkim ljudskim slabostima.

Ponekad, tokom svog života, svaki ljudski organizam prolazi kroz periode za vrijeme kojih njegova fiziološka i psihička otpornost slabi, što omogućava razvitak bakterijske infekcije u njegovoj unutrašnjosti. Slično tome, jedno udruženje ljudi ili društveni pokret prolazi kroz periode krize koji slabe njihovu ideološku i moralnu koheziju. To može biti uzrokovano pritiskom od strane drugih grupa, nekom opštom duhovnom krizom u životnoj sredini ili pojačanjem njihovog histeričnog stanja. Isto kao što stroge sanitarne mjere mogu predstavljati jednu medicinsku indicaciju za neki organizam, razvoj svjesne kontrole nad aktivnostima patoloških faktora je ponerološka indicacija.

To je suštinski važan faktor za prevenciju tragedije za vrijeme perioda moralne krize u jednom društvu.

Individue koje su pokazivale razne psihičke anomalije, vijekovima su imale tendenciju da učestvuju u aktivnostima ljudskih udruženja. To im je bilo omogućavano usljed slabosti grupe, tj. nedostatka odgovarajućeg psihološkog znanja; što je nadalje rezultiralo produbljivanjem moralnih padova i gušenjem mogućnosti korištenja zdravog razuma i objektivnog razumijevanja stvari. Uprkos nesreći i tragedijama koje su usljed toga proisticale, čovječanstvo je pokazalo određeni napredak, pogotovo na području kognicije; odatle bi jedan ponerolog mogao biti optimističan uz određeni oprez. Nakon svega, otkrivanje i predstavljanje tih aspekata ponerizacije ljudskih grupa, što nam je sve donedavno bilo nepozanato, trebalo bi nam omogućiti da se uspješno i na vrijeme suprostavljamo takvim procesima.

Opet, dubina i širina poznavanja ljudskih psihičkih varijacija je od suštinskog značaja. Svaku grupu ljudi koja je zahvaćena procesom koji je ovdje opisan, karakteriše sve veća regresija prirodnog zdravog razuma i sposobnosti viđenja psihološke realnosti.

Neko, ko gleda na to u okviru tradicionalnih kategorija, može to uzeti u obzir kao jedan slučaj "pojave ludila", ili razvoja intelektualnih poremećaja i moralnih padova. Međutim, ponerološka analiza tog procesa indicira da je pritisak bio izvršen na onaj normalniji dio udruženja od strane patoloških faktora koji su bili prisutni u određenim individuama kojima je bilo dozvoljeno da učestvuju u radu grupe usljed nedostatka adekvatnog znanja iz područja psihologije, na osnovu kojeg bi se te individue isključile iz nje.

Tako, gdje god vidimo da se član neke grupe tretira bez kritičke distance, iako pokazuje neku od psihičkih anomalija koje su nam poznate, a njegovo mišljenje se uzima u najmanju ruku jednakim s mišljenjem normalnih ljudi, mada je ono zasnovano na jednom karakteristično drugačijem pogledu na životne stvari, moramo izvući zaključak da je ta grupa ljudi zahvaćena ponerogeničnim procesom i ukoliko se ne poduzmu određene

mjere, taj proces će nastaviti da se odvija sve do svog logičkog zaključka. Ovo moramo uzeti u skladu sa gorenavedenim prvim kriterijumom ponerologije, koji zadržava svoju validnost bez obzira na kvalitativne ili kvantitativne osobine jednog takvog udruženja: atrofija prirodnih kritičkih sposobnosti u odnosu na patološke individue postaje jedan otvor za njihove aktivnosti, a u isto vrijeme, i jedan kriterijum za prepoznavanje udruženja, koje je u pitanju, kao ponerogeničnog.

U takvoj jednoj situaciji daljnje oštećenje zdravog razuma ljudi i njihovih sposobnosti za kritičko razmišljanje postaje sve lakše. Kada grupa jednom inhalira dovoljnu dozu patološkog materijala, rađa se uvjerenje da su ti ne-baš-normalni ljudi posebni genijalci a ubrzo nakon toga počinje se sa vršenjem pritiska na one normalnije članove, što je praćeno odgovarajućim paralogičkim i paramoralnim elementima.

Za mnoge ljude, takav pritisak kolektivnog mnjenja dobija atribute jednog moralnog kriterijuma; za druge, to predstavlja jednu vrstu psihološkog terora kojeg je sve teže izdržati. Fenomen negativne selekcije se tako javlja u toj fazi ponerizacije: individue sa više zdravog razuma u vezi sa psihološkom realnošću, napuštaju grupu nakon sukoba s njenom modifikovanom verzijom; istovremeno, grupi se pridružuju individue sa raznim psihičkim anomalijama i lako se uklapaju u nju. Oni prvi se osjećaju "odgurnutim na kontra-revolucionarne pozicije", a ovi drugi sada mogu sebi dozvoliti da sve češće skidaju maske trezvenosti sa svojih lica.

Ljudi koji su tako izbačeni iz neke ponerogenične organizacije zato što su bili previše normalni, modifikovane u jednom određenom stepenu, usljed zasićenosti abnormalnim psihološkim materijalom, pogotovo psihopatskim materijalom. U takvim slučajevima, oni lako idu u drugu krajnost jer nezdrave emocije upravljaju njihovim odlukama. Počinju gorko da pate; oni nisu u stanju razumjeti svoje specifično stanje. Njihovi ideali, razlozi zbog kojih su se pridružili toj grupi i koji su davali smisao njihovom životu, sada su degradirani, a oni nisu u stanju naći neki racionalan razlog za to. Oni se osjećaju krivim; "bore se protiv demona" koje nisu u stanju ni da vide. Činjenica je da su njihove ličnosti već bile

Ono što je njima potrebno, to je dobar psihološki savjet, kako bi mogli naći jedan razuman i odmjeran put. Na osnovu ponerološkog razumijevanja njihovog stanja, psihoterapija može rapidno donjeti pozitivne rezultate. Međutim, ukoliko je unija koju su oni napustili potpala pod jednu dublju ponerizaciju, nad njima počinje da se nadvija jedna prijetnja: oni mogu postati žrtvama osvete jer su "izdali" jednu veličanstvenu ideologiju*.

Taj burni period ponerizacije jedne grupe praćen je određenom stabilizacijom u smislu njenog sadržaja, strukture i običaja. Na nove članove primjenjuju se rigorozne selektivne mjere psihološke vrste. Da bi se isključila mogućnost izbacivanja grupe s kolosijeka od strane odbjeglih članova, novi ljudi se podvrgavaju pregledima i testovima kako bi se eliminisali oni koji pokazuju jaču psihičku nezavisnost tj. oni koji su psihički normalni.** U grupi se formira i funkcija nečeg sličnog "psihologu", koji nesumnjivo

pretvara u korist grupe gorenavedeno psihološko znanje, koje je skupljeno od strane psihopata.

Moramo napomenuti da neke od ovih ekskluzivnih koraka koje preduzima jedna grupa prilikom procesa njene ponerizacije, trebala bi takođe poduzeti i jedna ideološka grupa, odmah na početku, ali protiv devijanta. Tako, jedan rigorozan proces selekcije kojeg preduzima neka grupa ne mora obavezno da bude indikator da je ta grupa ponerogenična. Dakle, moramo pažljivo ispitati na čemu je bazirana ta psihološka selekcija. Ukoliko neka grupa želi da izbjegne proces ponerizacije, ona će morati isključiti individue koje su psihički ovisne o subjektivnim vjerovanjima, ritualima, ceremonijama, drogama i svakako, one individue koje su nesposobne da objektivno analiziraju svoj vlastiti unutarnji psihički sadržaj ili odbijaju proces pozitivne dezintegracije.

U grupi koja se nalazi u procesu ponerizacije, općinioci preuzimaju na sebe brigu za "ideološku čistoću". Pozicija lidera je relativno sigurna. Individue koje ispoljavaju sumnju ili kritičnost, izlažu se paramoralnim osudama. S krajnjim dostojanstvom i stilom, rukovodstvo grupe diskutuje mišljenja i namjere čija je priroda, psihološki i moralno – patološka. Svaka intelektualna veza koja ih može otkriti kao takve, eliminiše se zahvaljujući zamjeni premisa koje djeluju u podsvjesnim procesima, na temelju prethodno uslovljenih refleksa.

Objektivan posmatrač mogao bi uporediti jedno takvo stanje s onim, gdje pacijenti neke ludnice preuzimaju upravu nad njom. Ta zajednica onda dolazi u fazu u kojoj ona, kao cjelina, navlači na sebe jednu masku tobožnje normalnosti. To stanje ćemo u idućem poglavlju nazivati "disimulativnom fazom," s obzirom na makrosocijalne ponerogenične fenomene.

Posmatranje odgovarajućeg stanja u odnosu na prvi ponerološki kriterijum – atrofija prirodnih kritičkih sposobnosti u vezi sa patološkim individuama – zahtjeva dobro poznavanje psihologije i raspolaganje jednim specifičnim činjeničnim znanjem; drugi kriterijum, stabilnija faza, može se primjetiti ne samo od strane prosječnog čovjeka nego i javnog mnjenja u većini društava. Međutim, ako je ova interpretacija nametnuta jednostrano, moralistički ili sociološki, istovremeno se pojavljuje i jedan osjećaj nedostatnosti, u smislu, kako mogućnosti razumijevanja tog fenomena, tako i suprostavljanja širenju navedenog zla.

Međutim, u toj fazi, manji broj društvenih grupa sklon je da na ovakvu ponerogeničnu grupu gleda s razumijevanjem unutar kategorija njihovog vlastitog pogleda na svijet a na vanjski sloj njihove difuzne ideologije kao na neku doktrinu koja im je prihvatljiva.

---

*Moramo napomenuti da se ista stvar dešava i kad se psihički poremećena osoba izbacila iz grupe normalnih ljudi. Razlika je u tome što grupa normalnih ljudi koja je izbacila napolje nekog devijanta neće kasnije pokušavati da mu se sveti, dok će devijant stalno pokušavati da se osveti grupi iz koje je izbačen. (op. ured.)

** Danas i mnoge multinacionalne korporacije vrše selekciju novih kadrova uz pomoć testova baziranih na sličnim principima. Individue koje pokazuju određene psihopatološke karakteristike imaju prednost kod zapošljavanja (prim.prev.)

Što je ljudsko društvo u pitanju primitivnije i izdvojenije od direktnog kontakta sa udruženjem koje je zahvaćeno patološkim stanjem, utoliko će broj tih manjina biti veći. Upravo taj period, u kome je ponašanje grupe nešto blaže, često istovremeno predstavlja i njenu najintenzivniju ekspanzionističku aktivnost.

Taj period može dugo da traje ali ne zauvijek. Unutra, grupa progresivno postaje sve više patološka, na kraju pokazujući svoje istinske kvalitativne boje, kako njene aktivnosti bivaju sve nezgrapnije. Na toj tački, društvo normalnih ljudi može lako da ugrozi tu ponerološku zajednicu, čak i na makrosocijalnom nivou.

Makrosocijalni fenomeni

Kad ponerogenični proces obuhvati cijelu vladajuću klasu jednog ljudskog društva, ili nacije, ili kad je opozicija normalnih ljudi zagušena, -- kao rezultat masovnog karaktera tog fenomena, ili kad se koriste opsjenarske metode i fizička prinuda, uključujući i cenzuru, -- onda imamo posla sa jednim makrosocijalnim ponerološkim fenomenom. Međutim, u takvom jednom slučaju, tragedija društva udružena sa ličnom patnjom istraživača, otvara pred njim cijeli jedan volumen ponerološkog znanja, odakle on može saznati sve o zakonima koji upravljaju takvim jednim procesom, ukoliko je on samo u stanju da se upozna s njegovim prirodnim jezikom i njegovom posebnom gramatikom.

Studije geneze zla koje su bazirane na opservaciji malih grupa ljudi, mogu nam pružiti neke detalje o tim zakonima. Međutim, moglo bi se pomisliti da bi to dalo jednu umotanu sliku koja je zavisna od raznih uslova iz određene životne sredine, koji su dalje ovisni o historijskom periodu koji je u pitanju; to je pozadina fenomena koje se posmatra. Bez obzira na to, takve opservacije mogu nas osposobiti da postavimo jednu hipotezu koja pretpostavlja da generalni zakoni ponerogeneze mogu biti isti, bez obzira na kvantitet i kvalitet opseg fenomena u vremenu i prostoru. Međutim, oni ne dozvoljavaju verifikaciju takve jedne hipoteze.

Kod proučavanja jednog makrosocijalnog fenomena, mi možemo dobiti kvantitativne i kvalitativne podatke, pokazatelje statističke korelacije, kao i druge opservacije onoliko tačne koliko je to moguće kod jedne moderne nauke, metodologije istraživanja i razumljivo teške situacije u kojoj se posmatrač nalazi (život istraživača ovakvih 'fenomena', je u stalnoj opasnosti, s obzirom da se svaka patokratija trudi da spriječi bilo kakve aktivnosti koje bi mogle osvjetliti njenu psiho-patološku prirodu; prim.prev.) Onda

se možemo poslužiti klasičnom metodom gdje ćemo postaviti jednu hipotezu a nakon toga aktivno tražiti one faktore koji bi je mogli osporiti. Široko rasprostranjena uzročna pravilnost ponerogeničnih procesa će onda biti potvrđena unutar granica gorenavedenih mogućnosti. To je ono što su u stvari i poduzeli autor ove knjige i njegove kolege. Zaprepašćujuće je to s kolikom urednošću uzročna pravilnost, koja je primjećena u malim grupama, upravlja ovim makrosocijalnim fenomenom. Shvatanje tog fenomena stečeno na ovakav način može poslužiti kao osnova za predviđanje njegovog budućeg razvoja, što će vrijeme i verifikovati. Uz pomoć jedne pažljive opservacije i nakon jednog određenog vremena, postaćemo svjesni činjenice da, nakon svega, taj kolos ima i Ahilovu petu.

Studija makrosocijalnih ponerogeničnih fenomena susreće se sa očiglednim problemima: period njihove geneze, trajanja i odumiranja je nekoliko puta duži nego što je istražiteljev naučni radni vijek. Istovremeno, u istoriji, običajima, ekonomiji i tehnologiji dešavaju se i druge transformacije; međutim, poteškoće s kojima se susrećemo kod izdvajanja prikladnih simptoma ne bi trebale biti nesavladive, jer su naši kriterijumi bazirani na vječnim fenomenima koji tokom vremena trpe relativno ograničene transformacije.

Tradicionalna interpretacija ovih velikih istorijskih bolesti već je naučila istoričare da razlikuju dvije faze. Prvu predstavlja jedan period spiritualne krize u društvu*, koju historiografija spaja sa iscrpljivanjem ideoloških, moralnih i religijskih vrijednosti koje su do tada inspirisale dato društvo. Među ljudima i u društvenim grupama povećava se egoizam, a veze sa moralnim i društvenim obavezama slabe. Nadalje, ljudskim umovima počinju dominirati besmislice do jednog tolikog stepena da više ne preostaje mjesta za razmišljanje o javnim problemima ili za osjećanje odgovornosti prema budućnosti. Dolazi do atrofije mjerila vrijednosti u razmišljanju individua i društva; to je već opisano u historiografskim monografijama i radovima iz područja psihijatrije. Na kraju, vlada države je paralizovana i bespomoćna kod suočavanja s problemima koji bi u nekim drugim uslovima bili riješeni bez većih poteškoća. Označićemo ovakve periode onom već poznatom frazom, kao - društvena histerizacija.

Sljedeću fazu karakterišu krvave tragedije, revolucije, ratovi i padovi imperija. Razmišljanja istoričara ili moralista u vezi ovih pojava uvijek ostavljaju iz sebe jedan određeni osjećaj nedostatnosti u pogledu mogućnosti sagledavanja određenih psiholoških faktora koji se mogu nazrijeti unutar prirode tih fenomena; suština tih faktora ostaje izvan opsega njihovog naučnog iskustva.

---

*Sorokin, Pitirim. (1941). *Social and Cultural Dynamics, Volume Four: Basic Problems, Principles and Methods*, New York: American Book Company.

Sorokin, Pitirim. (1957). *Social and Cultural Dynamics, One Volume ~ Revision*. Boston: Porter Sargent.

Simonton, Dean Keith. (1976). "Does Sorokin's data support his theory?: A study of generational fluctuations in

Istoričaru koji posmatra te velike istorijske bolesti prvo zapada u oči njihova sličnost, međutim, on lako zaboravlja da sve bolesti imaju mnoge zajedničke simptome zato što one predstavljaju stanja nedostatka zdravlja. Ponerolog koji razmišlja na prirodan način, naginje ka sumnji da tu nemamo posla samo s jednom bolesti društva, što ga dalje vodi do određenih razlikovanja formi u smislu etnoloških i istorijskih uslova. Razlikovanje suštine takvih stanja mnogo je pogodnije za šeme rezonovanja koje su nam poznate iz prirodnih nauka. Međutim, kompleksni uslovi društvenog života sprečavaju korištenje ove metode razlikovanja, što je nešto slično etiološkim kriterijumima u medicini: kvalitativno govoreći, fenomeni postaju slojeviti u vremenu, stalno uslovljavajući i transformišući jedan drugog. Odatle je bolje koristiti određene apstraktne šeme, slične onima koje se koriste kod analize neurotičnih stanja ljudskih bića.

Vođeni ovakvim načinom rezonovanja, pokušaćemo da razlikujemo dva patološka stanja društva; njihova suština i sadržaj se čine dovoljno različitim ali oni mogu djelovati jednim redom, na takav način da prvi otvara vrata drugom. Prvo takvo stanje je već bilo skicirano u poglavlju o isterioidnom ciklusu; ovdje ćemo dodati i neke druge psihološke detalje. Sljedeće poglavlje će biti posvećeno drugom patološkom stanju, za kojeg sam usvojio termin "patokratija".

~

Stanja društvene isterizacije

Kad se koristimo naučnim ili literarnim opisima isterioidnih fenomena, kao što su oni koji datiraju iz poslednjeg većeg pojačanja isterije u Evropi, što obuhvata onu četvrtinu prošlog vijeka koja je predhodila Prvom svjetskom ratu, neko ko je u ovom području laik mogao bi steći utisak da se tu samo radilo o endemičnim individualnim slučajevima, pogotovo među ženama. Zarazna priroda isteričnih stanja već je bila otkrivena i opisana od strane Jean-Martin Charcota*.

---

*Jean-Martin Charcot (1825 - 1893) Francuski neurolog. Njegovi radovi su imali veliki uticaj na razvoj neurologije i psihologije. Charcot se posebno zanimalo jednim poremećajem koji je tada nazvan isterijom. Činilo se da se radilo o jednom mentalnom poremećaju sa psihičkim manifestacijama koje su bile vrlo interesantne za neurologe. On je vjerovao da je isterija posljedica jedne nasljedne slabosti nervnog sistema i da ona može biti aktivirana jednim traumatskim događajem, kao što je neka nesreća, te da odatle ona postaje progresivna i ireverzibilna. Kod proučavanja isterije on se koristio i određenim tehnikama hipnoze, pa je tako postao ekspert u jednoj relativno novoj "nauci".

Charcot je vjerovao da je stanje hipnoze veoma slično izlivima hysterije, pa je tako hipnotizirao svoje pacijente da bi proučavao njihove simptome. On je zaslužan što je tadašnja francuska medicinska zajednica promijenila svoj stav prema hipnozi (ona je prethodno bila odbačena kao mesmerizam). [op. ured.]

Za hysteriju je praktično nemoguće da se manifestuje kao jedan običan individualni fenomen, jer je ona zarazna preko psihičke rezonancije, identifikacije i imitacije. Svako ljudsko biće, u različitom stepenu, ima predispozicije za ovaj poremećaj ličnosti, mada se on normalno nadvladava pravilnim odgojem i samo-odgojem, koji su ovisni o ispravnom razmišljanju i emocionalnoj samodisciplini.

Za vrijeme "sretnih vremena" mira, baziranog na društvenoj nepravdi, djeca iz privilegovane klase uče kako da potisnu iz polja njihove svijesti neugodne misli koje ukazuju na to da njihovi roditelji izvlače korist za sebe na osnovu nepravdi koje čine drugima. Tako, mladi ljudi uče kako da omalovažavaju moralne i mentalne vrijednosti svakog onoga, čiji rad koriste za svoj vlastiti prosperitet. Mladi umovi tako stiču naviku za podsvjesnu selekciju i supstituciju podataka, što vodi do jedne histerične konverzije ekonomike rezonovanja. Oni onda izrastaju u donekle histerične osobe koje na već pomenuti način prenose svoj hysteriju na sljedeću generaciju, koja onda razvija te karakteristike do jednog još većeg stepena.

Ti histerični obrasci doživljavanja i ponašanja, rastu i šire se od privilegovane klase prema dole, zalazeći na područje onog prvog kriterijuma ponerologije:

atrofija prirodnih kritičkih sposobnosti prema patološkim individuama.

Kada se ta navika podsvjesne selekcije i supstitucije misli-podataka proširi do makrosocijalnog nivoa, društvo počinje da razvija prezir prema jednom činjeničnom kriticismu i ponižava svakoga ko pokušava da diže uzbunu. Takođe se počinju prezirati i druge nacije koje su uspjele da održe normalne misaone obrasce kao i njihovo mišljenje. Društvo tako ostvaruje jedan egotističan teror-misli zajedno sa procesima konverzivnog razmišljanja. To otklanja potrebu za cenzurom štampe, pozorišta, televizije i radija, jer sada jedan patološki hipersenzitivan cenzor živi unutar samih građana.

Kad tri "ega" upravljaju, egoizam, egotizam i egocentrizam, onda se gubi osjećaj za društvene veze i odgovornost prema drugima, a društvo koje je u pitanju rascjepljuje se na grupe koje su sve više neprijateljski nastrojene jedna prema drugoj. Kada jedna takva histerična životna sredina prestane razlikovati mišljenja ograničenih, ne-sasvim-normalnih ljudi, od mišljenja onih ljudi koji su normalni i razumni, to onda otvara vrata za ulazak raznih patoloških faktora.

U takvim uslovima počinju da razvijaju svoje aktivnosti individue s kojima smo se već sreli, koje su pokretane od strane jednog patološkog pogleda na svijet i abnormalnih ciljeva koji su rezultat njihove drugačije prirode.

Ukoliko dato društvo nije u stanju da savlada to stanje histerizacije u njegovim etnološkim i političkim okolnostima, usljediće jedna ogromna i kravava tragedija.

Patokratija može da bude jedna od varijacija jedne takve tragedije. Tako, neka mala nezgoda u smislu političkog neuspjeha ili vojnog poraza, može biti upozorenje u takvoj situaciji a može predstavljati i prerušen blagoslov, ukoliko se to pravilno razumije i dozvoli mu se da postane jedan činilac u regeneraciji normalne misli i običaja društva. Najvredniji savjet kojeg ponerolog može ponuditi u takvim okolnostima je da društvo potraži pomoć od moderne nauke, obraćajući posebnu pažnju na dostupne podatke koji su ostali iza poslednjeg velikog izbijanja histerije u Evropi.

Društvene grupe koje vlastitim radom zarađuju svoj svagdašnji hljeb i kod kojih svakodnevni životni problemi nagone njihove umove na trezeveno razmišljanje, odlikuju se većom otpornošću prema histerizaciji. Na primjer: seljaci će da gledaju na histerične običaje bogate klase kroz njihovu dobro prizemljenu percepciju psihološke realnosti i sa njihovim smislom za humor. Slični običaji i ponašanje buržoazije prouzrokovace kod radnika gorak kriticizam i revolucionarni bijes. Bilo da su zasnovani na ekonomskoj, ideološkoj ili političkoj podlozi, kriticizam i zahtjevi tih društvenih grupa uvijek sadrže jednu komponentu psihološke, moralne i anti-histerične motivacije. Iz tog razloga, najbolje je da se takvi zahtjevi promišljeno uzmu u obzir i da se osjećanja tih klasa uzimaju ozbiljno. U drugom slučaju, usljed nesmotrenog ponašanja moglo bi doći do tragičnih rezultata i sticanja uslova za oglašavanje opčinilaca.

~

Ponerologija

Ponerologija se koristi naučnim napretkom koji je ostvaren tokom poslednjih dekada i godina, posebno na području biologije, psihopatologije i kliničke psihologije. Ona pojašnjava neke nepoznate uzročne veze i analizira genezu zla. Prilikom začinjanja ove nove discipline, autor je takođe koristio svoje profesionalno iskustvo, kao i rezultate svojih vlastitih istraživanja na tom području.

Ponerološki pristup pomaže kod razumijevanja nekih dramatičnih tegoba čovječanstva, na oba nivoa, makrosocijalnom i individualnom. Ta nova disciplina će omogućiti doseganje prvo teoretskih a onda i praktičnih rješenja za probleme koje smo

pokušavali rješavati nedjelotvornim tradicionalnim metodama, što je rezultiralo jednim osjećajem bespomoćnosti pred talasima istorije. Te metode su bile bazirane na historiografskim konceptima i pretjerano moralizirajućim stavovima, koji precjenjuju ulogu sile kao sredstva za suprostavljanje zlu. Ponerologija može pomoći u izjednačavanju takve jednostranosti uz pomoć modernog prirodnog razmišljanja, zamjenjujući naše shvatanje uzroka i geneze zla činjenicama, koje su potrebne za izgradnju stabilnijih temelja za sprečavanje procesa ponerogeneze i suprostavljanje njegovim posljedicama.

Sinergična aktivnost, kad je nekoliko tih mijera zajednički usmjereno ka istom važnom cilju, kao npr. kod tretmana neke bolesne osobe, obično daje bolje efekte od krajnjeg zbira faktora koji su u tome sudjelovali. U izgradnji drugog krila u odnosu na one dosadašnje aktivnosti koje su bile rezultat moralističkih napora, ponerologija će omogućiti ostvarivanje rezultata koji su takođe bolji od zbira njihovih korisnih efekata. Učvršćivanje povjerenja u poznate moralne vrijednosti kao i korištenje sredstava koja do sada nisu bila korištena, pogotovo u nekom širem obimu, omogućiti će da se dođe do odgovora na mnoga, do sada neodgovorena pitanja.

Društva imaju pravo na odbranu od bilo kakvog zla koje ih zlostavlja ili im prijeti.

Nacionalne vlade imaju obavezu da koriste efikasna sredstva za te svrhe, i da ih koriste što je moguće vještije (naravno, ukoliko sama vlada ne predstavlja zlo koje prijeti ljudima i zlostavlja ih, prim ured.) Da bi sprovele u djelo tu svoju bitnu ulogu, nacije se moraju koristiti informacijama koje su tada dostupne u datoj civilizaciji u vezi prirode i geneze zla, kao i sredstvima za borbu protiv njega, kojima se može ovladati. Opstanak društva se mora obezbijediti a do zloupotreba vlasti i sadističke degeneracije veoma lako dolazi.

Mi sada imamo jednu racionalnu i moralnu sumnju u vezi pravilnog shvatanja i suprostavljanja zlu, kad su prošle generacije u pitanju. Jednostavna opservacija istorije nam to potvrđuje. Opšti stav koji se razvija u slobodnim društvima zahtijeva da se nasilne represivne mjere humaniziraju i ograniče, tako da se postave prepreke za njihovu moguću zloupotrebu. Čini se da je razlog za to taj što moralno osjetljivi ljudi žele da zaštite sebe od destruktivnih uticaja prenošenih svjesnošću o tome da se ljudi još uvijek surovo kažnjavaju, pogotovo smrtnom kaznom. Tako se oštrina tih metoda suprostavljanja zlu ublažava ali istovremeno se ne uvode nove efikasne metode za zaštitu građana od pojave sile i zla. To stvara jedan procjep između potrebe za protivdejstvo i sredstava koja imamo na raspolaganju, koji se sve više širi;

Kao rezultat toga, mnoge vrste zla mogu se razviti na svakom društvenom nivou. Pod takvim okolnostima, razumljivo je to što neki glasovi bučno zagovaraju povratak zastarjelih i surovih metoda, koje su veoma štetne za razvoj ljudske misli.

Ponerologija proučava prirodu zla i kompleksne procese njegove geneze, odakle otvara nove načine za suprostavljanje njemu. Ona ukazuje na to da zlo ima određene

slabosti u svojoj strukturi i genezi, koje se mogu iskoristiti kod sprječavanja njegovog razvoja, kao i prilikom eliminacije njegovih plodova.

Ukoliko se ponerogenične aktivnosti patoloških faktora - devijantne individue i njihove aktivnosti – podvrgnu jednoj svjesnoj kontroli naučne, individualne i društvene prirode, mi možemo neutralizovati zlo toliko efikasno kao i uz pomoć stalnih poziva za poštivanjem moralnih vrijednosti. Starinske metode u kombinaciji s ovim potpuno novim, mogu proizvesti rezultate koji su povoljniji od aritmetičke sume tih dvaju metoda. Ponerologija takođe obezbjeđuje mogućnost za preventivno ponašanje na nivoima individualnog, društvenog i makrosocijalnog zla. Taj novi pristup trebao bi omogućiti društvima da se osjećaju ponovo sigurnima, ne samo na unutrašnjem nivou, nego i u vezi sa internacionalnim prijetnjama.

Metode suprostavljanja zlu koje su uzročno uslovljene, i podržavane sve većim napretkom u nauci, biće naravno sve kompleksnije, isto kao što su kompleksni priroda i geneza zla. Bilo kakvo posmatranje u smislu postojanja jedne poštene veze između kriminala kojeg je čovjek počinio i kazne koju je dobio, predstavlja ostatke jednog arhaičnog razmišljanja, što je nešto čak mnogo teže za shvatiti. To je razlog zašto ova vremena zahtijevaju od nas da dalje razvijamo ovu disciplinu o kojoj se ovdje govori i poduzimamo detaljna istraživanja, pogotovo u vezi sa prirodom mnogih patoloških faktora koji sudjeluju u ponerogenezi.

Jedno pravilno ponerološko čitanje istorije je važan uslov za razumijevanje makrosocijalnog ponerogeničnog fenomena, čije trajanje prevazilazi mogućnosti za opservaciju pojedinca. Autor je koristio tu metodu u narednom poglavlju, rekonstruišući fazu u kojoj su karakteropatični faktori dominirali u početnom periodu stvaranja patokratije.

Podučavajući nas o uzrocima i genezi zla, ponerologija jedva da pominje čovjekovu krivicu. Tako, ona ne rješava dugovječni problem ljudske odgovornosti, mada baca dodatno svjetlo od strane njegove uzročnosti. Kad pokušavamo da ispravimo naše shvatanje kompleksne uzročnosti fenomena i spoznamo veću individualnu ovisnost od operacija vanjskih faktora, postajemo svjesni činjenice koliko mi malo poznajemo to područje. Na toj tački, bilo koje moralno prosuđivanje o nekoj drugoj osobi kao vrednoj krivnje, pada nam u oči kao nešto što je bazirano na emocionalnim reakcijama ili vijekovima staroj tradiciji.

Mi imamo pravo i obavezu da kritički prosuđujemo svoje vlastito ponašanje i moralnu vrijednost naših motivacija. To je uslovljeno od strane naše svijesti što je jedan fenomen koliko rasprostranjen, toliko i neshvatljiv, unutar granica prirodnog razmišljanja. Čak, ukoliko bi se i naoružali sa svim sadašnjim i budućim dostignućima iz ponerologije, da li bismo ikada došli u poziciju da izdvojimo i odredimo individualnu krivicu neke druge osobe? U teoretskom smislu, to se čini još nesigurnijim; u praktičnom smislu, čak nepotrebnijim.

Ukoliko se stalno suzdržavamo od moralnog prosuđivanja drugih ljudi, mi prebacujemo našu pažnju na praćenje uzročnih procesa koji su odgovorni za kondicioniranje ponašanja druge osobe ili društva. To popravlja naše šanse za postizanje valjane mentalne higijene i naše sposobnosti za poimanje psihološke realnosti. Takvo uzdržavanje nas takođe osposobljava da izbjegnemo jednu grešku koja veoma efektivno truje umove i duše, konkretno, nametanje moralizirajućih interpretacija aktivnostima patoloških faktora. Takođe, treba da izbjegavamo svako emocionalno upetljavanje a vlastiti egotizam i egocentričnost bolje da kontrolišemo, pomažući tako sprovođenje jedne objektivne analize tih fenomena.

Ako jedan takav stav pogodi neke čitaoce kao previše blizu moralne indiferentnosti, moramo naglasiti da ova, ovdje navedena metoda analize zla i njegove geneze, potencira zauzimanje jedne vrste razumne distance od njegovih iskušenja, kao i aktiviranje dodatnih teoretskih i praktičnih mogućnosti za protivdejstvo. Takođe, trebali bi uzeti u obzir i zapanjujuću konvergenciju između zaključaka do kojih smo došli prilikom analize ovog fenomena i određenih ideja starih filozofa, koji su lijepo navedeni u bibliji:

"Ne sudite, da vam se ne sudi. Jer kakovijem sudom sudite, onakovijem će vam se suditi; i kakovom mjerom mjerite, onakom će vam se mjeriti." (Mat. 7:1-2)

Te vrijednosti, na žalost, često zasjenjene prijekim potrebama vlada, kao i aktivnostima naših instiktivnih i emocionalnih refleksa koji nas navode na osvete i kažnjavanje drugih, nalaze bar jedno djelomično racionalno opravdanje u ovoj novoj nauci. Samo sprovođenje u praksi takvog jednog rigoroznog razumijevanja i ponašanja, može potvrditi te vrijednosti na jedan evidentan i naučan način.

Ova nova disciplina može se primjenjivati na mnoge aspekte života. Autor je koristio ta dostignuća i isprobavao njihovu praktičnu vrijednost tokom individualne psihoterapije na njegovim pacijentima. Kao rezultat toga, njihova ličnost i budućnost bili su preuređeni na mnogo bolji način od onoga koji bi bio baziran na prijašnjim metodama. Imajući na umu posebnu prirodu vremena u kojem živimo, kada moramo sprovoditi jednu višestruku mobilizaciju moralnih i mentalnih vrijednosti da bi se suprostavili zlu koje prijete svijetu, u idućim poglavljima autor će sugerirati prihvatanje upravo takvog jednog stava, čiji bi krajnji rezultat bio jedan, u istoriji nečuven, akt opraštanja. Imajte na umu takođe to da razumijevanje i oprostaj ne isključuju popravljavanje stanja i poduzimanje profilaktičkih mjera.

Raspetljavanje Gordijevog čvora današnjih vremena, napravljenog od ovog makrosocijalnog fenomena koji ugrožava našu budućnost, može se činiti nemogućim bez korištenja ove nove discipline. Taj čvor se više ne može presjeći mačem. Psiholog ne može sebi priuštiti to, da bude nestrpljiv kao Aleksandar Veliki. To je razlog zašto smo mi to ovdje predstavili u okviru jedne nezamjenljive oblasti, adaptacije i selekcije podataka, tako da bi omogućili rasvjetljenje problema koje ćemo kasnije diskutovati u ovoj knjizi.

Možda će nam budućnost omogućiti da usavršimo jedan opšti teoretski rad.

V PATOKRATIJA

Geneza fenomena

Vremenski ciklus opisan u poglavlju III je razmatran kao histeriodan jer pojačavanje ili umanjnje društvenih histeričnih okolnosti može biti posmatrano kao njegovo najvažnije merilo. To, naravno, ne čini jedini kvalitativni element promene unutar mreže određene periodičnosti. Ovo poglavlje će se baviti fenomenom koji se može ispoljiti iz faze maksimalnog pojačanja histerije. Ta pojava nije rezultat neke konstantne istorijske zakonitosti; upravo naprotiv, neke dodatne okolnosti i faktori moraju sudelovati u ovakvom periodu društvene generalne duhovne krize i proizvesti njene uzroke i degeneraciju socijalne strukture na način koji će pospešiti spontani nastanak ove najgore vrste društvene bolesti. Nazovimo taj fenomen društvenog oboljenja „patokratija“; nije prvi put da se on tokom istorije pojavio na našoj planeti.

Ovaj fenomen, čiji se uzroci potencijalno mogu javiti u svakom društvu, poseduje svoj sopstveni proces geneze, samo delimično uslovljen i sakriven maksimalnim histeričnim intenzitetom gore opisanog ciklusa. Kao rezultat, nesrećna vremena postaju izuzetno surova i trajna dok njihovi uzroci izmiču poimanju preko kategorija prirodnih ljudskih koncepata. Pokušajmo zbog toga da bliže razmotrimo poreklo patokratije, odvajajući ga sistematski od drugih fenomena za koje možemo smatrati da ga uslovljavaju ili čak prate.

Psihološki normalna, visoko inteligentna osoba, pozvana da zauzme neku visoku poziciju, oseća sumnju da li će biti u stanju da odgovori svim očekivanjima postavljenim pred nju, ili traži savet od onih čije mišljenje poštuje. Istovremeno ona oseća nostalgiju za starim životom, slobodnijim i manje tegobnim, kome želi da se vrati posle ispunjavanja svojih društvenih obaveza.

U svakom društvu širom sveta postoje pojedinci, kod kojih se veoma rano javljaju snovi o moći, o čemu smo već diskutovali. Oni su najčešće na neki način diskriminirani od strane društva, koje koristi moralizatorske interpretacije njihovih nedostataka i teškoća, mada su ovi pojedinci za njih retko krivi u precizno shvaćenom smislu moralnosti. Oni žele da promene neprijateljski svet u nešto drugo. Snovi o moći, dakle, reprezentuju kompenzaciju za osećanje poniženja, drugi ugao Adlerovog romba. [Austrijski psihijatar koji je opovrgao insistiranje Sigmunda Frojda na seksualnosti i postavio teoriju da je

neurotično ponašanje kompenzacija za osećaj inferiornosti. On je smatrao da se ljudska ličnost može objasniti teleološki, suprotni krajevi, kontrolisani upravljačkim namerama nesvesnog Ja-ideala pojedinca da osećaje inferiornosti transformiše u osećaje superiornosti (ili radije celovitosti). Želja Ja-ideala se rukovodi socijalnim i etičkim zahtevima. Ukoliko se zanemare korektivni faktori i ličnost bude izložena prejakom procesu kompenzacije, pojaviće se kompleks inferiornosti i pojedinac će postati egocentričan, gladan moći i agresivan ili zao (prim. urednika)].

Značajan i aktivan deo ovih grupa čine pojedinci sa različitim devijacijama koji sanjaju o svetu boljem na njihov sopstveni način, drugačijem, od onog na koji smo navikli.

U prethodnom poglavlju čitalac je bio upoznat sa ovim devijacijama uz primere izabrane tako da nam omoguće da uvidimo postojanje ponerozeneze patokratije i da nas uvedu u osnovne fenomene ovog istorijskog fenomena koji je tako teško razumeti. On se sigurno javljao mnogo puta u istoriji, u različitim zemljama i različitim društvenim slojevima. Ipak, niko nije uspeo da ga identifikuje objektivno jer je bio sakriven u okviru neke od ideoloških karakteristika date kulture ili ere, razvijajući se u krilu različitih društvenih pokreta. Identifikacija je bila toliko teška, jer se neophodno naučno znanje, neophodno za ispravnu klasifikaciju ovog fenomena, nije razvilo sve do savremenog doba. Istoričari i sociolozi uočavaju mnoge sličnosti, ali ne poseduju kriterijum za klasifikaciju jer on pripada drugoj naučnoj disciplini.

Ko igra prvu, krucijalnu ulogu u ovom procesu porekla patokratije, šizoidnosti ili karakteropatije? ... Hajde da prvo opišemo njihove uloge.

Tokom stabilnih vremena koja su prividno srećna, premda zasnovana na nepravdi nad drugim pojedincima i nacijama, doktrinarni ljudi (Dogmatik: tvrdoglava osoba despotskih i arogantnih stavova, koja insistira na teoriji, ne obraćajući pažnju na praktičnost i celishodnost.)

veruju da su pronašli jednostavan način da daju krajnji oblik svetu. Takav istorijski period uvek karakteriše istrošen psihološki pogled na svet, tako da šizoidno iščašen psihološki pogled na svet ne štrči kao neobičan tokom ovakvih vremena i prihvaćen je kao blago odstupanje. Ovakvi doktrinarni pojedinci po pravilu manifestuju prezir naspram moralista koji propovedaju potrebu da ponovo pronađu izgubljene ljudske vrednosti i da se razvije bogatiji, psihološki pogodniji pogled na svet.

Šizoidni karakteri streme tome da nametnu svoj koncept sveta drugim ljudima ili socijalnim grupama, služeći se relativno kontrolisanim patološkim samoljubljem i izuzetnom istrajnošću, proisteklom iz njihove izdržljive prirode. Oni su u određenom trenutku sposobni da nadjačaju ličnost druge osobe, što prouzrokuje da se kod nje ispolji nelogično ponašanje koje ne preza ni od čega. Oni mogu da proizvedu sličan uticaj nad grupom ljudi kojoj su se pridružili. Oni su psihološki usamljenici, koji počinju da se

osećaju bolje u nekoj ljudskoj organizaciji, u kojoj tada postaju fanatici neke ideologije, religioznih predrasuda, materijalisti ili pristalice neke ideologije sa satanističkim karakteristikama. Ako se njihove aktivnosti realizuju u direktnom kontaktu sa malom socijalnom grupom, njihovi poznanici ih najčešće jednostavno smatraju ekscentričnim, što omeđuje njihovu ponerogeničku ulogu. Ukoliko uspeju da sakriju svoju sopstvenu osobnost iza pisane reči, njihov uticaj može otrovati um društva u širokim slojevima i za duže vremena.

Tvrđnja da je Karl Marks najbolji primer za ovo je tačna utoliko što je on najbolje poznata figura te vrste. Frostig (Peter Jacob Frostig, 1896-1959. Profesor na Univerzitetu Kralja Kazimira u Lavovu, u Ukrajini; prim. urednika) psihijatar stare škole, je uključio Engelsa i druge u kategoriju koju je nazvao „bradati šizoidni fanatici“. Čuveni spis, pripisan „cionističkom mudrom čoveku“ počinje tipičnom šizoidnom deklaracijom.

(Protokoli sionskih mudraca" - danas je poznato kao obmana protiv Jevreja. Međutim, sadržaj „Protokola“ sigurno nisu „obmanjujuće ideje“ budući da logična procena događaja u SAD tokom više od 50 godina pruža dovoljno dokaza primene tih „Protokola“ da bi se ostvarila današnja uprava. Svako ko želi da razume šta se događa u SAD samo treba da pročita „Protokole“ da bi razumeo da ih izvesna grupa pojedinaca uzima k srcu. Dokument „Projekat za novo američko stoleće“, sastavljen od strane neo-konzervativaca, čita se kao da je bio inspirisan „Protokolima“).

Devetnaesti vek, posebno njegova druga polovina, izgleda da je bio vreme izuzetne aktivnosti dela šizoidnih pojedinaca, često, mada ne uvek, jevrejskog porekla. Uostalom treba da se setimo da 97% Jevreja ne manifestuju ove anomalije, a da se one javljaju u svim evropskim nacijama, iako manje rasprostranjene. Naše nasleđe iz tog perioda uključuje sliku o svetu, naučnu tradiciju i legalne koncepte, začinjene bezvrednim sastojcima šizoidnog shvatanja realnosti.

Humanisti su spremni da taj period i njegovo nasleđe shvate u kategorijama karakterističnim za njihovu sopstvenu tradiciju. Oni tragaju za socijalnim, idejnim i moralnim uzrocima za poznati fenomen. Ovakvo objašnjenje nikada ne može da obuhvati celokupnu istinu, jer ignoriše biološki faktor koji učestvuje u genezi ovog fenomena. Šizoidnost je najučestaliji faktor, mada ne jedini.

Nasuprot činjenici da spisi šizoidnih autora sadrže gore opisani deficit, ili čak otvoreno formulisanu šizoidnu objavu koja u sebi nosi dovoljno opomena za specijaliste, prosečan čitalac ih prihvata ne kao pogled na realnost iskrivljen ovom anomalijom, već pre kao ideju koju treba posmatrati kao ozbiljno zasnovanu na određenim uverenjima i razlozima. To je prva greška.

Pojednostavljeni idejni obrasci, lišeni psiholoških boja i zasnovani na lako dostupnim podacima, imaju tendenciju da ispolje snažan uticaj na osobe koje su nedovoljno kritične, stalno frustrirane zbog posledica loše socijalne prilagođenosti, kulturno zaostale ili koje i

same pokazuju neki psihološki nedostatak. Takvi spisi su posebno privlačni za histeroidno društvo. Drugi koji čitaju ovakve spise će odmah biti isprovocirani na kritičnost, zasnovanu na njihovom zdravom razumu, iako ni oni ne uviđaju osnovni razlog greške: da ona proizilazi iz biološki devijantnog mozga.

Socijalna interpretacija ovakvih spisa se odbija o glavne ideje, rađajući razdor i konflikt. Prva vrsta reakcija je averzija, zasnovana na odbijanju sadržaja dela zbog lične motivacije, različitih uverenja ili moralnog gađenja. Ove reakcije sadrže komponente moralne interpretacije patološkog fenomena.

Druga i treća vrsta reakcije se odnose na dva potpuno različita tipa percepcije među onim osobama koje prihvataju sadržaj ovakvog dela: kritički-korektivan i patološki.

Kritički-korektivan stav zauzimaju ljudi čiji je osećaj za psihološku realnost normalan i oni su skloni da usvoje vrednije elemente dela. U tom slučaju zanemaruju očigledne greške i elemente šizoidnih nedostataka dopunjavaju idejama svog sopstvenog bogatijeg pogleda na svet. To omogućava priliv senzitivnijih, odmerenih i kreativnijih interpretacija, ali ne može biti kompletno oslobođeno uticaja gore opisanog deficita.

Patološku neobjektivnost pokazuju pojedinci sa sopstvenim psihološkim nedostacima: različitim devijacijama, bilo urođenim, bilo stečenim, kao i mnogi ljudi koji podnose ličnu nakaznost ili su pogođeni socijalnom nepravdom. Ovo objašnjava zašto je oblast dejstva šira od kruga ocrtanog direktnom akcijom patološkog faktora. Patološko prihvatanje šizoidnih spisa ili deklaracija od strane drugih devijantnih osoba brutalizuje autorov koncept i promovise ideje nasilnog i revolucionarnog karaktera.

Protok vremena i gorko iskustvo na žalost nije sprečilo da ovo karakteristično pogrešno tumačenje, rođeno iz šizoidne kreativnosti devetnaestog veka, sa Marksovim delom na čelu, privuče ljude i odvoji ih od zdravog razuma.

Makar i samo za potrebe gore pomenutog psihološkog eksperimenta, traženje nekoliko stavova sa ovim karakterističnim nedostatkom u delu Karla Marksa je dobra praksa za razvoj svesti o ovom patološkom faktoru. Ukoliko ovakvo istraživanje sprovodi nekoliko ljudi sa različitim pogledima na svet, eksperiment će pokazati kako se jasna slika realnosti može razoriti i biće lakše da se nađe zajednički jezik.

Šizoidija je odigrala ključnu ulogu kao jedan od faktora u genezi ovog zla, koje ugrožava današnji svet. Praktikovanje psihoterapije nad tim svetom će zbog toga zahtevati da se rezultati ovog zla eliminišu što je stručnije moguće.

Prvi istraživači – autor i njegove kolege – privučeni idejom objektivnog sagledavanja ovog fenomena, u početku su propustili da uvide ulogu karakteropatske ličnosti u genezi patokratije. Međutim, kada smo pokušali da rekonstruišemo ranu fazu ove žalosne geneze, morali smo da uvidimo da karakteropati igraju značajnu ulogu u ovom procesu.

Iz prethodnog poglavlja već znamo kako se njihovi eksperimentalni i misaoni obrasci učvršćuju u ljudskom duhu, podmuklo uništavajući njegov način rezonovanja i njegovu sposobnost da upotrebi svoj zdrav razum. Ova uloga se pokazala ključnom jer njihove aktivnosti kao fanatičkih lidera ili opčinitelja u različitim ideologijama otvaraju vrata psihopatskim pojedincima i pogledu na svet koji žele da nametnu.

U ponerološkom procesu patokratskog fenomena karakteropatski pojedinci usvajaju ideologije kreirane od strane doktrinarnih, često šizoidnih ljudi, preinačuju ih u aktivnu, propagandnu formu i šire ih uz svoj karakterističan patološki egoizam i paranoidnu netolerantnost za svaku filozofiju koja se razlikuje od njihove. To podstiče transformaciju ove ideologije u njen patološki antipod. Zahvaljujući njihovim opčiniteljskim aktivnostima, nešto što je imalo doktrinarni karakter i kružilo u brojno ograničenoj grupi biva aktivirano na širem društvenom planu.

Ovaj proces takođe pokazuje tendenciju da se vremenom intenzivira; početne aktivnosti preduzimaju ljudi sa blažim karakteropatskim odlikama, kojima lako polazi za rukom da sakriju svoje zastranjivanje od drugih. Napredujući prema kraju ovog procesa pojedinac sa frontalnom karakteropatijom i najvišim stepenom patološkog egoizma lako može da preuzme vođstvo.

Dok god karakteropatske osobe igraju dominantnu ulogu unutar društvenog pokreta inspirisanog ponerološkim procesom, ideologija, bilo doktrinarna u začetku ili naknadno vulgarizovana i izopačena, zadržava i potpomaže svoju sadržinsku vezu sa originalnim prototipom. Ta ideologija nastavlja da deluje na aktivnosti pokreta i za mnoge se održava preko suštinske motivacije ostvarivanja pravde. U ovoj fazi ovakva unija ipak ne ide u pravcu kriminalnih delovanja na masovnom nivou. Na ovom stepenu se ovakav pokret ili unija još uvek u određenom obimu mogu definisati preko naziva njihove originalne ideologije.

U međuvremenu nosioci drugih (većinom naslednih) patoloških faktora se uključuju u ovaj već bolestan društveni pokret i nastavljaju proces krajnje transformacije sadržaja – i ideoloških i ljudskih – ove unije na način da ona postaje patološka karikatura originalne ideologije. Ovo je uslovljeno porastom uticaja psihopatotskih ličnosti različitih tipova, sa posebnim naglašavanjem inspirativne uloge suštinske psihopatije.

Ovakva situacija konačno uzrokuje obračun velikog obima: sledbenici originalne ideologije su gurnuti u stranu ili uklonjeni (ova grupa uključuje mnogo karakteropata, posebno manje ili paranoidne vrste). Ideološka motivacija i dvoznačnost, koje stvaraju, se koriste da sakriju aktuelne nove sadržaje fenomena. Od tog trenutka korišćenje ideološkog naziva pokreta da bi se razumela njegova suština postaje ključ nespornazuma.

Psihopatske ličnosti se po pravilu drže podalje od organizacija koje karakteriše razum i etička disciplina. Napokon, te organizacije su stvorene od strane tog drugog sveta

normalnih ljudi, pa tako strane za njih. Oni preziru različite društvene ideologije, istovremeno lako uviđajući sve njihove aktuelne slabosti. Kada unutar neke ljudske zajednice započne proces njene ponerološke transformacije u njen karikaturalni antipod, oni to uočavaju sa gotovo nepogrešivom senzitivnošću: stvoren je krug u kome mogu da sakriju sve svoje nedostatke i psihološke različitosti i možda čak realizuju svoj mladalački, utopijski san o svetu u kome poseduju moć, dok su svi ostali, „normalni ljudi“ nagnani u ropstvo. Oni tada počinju da infiltriraju ljudstvo u takav pokret; pretvarajući se da su iskreni sledbenici, uloga koja za psihopate nije teška, budući da je njihova druga priroda da se kriju iza maske normalnih ljudi.

Interes psihopata u takvom pokretu nije isključivo rezultat njihovog egoizma i nedostatka moralnih skrupula. Ovi ljudi su u stvari bili ranjeni od strane prirode i društva. (Ovde je važno obratiti pažnju da to na znači da su psihopate bile „emocionalno“ povređene, niti da je takva „rana“ doprinela takvom stanju bića. Pre, kako mi je autor objasnio u privatnoj korespondenciji: „Za njih, vi ste najgori neprijatelj. Povređujete ih veoma bolno. Za psihopate ustanovljavanje njihovog stvarnog stanja, skidanje njihove maske, predstavlja kraj njihovom divljenju sebi. Vi ih ugrožavate uništavajući njihov tajni svet i svodite na nulu njihove snove o vladanju i uvođenju (socijalnog sistema, u kome mogu vladati i u kome će ih služiti). Ako je njihovo pravo stanje obelodanjeno, psihopate se osećaju kao ranjena životinja.

„Delimično ste u pravu uviđajući izvesne sličnosti esencijalnih psihopata sa (misaonim) procesima kao kod krokodila. Oni su u neku ruku mehanički. Ali da li su krivi što su nasledili neki abnormalni gen i što je njihova suština drugačija nego kod većine ljudske populacije? Ovakva osoba nije u stanju da oseća kao normalna osoba ili da razume osobu koja se rukovodi normalnim instinktima. (Važno je) pokušati da se shvate psihopate i imati određeno sažaljenje, (kao što bismo osećali sažaljenje za krokodila i njegovo pravo da postoji u prirodi). Ograničavanje uloge patokrata u ponerogenezi, posebno u tragedijama koje prouzrokuju žene, na taj način redukujući njihov broj, je istinski zadatak.

„Razmislite takođe da u čitavom sklopu patoloških faktora, koji učestvuju u ponerogenezi, sve vrste patokratije čine nešto manje od pola. Drugi patološki faktori, koji najčešće nisu nasledni, čine drugi, veći deo. Staljin nije bio psihopata. On je bio slučaj frontalnog karakteriopatije, izazvane oštećenjem frontalnog centra (10A&B), uzrokovane bolešću od koje je bolovao kao novorođenče. To je proizvelo dramatično opasan karakter. (primedba ured.).

Ideologija koja podrazumeva oslobađanje klase ili nacije od nepravde može im izgledati prijateljska; na žalost ona rađa nerealističnu nadu da će i oni sami biti oslobođeni. Patološka motivacija koja se javlja u nekoj zajednici u vreme kada na nju počinje da deluje ponerološki proces im se čini poznatom i budi nadu. Oni se zbog toga neprimetno infiltriraju u taj pokret, propovedajući revoluciju i rat protiv tog nepravdnog sveta, njima tako stranog.

U početku vrše sporedne delatnosti u takvom pokretu i izvršavaju naređenja lidera, pogotovo kada treba učiniti nešto što izaziva odvratnost u drugima.

(Ovde ne možemo a da ne pomislimo na Karla Rova, Dika Čenija i Donalda Rumsfelda, protažiste filozofa Levi Štrausa.

„Kao i Platon, Štraus veruje da je najuzvišeniji politički ideal vladavina mudrih. Međutim, vladavina mudrih je nedostižna u današnjem svetu. Sada, u skladu sa konvencionalnom mudrošću Platon je to shvatio i založio se za vladavinu zakona. Ali Štraus nije u potpunosti odobrio ovaj pristup. Niti je smatrao da je to bila istinska Platonovo rešenje – on je istakao „noćno veće“ da bi ilustrovao svoje mišljenje.

„Pravo Platonovo rešenje, kako ga je Štraus shvatio, je prikrivena vladavina mudrih. Skrивane vladavina je omogućena ogromnom glupošću gospode. Što su lakoverniji i ukoliko manje mogu nešto da primete, utoliko je lakše mudrima da manipulišu njima. (...)

„Za Štrausa kod vladavine mudrih nije reč o klasičnim konzervativnim vrednostima kao što su to red, stabilnost, pravda, ili poštovanje autoriteta. Vladavina mudrih se interpretira kao protivotrov protiv moderniteta. Modernitet je doba u kome trijumfuju vulgarni ljudi. U tom dobu oni su blizu da ostvare sve ono što im srce želi – bogatstvo, zadovoljstvo i beskonačnu zabavu. Ali dobijajući sto žele, oni nesvesno bivaju svedeni na stoku.

Danas je takvo stanje stvari proizvedeno u Americi. I globalni domašaj američke kulture pretilo da trivijalizuje život i da ga pretvori u zabavu. To je zastrašujući (...) spektar za Štrausa.

Štraus je bio uveren da će liberalna ekonomija pretvoriti stvari u zabavu i uništiti politiku. (...) Štraus je smatrao da čovekova humanost zavisi od njegove volje da strmoglavce krene u bitku i smrt. Samo neprekidan rat može srušiti projekat moderniteta sa njegovim akcentom na samoodržanju i stvaranju konfora. Život ponovo može biti politizovan i čovekova humanost obnovljena.

„Užasna vizija se perfektno slaže sa žudnjom i slavom za kojom neo-konzervativni gospodini žude. Kombinacija religije i nacionalizma je eliksir preporučuje da se prirodan, opušten, hedonističan čovek preobrati u usrdnog nacionalistu, spremnog da se bori i umre za svog Boga i zemlju.

„Nikada nisam ni pomišljala, pišući svoju prvu knjigu o Štrausu da će beskrupulozna elita koju je on oduševio, biti toliko blizu političkoj moći, niti da će zlokobna tiranija mudrih ikada doći toliko blizu da se realizuje u političkom životu tako velike nacije kakve su Sjedinjene Države. Ali strah je najveći prijatelj tiranije.“ (Shadia Drury, profesor političke teorije na Univerzitetu Regina u Saskečvanu). (prim.ured).

Njihovo očigledno zanesenjaštvo i cinizam izazivaju kritičnost kod razumnijih članova, ali takođe ubiru poštovanje kod onih ekstremnije revolucionarnih. Oni na taj način nalaze zaštitu među onim ljudima koji su ranije igrali ulogu u ponerizaciji pokreta i uzvraćaju uslugu komplimentima ili čineći im život lakšim. Uspinju se hijerarhijskim lestvicama unutar organizacije, osvajaju uticaj i gotovo nevoljno vezuju sadržaje čitave grupe za svoj sopstveni način doživljavanja realnosti i za ciljeve, proistekle iz njihove devijantne prirode. Misteriozna bolest već besni unutar zajednice. Zagovornici originalne ideologije se osećaju u sve većoj meri ograničeni silom koju ne razumeju; počinju da se bore sa demonima i da čine greške.

Ukoliko ovakav pokret trijumfuje preko revolucionarnih mišljenja i u ime slobode, dobrobiti ljudi i socijalne pravde, to donosi buduću transformaciju državnog sistema koji na ovaj način biva kreiran u makrosocijalni patološki fenomen. U ovom sistemu običan čovek je okrivljen što nije rođen kao psihopata i posmatra se kao ništavan osim za težak rad, borbu i umiranje za odbranu državnog sistema, koji on niti može na zadovoljavajući način da razume, niti da ga posmatra kao svoj.

Sve čvršća mreža psihopatskih i srodnih ličnosti postepeno počinje da ostvaruje dominaciju, bacajući druge u zasenak. Karakteropatske ličnosti koje su igrale suštinsku ulogu u ponerizaciji pokreta i pripremanju revolucije su takođe eliminisane. Pristalice revolucionarne ideologije su beskrupulozno „gurnute u kontra-revolucionarnu poziciju". Oni su sada osuđeni iz „moralnih“ razloga u ime novih kriterijuma, čiju paramoralistički smisao nisu u stanju da razumeju. Sada nastupa silovita negativna selekcija unutar prvobitne grupe. Inspiraciona uloga esencijalne psihopatije je sada takođe utvrđena. To ostaje karakteristično za čitavu budućnost ovog makrosocijalnog patološkog fenomena.

Uprkos ove transformacije patološki blok revolucionarnog pokreta ostaje u manjini: činjenica koja se ne može promeniti propagandnim objavama o moralnoj većini, čvrsto pripojenoj novoj, mnogo uzvišenijoj verziji te ideologije. Odbijena većina i snage koje su naivno kreirale takvu snagu da bi počele sa njom, počinju da mobilišu blok protiv psihopata, koje su prevladale. Psihopatski blok posmatra nemilosrdnu konfrontaciju sa ovim snagama kao jedini put da se osigura dugoročni opstanak patološkog autoriteta. Na ovaj način treba da sagledamo krvavi trijumf patološke manjine nad većinom u pokretu kao prelaznu fazu tokom koje se zgrušavaju novi sadržaji ovog fenomena.

Čitav život zajednice, obuzete na ovaj način, biva podređen devijantnim kriterijumima mišljenja i prožet njegovim specifičnim iskustvenim modelom, pogotovu onim koji je opisan u poglavlju o esencijalnoj psihopatiji. Od tog trenutka korišćenje naziva originalne ideologije za označavanje ovog fenomena je beznačajno i postaje greška, čineći njegovo razumevanje još težim.

Prihvatiću naziv patokratije za sistem vladavine, stvoren na taj način što je mala patološka manjina preuzela kontrolu nad zajednicom normalnih ljudi. Na ovaj način

izabrano ime pre svega naglašava bazični kvalitet makrosocijalnog psihopatološkog fenomena i pravi razliku između njega i mnogih mogućih društvenih sistema, kojima upravljaju normalni ljudi, običaji i zakon.

Pokušao sam da nađem ime koje će jasnije označiti psihopatološki, čak psihopatski kvalitet ovakve vladavine, ali odustao sam zbog nekih uočenih fenomena (odnosi se na naredni deo) i zbog nekih praktičnih razmišljanja (da bih izbegao produžavanje naziva). Ovaj naziv na zadovoljavajući način ukazuje na osnovni kvalitet fenomena i istovremeno naglašava da ideološka maska (ili neke druge ideologije, koja je skrivala sličan fenomen u prošlosti) ne čini njegovu suštinu. Kada sam čuo da je meni nepoznat mađarski naučnik već upotrebio taj naziv, moja odluka je postala konačna. Mislim da je taj naziv usaglašen sa zahtevima semantike, mada nijedan postojeći termin ne može adekvatno da okarakteriše ovako složen fenomen. Uбудućе ću za označavanje sistema u okviru koga dominiraju veze normalnih ljudi koristiti „sistem normalnog čoveka“.

Više o sadržajima fenomena

Ostvarenje apsolutne dominacije patokrata u vladi ne može biti stalno, jer se masovni delovi društva otuđuju pod takvom vladavinom i konačno nalaze način da sruše tu vladavinu. To je deo istorijskog kruga koji se lako može uočiti ako se istorija posmatra sa ponerološkog stanovišta. Patokratija na vrhu vladine organizacije takođe ne sadrži celu sliku „zrelog fenomena“. Takav sistem vladavine ne može da se kreće u drugom pravcu nego na dole.

U patokratiji sve vodeće pozicije (od seoskog načelnika, preko upravnika zadruga, da ne pominjemo rukovodioce policijskih jedinica, snage specijalne policije i aktiviste patokratske partije) moraju biti popunjene pojedincima sa odgovarajućim psihološkim devijacijama, koje su po pravilu nasleđene. U svakom slučaju, ovakvi ljudi čine mali procenat populacije i to ih čini vrednim za patokrate. Ne može se računati sa njihovim intelektualnim ili profesionalnim sposobnostima jer je teže naći ljude sa superiornijim sposobnostima. Posle nekoliko godina trajanja ovakvog sistema sto procenata svih slučajeva suštinske psihopatije je uključeno u patokratske aktivnosti; oni se smatraju najlojalnijima, iako su neki od njih nekada na neki način bili aktivni na drugoj strani.

Pod takvim uslovima ni jedna oblast društvenog života se ne može razvijati normalno, bila to ekonomija, kultura, nauka, tehnologija, administracija itd. Patokratija progresivno parališe sve. Normalni ljudi moraju da razviju nivo strpljivosti van shvatanja bilo koga ko živi u društvu normalnog čoveka, samo da bi objasnili šta da radi i kako da radi nekom ograničenom mediokritetu od tih psiholoških devijanata, koji je postavljen da rukovodi nekim projektom, koji niti može da razume, još manje da njime upravlja. Ova specijalna vrsta pedagogije – obuka devijanata, dok se istovremeno izbegava njihov bes – zahteva

mного vremena i veliki trud. Čak i uz takav napor patokratija se progresivno nameće svuda i zaglupljuje sve.

Oni ljudi, koji su na početku smatrali originalnu ideologiju atraktivnom, najzad dolaze do saznanja da u stvari imaju posla sa nečim sasvim drugim što je zauzelo njeno mesto pod starim imenom. Razočaranje, koje doživljavaju bivše pristalice ideologije, je ekstremno gorko. Na ovaj način će namera patološke manjine, koja pokušava da sačuva vlast, biti ugrožena zajednicom normalnih ljudi, čija kritičnost nastavlja da raste.

Zbog toga, da bi umanjili opasnost od ugrožavanje svoje moći, patokrate moraju da primene sve metode terora i brutalnu politiku protiv pojedinaca poznatih po njihovim patriotskim osećanjima i vojnoj obuci; koriste se i druge „indoktrinane“ aktivnosti kao što su one koje smo prikazali. Pojedinci sa nedostatkom osećaja da su povezani sa normalnom zajednicom postaju neizbežni u svim ovim aktivnostima. Ponovo, prvi front u tim aktivnostima čine slučajevi suštinske psihopatije, praćeni onima sa sličnim anomalijama i najzad ljudima odbačenim od društva iz razloga rasnih ili nacionalnih razlika.

Fenomen patokratije dozreva tokom ovog perioda: izgrađen je ekstenzivan i aktivan sistem indoktrinacije sa na odgovarajući način obnovljenom ideologijom, prenosnik ili trojanski konj, konstituisan u svrhu patologizacije misaonih procesa pojedinca i zajednice. Cilj – delovanje na ljudski um tako da otelovi patološke načine doživljaja i obrasce mišljenja i da trajno prihvati ovakvu vladavinu – nikada nije otvoreno priznat. Ovaj cilj je uslovljen patološkim egoizmom i mogućnost za njegovo ispunjenje se patokratama čini ne samo nužnim, već i izvodljivim. Zbog toga hiljade aktivista moraju učestvovati u ovom poslu. U svakom slučaju, vreme i iskustvo potvrđuju ono što su psiholozi davno mogli predvideti: celokupan učinak proizvodi rezultate tako limitirane da podsećaju na Sizifov posao. On jedino rezultira u proizvodnji opšteg gušenja intelektualnog razvoja i duboko ukorenjenog protesta protiv sramne „hipokrizije“. Tvorcima i izvršiocima ovog programa nisu sposobni da razumeju da je presudan faktor, koji njihov rad čini teškim, fundamentalna priroda normalnog ljudskog bića – većina.

Čitav sistem sile, terora i nasilne indoktrinacije, ili radije patologizacije, se na ovaj način pokazuje dejstveno nepodesan, što kod patokrata prouzrokuje ne malu meru iznenađenja. Realnost stavlja znak pitanja na njihovo uverenje da ovakve metode mogu promeniti ljude na ovako fundamentalan način da bi oni konačno mogli da prepoznaju ovakav patokratski način vladavine kao „normalno stanje“.

Tokom početnog šoka društvene veze između normalnih ljudi blede. Pošto je ovo preživela, nadmoćna većina ljudi počinje da manifestuje svoj sopstveni fenomen psihološke imunizacije. Društvo istovremeno počinje da sakuplja znanja o subjektu nove realnosti i njegovim psihološkim svojstvima.

Ljudi polako počinju da prepoznaju slabe tačke ovakvog sistema i koriste mogućnosti

za pravljenje svrsishodnijih aranžmana za svoj život. Počinju da daju jedni drugima savete u tom smislu, obnavljajući na ovaj način osećaj društvene povezanosti i uzajamnog poverenja. Javlja se novi fenomen: jaz između patokrata i zajednice normalnih ljudi. Potonji imaju prednosti talenta, profesionalnih sposobnosti i zdravog razuma. Oni dakle drže neke od veoma povoljnih karata. Patokratija najzad shvata da mora da pronađe neki modus vivendi ili vezu sa većinom u društvu: „Napokon, neko treba da obavlja posao za nas.“

Postoje i druge potrebe i pritisci, koje patokrate osećaju, pogotovo iz sveta spolja. Patološka bestidnost se nekako mora sakriti od sveta, jer bi prepoznavanje devijantne vladavine od strane sveta bila katastrofa. Samo ideološka propaganda bi bila neadekvatna maska. Primarno u interesu nove elite i njenih ekspanzionističkih planova patokratska država mora da održava ekonomske veze sa zemljama normalnog čoveka. Patokratska država stremi da dobije međunarodno priznanje kao izvesna vrsta političke strukture; i ona gaji bojazan da će biti prepoznata u terminima prave kliničke dijagnoze.

Sve ovo utiče da patokrate teže da umanje meru terora, sprovodeći izvesne kozmetičke zahvate nad svojom propagandom i metodama indoktrinacije, i da se pogode sa zajednicom da ona autonomno kontroliše neke od marginalnih aktivnosti, posebno u vezi sa kulturnim životom. Nešto liberalniji patokrati ne bi biti neskloni da zajednici pruže izvestan minimum ekonomskog prosperiteta da bi redukovali nivo razdražljivosti, ali ih njihova sopstvena korupcija i nesposobnost da upravljaju ekonomijom ometa da to učine.

I tako ova velika društvena bolest nastavlja da se kreće ka novoj fazi: metode aktivnosti bivaju blaže i postoji koegzistencija sa zemljama koje imaju strukturu normalnog čoveka.

Bilo koji psihopatolog će se, proučavajući ovaj fenomen, setiti stanja ili faze prikrivanja kod pacijenta koji pokušava da igra ulogu normalne osobe, krijući svoju patološku realnost, iako se stanje njegove bolesti ili abnormalnosti nastavlja. Zbog toga ćemo upotrebiti termin „prikrivena faza patokratije“ za okolnosti u kojima patokratski sistem nastavlja čak mnogo veštije da igra ulogu normalnog društveno-političkog sistema sa „drugačijim“ doktrinarnim institucijama.

U ovoj fazi normalni ljudi u zemlji, kojom vladaju patokrate, postaju rezistentni i prilagođavaju se situaciji. Prema svetu spolja ovu fazu karakterišu izrazite ponorogeničke aktivnosti. Patološki materijal se isuviše lako može infiltrirati u druga društva, posebno u ona primitivnija, i svi načini patokratske ekspanzije su olakšani zbog smanjenja zdravorazumske kritike dela nacija na teritoriji ekspanzije.

U međuvremenu, u patokratskoj državi aktivna struktura vlade ostaje u rukama psihopatskih pojedinaca i suštinske psihopate igraju glavnu ulogu, pogotovo tokom faze prikrivanja. U svakom slučaju pojedinci sa očiglednim patološkim obeležjima moraju da budu uklonjeni iz određenih sfera aktivnosti: naime, sa političkih položaja koji su

međunarodno izloženi, jer bi takve ličnosti mogle odati patološki sadržaj fenomena. Ograničene su mogućnosti pojedinaca sa očiglednim patološkim obeležjima da dođu na neki diplomatski položaj ili da u potpunosti budu upoznati sa političkom situacijom u zemljama normalnog čoveka. Shodno tome, pojedinci izabrani za takve pozicije poseduju misaone procese sličnije svetu normalnih ljudi; u principu oni su u dovoljnoj meri povezani sa patološkim sistemom da bi se obezbedila garancija za lojalnost. (Kao Kondolina Rajz i Kolin Pael. Prim.ured.). Međutim, stručnjak za različite psihološke anomalije može da razazna diskretnu devijaciju na kojoj je bazirana ova veza. Drugi faktor na koji treba obratiti pažnju je velika lična korist koju ovim kvazi-normalnim pojedincima pruža veza sa patokratijom. Nije čudo da je takva lojalnost ponekad varljiva. Ovo se posebno odnosi na sinove tipičnih patokrata, koji, naravno, uživaju poverenje jer su odgajani u podaničkoj pokornosti od malena: ukoliko im, zahvaljujući nekim srećnim genetskim slučajnostima, nisu svojstvene patološke osobine, njihova priroda će odneti prednost nad obrazovanjem.

Slične potrebe se javljaju i u drugim oblastima. Direktor gradnje za novu fabriku je često neko ko je slabo povezan sa patokratskim sistemom, ali čija su znanja važna. Kada je pogon jednom pokrenut, administraciju preuzimaju patokrati, koji ga često dovode do ekonomske i tehničke propasti.

Vojsci su takođe potrebni ljudi obdareni oštroumnosću i kvalifikacijama, pogotovo u oblasti modernog oružja i ratovanja. U odlučujućem momentu zdrav razum može poništiti rezultate patološkog pritiska. U takvoj državi mnogi ljudi su prinuđeni da se prilagode, prihvatajući vladajući sistem kao status quo, ali ga istovremeno kritikujući. Oni ispunjavaju svoje dužnosti okruženi sumnjom i konfliktom savesti, tražeći stalno drugačiji izlaz o kojem razgovaraju unutar krugova u kojima vlada poverenje. U stvari, oni borave u čistillištu između patokrata i sveta normalnih ljudi. Nedovoljno pouzdani ljudi su bili i jesu faktor unutrašnje slabosti patokratskog sistema.

Naknadna pitanja sugerišu sama sebe: šta se događa sa patokratskim sistemom ako mreža razumevanja među patokratama osvoji vlast u rukovodećim pozicijama, koje su međunarodne izložene? To se može dogoditi, posebno tokom poslednjih faza ovog fenomena. Vođeni svojim karakterom, ovakvi devijantni ljudi žude za time, čak i uz ultimativni konflikt sa svojim sopstvenim životnim interesom, tako da bivaju uklonjeni od strane manje patološkog, logičnijeg krila vladajuće aparature. Ovi devijanti ne razumeju da bi u suprotnom nastala katastrofa. Mikrobi nisu svesni da će biti živi spaljeni ili pokopani duboko u zemlju zajedno sa čovekovim telom čiju su smrt prouzrokovali.

Ako su mnogo rukovodećih pozicija zauzeli ljudi koji ne poseduju dovoljno sposobnosti da osećaju i da razumeju većinu ostalih ljudi, i koji takođe pokazuju nedostatke u tehničkoj imaginaciji i praktičnim veštinama (sposobnosti neophodne da bi se upravljalo ekonomijom ili političkim delovanjem) – to onda rezultira krizom u svim oblastima, kako u zemlji tako i s obzirom na međunarodne odnose. Situacija postaje nepodnošljiva čak i za one građane koji su bili u stanju da sviju svoje gnezdo unutar

relativno komfornog modus vivendi. Spolja, druga društva počinju veoma jasno da osećaju patološki kvalitet. Ovakvo stanje stvari se ne može održati dugo. Čovek tada mora biti pripravan na čak i brže promene i mora se ponašati sa velikom oprežnošću.

Patokratija je bolest velikih socijalnih pokreta koja prati čitava društva, nacije i države. Tokom ljudske istorije ona je prouzrokovala socijalne, političke i religiozne pokrete, kao i odgovarajuće ideologije, karakteristične za to vreme i etnološke prilike, i pretvarala ih u sopstvenu karikaturu. Ovo se javlja kao rezultat aktivnosti sličnih etioloških faktora u ovom fenomenu, naime, učešća patoloških faktora u pato-dinamički sličnom procesu. Ovo objašnjava zašto su svi patokrati na svetu bili i jesu tako slični u svojim osnovnim osobinama. Istovremeno lako nalaze zajednički jezik, čak i ako se ideologije, koje ih hrane i koje čuvaju njihovu patologiju od razotkivanja, u mnogome razlikuju. Identifikacija ovog fenomena kroz istoriju i njegova kvalifikacija u skladu sa njegovom pravom prirodom i sadržajima, a ne u skladu sa datom ideologijom, koja podleže karakterističnom procesu karikaturalizacije, je posao istoričara. U svakom slučaju, mora se razumeti da je primarna ideologija nesumnjivo bila društveno dinamička i sadržala kreativne elemente, sa druge strane ona bi bila nesposobna da za duže vreme ishrani i sakrije patokratski sistem od prepoznavanja i kritike. Ona bi takođe bila nesposobna da opskrbi patološku karikaturu sredstvima za postizanje njenih ekspanzionističkih ciljeva u spoljnom svetu.

Definisanje trenutka u kome se pokret transformisao u nešto što možemo nazvati patokratijom kao rezultat poneroloških procesa je stvar dogovora. Proces je vremenski kumulativan i dostiže tačku sa koje nema povratka u jednom određenom trenutku. Najzad se javlja unutrašnja konfrontacija sa pristalicama originalne ideologije, udarajući time fenomenu konačno pečat patokratskog karaktera. Nacizam je sasvim sigurno prešao tu tačku sa koje nema povratka, ali je konačna konfrontacija sa pristalicama originalne ideologije bila predupređena time što su savezničke armije skršile njegovu vojnu moć.

Patokratija i njena ideologija

Treba napomenuti da velika ideologija sa hipnotičkim svojstvima lako može oduzeti ljudima kapacitet za samokritičnu kontrolu nad svojim ponašanjem. Pristalice ovakvih ideja su sklone da izgube uvid u činjenicu da će načini koji se koriste, ne samo cilj, biti presudni za rezultat njihovih aktivnosti. Kada dostignu gornju granicu radikalnih metoda delovanja, i dalje uvereni da služe ideji, nisu svesni da se njihov cilj već promenio. Princip „cilj opravdava sredstva“ otvara vrata različitim vrstama ličnosti, koje koriste veliku ideju da bi oslobodili sebe neprijatnog pritiska normalnih ljudskih običaja. Tako svaka velika ideologija sadrži opasnost, pogotovo za slabe umove. Otuda svaki veliki društveni pokret i njegova ideologija može postati domaćin, na kome će neka patokratija razviti svoj parazitski život.

Inicijalnu ideologiju može od samog početka karakterisati nedostatak istinitosti ili moralnih kriterijuma ili dejstva aktivnosti patoloških faktora. Originalna, veoma uzvišena ideja može takođe podleći ranoj kontaminaciji karakteristika određenog vremena i društvenih okolnosti. Ako se u takvu ideologiju infiltrira strani, lokalno-kulturološki materijal koji, budući heterogen, razara originalno koherentnu strukturu ideje, aktuelna vrednost može biti u toj meri oslabljena da gubi nešto od svoje atraktivnosti za razumne ljude. Jednom oslabljena društvena struktura može podleći daljoj degeneraciji, uključujući i aktiviranje patoloških faktora, dok se ne transformiše u karikaturu: ime je isto, ali sadržaji su različiti.

Razlikovanje suštine patološkog fenomena od njegovog ideološkog domaćina je na taj način osnova i neophodan zadatak, kako za naučno-teoretske ciljeve, tako i za nalaženje praktičnog rešenja problema, koji potiče od gore pomenutog makro-socijalnog fenomena. Ukoliko u nameri da označimo patološki fenomen prihvatimo ime izvedeno iz ideologije društvenog pokreta, koji je podlegao procesima degeneracije, gubimo svaku mogućnost da razumemo ili vrednujemo ovu ideologiju i njen originalni sadržaj ili da postignemo odgovarajuću klasifikaciju ovog fenomena po sebi. Ova greška nije semantičke prirode: ona je kamen temeljac svih drugih grešaka u razumevanju ovog fenomena, čineći nas intelektualno bespomoćnim i oduzimajući nam sposobnost za svrsishodnu, praktičnu akciju.

Ova greška je zasnovana na kompatibilnim propagandnim elementima inkompatibilnog društvenog sistema. Ovo je na žalost postalo suviše česta pojava i podseća na početne nespretno pokušaje da se mentalna oboljenja klasifikuju u skladu sa sistemom iluzija, koji se manifestuje kod pacijenta. Čak i danas ljudi koji nisu prošli kroz trening u ovoj oblasti će posmatrati bolesnu osobu, koja pokazuje seksualne iluzije, kao ludu u okviru te oblasti, ili nekoga sa religioznim iluzijama kao „religioznog manijaka“. Autor je čak susreo pacijenta koji je insistirao na tome da je postao žrtva hladnih i toplih zraka (parestezija) na osnovu specijalnog dogovora između SAD i SSSR-a.

Na kraju devetnaestog veka, famozni pionir savremene psihijatrije je napravio tačnu razliku između bolesti i pacijentovog sistema iluzija. Bolest ima svoj sopstveni etiološki uzrok, bilo determinisan ili ne, i svoju sopstvenu pato-dinamiku i simptome, koji ističu njegovu prirodu. Različiti sistemi iluzije, koji mogu postati tako metodični da odaju utisak stvarne priče, potiču iz pacijentove prirode i inteligencije, posebno iz uobrazilja okoline u kojoj je odrastao. To može biti bolešću izazvana karikaturizacija njegovih ranijih političkih ili društvenih uverenja. Naposljetku, svaka mentalna bolest na svoj sopstveni način deformiše ljudski um, proizvodeći nijansirane ali karakteristične različitosti, poznate već neko vreme psihijatrima, koje im pomažu da postave dijagnozu.

Na ovaj način deformisan svet ranijih fantazija je pokrenut radi drugačije svrhe: da sakrije dramatično stanje bolesti od sopstvene svesti pojedinca i od javnog mnjenja koliko god je to moguće. Iskusan psihijatar neće preuranjeno izvršiti napad na ovaj sistem iluzije;

to bi prouzrokovalo suicidalne tendencije kod pacijenta. Glavni predmet interesovanja za lekara ostaje bolest koju pokušava da izleči. Vreme je većinom nedovoljno da se o iluzijama pacijenta razgovara sa njim osim ukoliko to ne postane neophodno zbog bezbednosti pacijenta ili njegove okoline. Jednom, kada je bolest izlečena, psihoterapeutska pomoć pri reintegraciji pacijenta u svet normalnih misli je neophodna.

Kada postignemo dovoljno prodornu analizu ovog fenomena patokratije i njene veze sa ideologijom, suočavamo se sa jasnom analogijom sa gore opisanom vezom, danas poznatom svim psihijatrima. Neke razlike će biti prikazane kasnije detaljnije ili u vidu statističkih podataka, koji se mogu interpretirati i kao funkcija gore pomenutog karakterističnog načina karikaturalizacije ideologije, patokratskog dejstva, i kao rezultat makro-socijalnog karaktera fenomena.

Budući da se manifestuje kao oboljenje, patokratija poseduje svoje sopstvene faktore, koji je čine potencijalno prisutnom u svakom društvu, nezavisno od toga koliko je ono zdravo. Ona takođe ima svoje sopstvene pato-dinamičke procese koji se razlikuju u delovanju s obzirom na to da li je patokratija rođena u tom određenom društvu (primarna patokratija), da li je kužna zaraza prenetu u državu nekim drugim sistemom te vrste ili je uvedena silom.

Već smo uglavnom skicirali ponerološku genezu i kretanje ovog makro-socijalnog fenomena u njegovom primarnom obliku, namerno se suzdržavajući od pominjanja bilo koje određene ideologije. Uskoro ćemo se pozabaviti sa druga dva kursa koja su pomenuta gore.

Ideologija patokratije je nastala karikaturalizacijom originalne ideologije nekog socijalnog pokreta na način koji je karakterističan za taj pojedini patološki fenomen. Gore pomenuta histeriodna stanja društva takođe deformišu prvobitne ideologije, koristeći neki od stilova karakterističnih za njih. Kao što su lekari zainteresovani za bolest, autor je prvobitno bio zainteresovan za patokratski fenomen i njegovu analizu. Na sličan način primarna briga ljudi zaduženih za sudbinu nacija bi trebalo da bude lečenje sveta od ove, na različite načine misteriozne bolesti. Doći će vreme za kritičan i analitičan pristup ideologijama, koje su postale „sistemi obmane“ ovakvih fenomena tokom istorijskog vremena. Naš sadašnji fokus treba da usmerimo ka suštini makro-socijalnog patološkog fenomena.

Razumevanje prirode bolesti je osnova za bilo koje istraživanje adekvatnog metoda lečenja. Isto se po analogiji može primeniti na makro-socijalni patološki fenomen, pogotovo od trenutka kada, u kasnijem razvoju događaja, more razumevanja prirode bolesti počne da leči čovekov um i dušu. Kroz čitav proces, razmišljanje primereno stilu medicine predstavlja adekvatan metod, koji vodi do razrešenja ovog savremenog Gordijevog čvora.

Ideologija patokratije menja svoju funkciju, upravo kao što se to događa sa sistemom

obmane kod mentalno obolele osobe. Ona prestaje da bude metod akcije koja u glavnim crtama reflektuje čovekova ubeđenja i preuzima druge funkcije, koje nisu otvoreno definisane. Ona postaje gnusna priča koja prikriva novu realnost od kritičke svesti ljudi, kako unutar, tako i izvan jedne nacije. Prva funkcija – metoda akcije koja reflektuje ubeđenja – uskoro postaje neefikasna iz dva razloga: sa jedne strane realnost pokazuje da metodi akcije ne funkcionišu; sa druge strane mase običnih ljudi primećuju oholi pristup ideologiji od strane samih patokrata. Iz tog razloga se osnovni pogonski teatar za ideologiju sastoji u tome da nacija živi na ivici krajnjih granica patokratije, dok svet najčešće nastavlja da veruje u ideologiju. Ideologija na ovaj način postaje instrument eksterne akcije čak većeg stepena nego što je to slučaj kod pomenutog odnosa između bolesti i njenog sistema obmane.

Psihopate su svesne da se razlikuju od normalnih ljudi. To je razlog zašto je sistem inspirisan njihovom prirodom sposoban da sakrije ovu svest o različitosti. Oni nose masku razumnosti i znaju kako da kreiraju makro-socijalnu masku iste pritvorne prirode. Kada posmatramo ulogu ideologije u ovom makro-socijalnom fenomenu, potpuno svesni postojanja ovog specifičnog znanja kod psihopata, tada možemo razumeti zašto je ideologiji namenjena uloga nalik igrački: nešto korisno tokom kontakta sa tim glupim ljudima i nacijama. Patokrate ipak moraju da prihvate funkciju ideologije kao nešto suštinsko u svakoj ponerogeničkoj grupi, posebno u makro-socijalnom fenomenu koji je njihova „domovina“. Ovaj faktor svesti neprestano stvara određenu kvalitativnu razliku između dva gore opisana odnosa. Patokrate znaju da je njihova prava ideologija izvedena iz njihove devijantne prirode, i ponašaju se prema „drugima“ – ideologija koja maskira – sa slabo prikrivenim prezirom. I obični ljudi konačno to primećuju, kao što je gore pomenuto.

Dobro razvijen patokratski sistem tako nema jasnu i direktnu vezu sa svojom originalnom ideologijom, koju zadržava samo kao primarnu, tradicionalnu igračku za akciju i maskiranje. Za praktične svrhe patokratske ekspanzije, mogu biti korisne i druge ideologije, čak i ako su u suprotnosti sa glavnom i ako je moralno diskredituju. U svakom slučaju te druge ideologije se moraju pažljivo koristiti, suzdržavajući se od njihovog zvaničnog obznanjenja unutar okruženja, jer se time može postići da se unutar njih originalna ideologija javlja kao suviše strana, diskreditovana i nekorisna.

Glavna ideologija podleže simptomatičnoj deformaciji, u skladu sa karakterističnim stilom te bolesti i onim što je već izneto o ovoj stvari. Ime i zvanični koncept su zadržani, ali drugi, kompletno različit koncept se uvlači ispod, izazivajući dobro poznat fenomen dvoznačnosti, u okviru koga isti naziv ima dva značenja: jedno za one upućene, drugo za sve ostale. Ovo potonje je izvedeno iz originalne ideologije; prethodno ima specifično patokratsko značenje, nešto što nije poznato samo patokratama, već sa čim se suočavaju drugi ljudi, dugoročno živeći potčinjeni njihovoj vladavini.

Dvoznačnost je samo jedan od mnogih simptoma. Drugi su velika lakoća sa kojom se proizvode nova imena, koja imaju sugestivan efekat i koja se u biti prihvataju nekritički,

posebno izvan neposrednog prostora vladavine ovakvog sistema. („Vanredno izručenje" kao naziv za ilegalni transport zatvorenika u zemlje, u kojima se praktikuje tortura, odmah pada na pamet. Prim.ured.) Mora se ukazati na paramoralistički karakter i paranoični kvalitet, koji su često sadržani u tim imenima. Delovanje paralogizama (pogrešni zaključci) i paramoralnosti u ovoj deformisanoj ideologiji nam postaje razumljivo na osnovu informacija prezentovanih u poglavlju IV. Sve što ugrožava patokratsku vladavinu postaje duboko nemoralno. (Primer: „Vi ste sa nama, ili ste protiv nas." A biti protiv „nas" znači da ste terorista i time nemoralan. Prim.ured.) To se dakle odnosi i na koncept opraštanja patokratama samim; on je ekstremno opasan i time „amoralan".

Mi otuda imamo pravo da pronađemo adekvatan naziv, koji će ukazivati na prirodu fenomena što je preciznije moguće, u skladu sa našim poznavanjem i poštovanjem zakona naučne metodologije i semantike. Ovakav precizan termin će takođe služiti da zaštiti naš um od sugestivnog efekta tih drugih naziva i paralogizama, uključujući i patološki materijal koji sledi.

Ekspanzija patokratije

Tendencija sveta da sa obožavanjem pilji u svoje vladare ima dugu tradiciju, koja datira iz vremena kada su suvereni zaista mogli da ignorišu mišljenje svojih podanika. U svakom slučaju, vladari su uvek zavisili od socijalne i ekonomske situacije u svojim zemljama, čak i u davna vremena, čak i u patokratskim sistemima, i uticaj različitih društvenih grupa je dosezao do njihovih tronova na različite načine.

Veoma je uobičajen obrazac zablude koja rezultira da tobožnje autokratske vođe zemalja, obuzetih patokratijom, zaista poseduju moć za donošenje odluka u oblastima u kojima im ona ne pripada. Milioni ljudi, uključujući ministre i članove parlamenta, promišljaju o dilemi, da li bi takav vladar, pod određenim okolnostima, mogao da promeni svoja uverenja i odrekne se svog sna da zavlada svetom; oni nastavljaju da se nadaju da će to biti konačan ishod. (Ovo je posebno tačno u današnje vreme kada lideri i parlamentarci, nezadovoljni Bušovom administracijom, smatraju da su diplomatija ili novi izbori u SAD „srediti stvari". Oni ne razumeju punu prirodu patokratije i da se psihopate u senci ovog fenomena nikada neće odreći kontrole bez krvoprolića. Prim.ured.) Ljudi koji imaju lično iskustvo sa takvim sistemima, mogu pokušati da ih uvere kako njihovi snovi, iako umereni, nemaju uporište u realnosti, ali istovremeno osećaju nedostatak argumenata na svojoj strani. Ovakvo objašnjenje je nemoguće unutar prirodnog jezika psiholoških koncepata; samo objektivno razumevanje istorijskog fenomena i njegove suštinsko devijantne prirode može osvetliti uzroke trajne varljivosti ovog makro-socijalnog fenomena.

Delovanja ovog fenomena obuzimaju čitavo društvo, počevši od vođa i infiltrirajući

se u svako selo, mali grad, fabriku, posao ili farmu. Patološka socijalna struktura postupno prekriva čitavu zemlju, stvarajući „novu klasu" unutar nacije. Ova privilegovana klasa sastavljena od devijantnih pojedinaca se neprestano oseće ugroženom od „drugih", većine normalnih ljudi. Patokrate ne gaje nikakve iluzije u pogledu njihove lične sudbine u slučaju povratka u sistem normalnog čoveka.

Normalan čovek, kome je oduzeta privilegija ili visoka pozicija, će se truditi da pronađe i obavlja neki posao koji će mu omogućiti zaradu za život; ali patokrate nikada ne poseduju nikakav solidan praktični talenat; i vremenski okvir njihove vladavine eliminiše poslednje ostatke svake mogućnosti za prilagođavanje zahtevima normalnog rada. Ukoliko bi zakon normalnog čoveka bio ponovo uspostavljen, oni i njihovi bi bili izloženi presudi, uključujući i moralnu interpretaciju njihove psihološke devijacije; njima bi pretio gubitak slobode i života, ne samo gubitak položaja i privilegija. Budući da su nesposobni za ovakvu vrstu žrtve, opstanak sistema koji je najbolji za njih postaje moralni imperativ. Protiv ovakve pretnje se mora boriti svim psihološkim i političkim sredstvima, primenjenim bez skrupula prema tim inferiornim ljudima. Ova sredstva mogu biti šokantna u svojoj bezočnosti. (Ovo treba da imaju na umu oni koji smatraju da će uklanjanje Buša ili Nekona promeniti nešto. Prim.ured.)

Generalno, ta nova klasa je u poziciji da se oslobodi svojih lidera, ukoliko njihovo ponašanje dovodi u opasnost opstanak ovakvog sistema. To se posebno dešava ukoliko vođstvo želi da ide suviše daleko u sklapanju kompromisa sa društvom normalnih ljudi, budući da ih njihove sposobnosti čine važnim u procesu proizvodnje. Potonje je više pretnja za više ešalone patokratije nego za lidere.

Patokratija opstaje zahvaljujući osećaju da je ugrožena od strane zajednice normalnih ljudi, koliko i od drugih zemalja, u kojima u različitim oblicima opstaje sistem normalnog čoveka. Za vladare je ostanak na vrhu zbog toga klasičan problem „biti ili ne biti".

Otuda pitanje možemo formulisati predostrožnije: da li ovakav sistem ikada može zanemariti teritorijalnu i političku ekspanziju i zadovoljiti se svojim trenutnim posedima? Šta bi se dogodilo ako takvo stanje stvari zahteva unutrašnji mir, saobrazni poredak i relativni prosperitet unutar nacije? Preovlađujuća većina populacije u toj zemlji bi umešno iskoristila sve mogućnosti koje se pomaljaju, služeći se svojim superiornim kvalifikacijama da bi se borila za proširenje oblasti delovanja; zahvaljujući njihovim urođenim sposobnostima, njihova moć bi rasla. Toj većini bi se pridružili neki sinovi iz privilegovane klase koji ne poseduju patološke gene. Patokratska dominacija bi neosetno ali postojano slabila, što bi konačno dovelo do situacije u kojoj normalni ljudi dosežu moć. Ovo je vizija iz noćne more za psihopate.

Tako psihološko, biološko, moralno i ekonomsko uništavanje normalnih ljudi postaje za patokrate „biološka" neophodnost. Mnoga sredstva služe ovom cilju, počevši od koncentracionih logora i uključujući ratovanje sa tvrdoglavim, dobro naoružanim neprijateljem koji će razoriti i iznuriti ljudsku silu poslatu na njega, naime onu silu koja

ugrožava patokratsku vladavinu: sinovi normalnog čoveka poslani da se bore za iluzorni „više cilj”. Pošto su bezbedno mrtvi, vojnici će biti dekretom proglašeni za heroje, opevani u pesmama, korisni za podizanje nove generacije, odane patokratiji i čak spremne da ode u smrt da bi je zaštitila. Svaki rat, pokrenut od patokratske nacije, ima dva fronta, unutrašnji i spoljni. Unutrašnji front je važniji za lidere i vladajuću elitu i unutrašnja pretnja je odlučujući faktor za upuštanje u bespoštedni rat. Pri donošenju odluke da li da se započne rat protiv patokratske države druge nacije treba primarno da uzmu u obzir činjenicu da takav rat može biti iskorišćen kao dželat nad običnim ljudima, čija rastuća moć predstavlja primarnu pretnju za patokratiju. Na kraju, patokrate ne vode posebno računa o krvi i patnjama ljudi za koje smatraju da ne pripadaju njihovoj vrsti. Kraljevi su možda osećali dolični bol zbog smrti svojih vitezova, ali patokrate to nikada ne čine: „Imamo ovde mnogo ljudi.” Ipak, ako situacija u ovakvoj zemlji jeste ili postane zrela, svako ko pruži pomoć naciji, biće blagosloven time; svako ko je ne pruži, biće proklet.

Patokratija ima druge unutrašnje razloge za sprovođenje ekspanzionizma, koristeći se svim mogućim sredstvima. Sve dok postoji „drugi” svet, kojim upravlja sistem normalnog čoveka, on indukuje kod ne-patokratske većine izvestan osećaj smera. Ne-patološka većina nikada neće prestati da sanja o ponovnom uspostavljanju sistema normalnog čoveka u bilo kom obliku. Ta većina nikada neće prestati da gleda druge zemlje, čekajući pogodan čas; njena pažnja i snaga mora zbog toga biti odvrćena od tih namera, mase moraju da budu „edukovane” i kanalisane u smeru imperijalističkih stremljenja. Tome se cilju mora uporno stremiti, tako da svako zna za šta se vodi bitka i u čije ime se mora podnositi surova disciplina i siromaštvo. Poslednji faktor – stvaranje uslova nedaća i siromaštva – efektivno limitira mogućnosti za „subverzivne” aktivnosti dela populacije normalnih ljudi.

Ideologija, naravno, mora da obezbedi odgovarajuće opravdanje, navodeći razloge da se pokori svet i mora prema tome da bude prikladno elaborirana. Ekspanzionizam je izveden iz same prirode patokratije, ne iz ideologije, ali ta činjenica mora da bude maskirana ideologijom. (Primer: događaji od 11. septembra 2001. nesumnjivo fabrikovani od strane patokrata. Prim.ured.) Kada god se ovaj fenomen javio u istoriji, ekspanzionizam je uvek bio njegov najuočljiviji kvalitet.

Sa druge strane, postoje zemlje sa vladavinom normalnog čoveka, koje se ježe od pomisli da bi takav sistem i njima mogao biti nametnut. Vlade ovakvih nacija bez odlaganja čine sve što je u delokrugu njihovih mogućnosti i njihovih saznanja da bi sprečili njegovu ekspanziju. Građani ovakvih država bi sa olakšanjem dočekali, da neka nagla promena eventualno zameni taj zloćudan i nerazumljiv način vladanja nekim humanijim, shvatljivijim, sa kojim bi mirna koegzistencija bila moguća.

Takve države stoga u tu svrhu preduzimaju različite vrsta akcija, čiji kvalitet zavisi od mogućnosti da se razume taj drugi realitet. Takve mere nailaze na rezonancu unutar zemlje i militarna snaga zemalja normalnog čoveka limitira mogućnosti patokratije za vojne manevre. Slabljenje zemalja, koje bi možda mogle da se suprotstave patokratiji,

posebno koristeći patokratsku svest kod nekih od njihovih devijantnih građana, ponovo postaje način za opstanak patokratije.

Ekonomski faktori čine deo motivacije za ove ekspanzionističke tendencije, koji ne treba zanemariti. Budući da su rukovodeće funkcije preuzeli pojedinci prosečne inteligencije i sa patološkim karakternim crtama, patokratija postaje nesposobna da na odgovarajući način rukovodi bilo čime. Najčešće trpi svaka oblast, koja zahteva od osobe da deluje nezavisno, ne gubeći vreme u razmišljanju kako se treba ponašati. Poljoprivreda zavisi od promene klimatskih prilika kao i pojave epidemija i biljnih zaraza. Lične sposobnosti poljoprivrednika su zbog toga ključne u ovoj oblasti, kao što je to bilo tokom mnogo vekova. Patokratija zbog toga neizbežno izaziva nedostatak hrane.

Međutim mnoge zemlje sa sistemom normalnog čoveka obiluju dovoljnim količinama industrijskih proizvoda i doživljavaju probleme sa svojim viškom hrane i privremenom ekonomskom recesijom, čak i ako njihovi građani ni na koji način nisu opterećeni prekomernim radom. Iskušenje da se zavlada takvim zemljama i njihovim bogatstvom, taj večiti imperijalistički motiv, otuda postaje još snažniji u patokratiji. Sakupljeno bogatstvo porobljene nacije se može iskorišćavati, građani mogu biti naterani da tegobno rade za beznačajnu naknadu. U tom trenutku se ni ne pomišlja na činjenicu da će uvođenje patokratskog sistema u ove države konačno prouzrokovati slične neproduktivne uslove; najzad, patološka devijantnost po definiciji pokazuje nedostatak samo-poimanja u toj oblasti. Na žalost, ideja o pokoravanju bogatih zemalja takođe podstiče umove mnogih siromašnih, ne-patoloških građana, koji pate pod patokratijom, ne razumejući zašto, i koji bi želeli da iskoriste tu priliku da prigrabe nešto za sebe i najedu se njihove dobre hrane.

Kao što je to bio slučaj tokom vekova, vojna snaga je primarni način za postizanje ovog cilja. Doduše, tokom vekova, kad god bi istorija registrovala pojavu fenomena patokratije (nezavisno od ideološke maske) specifične mere uticaja bi postajale vidljive: neka vrsta specifične inteligencije u službi međunarodnih spletki, koja olakšava osvajanje. Ovaj kvalitet je izveden iz gore opisanih ličnih karakteristika, koje inspirišu čitav fenomen; on treba da predstavlja činjenicu za istoričare, da bi kroz istoriju identifikovali ovaj fenomen.

Svuda u svetu postoje ljudi sa specifično prijemčivim devijantnim osobenostima; čak i udaljena patokratija izaziva odgovor u njima, delujući na njihov osećaj „tamo je mesto za ljude poput nas.“ Nekritični, frustrirani i odbačeni ljudi takođe žive svuda i do njih se može doći prikladno razrađenom propagandom. Budućnost nacije umnogome zavisi od toga koliko takvih ljudi ona sadrži. Zahvaljujući svom specifičnom znanju i uverenju da su normalni ljudi naivni, patokratija je sposobna da iskoristi svoje „anti-psihoterapeutske“ tehnike, i patološki egoistična kao i uvek, da neprimetno nametne svoj devijantni svet koncepata drugima u drugim zemljama, čineći ih tako podložnijim osvajanju i dominaciji.

Najčešće korišćene metode uključuju upotrebu paralogističkih tehnika i konverzivne tehnike (zamena subjekta i objekta), kakve su projekcija sopstvenih osobenosti i namera

na druge pojedince, društvene grupe ili nacije, paramoralističko negodovanje i inverzno blokiranje. Ova poslednja je omiljena patokratska metoda korišćena u širokoj skali, gurnuti umove prosečnih ljudi u mrtvu zonu, jer ih to kao rezultat navodi da tragaju za istinom u „zlatnoj sredini“ između realnosti i njene suprotnosti. (Ovo se u današnje vreme veoma efektivno koristi pod okriljem „borbe protiv terorizma“, kompletno isfabrikovano geslo koje koristi „operaciju lažnih zastava“ da objedini ljude u „tabor za podršku“ za imperijalističku agendu SAD.Prim.ured.)

Treba da ukažemo da iako različiti radovi iz psihopatologije sadrže opise većine ovih gotovo hipokritičnih metoda, nedostaje sveobuhvatna rekapitulacija, da ispuni uočenu prazninu, i bolno je potrebna. Koliko bi bolje bilo kada bi ljudi i vlade zemalja normalnog čoveka mogle da iskoriste prednosti koje pruža takvo jedno delo i vladaju se kao iskusan psiholog, uočavajući prigovore nagomilane protiv njih u vidu projekcije i izvrnute tvrdnje, čiji karakter ukazuje na inverzno blokiranje. Malo analitičkog ulepšavanja bi tada dalo listu namera patokratske imperije. (To je praktično učinjeno preko alternativnih sredstava informisanja, blogova i mnogo „običnih“ ljudi koji lako mogu da vide šta se dešava. Na žalost, do danas nijedna vladajuća partija u nekoj značajnijoj zemlji sa moći da stane na put patokratiji u SAD i ne razmišlja o tome. Prim.ured.)

Zakon je postao merilo prava unutar zemalja sa sistemom normalnog čoveka. Često zaboravljamo koliko je u stvari nesavršena tvorevina ljudskog uma, koliko je on zavisn od formulacija, baziranih na podacima, koje zakonodavac može da razume. U pravničkoj teoriji mi prihvatamo njegovu regulatornu prirodu kao datu i sledstveno tome smo saglasni da njene aktivnosti u izvesnim slučajevima ne mogu da budu sasvim saglasne sa čovekovom stvarnošću. Shvatljivo je onda da zakon pruža nedovoljnu podršku delovanju protiv fenomena, čiji karakter leži izvan granica mašte zakonodavaca. Upravo suprotno: patokratija zna kako da iskoristi slabosti ovakvog legalističkog načina razmišljanja.

U svakom slučaju, unutrašnje delovanje i spoljna ekspanzija ovog makro-socijalnog fenomena je bazirana na psihološkim činjenicama. Kao takva, nezavisno od toga kako su te činjenice deformisane u patološkim ličnostima, njene sposobnosti daleko nadilaze zakonski sistem normalnog čoveka. To patokratski sistem čini sistemom budućnosti, premda u obličju karikature.

Otuda, budućnost normalnog čoveka pripada sistemu koji je baziran na povećanom razumevanju čoveka u svim njegovim psihološkim varijacijama; evolucija u tom pravcu bi mogla, pored drugih stvari, da osigura veću otpornost na ekspanzionističke metode koje ovaj makro-socijalni fenomen koristi da bi dominirao svetom.

Patokratija uvedena silom

Geneza patokratije u bilo kojoj zemlji je u toj meri rasplinut proces da je teško tačno ukazati kada počinje. Ukoliko razmotrimo one istorijske primere koji bi u tom pogledu mogli biti relevantni, najčešće ćemo moći da vidimo figuru autokratskog vladara čija je mentalna osrednjost i infantilna ličnost otvorila vrata poneroogenezi ovog fenomena. Dok god je zdrav razum zajednice dovoljno uticajan, njen instinkt za samoodržanjem je u stanju da rano nadvlada ovu poneroogenezu. Stvari postaju različite kada već postoji aktivno jezgro ove bolesti i kada ona može da zagospodari u vidu infekcije ili uvođenja silom.

Kad god nacija iskusi „krizu sistema" ili hiperaktivnost poneroogeničkog procesa unutar sebe, ona postaje cilj patokratskog prodora, čija je svrha da tu zemlju osvoji kao plen. Tada će postati lako da se iskoristi ova unutrašnja slabost i revolucionarni pokreti da bi se nametnula uprava na osnovu limitirane upotrebe sile. Uslovi kao što su veliki rat ili privremena kriza zemlje mogu ponekad usloviti da se ona pokori sili susedne patokratske države (protiv svoje volje), čiji sistem ranije nije pokazivao tako širok spektar moralnih nedostataka. Posle nasilnog uvođenja ovakvog sistema smer patologizacije života postaje drugačiji; ovakva patokratija je manje stabilna, njena egzistencija zavisi od faktora neprestane spoljne sile.

Prvo ćemo se pozabaviti situacijom, koja nastupa kasnije: brutalna sila mora prvo da uguši otpor osvojene nacije; ljudi koji poseduju vojno naoružanje ili liderske sposobnosti moraju biti uklonjeni i svako ko apeluje na moralne vrednosti i pravne principe mora biti ućutkan. Novi principi se nikada eksplicitno ne objavljuju. Ljudi moraju da nauče novi, nepisani zakon putem bolnih iskustava. Unakazujući uticaj ovog devijantnog sveta konceptata završava posao, a zdrav razum zahteva oprez i istrajnost.

To je praćeno potresom, koji je kako tragičan tako i zastrašujući. Neki ljudi iz svake socijalne grupe, bilo zloupotrebljeni siromasi, aristokrate, zvaničnici, književnici, studenti, naučnici, sveštenici, ateisti, odjednom počinju da menjaju svoju ličnost i pogled na svet. Pristojni hrišćani i patriote juče, venčavaju se sa novom ideologijom i ponašaju se prezrivo prema bilo kome ko još uvek prijanja uz stare vrednosti. Tek kasnije postaje evidentno da taj taj proces, naoko nalik lavini, ima svoje prirodne limite. Vremenom, u društvu počinje raslojavanje bazirano na faktorima sasvim drugačijim od starih političkih uverenja i društvenih veza. Već znamo razloge za ovo.

Direktnim kontaktom sa patokratijom društvo istovremeno počinje da oseća da je njen pravi sadržaj drugačiji od ideologija, koje su proglašavane ranije, dok je zemlja još bila nezavisna. Ovo odstupanje je traumatizirajući faktor, jer dovodi u pitanje vrednosti prihvaćenih uverenja. Moraju proći godine pre nego što se um prilagodi novim konceptima. Kada oni među nama, koji su ovo iskusili, zatim putuju za Zapadnu Evropu, ili pogotovo za Sjedinjene Države, ljudi koji i dalje veruju u originalnu ideologiju, masku prezentovanu od strane patokratije, nas tretiraju kao da smo budalasti.

Patokratija, uvedena silom, stiže u završnu formu, možemo čak reći da zri.

Posmatrajući ovo u krupnom planu ljudi nisu bili sposobni da razlikuju ranije faze od njenog razvoja, kada su šizoidni pojedinci i karakteropate upravljale. Potreba za postojanjem ovih faza i njihov karakter treba da bude rekonstruisan u ovom delu na osnovu istorijskih činjenica.

U okolnostima nametnutog sistema patokratski materijal je već dominantan; on se opaža kao nešto suprotno od čovekove prirode, praktično lišen maske ideologije, koja je čak manje potrebna u porobljenoj zemlji, međutim i dalje maskiran svojom nerazumljivošću za ljude, koji i dalje pokušavaju da razmišljaju u kategorijama normalnog pogleda na svet.

Mi smo prvo opazili da je stari sistem kategorija i saznanja bolno neadekvatan za shvatanje realnosti koja nas je skrhalo. Suštinske objektivne kategorije, koje su nam bile potrebne da bismo opisali ono što smo posmatrali, neće biti stvorene bez dugogodišnjeg truda.

Međutim, pojedinci sa devijantnim karakteristikama, rasuti unutar društva, nepogrešivo osećaju da je došlo vreme da se ostvare njihovi snovi, vreme da se iznudi osveta nad tim „drugima“, koji su ih ranije odbacivali i ponižavali. Taj nasilan proces formiranja patokratije traje jedva oko osam godina, transformišući se istovremeno veoma brzo u prikrivenu fazu.

Funkcije sistema, psihološki mehanizmi i misteriozne uzročne veze u zemlji, kojoj je kvazi-politička struktura nametnuta, je u biti analogna onoj od koje je fenomen potekao. Sistem se širi na dole, dok ne dosegne svako selo i svaku ljudsku jedinku. Konkretni sadržaji i unutrašnji procesi ovog fenomena takođe ne manifestuju nikakve suštinske razlike, nezavisno da li ih posmatramo u glavnom gradu ili u nekom udaljenom malom selu. Ukoliko je čitav organizam bolestan, dijagnostički bioptički uzorak se može sakupiti bilo gde, pa i tamo gde se to može najbrže izvesti. Oni koji žive u zemljama normalnog čoveka, pokušavajući da shvate ovaj drugi sistem putem imaginacije ili probijajući zidove Kremlja, gde se pretpostavlja da su skrivene namere najviših autoriteta, ne shvataju da je to veoma tegoban metod da se učini nešto, što se može izvesti mnogo delotvornije. Da bismo sagledali suštinu fenomena, možemo se smestiti u mali grad, gde je mnogo lakše zaviriti iza kulisa i analizirati suštinu ovakvog sistema.

Međutim, postoje neke stalne razlike između patokratskog sistema u zemlji, koja ga je proizvela, i zemlje u koju je on uveden silom. Sistem će uvek udarati na zajednicu, koja je preuzeta, kao na nešto strano, povezano sa drugom zemljom. Istorijska tradicija i kultura zajednice sadrže vezu uz ona stremljenja koja su usmerena ka strukturama normalnog čoveka. Posebno najzreliji kulturni sistemi se pokazuju u najvećoj meri otporni na destruktivne aktivnosti sistema. Pokorena nacija nalazi podršku i inspiraciju za svoj psihološki i moralni otpor u svojim sopstvenim kulturnim, religioznim i moralnim tradicijama. Ove vrednosti, razvijene tokom vekova, ne mogu lako da budu razorene ili preuzete od strane patokratije; naprotiv, one počinju sa intenzivnijim životom u novom

društvu. Ove vrednosti se progresivno oslobađaju patokratske ludosti i postaju realnije u svom večnom značenju. Ukoliko je to neophodno, kultura zemlje se neguje u privatnim domovima ili zaverenički širi; u svakom slučaju ona opstaje i razvija se, stvarajući vrednosti koje ne bi mogle nastati tokom srećnijih vremena.

Kao rezultat, ovakva društvena opozicija postaje istrajnija, čak efikasnija u primeni svojih veština. Ispostavlja se da su oni, koji veruju da mogu da nametnu ovakav sistem, u uverenju da će on funkcionisati na patokratskom autonomnom mehanizmu, previše optimistični. Nametnuta patokratija uvek ostaje strani sistem sa posledicom da će, ukoliko padne u zemlji svog rođenja, njen opstanak u osvojenoj zemlji biti pitanje nedelja.

Veštački izazvana patokratija i psihološki rat

Ukoliko nukleus ovog makrosocijalno patološkog fenomena već postoji negde u svetu, stalno sakrivajući svoju pravu prirodu iza ideološke maske nekog političkog sistema, on isijava zračenje u druge nacije preko kodiranih vesti, teško razumljivih normalnim ljudima, ali lako čitljivih psihopatskim pojedincima. „To je mesto za nas, mi sada imamo domovinu u kojoj se naši snovi o vladanju tim „drugima“ mogu ostvariti. Najzad možemo živeti u sigurnosti i prosperitetu.“ Što je moćniji nukleus i patokratska država, to je širi domašaj njegovog induktivnog zova sirene koji čuju osobe, čija je priroda saobrazno devijantna, kao da su super prijemnik, podešen na istu talasnu dužinu. Na žalost, ono što se danas koristi su radio transmiteri sa stotinama kilovata i lojalni tajni agenti patokratske mreže na našoj planeti.

Bilo direktno ili indirektno, tj. posredstvom devijantnih „agenata“, ovaj zov patokratije, jednom na odgovarajući način dekodiran, stiže do daleko šireg sloja ljudi, uključujući kako pojedince sa različitim psihološkim devijacijama, tako i one koji su frustrirani, kojima je oduzeta mogućnost da steknu obrazovanje i iskoriste svoje talente, psihički ili moralno povređeni ili jednostavno primitivni. Širina odziva na ovaj zov može varirati u proporciji, ali nikada neće reprezentovati većinu. Bez obzira na to, domaći općinioci nikada ne računaju sa činjenicom da nisu u stanju da oduševu većinu. (Uočljivo u svakoj zemlji. U današnje vreme. Kada je SAD na putu da stekne punokrvnu patokratiju koja je izvor kontaminacije, općinioci za devijantu realnost promoviraju „američki stil“, ekonomiju i kulturu i smatraju se čuvarima Amerike. Mnogi ljudi ne shvataju da je prvi korak koji je Amerika učinila na putu ka globalnoj patokratiji njena namera da postane deo ekonomskog sistema formulisanog u Americi. Skorašnji primer o tome kako neka zemlja odbija taj manevar, protivljenje Francuske konstituciji Evrope, dokument fokusiran na neo-liberalnu transformaciju evropske ekonomije prema američkom modelu. Prim.ured)

Stepen otpora ovim aktivnostima kod različitih nacija zavisi od mnogo faktora, kao

što je blagostanje i njegova pravedna raspodela, obrazovni nivo nacije (pogotovo kod siromašnijih slojeva), srazmeran broj pojedinaca, koji su primitivni ili imaju različite devijacije, i trenutna faza histeriodalnog ciklusa. Neke nacije su razvile imunitet kao rezultat direktnijeg kontakta sa ovim fenomenom, nešto o čemu ćemo razgovarati u sledećem poglavlju.

U zemljama, koje su tek izašle iz primitivnih okolnosti sa malim političkim iskustvom, na odgovarajući način razvijena revolucionarna doktrina stiže do autonomnog supstrata zajednice i nalazi ljude koji je prihvataju kao idejnu realnost. To se takođe javlja u nacijama, u kojima veoma egoistična vladajuća klasa brani svoju poziciju sredstvima naivno moralizatorskih doktrina, gde je nepravda široko rasprostranjena, ili u kojima pojačavanje histerije guši delovanje zdravog razuma. Ljudi, naviknuti na revolucionarne parole ne razmišljaju pumnije, da bi se uverili da li je onaj ko izlaže tu teoriju pravi pristalica, a ne samo neko ko nosi masku ideologije, da bi prikrio druge motive, izvedene iz njegove devijantne prirode.

Uz te općinioce možemo naći i drugu vrstu propovednika revolucionarnih ideja, onu čiji je status prevashodno vezan za novac koji dobija za svoje aktivnosti. Ipak, nepodesno je da ova karakterizacija uključi ljude, koji se mogu opisati kao psihički normalni na osnovu gore opisanih kriterijuma. Njihova indiferentnost prema ljudskoj patnji, uzrokovanoj njihovim aktivnostima, može biti uslovljena nedostacima u njihovom opažanju socijalnih veza ili kapacitetu da predvide posledice svojih aktivnosti.

U ponorogeničkom procesu moralni i intelektualni nedostaci i patokratski faktori se presecaju u vremensko-prostornoj uzročnoj mreži, izazivajući nacionalnu i individualnu patnju.

Troškovi svakog rata, vođenog psihološkim sredstvima, iznose samo deo onog koji se vodi klasičnim oružjem, ali ipak postoje, posebno ako se on istovremeno sprovodi u više zemalja širom sveta.

Ljudi, koji deluju u interesu patokratije, mogu razvijati svoje aktivnosti paralelno, pod stegom iste ideologije, ili čak uz pomoć kontradiktorne ideologije, boreći se protiv one tradicionalne. U potonjem slučaju aktivnosti moraju da obavljaju pojedinci, čiji je odgovor na zov patokratije dovoljno vatren da predupredi auto-sugestivne aktivnosti druge ideologije koju oni koriste iz slabosti kao vezu sa svojom stvarnom nadom za moći.

Kad god društvo pokazuje ozbiljne socijalne probleme, biće i nekih grupa osetljivih ljudi, koji teže da poboljšaju socijalnu situaciju putem energičnih reformi, da bi uklonili uzroke društvenih tenzija. Drugi smatraju svojom dužnošću da prouzrokuju moralnu obnovu društva. Uklanjanje socijalne nepravde i rekonstrukcija morala i civilizovanosti zemlje može patokratiji oduzeti svaku šansu da preuzme vlast. Ovakvi reformatori i moralisti moraju zbog toga dosledno biti osujećeni sredstvima liberalnih i konzervativnih pozicija i odgovarajućim sugestivnim parolama i para-moralnošću; ako je neophodno,

najboljim sredstvom među njima, da budu ubijeni.

Tokom psihološke ratne strategije treba relativno rano doneti odluku koja bi ideologija bila najefikasnija u pojedinoj zemlji, zbog njene prilagodljivosti na pomenute tradicije zemlje. Napokon, adekvatno primenjena ideologija mora odigrati ulogu trojanskog konja, uvodeći patokratiju u zemlju. Te različite ideologije su tada stupnjevito prilagođene sopstvenom originalnom master-planu. Konačno, maska se skida.

U pravo vreme lokalni partizani su organizovani i naoružani, sa regrutima sakupljenim iz razočaranih slojeva; vođstvo je obezbeđeno u vidu obučenih oficira, upućenih u tajnu ideju kao i operativnu ideju, skovanu za propagandu u datoj zemlji. Tada se mora pružiti podrška tako da grupe pristalica propagirane ideje mogu da izvedu udar, posle čega će biti instalirana vlada gvozdene pesnice. Jednom, kada je to obavljeno, diverzantske partizanske aktivnosti moraju biti sprečene, tako da novi autoriteti mogu da uberu plodove, uvodeći međunarodni mir. Svaka bitanga, koja ne može ili neće da prihvati nova naređenja, je „ljubazno“ pozvana pred svog nekadašnjeg vođu i puca joj se u potiljak. Ovo je nova realnost.

Tako se rađa novi sistem vladavine. Mreža patoloških ponerogeničnih faktora je već aktivna, kao nadahnjujuća uloga za suštinskog psihopatu. Ipak, to još ne čini potpunu sliku patokratije. Mnogi lokalni lideri i pristalice istrajavaju u svojim originalnim uverenjima, koja ih, mada radikalna, navode da služe dobru za mnogo veći procenat nekada odbačenih ljudi, nego što je to nekoliko procenata patokrata, i interesima stvaranja svetske imperije.

Lokalni lideri nastavljaju da razmišljaju u okvirima društvene revolucije, pozivajući se na političke ciljeve u koje istinski veruju. Oni zahtevaju da im „prijateljska sila“ pruži ne samo obećanu pomoć, već i izvesnu meru autonomije, koju smatraju presudnom. Oni nisu dovoljno upoznati sa „mi-i-oni“ dihotomijom. U isto vreme njima je naloženo i naređeno da se pokore diktatu nerazumljivih izaslanika, čije namere i ciljeve je teško shvatiti. Tako rastu frustracija i sumnja, njihova priroda je ideološka, nacionalistička i praktična.

Konflikt progresivno raste, pogotovo kada široki društveni krugovi počnu da sumnjaju da li ti ljudi, koji navodno deluju u ime neke velike ideologije, zaista veruju u nju. Zahvaljujući iskustvu i kontaktu sa patokratskom nacijom otprilike podjednako širok spektar istovremeno povećava svoje praktično znanje o realnosti i načinu, na koji se upravlja sistemom. Ukoliko polu-kolonije na ovaj način dostignu veći stepen nezavisnosti ili čak odluče da se odmetnu, to znanja može dopreti do svesti ljudi u zemljama normalnog čoveka. Ovo može predstavljati ozbiljno osujećenje za patokratiju.

Stalno rastuća kontrola je zbog toga neophodna, dok se ne ostvari puna patokratija. Oni lideri, za koje patokratija smatra da se efikasno mogu zameniti, mogu biti eliminisani, ukoliko ne pokažu dovoljan stepen odanosti. Geopolitički uslovi su u principu presudni u

ovom pogledu. To objašnjava zašto je za ovakve lidere lakše da opstanu na nekom izolovanom ostrvu nego na granicama države. Ukoliko ovi lideri uspeju da podrže veći stepen autonomije, prećutkujući svoju sumnju, mogli bi biti u stanju da iskoriste svoj geopolitički položaj, ako im uslovi idu na ruku.

Tokom ove faze krize poverenja razborita politika zemalja normalnog čoveka je mogla da preokrene situaciju u korist strukture koja bi bila revolucionarna i levičarska, ali ne patokratska. Ipak, nije u pitanju samo nedostatak brige; drugi primarni razlog je nedostatak objektivnog znanja o fenomenu, nešto što bi takvu politiku učinilo mogućom. Emocionalni faktori, povezani sa moralnim interpretacijama patološkog fenomena često igraju suviše veliku ulogu u procesu političkog donošenju odluka.

Nijedna potpuna patokratija ne može da se razvije pre drugog puča i uklanjanja privremenih, nedovoljno lojalnih lidera. To je kopija razračunavanja sa pravim sledbenicima ideologije u okviru geneze izvorne patokratije, koja se tada može razvijati, kako preko odgovarajućih, nametnutih lidera, tako i putem aktivnosti autonomnog ponorogeničnog mehanizma ovog fenomena.

Posle početnog perioda upravljanja, brutalnog, krvavog i psihološki naivnog, takva patokratija odmah započinje svoju transformaciju u prikrivenu fazu, koja je već opisana u diskusiji o genezi fenomena i patokratiji uvedenoj silom. Tokom tog perioda ni najumešnija spoljna politika ne može potkopati egzistenciju ovakvog sistema. Period slabosti će ipak nastupiti: kada se bude formirala snažna mreža zajednice normalnih ljudi.

Gornji kratak opis patokratije uvedene zarazom ukazuje na to da ovaj proces ponavlja sve faze nezavisne ponerogeneze, zgusnut u vremenu i u pogledu sadržaja. Ispod vladavine njenih nekompetentnih vođa možemo takođe razabrati hiperaktivnost šizoidnih pojedinaca, hipnotisanih vizijom svoje sopstvene vladavine, zasnovane na preziru prema ljudskoj prirodi, pogotovo ukoliko su u datoj zemlji brojni. Oni ne razumeju da patokratija nikada neće ostvariti njihove snove; ona će ih radije gurnuti u senku, pošto pojedinci, koje smo već upoznali, postanu lideri.

Patokratija generisana na ovaj način će se mnogo snažnije utisnuti u porobljenu zemlju od patokratije uvedene silom. Istovremeno, ona održava izvesne karakteristike svog divergentnog sadržaja, ponekad shvaćenog kao „ideološkog“, iako je u stvari izveden iz različitih etnoloških supstrata, na koje je nakalamljena sadnica. Ukoliko uslovi, kao što je velika brojnost nacije, široko prostorno protezanje ili geografska izolovanost, dopuštaju nezavisnost od primarne patokratske nacije, mnogi faktori i zajednica normalnih ljudi će naći neki put da utiču na sistem upravljanja, koristeći prilike koje pruža prikrivena faza. U slučaju povoljnih uslova i umešne asistencije spolja ovo može voditi do progresivne depatologizacije sistema.

Opšta razmatranja

Vrata ka razumevanja pravih sadržaja ovog fenomena i njegove unutrašnje uzročnosti može biti otvoren samo putem prevazilaženja prirodnih odbojnosti i emocija i tendencija ka moralizatorskim interpretacijama, praćen sakupljenim podacima koji su razrađeni u teškom, svakodnevnom kliničkom radu i kasnijim uopštavanjima u obliku teoretske ponerologije. Takvo razumevanje, naravno, uključuje i one koji bi kreirali ovakav nehumani sistem.

Problem biološke determinisanosti ponašanja devijantnih pojedinaca je opisan u svim svojim izrazima, pokazujući prvenstveno kako je njihov kapacitet za moralne sudove i njihovo polje izbora nacina ponašanja uzano, daleko ispod nivoa dostupnog normalnoj osobi. Pristup baziran na razumevanju, čak i svog neprijatelja, je najteži za nas, ljude. Moralno neodobravanje dokazuje da predstavlja prepreku na putu ka lečenju sveta od ove bolesti.

Posledica karaktera fenomena opisanog u ovom poglavlju je da nijedan pokušaj da se razume njegova priroda ili da se istraže njegove unutrašnje veze i dijahrone transformacije ne bi bio moguć ukoliko bismo raspolagali samo prirodnim jezikom psiholoških, socijalnih i moralnih koncepata, koji koristi sociološka nauka čak i u njihovom delimično usavršenom obliku. Takođe bi bilo nemoguće predvideti docnije faze u razvoju ovog fenomena ili opaziti vreme njegove slabosti ili slabe tačke da bi se preduzela kontra-akcija.

Zbog toga je nagovešteno, da je usavršavanje odgovarajućeg i dovoljno razumljivog jezika od suštinske važnosti. Ono zahteva više vremena i truda nego istraživanje samog fenomena. Zbog toga je postalo neophodno dosađivati čitaocu predstavljajući taj konceptualni jezik, na način kako štedljiv, tako i adekvatan, tako da on postane razumljiv čitaocima, koji nisu trenirani u toj oblasti psihopatologije.

Svako ko hoće da popravi televizor umesto da kvar učini još gorim, mora se prvo upoznati sa elektronikom, koja takođe stoji izvan našeg prirodnog konceptualnog jezika. Ipak, odmah posle učenja da razume taj makrosocijalni fenomen u korespondirajućem referentnom sistemu naučnik stoji za trenutak u čudu kao pred otvorenom Tutankamonovom grobnicom pre nego što bude u stanju da shvati dejstvujući zakon ovog fenomena sve brže i sa sve većom veštinom, dopunjavajući odmah zatim to razumevanje ogromnim nizovima iscrpnih podataka.

Prvi zaključak koji mu se nameće brzo po susretu sa „profesorom“, predstavljenim na početku ove knjige, je da je razvoj fenomena prirodno ograničen u smislu učešća prijemčivih pojedinaca unutar date zajednice. Početna procena od otprilike 6% prijemčivih pojedinaca se pokazuje realističnom; postepeno sakupljeni, obimni statistički podaci, objedinjeni kasnije nisu bili u stanju da je opovrgnu. Ta vrednost varira od zemlje do zemlje u amplitudi od otprilike jednog procenta gore ili dole. Kvantitativno govoreći

taj broj je raščlanjen na 0,6% suštinskih psihopata t.j. otprilike 1/10 od tih 6%. U svakom slučaju ova anomalija igra neproporcionalno važnu ulogu u poređenju sa brojnim vrednostima pri rasprostranjenosti fenomena kao celine i njegovim idejnim i iskustvenim kvalitetom.

Druge vrste psihopatije, poznate kao astenik, šizoidnost, anankastik, histerija itd. svakako igraju manje značajnu ulogu, iako su u zbiru daleko brojnije. Relativno primitivni pojedinci postaju simpatizeri, podsticani svojom žudnjom za životom, ali su njihove aktivnosti ograničene na sticanje sopstvene koristi. Kod ne-semitskih naroda šizoidnost je nekako puno zastupljenija nego suštinske psihopatije; iako veoma aktivni u ranim fazama geneze ovog fenomena, oni izneveravaju privlačnu moć patokratije, kao i racionalnu distancu od delotvornog mišljenja. Tako bivaju rastrzani između patokratije i zajednice normalnih ljudi.

U osobe, koje u manjoj meri jasno naginju patokratiji, spadaju i one koji su sklone određenim stanjima izazvanim izvesnim materijama kao što su eter, karbon monoksid i možda nekim endo toksinima, pod uslovom da je do toga došlo u detinjstvu.

Među pojedincima, koji pokazuju druge indikacije oštećenja tkiva mozga, samo dva opisana tipa poseduju sklonost ka patokratiji, koja se može meriti, naime frontalni i paranoidalni karakteropati. U slučaju frontalne karakteropatije to je u principu rezultat nesposobnosti za samo-kritičnu refleksiju i nesposobnost da se napusti ćorsokak u koji je čovek ne razmišljajući zalutao. Paranoidni pojedinci unutar ovakvog sistema očekuju nekritičnu podršku. Ipak u principu nosioci različitih vrsta oštećenja moždane kore jasno naginju ka zajednici normalnih ljudi i kao rezultat svojih psiholoških problema pate pod patokratijom čak i više nego zdravi ljudi.

Takođe se ispostavilo da nosioci nekih fizioloških anomalija poznatih fizioterapeutima i ponekad psiholozima a koja su nasledne po prirodi, manifestuju podvojene težnje, karakteristične za šizoidnost. Na sličan način ljudi, koji na žalost nose teret predstojeće prerane smrti izazvane rakom i kratkog života, često pokazuju karakterističnu i iracionalnu prijemčivost za patokratiju. Poslednja razmatranja su bila odlučujuća da se kod tog fenomena saglasim sa ovim nazivom, koji mi je na početku izgledao semantički suviše neodređen. Čini se da je smanjeni otpor pojedinca na delovanje patokratije i njegova prijemčivost na ovaj fenomen holistički odgovor organizma te osobe, ne samo njene psihološke maske.

Otprilike 6% populacije čini aktivnu strukturu nove vladavine, koja nosi svoju sopstvenu osobenu svest o svojim sopstvenim ciljevima. Dva puta toliko ljudi čine drugu grupu: oni koji su uspeli da izopače svoju ličnost da bi uspešno odgovorili zahtevima nove realnosti. Ovo vodi do stanovišta koje se već može interpretirati u okviru kategorija prirodnog psihološkog pogleda na svet, naime greške koje pravimo su mnogo manje. Naravno, nije moguće povući tačnu granicu između ove dve grupe; ovde predočena razdvojenost je u biti samo deskriptivna.

Ova druga grupa se sastoji od pojedinaca koji su u proseku slabiji, u većoj meri bolesni i manje vitalni. Učestalost poznatih mentalnih oboljenja u ovoj grupi je dva puta veća od nacionalnog proseka. Tako možemo pretpostaviti da geneza njihovog pokornog stava prema režimu, njihova velika podložnost patološkim efektima i lakomislen oportunizam obuhvata različite relativno nepoznate anomalije. Možemo uočiti ne samo fiziološke anomalije već takođe i gore opisane vrste na najnižem intenzitetu sa izuzetkom suštinske psihopatije.

Grupa od prvih 6% čini novo plemstvo; grupa od 12% postepeno gradi novu buržoaziju čija je ekonomska situacija najpovoljnija. Prilagođavanje novim okolnostima, ne bez konflikta sa savešću, transformiše drugu grupu u prevarante i istovremeno u posrednike između opozicione zajednice i aktivne ponerološke grupe, sa kojom mogu razgovarati adekvatnim jezikom. Oni igraju tako važnu ulogu unutar sistema da ih obe strane moraju uzeti u obzir. Budući da su njihov tehnički kapacitet i veštine bolje nego kod aktivne, oni zauzimaju različite rukovodeće položaje. Normalni ljudi ih vide kao osobe kojima mogu prići a da pri tome u principu ne budu izloženi patološkoj aroganciji.

Tako samo oko 18% populacije zemlje uživa privilegije novog sistema vlade; ali razmatrajući društveni sloj, koji smo nazvali buržoazijom, možemo biti sumnjičavi prema iskrenosti njihovih načelnih stavova. To je situacija u domovini autora. Ova proporcija može varirati u drugim zemljama, od 15% u Mađerskoj do 21% u Bugarskoj, ali je uvek reč o relativno malobrojnoj manjini.

Velika većina stanovništva formira zajednicu normalnih ljudi, postepeno gradeći neformalnu mrežu komunikacije. Treba da se zapitamo zašto ti ljudi odbijaju prednosti konformističkog blagostanja i svesno daju prednost opozicionpj ulozi: siromaštvo, uznemiravanje, uskraćivanje sloboda. Šta ih motiviše? Da li je to jednostavno neka vrsta romantizma, reprezentovana vezama sa tradicijom i religijom? Opet, toliko mnogo ljudi sa religijskim obrazovanjem zamenjuje veoma brzo svoj pogled patokratskim. Sledeće poglavlje je usmereno ka ovom pitanju.

Za trenutak ćemo se ograničiti na izjavu da će osoba sa normalnom ljudskim instinktima, dobrom bazičnom inteligencijom i punim sposobnostima za kritičko razmišljanje teško prihvatiti ovakav kompromis; to će razoriti njenu ličnost i proizvesti neurozu. Istovremeno ovakav sistem je lako odvaja i odeljuje od njene sopstvene prirode bez obzira na njeno sporadično oklevanje. Nikakav metod propagande ne može promeniti prirodu ovog makro-socijalnog fenomena, niti prirodu normalnog ljudskog bića. Oni ostaju strani jedno drugom.

Gore opisana podela na tri skupine ne treba da bude identifikovana sa članstvom neke partije, koja je zvanično ideološka a u suštini patokratska. Ovakav sistem uključuje mnoge normalne ljude koji su primorani da se pridruže ovakvoj partiji pod raznim okolnostima i koji moraju da se pretvaraju što bolje mogu da predstavljaju razumnije pristalice te partije.

Posle godinu ili dve slepog izvršavanja instrukcija oni počinju da bivaju nezavisni i da ponovo uspostavljaju snažnije veze sa zajednicom. Nekadašnji prijatelji počinju da shvataju srž dvostruke igre. Takva je situacija u kojoj se nalazi veliki broj pristalica nekadašnje ideologije, koja sada ima izmenjenu funkciju. Oni su takođe i prvi koji počinju da protestuju da novi sistem ne ispunjava istinski njihova stara politička uverenja. Moramo se podsetiti da ljudi od poverenja, čija se lojalnost patokratiji unapred pretpostavlja na osnovu njihove psihološke strukture, ne moraju da pripadaju partiji; oni stoje iznad nje.

Pošto je obrazovana tipična patokratska struktura, stanovništvo je efektivno razjedinjeno – polarizovano – u skladu sa potpuno drugačijim principima nego što bi to mogao da zamisli neko ko sliku o ovom fenomenu stiče spolja i na način, čija je priroda potpuno neshvatljiva za nekoga ko nema osnovni odgovarajući trening. Međutim, intuitivni osećaj za ove uzroke postepeno raste među većinom populacije u zemlji obuzetoj ovom bolešću. Osoba koja je odrasla u sistemu normalnog čoveka je od detinjstva naviknuta da u prednjem planu vidi ekonomske i ideološke probleme, najčešće kao posledicu socijalne nepravde. Ovakvi koncepti su se pokazali iluzornim i neefikasnim na najtragičniji način: ovaj makro-socijalni fenomen ima svoje sopstvene karakteristike i zakonitosti koji se mogu proučavati i shvatiti samo u okviru odgovarajućih kategorija.

Međutim, napuštajući stari prirodni metod razumevanja i istražujući unutrašnju uzročnost fenomena, zadržavajući smo iznenađujućom tačnošću kojom se on otkriva ispitan svojim sopstvenim zakonitostima. S obzirom na pojedince, uvek je reč o širem spektru individualizma i uticajima okoline. U statističkim analizama ovi varijabilni faktori nestaju i na površinu izbijaju suštinske konstantne odlike. Celina tako postaje jasna baza za uzročnu determinisanost. To objašnjava relativnu lakoću kojom se sa proučavanja uzročnosti prelazi na predviđanja budućih promena u okviru fenomena. Tokom vremena se tačnost prikupljenih znanja potvrđuje ostvarenjem ovih predviđanja.

Razmotrimo sada pojedinačne slučajeve. Na primer: srećemo dvoje ljudi čije nas ponašanje navodi na sumnju da je reč o psihopatama, ali njihovi stavovi prema patokratskom sistemu su sasvim drugačiji, stav prvog je afirmativan, drugog bolno kritičan. Istraživanje na osnovu provere oštećenja moždane kore će potvrditi takvu patologiju kod prve osobe, ali ne i kod druge. U drugom slučaju je reč o ponašanju koje veoma podseća na psihopatsko, ali podloga je drugačija.

Ukoliko je nosilac suštinski psihopatskog gena pre rata bio pripadnik ekstremno antikomunističke partije, on će biti tretiran kao „ideološki neprijatelj“ tokom perioda formiranja patokratije. Međutim, uskoro će pronaći modus vivendi sa novim rukovodstvom i uživati izvestan stepen tolerancije. Trenutak kada će se preobratiti u pristalicu nove „ideologije“ i naći put natrag do vladajuće partije je samo pitanje vremena i okolnosti.

Ukoliko se u porodici predanog patokrate začne sin koji ne poseduje odgovarajuće

gene, zahvaljujući srećnom genetskom sticaju okolnosti (ili ukoliko je nasledio gene biološko-psihološki normalnog partnera), takav sin će rasti u odgovarajućoj omladinskoj organizaciji, odanoj patokratskoj partiji. Međutim, pošto dostigne punoletstvo, počće da naginje zajednici normalnih ljudi. Opozicija, taj svet koji oseća i misli normalno, postaje mu sve bliži; tamo on pronalazi sebe i sistem vrednosti – nepoznat – a opet tako blizak. Najzad između njega i njegove porodice, partije, okruženja dolazi do konflikta koji se može ispoljiti na više ili manje dramatičan način. To počinje kritičkim stavovima i pisanjem naivnih apela sa zahtevom za promenama u partiji u smeru zdravog razuma, naravno. Takvi ljudi najzad započinju bitku na strani zajednice, podnoseći žrtve i trpeći patnju. Drugi odlučuju da napuste domovinu i odlaze u strane zemlje, usamljeni među ljudima koji ne mogu razumeti niti njih, niti probleme uz koje su odrasli.

S obzirom na fenomen u celini mogu se predvideti njegove karakteristike i procesi promene i proceniti vreme kada će nastupiti. Nezavisno od njegove geneze nijedna patokratska aktivnost u zemlji u kojoj deluje ovaj fenomen ne može preći pomenute granice postavljene biološkim faktorima.

Fenomen će se razvijati u skladu sa obrascima koje smo upravo opisali, nagrizajući sve dublje društveno tkivo zemlje. Jednopartijski sistem, kao rezultat ovog razvoja, će se podvojiti od samog početka: jedno krilo je dosledno patokratsko i stiće nadimak „doktrinarno“, „tvrdo“, „beton“ i slično. Drugo se smatra liberalnijim i u stvari u njemu odjek originalne ideologije najduže traje. Predstavnici tog drugog krila pokušavaju onoliko snažno koliko im to njihova ograničena snaga dopušta da usmere tu neobičnu realnost u smeru prihvatljivijim za ljudski razum i ne gube u potpunosti dodir sa vezama unutar zajednice. Prva unutrašnja kriza nastupa otprilike deset godina nakon što je sistem nastao; kao rezultat, zajednica normalnih ljudi dobija nešto više slobode. Tokom tog perioda akcija spolja može računati na saradnju sa snagama iznutra.

Patokratija izaziva koroziju čitavog društvenog organizma, trošeći njene veštine i snage.

Delovanje liberalnijeg krila partije i njihov oživljujući uticaj na čitavo društvo postepeno opada. Tipične patokrate u potpuno razorenoj strukturi nacije preuzimaju sve rukovodeće pozicije. Takvo stanje mora biti kratkoročno, budući nijedna ideologije ne može da ga oživi. Međutim, dolazi vreme kada želja mase običnih ljudi da ponovo žive kao normalna ljudska bića raste i kada joj se sistem više ne može odupreti. Neće doći do velike kontra revolucije; umesto toga će uslediti manje ili više žestok proces regeneracije.

Patokratija čak u još manjoj meri predstavlja društveno-ekonomski sistem nego društvenu strukturu ili politički sistem. To je makro-socijalni kužni proces koji obuhvata čitavu naciju i razvija se u smeru sebi svojstvenih pato-dinamičkih karakteristika. Fenomen se menja suviše brzo da bismo mogli da ga pojmimo u stabilnim kategorijama ne isključujući evolucione procese kojima je društveni sistem izložen. Bilo koji način razumevanja koji mu pripisuje stalne karakteristike čini da izgubimo uvid u njegov pravi

sadržaj. Dinamika transformacije tokom vremena je deo prirode fenomena; mi ni na koji način ne možemo da dosegemo razumevanje izvan njegovih sopstvenih karakteristika.

Dok god za razumevanje ovog patološkog fenomena koristimo metod koji se bavi određenim političkim doktrinama, čiji je sadržaj drugačiji od prave prirode fenomena, nećemo biti u stanju da identifikujemo njegove uzroke i karakteristike. Ideologija će moći da sakrije njegove suštinske odlike od uma naučnika, političara i običnih ljudi. Pod takvim okolnostima mi nikada nećemo razraditi delotvorne metode koje mogu obuzdati patološku samo-reprodukciju ovog fenomena ili njegove ekspanzionističke spoljne uticaje. *Ignota nulla curatio morbi!*

Međutim, kada jednom razumemo etiološke faktore neke bolesti i njena dejstva, kao i pato-dinamiku njenih promena, uvidećemo da potraga za lekovitim metodama u principu postaje mnogo lakša. Nešto slično se može primeniti i na makro-socijalni fenomen o kome smo u ovom poglavlju diskutovali.

VI NORMALNI LJUDI POD PATOKRATSKOM VLAŠĆU

Kao što je napred pomenuto, psihološka anomalija, koja se karakteriše kao suštinska psihopatija, inspiriše sveobuhvatan fenomen u visoko razvijenoj patokratiji i može se preko biološke analogije uporediti sa dobro poznatim fenomenom pod nazivom daltonizam, slepilom za boje odnosno delimičnim slepilom, nerazlikovanjem crvene i zelene. U svrhu intelektualne vežbe hajde da zamislimo da su daltonisti uspeli da dođu na vlast u nekoj zemlji i zabranili stanovnicima razlikovanje te dve boje, eliminišući razliku između zelenog (nezrelog) i zrelog paradajza. Posebne biljne komisije, naoružane pištoljima i palicama, bi patrolirale kroz tu oblast da se uvere da građani ne biraju samo zrele paradajze za branje, što bi bio znak da razlikuju crveno i zeleno. Ovi inspektori, naravno, sami ne bi mogli da budu potpuno slepi za boje (u suprotnom ne bi mogli da obavljaju ovu ekstremno važnu funkciju), ne bi patili od delimičnog slepila za ove boje. Međutim, morali bi da pripadaju klanu ljudi koji postanu nervozni čim započne bilo kakav razgovor o bojama.

Pored takvih zvaničnika oko sebe ljudi bi čak dobrovoljno počeli da jedu zeleni paradajz i da veoma uverljivo svedoče da je on zreo. Međutim, ako bi jednog dana strogi inspektori otišli do neke udaljene bašte, nastalo bi mnoštvo komentara koje ne moram da predstavljam u jednom naučnom radu. Građani bi brali lepe, zrele paradajze, pravili salatu s pavlakom i dodavali par kapi ruma radi ukusa.

Ako smem da sugerišem, svi normalni ljudi, kojima je sudbina odredila da žive pod patokratskom vlašću, pretvaraju spravljanje salate po ovom receptu u simbolični običaj. Svaki gost koji prepozna ovaj simbol po njegovoj boji ili aromi će se suzdržati od bilo kakvih komentara. Ovakav običaj može da ubrza ponovno uspostavljanje sistema normalnih ljudi.

Patološki autoriteti su uvereni da će adekvatni pedagoški, indoktrinirajući, propagandni i nasilni metodi moći da nauče osobu sa normalnom instinktivnom bazom, opsegom osećanja i bazičnom inteligencijom da razmišljaju i osećaju na njihov sopstveni drugačiji način. Ovo ubeđenje je samo neznatno manje nerealistično, psihološki govoreći, nego uverenje da bi se mogla degradirati sposobnost ljudi da vide boje. U stvari, normalni ljudi se ne mogu osloboditi karakteristika, kojima je vrsta homo sapiensa obdarena svojom filogenetičkom prošlošću. Takvi ljudi neće prestati da osećaju i opažaju psihološke i društveno-moralne fenomene na isti način kako su to činili njihovi preci tokom stotina generacija. Svaki pokušaj da se društvo potčini opisanom fenomenu, da se „nauči“ tom drugačijem iskustvenom modelu, uvedenom zbog patološkog egoizma,

doživljava neuspeh, nezavisno od toga koliko je generacija prošlo. Međutim, on izaziva seriju neodgovarajućih psiholoških rezultata, koji patokratama mogu dati privid uspeha. Ali on istovremeno provocira zajednicu da razvije precizne, dobro promišljene mere samoodbrane, bazirane na kognitivnim i kreativnim naporima.

Patokratsko rukovodstvo veruje da može ostvariti stanje, u kome će potčiniti um tih „drugih“ ljudi preko delovanja na njihovu ličnost, putem perfidnih pedagoških metoda, masovnih dezinformacija i psihološkog terora; ova vera je za njih od fundamentalnog značaja. U svom pojmovnom svetu patokrate smatraju da se podrazumeva da drugi ljudi prihvataju njihov očigledan, realističan i pojednostavljen način poimanja realnosti. Iz nekih misterioznih razloga ti „drugi“ izvrđavaju, izmiču se i jedni drugima pričaju viceve o patokratama. Neko mora biti odgovoran za to: predrevolucionarni elementi ili neka strana radio-stanica. Samim tim postaje neophodno razviti bolju metodologiju delovanja, naći bolje „inženjere duše“ sa izvesnim literarnim talentom i izolovati zajednicu od nepodesne literature i svakog stranog uticaja. Ovakva saznanja i šaputanje intuicije da je sve to Sizifov posao treba potisnuti iz polja svesti patokrata.

Konflikt postaje dramatičan za obe strane. Prvi osećaju da je ugrožena njihova ljudskost, da su izloženi zatupljivanju i primorani da razmišljaju na način suprotan zdravom razumu. Drugi zataškavaju slutnju da će, ukoliko ti ciljevi ne mogu biti ostvareni, sve pre ili kasnije morati da se vrati na vladavinu „normalnog“ čoveka, uključujući i njihov osvetoljubivi nedostatak razumevanja za osobenosti patokrata. Dakle, ako ne funkcioniše, bolje je ne razmišljati o budućnosti, već jednostavno prolongirati status quo koristeći se pomenutim metodama. Kako napredujemo ka kraju knjige, pojaviće se i potreba da razmotrimo načine kako da se razreši ovaj Gordijev čvor.

Međutim, pedagoški sistem, koji je sazreo pod patološkim egoizmom i ograničenjima, proizvodi seriju negativnih rezultata, posebno kod generacija koje ne poznaju druge uslove života. Razvoj ličnosti je osiromašen, posebno u pogledu jedva primetnih vrednosti, široko prihvaćenih u društvu. Uočavamo kako se za karakterističan nedostatak poštovanja za sopstveni organizam i glas prirode i instinkta, udružen sa brutalnošću osećaja i navika, nalazi izgovor u nepravdi. Tendencija da se prilikom interpretacije ponašanja onih koji su uslovili našu patnju pribegne moralnim osudama ponekad vodi u demonološki pogled na svet. Istovremeno, prilagođavanje i obogaćivanje resursa u tim izmenjenim okolnostima postaju objekt saznanja.

Osobu, koja je duže vreme bila izložena egoističnom ponašanju patoloških pojedinaca, prožima njihova psihološka građa u takvom intenzitetu, da često možemo prepoznati onu vrstu psiholoških anomalija koja je delovala na nju. Ličnosti nekadašnjih zatvorenika u koncentracionim logorima prožete su uobičajenim psihopatskim materijalom, kojim ih hrane njihovi komandiri i mučitelji, stvarajući fenomen, toliko rasprostranjen da je kasnije za psihoterapiju postao primarni motiv istraživanja. Kada postanu svesni toga, to im olakšava da odbace jaram i da ponovno uspostave kontakt sa normalnim ljudskim društvom. Posebno ukazivanje na odgovarajuće statističke podatke u

pogledu pojave psihopatije među tom populacijom, olakšava njihove pokušaje da razumeju godine svojih noćnih mora i da ponovo izgrade poverenje u svoje bližnje.

Ova vrsta psihoterapije bi bila izuzetno korisna za ove ljude koji je najviše trebaju, ali se na žalost pokazala rizična za psihoterapeuta. Pacijenti lako stvaraju vezivni transfer, na žalost veoma često tačan, između informacija, koje su dobili tokom takve terapije (posebno u oblasti psihopatije) i realnosti koja ih okružuje pod vladavinom tzv. „popularne demokratije“. Nekadašnji logoraši su nesrećno nesposobni da drže jezik za zubima, što izaziva intervenciju od strane političkih autoriteta.

Kada su se američki vojnici vratili iz zatvoreničkih kampova u Severnom Vijetnamu, mnogi od njih su pokazivali da su bili izloženi indoktrinaciji i drugim metodama uticaja patološkog materijala. Kod mnogih od njih se javio izvestan stepen transpersonalizacije. U SAD se ovo nazivalo „programiranjem“ i nezavisni psihoterapeuti su nastavljali sa terapijom u svrhu njihovog deprogramiranja. Dogodilo se da su se, pored ostalog, suočili sa protivljenjem i kritičkim komentarima u pogledu svojih veština. Kada sam čuo o tome, pomislio sam: „Dragi Bože, kakav bi to interesantan posao bio za psihijatra koji dobro razume ovaj materijal.“

Patokratski svet, svet patološkog egoizma i terora, je tako teško shvatljiv za ljude koji su odrasli van oblasti delovanja ovog fenomena, da oni često pokazuju dečiju naivnost, čak i ako su studirali psihopatologiju i ako su psiholozi po profesiji. Nema realnih podataka u njihovom odnosu, savetu, zamerkama i psihoterapiji. To objašnjava zašto su njihovi naponi površni, opasni i uglavnom beskorisni. Njihov egoizam transformiše njihovu dobru volju u loše rezultate.

Onaj ko je lično iskusio takvu realnost iz noćne more, posmatra ljude, koji u istom vremenskom okviru nisu napredovali u njenom razumevanju, kao uobražene, ponekad jednostavno kao pakosne. Tokom svojih iskustava i kontakta sa ovim makro-socijalnim fenomenom, on je sakupio izvesno praktično znanje o njemu i njegovoj psihologiji i naučio da zaštititi svoj lični integritet. Ovo iskustvo, koje bez mnogo ceremonija odbijaju „ljudi koji ništa ne razumeju,“ postaje za njega psihološko breme, sileći ga da potraži društvo ljudi čija su iskustva slična. Takva osoba bi trebalo da bude tretirana kao neko ko poseduje vredne naučne podatke; razumevanje bi za njega predstavljalo makar delimičnu psihoterapiju i istovremeno otvorilo vrata shvatanju ove realnosti.

Želeo bih da ovde podsetim psihologe da ovakva vrsta iskustva i njihovo razorno delovanje na ličnost čoveka nisu nepoznata naučnoj teoriji i praksi. Često nailazimo na pacijente koji traže adekvatnu pomoć: pojedinci koji su odrasli pod uticajem patoloških, posebno psihopatskih ličnosti koji su preko patološkog egoizma bili nagnani da prihvate abnormalni način razmišljanja. Čak i delimično određivanje tipa patoloških faktora, koji su delovali na njih, nam pomaže da odredimo psihoterapeutske mere. U praksi veoma često srećemo slučajeve da je pacijent bio izložen takvoj patološkoj situaciji u ranom detinjstvu i tada moramo koristiti dugoročne mere i raditi veoma pažljivo, koristeći

različite tehnike, da bismo mu pomogli da razvije svoje pravu ličnost.

Deca pod roditeljskim patokratskim patronatom su „zaštićena“ do školskog uzrasta. Tada se sreću sa pristojnim, normalnim ljudima koji pokušavaju da ograniče ove destruktivne uticaje što je više moguće. Najintenzivnije delovanje nastaje za vreme adolescencije i narednog perioda intelektualnog sazrevanja koje se može javiti pod uticajem pristojnih ljudi. Ovo spašava zajednicu normalnih ljudi od dubljih defornacija na ličnom nivou i širenja neuroza. Ovaj period opstaje u okviru postojane memorije i postaje na taj način pristupačan za uvid, refleksiju i oslobađanje od iluzije. Psihoterapija bi se kod ovih ljudi gotovo isključivo sastojala od korišćenja pravog znanja o suštini ovog fenomena.

Nezavisno od društvene lestvice, unutar koje je ljudska jedinka prisilno odgajana od strane patoloških ličnosti, bilo individualno, grupno, društveno ili makro-socijalno, principi psihoterapeutskog delovanja bi bili slični i trebalo bi da budu zasnovani na podacima koji su nam poznati i na razumevanju psihološke situacije. Učiniti pacijenta svesnim one vrste patoloških faktora, kojima je bio izložen, i solidarno razumevanje za rezultate njihovog delovanja je osnova za ovakvu terapiju. Mi ne koristimo ovaj metod ukoliko u individualnom slučaju imamo indikacije da je pacijent nasledio taj faktor. Međutim, ovo ograničenje ne bi trebalo da se primeni na makro-socijalni fenomen koji razorno deluje na dobrobit čitavih nacija.

Iz perspektive vremena

Ukoliko je osoba sa normalnim ljudskim instinktima i bazičnom inteligencijom već čula ili čitala o takvom sistemu nemilosrdne autokratske vladavine „bazirane na fanatičnoj ideologiji“, ona oseća da je već formirala mišljenje o tom fenomenu. Međutim, direktna konfrontacija sa fenomenom će u njoj neminovno proizvesti osećaj intelektualne bespomoćnosti. Sve njene ranije predstave će se u praksi pokazati potpuno neupotrebljivim; one gotovo ništa ne objašnjavaju. Ovo proizvodi nagrizajući osećaj da su ona i društvo u kome je odrasla prilično naivni.

Svako ko je sposoban da prihvati tu gorku beskorisnost, uz svest o sopstvenom neznanju, koja bi filiozofa učinila ponosnim, će istovremeno uspeti da pronađe orijentire unutar tog devijantnog sveta. Međutim, egoistično čuvanje svog sopstvenog pogleda na svet od dezintegrirajućeg oslobađanja od iluzija i pokušaj da se one kombinuju sa opažanjima iz te nove, razorne realnosti, samo stvara mentalni haos. Potonje je sa novom vladavinom kod nekih proizvelo nepotrebne konflikte i oslobađanje od iluzija; drugi su se potčinili patološkom realitetu. Jedna od razlika, koja se opaža između normalno otporne osobe i nekoga ko je podlegao transpersonifikaciji, je da je prva u većoj meri sposobna da preživi dezintegraciju te kognitivne praznine, dok drugi ispunjava ovu prazninu

patološkim materijalom bez ikakve valjane kontrole.

Kada ljudski um dođe u kontakt sa tom novom realnošću, tako drugačijom od bilo čega iz iskustava, sa kojima se suočila osoba koja je odrastala u društvu, kojim upravljaju normalni ljudi, on pokazuje simptome psiho-fiziološkog šoka u ljudskom mozgu sa visokim tonusom inhibicija na moždanoj kori i gušenju osećanja odnosno njihovom povremenom nekontrolisanom izlivu. Um tada radi sporije i manje pronicljivo jer su asocijativni mehanizmi postali nedelotvorni. Posebno ukoliko osoba ima direktan kontakt sa psihopatskim predstavnicima nove uprave, koji koriste svoja iskustva da bi traumatizovali umove „drugih“ svojim sopstvenim ličnostima, njihov um podleže stanju kratkoročne katatonije. Ponižavajuće i arogantne tehnike i brutalno paramoraliziranje zamagljuje njen proces razmišljanja i sposobnosti za samoodbranu, dok se njihov divergentni iskustveni sistem ukotvljuje u njenom umu. Naočigled ove vrste fenomena svaka moralizatorska procena ponašanja osobe u ovakvoj situaciji postaje u najbolju ruku netačna.

Tek kada ta neverovatno neprijatna stanja prođu, zahvaljujući boravku u blagonaklonoj okolini, postaje moguća refleksija, uvek težak i bolan proces, ili svest da je čovekov um i zdrav razum obmanjen nečim što ne može biti prolagođeno normalnoj ljudskoj imaginaciji.

Čovek i društvo stoje na početku dugog puta nepoznatih iskustava koja posle mnogo iskušenja i zabluda konačno vode do izvesnog hermetičkog (zatvorenog) znanja o tome kakva svojstva poseduje ovaj fenomen i uz to kako najbolje izgraditi psihološku odbranu. Posebno tokom disimulativne faze koja omogućuje da se život prilagodi tom različitom svetu i time stvore mnogo podnošljivije životne okolnosti. Treba da se osposobimo da posmatramo psihološki fenomen, znanje, imunizaciju i prilagođavanje kao nešto što se ne može unapred predvideti i koji se ne mogu razumeti u svetu koji postoji u sistemu pod upravom normalnog čoveka. Međutim, normalna osoba se nikada u potpunosti ne može prilagoditi patološkom sistemu; lako je biti pesimističan u pogledu konačnih rezultata.

Ovakva iskustva se razmenjuju tokom večernjih diskusija unutar kruga prijatelja, stvarajući pri tom u ljudskom umu neku vrstu kognitivnog konglomerata koji je u početku nekoherentan i sadrži činjenične nedostatke. Uključivanje moralnih kategorija u poimanje ovog makro-socijalnog fenomena i način na koji se neki pojednici ponašaju je proporcionalno mnogo veće unutar novog pogleda na svet nego što bi to diktiralo navedeno naučno znanje. Ideologija, koju patokratija zvanično propoveda, nastavlja da obnavlja ovu snagu, koja stalno opada, dok ljudski um ne uspe da je lokalizuje kao nešto sporedno što se ne može opisati na osnovu suštine fenomena.

Moralne i religiozne vrednosti kao i vekovno kulturno nasleđe nacije, većini zajednica pruža podršku kako u individualnoj, tako i u kolektivnoj potrazi i probijanju kroz džunglu neobičnih fenomena. Ova sposobnost zapažanja, koju poseduju ljudi unutar sistema prirodnog pogleda na svet, sadrži nedostatak koji za duži niz godina sakriva srž

fenomena. Pod takvim uslovima kako instinkti, tako i osećaji i bazična inteligencija predstavljaju instrument, stimulišući čoveka da napravi izbore, što je u velikoj meri nesvesno.

Pod uslovima, koje je kreirala patokratska vladavina, gde su opisani psihološki nedostaci presudni da bi se neko pridružio aktivnostima u takvom sistemu, naš prirodni, ljudski instinktivni supstrat je instrument, faktor, koji nas navodi da se pridružimo opoziciji.

Istovremeno, okruženje, ekonomska i ideološka motivacija koji utiču na formiranje individualne ličnosti, uključujući one političke stavove koji su usvojeni ranije, igraju ulogu modifikujućih faktora, iako nisu toliko postojani u vremenu. Aktivnost potonjih faktora, iako relativno jasna u odnosu prema pojedincu, nestaje pri statističkom pristupu i opada tokom godina patokratske vladavine. Odluke i izbori koje pravi zajednica normalnih ljudi su još jednom konačno određene biološki nasleđenim faktorima, te tako nisu proizvod izbora te osobe, već pretežno nesvesnih procesa.

Opšta čovekova inteligencija, posebno njegov intelektualni nivo, igra relativno ograničenu ulogu u procesu biranja načina akcije, kao što je to izraženo u statistički značajnoj ali maloj korelaciji (-0.16). Što je veći opšti nivo nadarenosti osobe, to je za nju obično teže da se pomiri sa ovom drugačijom realnošću i da nađe modus vivendi sa njom.

Istovremeno, postoje nadareni i talentovani ljudi, koji se pridružuju patokratiji, dok se oštre reči neslaganja mogu čuti od jednostavnih, neobrazovanih ljudi. Samo oni ljudi sa najvišim stepenom inteligencije, koji, kako je pomenuto, ne prate psihopate, nisu u stanju da pronađu smisao života unutar takvog sistema. Oni ponekad uspevaju da iskoriste prednosti svog superiornog duhovnog ustrojstva da bi bili od koristi drugima. Rasipanje talenata donosi katastrofu svakom društvenom sistemu.

Budući da se faktori zasnovani na zakonima genetike pokazuju odlučujućim, zajednica se na osnovu do tada nepoznatih kriterijuma deli na pristalice nove vladavine, već spomenuta nova srednja klasa, i većinu opozicije. Kako se karakteristike koje uzrokuje ta nova podela javljaju u manje ili više sličnoj proporciji unutar svake starosne socijalne grupe ili nivoa, ta nova podela ide tačno do tradicionalnih predstavnika društva. Ako se pozabavimo ranijim raslojavanjem, čije je formiranje bilo odlučujući uslovljeno faktorom talenta, kao horizontalnim, novo raslojavanje treba posmatrati kao vertikalno. Najpresudniji faktor u potonjem je visoka bazična inteligencija, koja je, kao što već znamo, široko rasprostranjena u svim društvenim grupama.

Čak i oni ljudi, koji su bili žrtve socijalne nepravde u prethodnom sistemu i koji su se integrisali u novi sistem, koji ih je navodno štiti, polako počinju da ga kritikuju. Iako su bili primorani da pristupe patokratskoj partiji, mnogi bivši predratni komunisti u domovini autora su kasnije postepeno postajali kritični, koristeći u najvećoj meri nedvosmislen jezik. Poricali su da je vladajući sistem po svojoj prirodi komunistički, ubedljivo

ukazujući na aktuelnu razliku između ideologije i realnosti. Pokušavali su da o tome izveste svoje drugove u stranim zemljama putem pisama. Zabrinuti zbog ovakvog „izdajstva,“ ti drugovi su slali pisma svojoj lokalnoj partiji u tim drugim zemljama, odakle bi ona bila vraćena tajnoj policiji u zemlji porekla; autori ovih pisama su plaćali cenu životom ili godinama u zatvoru. Nijedna druga socijalna grupa nije bila izložena tako strogoj policijskoj kontroli kao oni.

Nezavisno od pojedinačnog mišljenja o komunističkoj ideologiji ili partiji, delili smo mišljenje da su stari komunisti u potpunosti bili kompetentni da razlikuju šta je bilo a šta nije bilo u skladu sa njihovom ideologijom i verovanjima. Njihovi, u osnovi veoma jasni stavovi, veoma popularni unutar kružoka starih komunista u Poljskoj, su impresivni i čak podsticajni. Međutim, zbog korišćenja operativnog jezika oni kao suviše moralizatorske interpretacije nisu u skladu sa ovim delom. Istovremeno moramo priznati da većina poljskih predratnih komunista nisu bili psihopate.

Sa stanovišta ekonomije i realnosti svaki sistem u kome je većina imovine i radnih mesta u državnom vlasništvu je de jure i de facto državni kapitalizam a ne komunizam. Takav sistem ispoljava obeležja primitivnog kapitalističkog eksploatatora iz devetnaestog veka koji nije posedovao zadovoljavajuće shvatanje svoje uloge u društvu i veze između njegovih sopstvenih interesa i blagostanja radnika. Radnici su u velikoj meri svesni tih obeležja, posebno ukoliko su sakupili izvesnu količinu znanja tokom svojih političkih aktivnosti.

Razuman socijalista, koji teži da zameni takav sistem nekim sistemom u skladu sa svojim idejama, koji bi se bazirao na učešću radnika u administraciji na radnom mestu i profitu, bi odbio ovakav sistem kao najgori vid kapitalizma. Napokon, koncentracija kapitala i vladavine na jednom mestu uvek vodi do degeneracije. Kapital mora biti izložen autoritetu otvorenosti. Eliminisanje takve degenerisane forme kapitalizma bi trebalo da bude primarni zadatak za svakog socijalistu. Bez obzira na to, zaključivanje putem socijalnih i ekonomskih kategorija očigledno ne pogađa srž stvari.

Iskustvo istorije nas uči da svaki pokušaj da se komunizam uvede revolucionarnim metodama, bilo silom ili potajno, vodi do okretanja tog procesa u pravcu anahronih i patoloških oblika, čija suština i sadržaji ostaju nepristupačni umu koji koristi prirodni pogled na svet. Evolucija konstruiše i transformiše brže nego revolucija i nije praćena takvim tragičnim teškoćama.

Jedno od prvih iskustava, koje je stekla zajednica normalnih ljudi, je ta da je superiornija od novih vladara u inteligenciji i praktičnim veštinama, nezavisno od toga, koliko oni pokušavali da sebe predstavljaju kao genije. Čvor zaglupljujućeg razmišljanja postepeno popušta i fascinacija nepostojećim tajnim znanjem nove vladavine počinje da blede, praćena sticanjem preciznih znanja o novoj realnosti.

Svet normalnih ljudi je uvek superioran u odnosu na devijantan kada god su potrebne

konstruktivne aktivnosti, bilo da je reč o rekonstrukciji razorene zemlje, oblasti tehnologije, organizaciji ekonomskog života ili naučnom i medicinskom radu. „Oni bi hteli da grade, ali ne mogu mnogo da urade bez nas.“ Kvalifikovani stručnjaci su često traženi u izvesnoj meri; na žalost i suviše često oni se posmatraju kao kvalifikovani samo dok posao ne bude završen, posle čega mogu da budu uklonjeni. Kada je fabrika pokrenuta, stručnjaci mogu da odu; upravljanje će preuzeti neko drugi, nesposoban da pokrene dalji progres, pod čijom će upravom većina uložениh napora biti protraćena.

Kao što smo već istakli, svaka psihološka anomalija je u stvari neka vrsta nedostatka. Psihopatija se pre svega zasnovana na nedostacima u instinktivnom supstratu; međutim, njihov uticaj, koji se širi na mentalni razvoj drugih, takođe vodi do deficita u opštoj inteligenciji, kao što je već opisano. Intelektualni deficit kod normalne osobe, koji je izazvan psihopatijom, nije kompenzovan specijalnim psihološkim znanjima koja smo uočili kod nekih psihopata. Ovakvo znanje gubi svoju hipnotičku moć kada normalni ljudi nauče da dobro razumeju ovaj fenomen. Psihopatolog samim tim nije iznenađen činjenicom da je svet normalnih ljudi superioran u pogledu veština i talenta. Ipak, za društvo, ovo predstavlja otkriće koje budi nadu i psihološko opuštanje.

Budući da je naša inteligencija superiornija od njihove, mi ih možemo prepoznati i razumeti kako razmišljaju i deluju. To je ono što osoba samoinicijativno uči u takvom sistemu, primorana svakodnevnim potrebama. Ona to uči dok radi u svojoj kancelariji, školi, fabrici, kada je u kontaktu sa vlastima i kada je uhapšena; ponekad samo nekoliko ljudi uspeva da to izbegne. Autor i mnogi drugi su dosta naučili o prirodi ovog makro-socijalnog fenomena tokom prinudnog indoktrinirajućeg školovanja. Organizatori i predavači sigurno nisu nameravali da postignu takav rezultat. Praktično znanje o ovom fenomenu raste, zahvaljujući kome zajednica stiže resurse potrebne za akciju, koji je osposobljavaju da bolje iskoristi slabe tačke vladajućeg sistema. Ovo omogućava reorganizaciju društvenih veza, koja vremenom ubire plodove.

Ta nova nauka je neprocenjivo bogata kazuističkim detaljima (sporna pitanja savesti); međutim, ja bih je okarakterisao kao pretežno literarnu. Ona sadrži znanje i opis fenomena u kategorijama prirodnog pogleda na svet, na odgovarajući način modifikovane u skladu sa potrebom da se razume materija koja u stvari stoji van dosega njegove primenljivosti. Ovo otvara vrata stvaranju izvesnih doktrina, koje zaslužuju posebnu studiju, jer sadrže parcijalnu istinu, kao što je demonološka interpretacija fenomena.

Upoznavanje sa tim fenomenom je praćeno razvojem jezika za sporazumevanje putem koga društvo može ostati informisano i upozoreno na opasnost. Treći jezik se javlja paralelno sa već opisanom ideološkom dvoznačnošću; delimično, on pozajmljuje nazive, koje koristi službena ideologija u njihovim transformisanim, modifikovanim značenjima. Delimično, ovaj jezik operiše rečima, pozajmljenih iz životnih viceva koji kruže. Uprkos svojoj neobičnosti ovaj jezik postaje koristan način komunikacije i igra ulogu u ponovnom obnavljanju društvenih veza. Gle, taj se jezik može prevesti i može se koristiti u odnosima sa građanima drugih zemalja sa sličnim sistemima vladavine, čak i ako je

„zvanična ideologija“ te zemlje drugačija. Međutim, uprkos naporima pisaca i naučnika, ovaj jezik omogućava komunikaciju samo iznutra; on postaje hermetičan izvan dosega ovog fenomena, nerazumljiv za ljude kojima nedostaje odgovarajuće lično iskustvo.

Važno je spomenuti ulogu koju tokom takvih vremena igra jedna određena grupa pojedinaca; oni učestvuju u otkrivanju prirode ove nove realnosti i pomažu drugima da pronađu pravi put. Oni poseduju normalnu prirodu ali iskustva nesrećnog detinjstva, tokom koga su veoma rano bili izloženi uticaju pojedinaca sa različitim psihološkim devijacijama, uključujući patološki egoizam i metode terorisanja drugih. Novi sistem vladavine pogađa takve osobe, kao društvena manipulacija širokog obima, kakvu poznaju iz svog detinjstva. Od samog početka takvi pojedinci su videli ovu realnost mnogo prozaičnije, tretirajući ideologiju u skladu s njima poznatim paralogističkim pričama, čija je svrha bila da sakriju gorku realnost od njihovih mladalačkih iskustava. Uskoro su dolazili do istine, budući da je geneza i priroda zla nezaivisna od društvene lestvice na kojoj se javlja.

Takvi ljudi su retko shvaćeni u srećnim društvima; ali oni su tada bili dragoceni. Njihova objašnjenja i saveti su se pokazali tačnim i bili preneti drugima, objedinjujući mrežu ovog opazajnog nasleđa. Međutim, njihova sopstvena patnja se udvostručila, jer je bilo suviše sličnih vrsti nepravde za jedan život. Oni su stoga gajili snove o begu u slobodu koja je još uvek postojala u spoljnom svetu.

Konačno, društvo će videti pojavu pojedinaca, koji su sakupili iskustvenu, intuitivnu moć opažanja i praktična znanja o tome kako patokrate razmišljaju i kako takav sistem vladavine funkcioniše. Neki od njih postaju tako umešni u korišćenju tog devijantnog jezika i idioma, da su u stanju da ga koriste kao strani jezik koji su dobro naučili. Budući da su sposobni da protumače odluke vladara, ovi ljudi pružaju savete ljudima koji imaju teškoća sa vlastima. Ovi advokati zajednice normalnih ljudi igraju nenadoknadivu ulogu u životu zajednice.

S druge strane, patokrate nikada ne mogu naučiti da misle u normalnim ljudskim kategorijama. Istovremeno, nesposobnost da predvide reakcije normalnih ljudi kod vlasti vodi do zaključka da je sistem strogo uzročan i da mu nedostaje prirodna sloboda izbora.

Ova nova nauka, koja je izražena jezikom, izvedenim iz devijantne realnosti predstavlja nešto novo za ljude koji žele da razumeju taj makro-socijalni fenomen ali razmišljaju u kategorijama zemalja normalnog čoveka. Pokušaj da se razume ovaj jezik proizvodi izvestan osećaj bespomoćnosti koji podstiče tendenciju da se stvore nove doktrine, razvijene iz pojmova sopstvenog sveta pojedinca i izvesne količine na odgovarajući način odabranog patološkog materijala. Ovakva doktrina bi na primer bila američka anti-komunistička kampanja. Takvi iščašeni i iskrivljeni pojmovi čine razumevanje drugačije realnosti još težim. Neka im ovaj, ovde predstavljen objektivni opis, omogući da prevaziđu prepreku stvorenu na taj način.

U zemljama pod patokratskom vlašću ovo znanje i jezik, posebno ljudsko iskustvo, stvara posredničke veze na takav način da većina ljudi uz pomoć aktivne percepcije može da usvoji objektivnan opis tog fenomena bez osnovnih teškoća. Teškoće će nastupiti samo kod najstarije generacije i kod izvesnog broja mladih ljudi, koji su rasli u tom sistemu od malena, što je psihološki razumljivo.

Radio sam jednom sa pacijentkinjom koja je bila zatvorena u nacističkom koncentracionom logoru. Vratila se iz tog pakla u tako neobično dobrom stanju, da je uspela da se uda i rodi troje dece. Međutim, njene metode odgajanja dece su bile ekstremno stroge jer su u njoj uporno istrajavala sećanja na logoraški život. Reakcija dece je bio neurotični protest i agresivnost prema drugoj deci.

Tokom majčine psihoterapije prizvali smo u njeno sećanje figure muških i ženskih oficira, ističući njihove psihopatske karakteristike (ovi ljudi su prevashodno bili regruti). Da bih joj pomogao da eliminiše njihov patološki materijal iz svoje ličnosti, pružio sam joj uvid u prosečne statističke podatke u pogledu pojave ovakvih pojedinaca unutar celokupne populacije. To joj je pomoglo da dođe do mnogo objektivnijeg pogleda na tu realnost i da obnovi poverenje u zajednicu normalnih ljudi.

Tokom sledeće posete pacijentkinja mi je pokazala cedulju na kojoj je napisala imena lokalnih patokratskih istaknutih ličnosti i dodala dijagnozu koja je u velikoj meri bila tačna. Stavio sam prst na usne, praveći gest ućutkivanja, i upozorio je, ističući da se mi bavimo samo njenim problemima. Pacijentkinja je to razumela i - siguran sam – nije obznanila svoje mišljenje o ovoj materiji na pogrešnim mestima.

Paralelno sa razvojem praktičnog znanja i jezika unutarne komunikacije formiraju se i drugi psihološki fenomeni; oni su od istinske važnosti za transformaciju života pod patokratskom upravom i njihovo uočavanje je ključno, ukoliko neko želi da razume pojedince i nacije osuđene da žive pod ovakvim uslovima i da procenjuju situaciju u ovoj političkoj oblasti. To uključuje i psihološku imunizaciju ljudi i njihovo prilagođavanje životu pod tako devijantnim okolnostima.

Metode političkog terora (te posebne patokratske vrste), tehnike patološke arogancije i bahato zadiranje u duše drugih ljudi ima na početku tako traumatske efekte da oduzima ljudima sposobnost za svrsishodnu reakciju; već sam naveo psihološke aspekte ovakvog stanja. Deset ili dvadeset godina kasnije ovakvo ponašanje se već prepoznaje kao dobro znano lakrdijanje i ne sprečava žrtvu da svrsishodno deluje. Njeni odgovori su većinom dobro promišljene strategije, razvijene sa pozicije normalnog čoveka i često sprovedene uz podsmeh. Kada čovek može da gleda patnji i čak smrti u oči sa velikom mirnoćom, opasno oružje ispada iz ruku vladara.

Moramo razumeti da taj proces imunizacije nije samo rezultat povećanog praktičnog znanja o ovom makro-socijalnom fenomenu. To je efekat višeslojnog, postepenog procesa porasta znanja, upoznavanja sa ovim fenomenom, stvaranja odgovarajućih navika

reagovanja i samokontrole, dopunjen sveobuhvatnim konceptom i moralnim principima, koji su u međuvremenu razrađeni. Posle nekoliko godina isti stimulansi, koji su prvobitno prouzrokovali obeshrabrujuću intelektualnu nemoć i mentalnu paralizu, sada izazivaju želju da se usta isperu nečim jakim kako bi se izbacila nečistoća.

Bilo je trenutaka kada je mnogo ljudi sanjalo o tome da pronade neku pilulu koja bi im olakšala da izdrže kontakt sa vlastima ili pohađanje obaveznih indoktrinarnih sesija, koje su uglavnom držali patokratski karakteri. Neki anti-depresivi su zaista potvrdili željeni efekat. Dvadeset godina kasnije to je potpuno zaboravljeno.

~

Kada sam 1951. po prvi put bio uhapšen, sila, arogancija i patokratske metode prisilnog priznanja su mi gotovo u potpunosti oduzele sposobnosti za samoodbranu. Posle samo nekoliko dana bez vode moj mozak je do takvog stepena prestao da funkcioniše, da se čak ne mogu setiti ni događaja koji su doveli do mog iznenadnog hapšenja. Nisam čak bio ne svestan da je to bilo namerno izazvano i da su mogućnosti za samoodbranu uopšte postojale. Činili su sa mnom gotovo sve što su hteli.

Kada sam 1968. bio uhapšen poslednji put, saslušavalo me je pet službenika, koji su izgledali besno. Od jednog određenog trenutka, razmišljajući o njihovim predvidljivim reakcijama, zagledao sam se veoma pažljivo u svako lice. Najvažniji među njima je upitao: „Šta ti je na umu, budalo, zašto nas tako gledaš?“ Odgovorio sam bez imalo straha od posledica: „Jednostavno se pitam zašto toliko mnogo ljudi sa vašeg koloseka na kraju završi na psihijatriji.“ Na trenutak su se trgli, posle čega je isti čovek uzviknuo: „Zato što je ovo tako prokleta užasan posao.“ „Po mom mišljenju postoji i drugi put“, mirno sam odgovorio. Vratili su me u ćeliju.

Tri dana kasnije sam ponovo imao priliku da razgovaram sa njim, ali se ovaj put odnosio sa mnogo više poštovanja. Zatim je naredio da me odvedu – napolje, kako se ispostavilo. Pošao sam kući kroz veliki park, još uvek ne verujući svojim očima. Došavši kući, legao sam u krevet; svet još uvek nije izgledao realno, ali iscrpljeni ljudi brzo padnu u san. Probudivši se glasno sam rekao: „Dragi Bože, zar briga o ovom svetu ne bi trebalo da je u tvojoj nadležnosti?“

~

Od tog vremena znam ne samo da polovina policijskih oficira završava na psihijatrijskom klinikama, već znam i da je njihova „profesionalna bolest“ kongestivna demencija, na koju se ranije nailazilo samo kod prostitutki. Ne može se nekažnjeno vršiti nasilje nad prirodnim ljudskim osećanjima, bez obzira o kojoj profesiji je reč. Sa te tačke gledišta kamarad kapetan je delimično imao pravo. Međutim, istovremeno su moje reakcije postale otpornije, daleki odjek u odnosu na one pre sedamnaest godina.

Sve ove promene u ljudskoj svesti i podsvesti rezultiraju individualnom i kolektivnom adaptacijom na ovakav sistem. Pod izmenjenim okolnostima, kako materijalnih okolnosti tako i pitanja morala, nastaje obilje resursa, sposobnih da omoguće prevladavanje mnogih teškoća. Takođe se stvara nova mreža zajednice normalnih ljudi za samoodbranu i međusobnu pomoć.

Zajednica deluje usklađeno i svesna je pravog stanja stvari; ona počinje da razvija načine delovanja na različite elemente vlasti i postiže društveno korisne ciljeve. Strpljivo podučavanje i ubeđivanje mediokritetskih predstavnika vlasti zahteva prilično vremena i pedagoške veštine. Zbog toga se za te poslove biraju ljudi mirnog temperamenta, sa dovoljnim znanjem o njihovoj psihologiji i specifičnim talentom za vršenje uticaja na patokrate. Mišljenje da društvo nema nikakvog uticaja na vlast u takvim zemljama nije tačna. U stvarnosti društvo ko-upravlja u izvesnoj meri, ponekad uspevajući a ponekad ne da stvori tolerantnije uslove za život. Međutim, to se događa na potpuno drugačiji način nego u demokratskim zemljama.

Ovaj kognitivni proces, psihološka imunizacija i adaptacija dopušta stvaranje novih interpersonalnih i društvenih veza, koje deluju unutar velike većine, koju smo već nazvali „zajednicom normalnih ljudi“. Te se veze diskretno pružaju u svet srednje klase režima, do ljudi kojima se do izvesnog stepena može verovati. Vremenom ove veze postaju znatno delotvornije nego one koje postoje u društvima sa vladavinom normalnog ljudskog sistema. Razmena informacija, upozorenja i pomoći okružuje čitavu zajednicu. Ko god je u stanju, pruža pomoć osobi koja se našla u nevolji, često na način da se ne zna ko je pružio podršku. Međutim, ako on sam dospe u nevolju zbog neopreznosti sa vlastima, prigovaraće, ali nikada neće pominjati pruženu pomoć.

Moguće je kreirati ovakve veze jer nova podela unutar zajednice samo u ograničenom obimu uzima u obzir faktore kao što je nivo talenta, edukacije i tradicije, povezanih sa nekadašnjim predstavnicima zajednice. Ni umanjene razlike u blagostanju ne poništavaju te veze. Jedna strana ovog socijalnog raslojavanja obuhvata one najviše mentalne kulture, intelektualce, intelektualne specijaliste, radnike u fabrikama i zemljoradnike, ujedinjene u zajedničkom protestu svoje ljudske prirode protiv para-ljudskih iskustvenih i upravljačkih metoda. Ove veze prouzrokuju interpersonalno razumevanje, osećaj zajedništva među ljudima i socijalnim grupama, ranije podeljenih na osnovu ekonomskih razlika i društvene tradicije. Proces mišljenja koji podržavaju ove veze su pre psihološkog karaktera, sposobni da učine razumljivijim motive nekog drugog. Istovremeno običan narod čuva poštovanje prema ljudima koji su obrazovani i reprezentuju intelektualne vrednosti. Javljaju se izvesne društvene i socijalne vrednosti i mogu dokazati da su stalne.

Međutim, geneza te velike interpersonalne solidarnosti postaje razumljiva samo ako poznamo prirodu makro-socijalnog fenomena, koji je prouzrokovao oslobađanje ovakvih stavova, zajedno sa prepoznavanjem sopstvene humanosti i humanosti drugih ljudi. Sledeća misao se nameće sama po sebi, naime u kojoj se samo meri te duboke veze

razlikuju od američkog „takmičarskog društva“, za koje ranije – ekonomske i društvene – razlike predstavljaju nešto operativno, čak i kada to prevazilazi granice imaginacije.

Čovek bi pomislio da će se kulturni i intelektualni život nacije brzo degenerisati, ako je izložen izolaciji od kulturnog i naučnog života drugih nacija, patokratskim ograničenjima razvoja mišljenja, cenzuri, mentalnom nivou izvršnih vlasti i svemu ostalom što obeležava takvu vladavinu. Međutim, realnost ne daje za pravo ovakvim pesimističkim predviđanjima.

Neophodnost stalnog mentalnog napora unutar te devijantne realnosti, tako suštinski važna za pronalaženje podnošljivog načina života, ne potpuno lišena osećaja za moral, uslovljava razvoj realistične percepcije, posebno u oblasti društveno-psiholoških fenomena. Odbrana uma od delovanja paralogističke propagande, kao i svoje ličnosti od uticaja paramoralizma i drugih, već opisanih tehnika izostrava procese mišljenja i sposobnost da se razluče ti fenomeni. Ovaj trening je neka vrsta univerziteta za obične ljude.

Tokom takvih vremena društvo dopire do istorijskih izvora tragajući za drevnim korenima ove nesreće i načinima da se sudbina u budućnosti popravi. Naučni i društveni umovi marljivo i kritički ispituju nacionalnu istoriju u potrazi za interpretacijom činjenica, koja bi bila temeljnija i dublja u pogledu psihološkog i moralnog realizma. Mi uporno otkrivamo ono što se dogodilo godinama i vekovima ranije, posmatrajući greške ranijih generacija i rezultate netolerancije ili emocionalno uslovljenog načina donošenja odluka. Takvo obimno kritičko preispitivanje individualnog, društvenog i istorijskog pogleda na svet u potrazi za smislom života i istorije je proizvod nesrećnih vremena i pružiće pomoć na putu ka onim srećnim.

Drugi predmet razmišljanja je postao: moralni problemi, koji se mogu primeniti kako na individualni život tako i na istoriju i politiku. Um počinje da prodire sve dublje u tu oblast, stižući sve rafiniranije razumevanje materije, jer su se stara uprošćavanja pokazala kao nedovoljna. Razumevanje drugih ljudi, uključujući one koji su počinili zločine i kriminalna dela, se javlja pri rešavanju problema: put koji je ranije bio potcenjen. Oproštaj je samo jedan korak iza razumevanja. Kao što je rekla gospođa Stil: „Tout comprendre, c'est tout pardonner.“ (Sve razumeti znači sve oprostiti).

Religija društva je zahvaćena istom transformacijom. Procenat ljudi, koji podržavaju religijska verovanja, nije značajno visok, pogotovo u zemljama gde je uvedena patokratija; međutim, religija doživljava modifikaciju sadržaja i kvaliteta verovanja na takav način da postaje atraktivnija za ljude koji su odrasli ravnodušni prema veri. Stara religija, zasnovana na tradiciji, ritualu i neiskrenosti, se sada transformiše u veru, uslovljenu neophodnim istraživanjima i uverenjima koji uslovljavaju kriterijume ponašanja.

Svako, ko u takvim vremenima čita Jevanđelja, nalazi nešto što je teško razumljivo za

druge hrišćane. Toliko je realna sličnost između društvenih odnosa tada u paganskom Rimu i pod ateističkom patokratijom, da čitalac može mnogo lakše da zamisli opisane situacije i življe oseti realnost događaja. Takvo čitanje mu pruža ohrabrenje i savet koje može iskoristiti u svojoj situaciji. Tako, tokom brutalnih vremena konfrontacije sa zlom, ljudska sposobnost razlikovanja ovog fenomena postaje suptilnija; moć opažanja i moralna senzibilnost se povećavaju; kritičke moći se ponekad graniče sa cinizmom.

~

Jednom prilikom sam dospeo u planinski autobus pun učenika i studenata. Tokom putovanja kola i obližnja brda je ispunila pesma. Stare predratne, zajedljive i frivolne poeme Lesmiana: „Naš predak Noe je bio hrabar čovek...“ i ostalo. Međutim, tekst je bio izmenjen uz humor i literarni talenat i iz njega je bilo izostavljeno sve što je iritiralo te mlade ljude, odrasle tokom teških vremena. Da li je to bio slučajan rezultat?

~

Kao rezultat svih tih transformacija, uključujući i oslobađanje od samoljublja misli i stavova povezanih sa time, društvo postaje mnogo sposobnije za mentalnu kreativnost koja prevazilazi normalne uslove. Ovakav napor bi bio koristan u svakoj kulturnoj, tehničkoj ili ekonomskoj oblasti kada mu se vlasti ne bi suprotstavljale i gušile ga, osećajući se ugroženim takvim aktivnostima.

Ljudski genije nije rođen u lenjosti blagostanja i unutar ugladenog drugarstva, već pre stoji u vezi sa stalnom konfrontacijom sa jogunastom realnošću koja se razlikuje od običnih ljudskih predstava. Pod takvim uslovima teoretski pristupi širokog obima mogu imati praktičnu, egzistencijalnu vrednost. Stari sistem mišljenja, koji ostaje u upotrebi u slobodnim zemljama, gleda unazad, naivan, lišen osećaja za vrednost.

Ukoliko nacije, koje su dospele u takav položaj, ponovo steknu slobodu, mnoga vredna intelektualna dostignuća će sazreti u kratkom roku. Neće postojati prekomeran strah da li će nacija uspeti da razvije delotvoran društveno-ekonomski sistem. Upravo naprotiv: odsustvo egoističnih grupa, koje vrše pritisak, pomiriteljska priroda društva koje iza sebe ima godine gorkog iskustva i prodoran, moralno produbljen proces mišljenja će dopustiti da put napolje bude relativno brz. Opasnost i pritisak će pre doći spolja, od nacija koje ne razumeju na adekvatan način uslove u toj zemlji. Na žalost, patokratija ne može biti dozirana kao gorka medicina.

Starija generacija, odrasla u zemlji normalnog čoveka, u principu učestvuje u razvoju ovih veština t.j. obogaćenja; međutim, mlađa generacija je odrasla pod patokratskom vladavinom i tako podleže većem osiromašenju pogleda na svet, krutosti ličnosti i uticaju struktura navika, tim tipičnim rezultatima delovanja patoloških ličnosti. Paralogistička

propaganda i sa njom povezana indoktrinacija se svesno odbijaju; međutim, taj proces zahteva vreme i trud, koje bi se mogli bolje iskoristiti za zapažanje vrednosnih sadržaja. Ovo se može postići samo uz teškoće, na osnovu kako ograničenja, tako i problema percepcije. Ovo stvara osećaj praznine koju je teško ispuniti. Uprkos ljudskoj dobroj volji izvestan paralogizam i paramoralizam se ukotvljuje i istrajava u ljudskom umu. Ljudski um nije u stanju da pobije svaku pojedinačnu laž koja mu se nameće.

Emocionalni život ljudi, odraslih unutar devijantne psihološke realnosti, je takođe praćen teškoćama. Uprkos kritičkim mišljenju izvesno zasićenje ličnosti najmlađih patološkim psihološkim materijalom je neizbežno, kao i izvestan stepen primitivizacije i rigidnosti osećanja. Konstantni napor da se kontrolišu emocije, da bi se izbeglo da neka burna reakcija izazove represiju osvetoljubivog režima, koji dugo pamti, uzrokuje potiskivanje osećanja kao nečeg problematičnog, nečeg što ne treba ispoljiti. Potisnute emocionalne reakcije izlaze kasnije na površinu, kada je osoba u stanju da ih izrazi; one su zakasnele i neprimerene datoj situaciji. Brige o budućnosti bude egoizam među ljudima koji se na taj način prilagođavaju životu u patološkoj društvenoj strukturi.

Neuroza je prirodan odgovor ljudske prirode ukoliko je osoba izložena dominaciji patoloških ljudi. Isto se odnosi i na podređenost društva i njegovih članova patološkom sistemu vlasti. U patokratskoj državi svaka osoba normalnih svojstava ispoljava izvesno hronično neurotično stanje, kontrolisano naporima kritičkog razmišljanja. Intenzitet ovih stanja varira od pojedinca do pojedinca i zavisi od različitih okolnosti, najčešće stoji u direktnoj vezi sa inteligencijom pojedinca. Psihoterapija je kod takvih ljudi moguća i delotvorna jedino ako se može zasnovati na adekvatnom poznavanju uzroka ovih stanja. Psihijatri sa Zapada se tako pokazuju potpuno nedelotvornim u kontaktu sa takvim pacijentima.

Psiholog, koji radi u ovakvoj zemlji, mora razviti posebne operativne tehnike koje su nepoznate i čak nedokučive specijalistima koji rade u slobodnom svetu. One imaju za svrhu da delimično oslobode glas instinkta i osećanja od te abnormalne preterane kontrole i da unutra ponovo otkriju glas prirodne mudrosti, ali to mora biti urađeno na takav način da se spreči izlaganje pacijenta neželjenim posledicama preterane slobode reakcija u uslovima u kojima mora da živi. Psihoterapeut mora da deluje oprezno, uz pomoć aluzija, jer samo retko sme otvoreno da informiše pacijenta o patološkoj prirodi sistema. Međutim, čak i pod takvim okolnostima pacijent može da postigne veliki stepen slobode doživljaja, mnogo adekvatnije procese mišljenja i bolje sposobnosti za donošenje odluka. Kao rezultat svega toga on se ponaša sa većom oprežnošću i oseća manje patnje.

Ako bi zapadne radio stanice, nesputane strahom psihologa sa druge strane, puštale jednostavnu kontra propagandu u korist slične psihoterapuetske tehnike, oni bi mogle snažno da doprinesu budućnosti zemlje, koja se još uvek nalazi pod patokratskom vlašću. Napredujući prema kraju knjige, pokušaću da uverim čitaoca da je psihološka materija podjednako važna kao i velika politika i moćno oružje.

Moć razumevanja

Razumevanje tih normalnih ljudi, bilo pojedinaca ili proseka, osuđenih da žive pod patokratskom vladavinom, razumevanje njihove ljudske prirode i njihovih odgovora na tu devijantnu realnost, njihovih snova, njihovih metoda shvatanja ove realnosti (uključujući sve teškoće na putu) i njihove potrebe da se prilagode i postanu rezistentni (uključujući i partijsko delovanje) je sine qua non preduslov da se razvije pristup koji bi mogao efektivno da im pomogne da dostignu sistem normalnog čoveka. Za političare u slobodnoj zemlji bi bilo psihološki nemoguće da usvoje to praktično znanje, koje su ovi ljudi sticali tokom dugog niza godina iz svakodnevnog iskustva. To se znanje ne može preneti; nikakva novinarska ili literarna delatnost neće nikada postići ništa u toj oblasti. Ipak, odgovarajuća nauka, formulisana objektivnim, naturalističkim jezikom može služiti za komunikaciju u oba pravca. Nju mogu usvojiti ljudi koji nemaju slična specifična iskustva; ona takođe može biti povratno preneti tamo, gde postoji velika potreba za tom naukom, do umova koji su već spremni da je prime. Ovakva nauka bi delovala na njihove izmučene ličnosti kao najbolja medicina. Više svesti o tome da je čovek bio izložen delovanju devijanata je suštinski deo lečenja.

Ko god želi da odbrani slobodu svoje zemlje i sveta, već ugroženog ovim makro-socijalnim fenomenom, ko god želi da izleči ovu našu bolesnu planetu, ne treba samo da razume prirodu ove velike bolesti, već i da bude svestan potencijalne, regenerativne, isceljujuće moći.

U svakoj zemlji unutar oblasti delovanja ovog makro-socijalnog fenomena živi i pati veliki broj normalnih ljudi, koji nikada neće prihvatiti patokratiju; njihov protest protiv nje izvire iz dubina njihove duše i njihove ljudske prirode i uslovljen je svojstvima prenetim putem biološkog nasleđa. Oblici protesta i ideologije preko kojih oni žele da ostvare svoje prirodne želje se međutim može menjati.

Ideologija društvene strukture, putem koje oni žele da ponovo steknu svoje ljudsko pravo da žive u sistemu normalnog čoveka je, međutim, od sekundarne važnosti za ove ljude. Naravno da postoje razlike u ovoj oblasti, ali one nisu na nalik nečemu što bi moglo voditi do konflikta među ljudima koji ispred sebe vide cilj vredan žrtve.

Oni sa prodornijim i uravnoteženijim stavovima vide originalnu ideologiju, kakva je bila pre procesa ponerizacije, kao najpraktičniju osnovu za postizanje ciljeva društva. Neke modifikacije bi toj ideologiju dale zreliji oblik, obezbeđujući joj vezu sa današnjim vremenima; ona bi zatim služila kao osnova za proces evolucije, ili bolje transformacije u društveno-ekonomski sistem koji je sposoban za adekvatno funkcionisanje.

Mišljenja autora su ipak drugačija. Mogle bi biti izazvane velike teškoće u slučaju

spoljnog pritiska koji deluje sa namerom da se uvede sistem koji je izgubio svoje istorijski uslovljene korene u ovakvoj zemlji.

Ljude, koji su dugo morali da žive u tom stranom svetu razjedinjenosti, teško može shvatiti neko ko je srećno izbegao takvu sudbinu. Suzdržimo se od kreiranja slike o njima, kakva bi imala smisla samo unutar sistema normalnog čoveka; ne stavljajmo ih u pretince bilo kakve političke doktrine, koja nema nikakve sličnosti sa realnošću kakvu su upoznali; poželimo im dobordošlicu sa osećajem ljudske solidarnosti, uzajamnog poštovanja i velikog poverenja prema njihovoj ljudskoj prirodi i njihovom razumu.

VII PSIHOLOGIJA I PSIHIJARIJA pod PATOKRATSKOM VLAŠĆU

Ako bi ikada postojalo tako nešto kao zemlja sa komunističkim sistemom, kakav je osmislio Karl Marks, u kojoj bi radni ljudi sa levičarskom ideologijom bili osnova upravljanja, što bi po mom mišljenju bio krut sistem, ali ne u potpunosti lišen zdravog humanističkog razmišljanja, tada bi savremene društvene, bio-humanističke i medicinske nauke bile visoko vrednovane, razvijane na odgovarajući način i korišćene za dobrobit radnih ljudi. Vlasti i društvo u celini bi vodili računa da mladi i ljudi sa različitim ličnim problemima dobiju adekvatnu psihološku pomoć. Ozbiljno bolesnim pojedincima bi stajala na raspolaganju adekvatna stručna nega.

Međutim, u patokratskom sistemu je upravo suprotno slučaj.

Kada sam došao na Zapad, sreo sam ljude sa levičarskim pogledom na svet, koji su bespogovorno verovali da je stanje u komunističkim zemljama u manjoj ili većoj meri slično američkoj verziji komunističke političke doktrine. Ove osobe su bile gotovo sigurne da psihologija i psihijatrija uživaju slobodu u zemljama koje se ubrajaju u komunističke i da situacija liči na gore opisanu. Kada bih se suprotstavio, odbijali su da mi poveruju i pitali, zašto? „Zašto nije tako?“ Kakve veze bi politika mogla da ima sa psihijatrijom?

Moji pokušaji da objasnim kako ta realnost izgleda su naišli na teškoće, koje su nam već poznate, iako su neki od tih ljudi čuli o zloupotrebi psihijatrije. U svakom slučaju, takva „zašto“ su i dalje iskršavala u konverzaciji i ostajala bez odgovora.

Situacija u tim naučnim oblastima, društvenim delovanjima i lečenju i ljudi, koji se bave tom oblašću, može se shvatiti samo ako sagledamo pravu prirodu fenomena u svetlu ponerološkog pristupa.

Zamislimo nešto, što bi bilo moguće samo u teoriji, naime da je u zemlji pod patokratskom vladavinom nekom greškom došlo do toga da bude dozvoljen slobodan razvoj ovih nauka, nesmetan pristup naučnoj literaturi i kontakt sa naučnicima iz drugih zemalja. Psihologija, psihopatologija i psihijatrija bi cvetale i davale istaknute predstavnike.

Šta bi bio rezultat?

Povećavanje odgovarajućeg znanja bi u veoma kratkom vremenu omogućilo istraživanja, čiji smisao već razumemo. Elementi koji nedostaju i nedovoljno istražena pitanja bi se upotpunili i produbili odgovarajućim detaljnim istraživanjem. Dijagnoza patokratskog stanja bi bila razrađena tokom prvih desetak godina formiranja patokratije, posebno ukoliko je patokratija uvedena. Baza deduktivne argumentacije bi bila znatno opsežnija od bilo čega što autor ovde može da predstavi i bila bi ilustrovana bogatim analitičkim i statističkim materijalom.

Jednom prenetu javnom mnenju, ta dijagnoza bi se brzo pripojila javnom mišljenju, oslobađajući svest društva od naivnih političkih i propagandnih doktrina. Ona bi dospela do nacija koje su predmet ekspanzionističkih namera patokratske imperije. To bi rezultate korišćenja bilo kakve propagirane ideologije kao patokratskog Trojanskog konja učinilo u najbolju ruku sumnjivim.

Uprkos razlikama među njima zemlje normalnih ljudi bi se ujedinile karakterističnom solidarnošću u odbrani od opasnosti, koju razumeju, slično kao što solidarnost povezuje ljude koji žive pod patokratskom vladavinom.

Ta svest, popularizovana u zemlji zahvaćenoj ovim fenomenom bi istovremeno osnažila psihološki otpor zajednice normalnih ljudi i omogućila im iznalaženje novih načina samoodbrane.

Da li bilo koja patokratska država sme rizikovati da dopusti takvu mogućnost?

U vreme, kada se pomenute discipline brzo razvijaju u mnogim zemljama, pitanje prevencije pretnje koju predstavlja psihijatrija postaje „biti ili ne biti“ za patokratiju. Svaka mogućnost ovakvog razvoja situacije se vešto mora predupređiti, kako unutar, tako i van države. Istovremeno, država je sposobna da nađe odgovarajuće preventivne mere zahvaljujući svesti da je drugačija, kao i specifičnom psihološkom znanju psihopata, koje već poznajemo, delimično osnaženim akademskim znanjem.

Zbog toga je sistem svesne i ciljane kontrole, terora i diverzije pokrenut kako unutar, tako i van granica zemalja, zahvaćenih ovim fenomenom.

Bilo kakvi naučni radovi, koji se objavljuju pod takvom vladom ili dolaze iz inostranstva, se moraju kontrolisati, da bi se utvrdilo da ne sadrže nikakve podatke, koji bi bili opasni za patokrate. Specijalisti sa izrazitim talentom postaju predmet ucene ili maliciozne kontrole. To, naravno, uslovljava slabe rezultate u tim oblastima nauke.

Čitava operacija mora biti izvedena na način da ne privuče pažnju u zemljama sa strukturama normalnog čoveka. Posledice ovakvog neuspeha bi mogle biti suviše dalekosežne. To objašnjava zbog čega ljudi uhvaćeni na ovom poslu bivaju uništeni bez glasa, a sumnjivi pojedinci proterani, da bi postali predmet adekvatno organizovanih, iscrpljujućih kampanja.

Bitke se vode na oba fronta, što može podsetiti na Drugi svetski rat. Vojnici i vođe, koji su se borili na različitim frontovima, nisu bili svesni da njihova sudbina zavisi od ishoda drugog rata, koji su vodili naučnici i drugi vojnici sa ciljem da se spreči Nemačka da proizvede atomsku bombu. Alijansa je dobila tu bitku i Sjedinjene Države su prve razvile to opasno oružje. Međutim, u današnje vreme Zapad nastavlja da gubi političku i naučnu bitku na ovom novom, tajnom frontu. Usamljeni borci se posmatraju kao čudaci,

uskraćuje im se pomoć ili su primorani da tegobnim radom zarade svoj hleb. U međuvremenu, Trojanski konj nastavlja da prodire u druge zemlje.

Ispitivanje metodologije ovakvih bitki, kako na spoljnom, tako i na unutrašnjem planu, ukazuje na specifično patokratsko znanje, tako teško shvatljivo u svetlu pojmova prirodnog jezika. Da bi se mogli kontrolisati ljudi i ta relativno nepopularizovana oblast nauke, čovek mora znati, ili mora biti sposoban da oseti, koji delovi psihopatologije su najopasniji. Istraživač ove metodologije takođe postaje svestan ograničenja i nedostataka ovog samo-znanja i prakse t.j. svestan slabosti druge strane, grešaka i gluposti i može da ih iskoristi.

U zemljama sa patokratskim sistemom nadzor naučnih institucija i organizacija kulture je dodeljen specijalnom odeljenju posebno poverljivih ljudi, „Bezimeni biro“, sastavljen većinom od relativno inteligentnih pojedinaca, koji pokazuju karakteristična patokratska svojstva. Ti ljudi moraju biti sposobni da završe akademske studije, iako ponekad putem primoravanja ispitivača da da velikodušne ocene. Njihov talenat je najčešće inferioran u poređenju sa prosečnim studentima, pogotovo u pogledu psiholoških nauka. Sa druge strane oni su nagrađeni za svoje usluge dobijanjem akademske diplome i pozicijom i dopušteno im je da predstavljaju naučna udruženja u inostranstvu. Kao osobama od posebnog poverenja dopušteno im je da ne učestvuju na lokalnim sastancima partije, pa čak i da odbiju da joj se u potpunosti priključe. U slučaju nužde mogu da prođu i kao ne-partijski. Uprkos tome, ti visoki upravници nauke i kulture su dobro poznati zajednici normalnih ljudi, koja brzo uči način raslojavanja. Oni se ne izdvajaju od agenata tajne policije; iako smatraju da pripadaju višoj klasi od ovih agenata, ipak moraju da saraduju sa njima.

Često susrećemo ovakve ljude u inostranstvu, u zemljama normalnih ljudi, gde im različite fondacije i institucije daju naučne nagrade u uverenju da na taj način pomažu razvoj pravog znanja u zemljama pod „komunističkom“ vlašću. Ovi dobročinitelji ne shvataju da čine rđavu uslugu nauci i pravim naučnicima dopuštajući ovim nadzornicima da postignu lažni naučni autoritet i da se upoznaju sa bilo čime što će kasnije oceniti kao opasno.

Naposletku, ti ljudi će kasnije posedovati moć da nekome omoguće sticanje doktorske titule, započinjanje naučne karijere, stecanje akademske diplome ili unapređenje. Sami veoma prosečni naučnici, oni pokušavaju da potisnu mnogo talentovanije ljude, rukovodeći se pri tome kako sopstvenim interesima, tako i tipičnom ljubomorom patokrata prema normalnim ljudima. Oni će biti ti koji će kontrolisati naučnu literaturu u pogledu „ideološke podobnosti“ i potruditi se da osiguraju da dobrom stručnjaku bude uskraćena literatura koja mu je potrebna.

Kontrola je izuzetno maliciozna i podmukla, posebno u psihološkoj nauci iz razloga koji su nam sada razumljivi. Sastavljene su pisane i nepisane liste predmeta koji se ne smeju podučavati i izdaju se odgovarajuće direktive sa ciljem da deformišu druge

predmete. Ova lista je toliko obimna u oblasti psihologije da od te naučne discipline ne preostaje ništa osim skeleta, sa koga je skinuto sve što bi moglo biti iole rafinirano ili pronicljivo.

Predviđen program studija za psihijatra ne sadrži ni minimalna znanja u oblastima opšte, razvojne i kliničke psihologije, niti osnovne veštine psihoterapije. Zahvaljujući takvom stanju stvari u najvećoj meri prosečni ili privilegovani lekari postaju psihijatri posle kursa na studijama koji traje nekoliko nedelja. To otvara vrata psihijatrijske karijere osobama koje po prirodi teže da služe patokratskim vlastima i to ima sudbonosne posledice na nivo lečenja i dozvoljava da psihijatrija bude upotrebljena za svrhe kojima nikada ne bi smela da služi.

Budući da poseduju slabo obrazovanje, ti psiholozi su bespomoćni naočigled mnogih problema ljudi, posebno u slučajevima kada je potrebno detaljnije znanje. Takvo znanje čovek onda sam mora steći: delo, koje nije svako u stanju da ostvari. Ovakvo ponašanje prouzrokuje veliku štetu i ljudsku nepravdu u oblastima koje baš ništa nemaju sa politikom. Na žalost, ovakvo ponašanje je neophodno sa tačke gledišta patokrata, da bi se sprečilo da te opasne nauke ugroze egzistenciju sistema koji oni smatraju najboljim mogućim na svetu.

Specijalisti psihologije i psihopatologije bi smatrali ovakav sistem zabrana i smernica izuzetno interesantnim. Ovo omogućava da se shvati da to može biti način putem koga možemo dopreti do srži i prave prirode ovog makro-socijalnog fenomena. Zabrane uklanjaju dubinsku psihologiju, analizu čovekovog instinktivnog supstrata, zajedno sa analizom snova.

Kao što je već istaknuto u poglavlju koje se bavi nekim neophodnim pojmovima, razumevanje ljudskih instinkata je ključ da se razume čovek; međutim i znanje o pomenutim anomalijama instinkata je ključ da se razume patokratija.

Iako se ređe koristi u psihološkoj praksi, analiza snova će uvek ostati najboja škola psihološke misli; to je čini opasnom po prirodi. Čak se i na psihologiju izbora bračnog druga gleda u najbolju ruku sa neodobravanjem.

Sušтина psihopatije, naravno, ne sme biti istražena i rasvetljena. Ova materija je učinjena nejasnom putem namerno izmišljenih definicija psihopatije, koje sadrže različite vrste karakternih oboljenja zajedno sa onima koji su izazvani potpuno drugačijim i poznatim uzrocima. Ovu definiciju mora zapamtiti ne samo svaki predavač psihopatologije, psihijatar i psiholog, već i izvestan broj političkih funkcionera bez obrazovanja u toj oblasti.

Ova definicija se mora koristiti u javosti kada god je iz bilo kog razloga nemoguće izbeći ovu tematiku. U svakom slučaju, u ovoj oblasti prednost ima predavač koji uvek veruje u bilo šta što je najpodobnije u njegovoj situaciji i čija inteligencija ga ne

predodređuje da traga za suptilnim raslojavanjima psihološke prirode.

Važno je takođe pomenuti da vrhovna doktrina pomenutog sistema glasi: „Egzistencija definiše svest“. Kao takva ona pripada psihologiji pre nego bilo kojoj političkoj doktrini. Ova doktrina je u stvari kontradiktorna velikom delu empirijskih podataka, koji ukazuju na ulogu naslednih faktora u razvoju čovekove ličnosti i sudbine. Predavači smeju ukazati na istraživanja jednojajčanih blizanaca ali samo na kratak, oprezan i formalan način.

U jednom trenutku ćemo se vratiti ovom neobičnom „geniju“ sistema i njegovom samo-znanju. Čovek se mora diviti tome, koliko efektivno pomenute definicije psihopatije blokiraju sposobnost da se shvati fenomen koji kamufliraju. Možemo istraživati veze između ovih zabrana i makro-socijalnog fenomena koji reflektuju. Takođe možemo posmatrati ograničenja ovih veština i greške koje čine oni koji sprovode ovu strategiju. Ovi nedostaci se umešno koriste da bi se prokrijumčarili u neko adekvatno znanje talentovanih specijalista ili starijih ljudi koji više nisu uplašeni za svoje karijere ili čak svoje živote.

Ideološka bitka se tako vodi na teritoriji koja je je potpuno neuočljiva za ljude koji žive pod upravom struktura normalnog čoveka i koji žele da upoznaju tu drugačiju realnost. To se odnosi na sve ljude koji optužuju „komunizam“, kao i one za koje je ta ideologija postala vera.

Jednom prilikom, kratko po dolasku u SAD, u nekoj ulici blizu Kvinsa jedan mladi crnac mi je pružio novine. Posegnuo sam za novčanikom, ali on je odmahnuo; novine su bile besplatne. Naslovna strana je prikazivala sliku mladog i naočitog Brežnjeva, okićenog mnogim medaljama, koje je u stvari dobio mnogo kasnije. Međutim, na poslednjoj strani sam pronašao odlično urađen prikaz istraživanja sprovedenog na univerzitetu u Masačusetsu o jednojajčanim blizancima koji su odrasli odvojeno. To istraživanje je pružalo empirijske indikacije o važnoj ulozi nasleđa i opis je sadržao literarnu ilustraciju o sličnosti sudbine parova blizanaca. Koliko je samo „ideološki dezorijentisan“ morao biti redaktor tih novina da objavi nešto što se nikada nije moglo pojaviti u oblasti pod dominacijom tobožnjeg komunističkog sistema.

U toj drugoj realnosti front bitke se prenosi na svaku psihološku ili psihijatrijsku studiju, svaku psihijatrijsku kliniku, svaki mentalni zavod i na svakoga ko radi u toj oblasti. Kako se to odvija: skriveni napadi i pariranje, proturanje laži među prave naučne informacije i ostvarenja i uznemiravanje.

Pod takvim okolnostima neki ljudi bivaju izbačeni iz koloseka u moralnom pogledu, dok drugi stvaraju solidnu osnovu za svoja uverenja i spremni su da preduzmu rizike da bi došli do pravog znanja i pomogli bolesnima i onima u nevolji. Početna motivacija potonje grupe tako nije političke prirode, već proizilazi iz njihove dobre volje i profesionalne etike. Svest o političkim uzrocima tih ograničenja i političkom smislu te bitke se rađa

kasnije u vezi sa iskustvom i profesionalnom zrelošću, posebno ukoliko moraju da upotrebe svoje iskustvo i veštine da bi spasli progonjene.

Međutim, u međuvremenu se nekako mora doći do neophodnih naučnih podataka i radova, uz teškoće i koristeći nečiji nedostatak razumevanja materije. Studenti i specijalisti početnici, još uvek ne u potpunosti svesni toga šta je sve uklonjeno iz nastavnih programa, pokušavaju da steknu uvid u naučne podatke koji su im ukradeni. Ukoliko ova svest nedostaje, nauka se polako spušta na zabrinjavajuće nizak nivo.

~

Treba da razumemo prirodu ovog makro-socijalnog fenomena kao i osnovnu vezu i kontroverzu između patološkog sistema i onih oblasti nauke koje opisuju psihološke i psihopatološke pojave. Sa druge strane, ne možemo steći potpunu svest o razlozima za takvo ponašanje vlade.

Akcije i reakcije normalne osobe, njene ideje i moralni kriterijumi više nego često odbijaju nenormalne osobe kao nenormalne. Ukoliko uz to osoba sa nekom psihološkom devijacijom sebe posmatra kao normalnu, što je neuporedivo lakše ukoliko poseduje autoritet, tada će ona posmatrati normalnu osobu kao drugačiju i prema tome nenormalnu, bilo u realnosti bilo kao posledica logičke konverzije (obrtnanje jednog suda, tako da subjekat i predikat zamene mesta). To objašnjava zbog čega vlada ovakvih ljudi uvek pokazuje tendenciju da bilo kog disidenta tretira kao „mentalno obolelog“.

Delatnosti, kao što su guranje normalnih ljudi u psihološka oboljenja i korišćenje psihijatrijskih ustanove u te svrhe se odvija u mnogim zemljama u kojima takve ustanove postoje. Savremeno zakonodavstvo u zemljama normalnog čoveka nije bazirano na adekvatnom razumevanju psihologije ovakvog ponašanja i samim tim ne sadrži zadovoljavajuće preventivne mere protiv njega.

Unutar pojmova psihološki normalnog pogleda na svet motivi za takvo ponašanje su se na različite načine objašnjavali i opisivali: lične i porodične prilike, pitanje imovine, pokušaj da se ospori nečije svedočenje i čak politički motivi. Ovakvim klevetničkim nagoveštajima se često služe osobe koje ni same nisu sasvim normalne i čije je ponašanje dovelo nekoga do nervnog sloma ili burnog protesta. Među histericima takvo ponašanje je često projekcija sopstvenih samokritičnih asocijacija na druge ljude. Normalna osoba odbija patokratu kao naivna, kao pristalica teško shvatljivih teorija; nazvati je „ludom“ nije daleko od toga.

Prema tome, ako prikupimo dovoljan broj primera ove vrste i sakupimo dovoljno iskustva u ovoj oblasti, postaje vidljiv drugi, mnogo važniji motivacioni nivo za ovakvo ponašanje. Ono što se javlja kao pravilo je da se ideja o guranju nekoga u mentalno oboljenje javlja u umu sa različitim devijacijama i psihoškim oštećenjima. Spoljna komponenta patološkog faktora samo retko učestvuje u ponerogenezi ovakvog ponašanja.

Dobro osmišljenim i pažljivo formulisanim zakonskim propisima se zato mora zahtevati testiranje pojedinaca, čije su sugestije da je neko psihički bolestan suviše istrajne i nedovoljno osnovane.

Sa druge strane, svaki sistem, u kome je zloupotreba psihijatrije iz navodno političkih razloga postalo uobičajena pojava, treba da bude istražen u svetlu sličnih psiholoških kriterijuma koji su vrednovani na makro-socijalnoj skali. Svaka osoba, koja protestuje protiv državnog sistema, koji će je uvek odbijati kao nešto strano i teško shvatljivo, i koja nije u stanju da to dovoljno dobro sakrije, će od strane predstavnika tog sistema biti obeležena kao „mentalno bolesna“, neko ko treba da bude podvrgnut psihijatrijskom lečenju. U naučnom i moralnom smislu izopačen psihijatar postaje oruđe koje se lako koristi u te svrhe. Na taj način je rođen duševni metod terora i torture ljudi, nepoznat čak ni tajnoj policiji Cezara Aleksandra II.

Zloupotreba psihijatrije u svrhe koje već znamo tako izvire iz same prirode patokratije kao makro-socijalnog psihopatološkog fenomena. Napokon, ova oblast znanja i lečenja prvo mora biti degradirana, da bi se sprečilo da ugrozi sistem putem iznošenja opasnih dijagnoza, da bi zatim bila upotrebljena kao delotvorno sredstvo u rukama vlasti. Međutim, u svakoj zemlji se sreću ljudi koji ovo primećuju i deluju protiv toga.

Patokratija se oseća ugroženom kada god medicinske i psihološke nauke načine progres. Napokon, te nauke ne samo da joj mogu izbiti oružje psihološkog porobljavanja iz ruku; one mogu udariti u samu njenu prirodu i to unutar sistema.

Specifičan pogled na tu materiju tako nalaže patokratiji da bude „idejno budna“ u toj oblasti. To takođe objašnjava zašto bilo ko, ko je sposoban da stekne znanje u ovoj oblasti i ko je suviše daleko van domašaja ovakvih vlasti, treba da bude okrivljen bilo čim što se može falsifikovati, uključujući i psihološka oboljenja.

VIII PATOKRATIJA I RELIGIJA

Monoteistička vera odbija savremenog mislioca pre svega kao nepotpuna indukcija (zaključivanje od pojedinačnog ka opštem, prim. prev.) izvedena iz ontološkog znanja o zakonima koji upravljaju mikrokosmičkom i makrokosmočkim građom i organskim i psihološkim životom, kao i time što predstavlja rezultat izvesnih susreta, dostupnih putem introspekcije. Ta indukcija se dopunjava elementima koje čovek usvaja na druge načine i prihvata ih ili individualno ili u skladu sa zapovestima svoje religije i veroispovesti. Glas bez zvuka i bez reči podsvesno budi naše asocijacije, dopirući do naše svesti u tišini uma, ili dopunjavajući ili dovodeći u pitanje naše saznanje; ova pojava je isto toliko istinita kao i bilo šta što postaje dostupno nauci zahvaljujući modernim metodama istraživanja.

Usavršavajući svoja saznanja na psihološkom polju i osvajajući spoznaje, nekada dostupne samo misticima, sve više sužavamo oblast neznanja koja je do nedavno odvajala područje duhovne percepcije od prirodne nauke. U jednom trenutku, u ne tako dalekoj budućnosti, ta dva saznanja će se susresti i izvesno razilaženje će postati samo po sebi razumljivo. Zbog toga bi bilo bolje da se pripremimo za to. Gotovo od samog početka mog razmatranja geneze zla, bio sam svestan činjenice da se rezultati istraživanja, sažeto predstavljeni u ovom delu, mogu upotrebiti da se popuni taj prostor, tako teško pristupačan ljudskom umu.

Ponerološki pristup baca novo svetlo na vekovima stara pitanja, ranije regulisana nalogima moralnog sistema i mora prouzrokovati reviziju metoda mišljenja. Kao hrišćanin, autor je prvobitno strahovao da bi to moglo prouzrokovati opasne kolizije sa drevnom tradicijom. Bavljenje tim pitanjem u svetlu Biblije je učinilo da ova strepnja postepeno nestane. Naprotiv, sada se čini da bi to mogao biti put da se naši procesi mišljenja približe originalnom i praiskonskom načinu razumevanju moralnih iskustava. Veoma karakteristično, čitanje Jevandelja može pružiti učenja jasno povezana sa metodom razumevanja zla, izvedenog iz naučnih istraživanja njegovog porekla. Istovremeno, moramo predvideti da će proces korekcija i prilagođavanja biti tegoban i dugotrajan, što će verovatno predupređiti veću uzrujanost.

Religija je večita pojava. Ponekad će aktivna imaginacija prvo dopuniti sve ono čime ezoterička percepcija ne može da upravlja. Jednom kada civilizacija i njena srodna disciplina dostignu određeni nivo razvoja, monoteistička ideja teži da se ispolji, u principu kao uverenje odgovarajuće duhovne elite. Ovakav razvoj religiozne misli se može posmatrati kao istorijski zakon pre nego kao individualna otkrića ljudi kao što su Zaratustra ili Sokrat. Napredovanje religijske misli kroz istoriju čini nezamenljiv činilac formiranja ljudske svesti.

Prihvatanje osnovnih religijskih istina otvara čoveku čitavo polje mogućih spoznaja, unutar kojih njegov um može da traga za istinom. Od te tačke mi se oslobađamo izvesnih psiholoških teškoća i stičemo izvesnu slobodu spoznaje u oblasti dostupnoj prirodnjačkoj percepciji. Ponovno otkrivanje istinitih, pradavnih, religijskih istina nas osnažuje, pokazujući nam smisao života i istorije. To takođe omogućava naše introspektivno prihvatanje pojava, za koje se prirodnjačka percepcija pokazuje nedostatnom. Paralelno sa našim samoznanjem, razvijamo i sposobnosti da razumemo druge ljude, zahvaljujući prihvatanju postojanja slične realnosti unutar svog bližnjeg.

Te vrednosti postaju neprocenjive kada god je čovek prisiljen na maksimalan mentalni napor i dalekovidno prosuđivanje u akciji, tako da izbegne posrnuće u zlo, kao i opasnost ili vanredne teškoće. Ukoliko ne postoji mogućnost da se situacija u potpunosti shvati, ali ipak mora da se pronađe put iz nje za sebe, svoju porodicu ili naciju, tada smo zaista srećni ukoliko možemo da čujemo taj tihi glas kako nam govori: „Ne čini to!" ili „Veruj mi, učini to!"

Možemo reći da ta spoznaja i vera, koja istovremeno pruža podršku našem umu i uvećava našu duhovnu snagu, predstavlja jedinu osnovu za preživljavanje i otpor u situacijama kada su pojedinac ili nacija ugroženi posledicama ponerogeneze, što ne može biti vrednovano u kategorijama prirodnog pogleda na svet. To je mišljenje mnogih čestitih ljudi. Ne možemo da poreknemo fundamentalnu vrednost ovog uverenja, ali ako ono vodi do prezrivoog odnosa prema objektivnoj nauci u toj oblasti i učvršćuje egoizam prirodnog pogleda na svet, tada ljudi koji se drže tog uverenja postaju nesvesni činjenice da više ne delaju u dobroj veri.

Nijedna glavna religija ne ukazuje na prirodu ovog makro-socijalnog patološkog fenomena; zbog toga ne možemo posmatrati religiozne zapovesti kao neku osnovu za prevazilaženje ove velike istorijske bolesti. Religija niti je specifičan serum, niti antibiotik protiv fenomena patokratije. Iako sadrži regenerativni faktor za obnavljanje duhovne snage pojedinaca i društva, religijska istina ne poseduje specifično naučno znanje, koje je neophodno za razumevanje patologije ovog fenomena i koje je istovremeno faktor izlečenja i generacije otpornosti ličnosti čoveka. Religijska vera i fenomen patokratije su u stvari na različitim nivoima realnosti, patokratija je u većoj meri ovozemaljska. To takođe objašnjava zašto ne može biti pravog sukoba između religijskog i ponerološkog znanja o ovom makro-socijalnom patološkom fenomenu.

Ukoliko zasnujemo odbranu i lečenje društva od destruktivnog uticaja patokratije, samo na pouzdanim religijskim vrednostima, to bi podsećalo na lečenje nedovoljno shvaćene bolesti isključivo metodama koje snaže telo i duh. Takva opšta terapija bi mogla dati rezultate u mnogim slučajevima, ali bi se u mnogim drugim pokazala nedovoljnom. Pomenuto oboljenje spada u drugu kategoriju.

Činjenica da patokratski fenomen, koji se kroz ljudsku istoriju širio u najopsežnijem rasponu, pokazuje neprijateljstvo prema svakoj religiji, ne treba da navede na zaključak da je on suprotnost religiji. Ta međuzavisnost bi bila drugačije strukturirana pod drugim istorijskim i današnjim uslovima. U svetlu istorijskih podataka postaje očigledno da su religijski sistemi takođe podlegali ponerološkim procesima i manifestovali simptome slične bolesti.

Specifična osnova za lečenje našeg sveta, što je istovremeno isceljujući faktor za obnovu punih sposobnosti mišljenja kod ljudske ličnosti, prema tome mora biti ona vrsta nauke koja jasno prikazuje suštinu fenomena i opisuje je dovoljno objektivnim jezikom. Otpor da se prihvati ovakvo znanje se često opravdava religijskim motivima; to je uveliko uzrokovano egoizmom prirodnog pogleda na svet u njegovom tradicionalnom precenjivanju sopstvenih vrednosti i strahu od dezintegracije i mora biti konstruktivno prevaziđeno.

~

Patokratski fenomen se javio mnogo puta u istoriji, hraneći se parazitski na mnogim društvenim pokretima, deformišući njihove strukture i ideologije na karakterističan način. Prema tome on se morao susresti sa različitim religijskim sistemima i sa raznovrsnim istorijskim i kulturološkim pozadinama. Tako možemo navesti dve osnovne mogućnosti veze između ovog fenomena i nekog religijskog sistema. Prvi se javlja kada religijska zajednica sama podleže infekciji i ponerogeničnom procesu, što vodi do razvoja opisanog fenomena. Druga mogućnost nastaje ako se patokratija razvije kao parazit na nekom društvenom pokretu, čiji je karakter sekularan i politički, što neizbežno vodi do sukoba sa religijskim organizacijama.

U prvom slučaju religijska zajednica podleže destruktiji iznutra, njen organizam se podređuje ciljevima potpuno suprotnim originalnoj ideji i njene teozofske i moralne vrednosti postaju plen karakteristične deformacije, služeći od tada kao maska za dominaciju patoloških pojedinaca. Religiozna ideja tada postaje opravdanje za korišćenje sile i sadizma protiv nevernika, jeretika i vračeva i droga za ljude koje pokreću takva nadahnuća.

Svako ko kritikuje ovakvo stanje stvari se suočava sa moralizatorskom kritikom, navodno u ime originalne ideje i vere u Boga, ali u stvari zato što oseća i misli u kategorijama normalnih ljudi. Takav sistem zadržava ime originalne religije i mnoga

druga specifična imena, zaklinjući se prorokom i to koristi uz karakterističnu dvoznačnost. Nešto što je izvorno trebalo da bude pomoć u poimanju Božije istine, unesrećuje naciju mačem imperijalizma.

Ukoliko su takvi fenomeni dugotrajni, oni ljudi, koji su zadržali svoju veru u religijske vrednosti, će kritikovati ovakvo stanje stvari, ukazujući pri tome da ono daleko odstupa od istine. Na žalost oni će to činiti bez razumevanja prirode i uzroka ovog patološkog fenomena t.j. u okviru moralnih kategorija, praveći tako pogubnu grešku koja nam je već poznata. Iskoristiće neku pogodnu geopolitičku situaciju, protestujući protiv ovakvog stanja stvari, odvajajući se od originalnog sistema i kreirajući različite sekte i veroispovesti.

Ova vrsta raspada se može posmatrati kao karakteristična posledica infekcije pokreta ovom bolešću, bio on religiozan ili sekularan. Religijski pokret tako preuzima karakter političkih partija, izazivajući ratove između različitih vernika istoga Boga.

Kao što znamo, to stanje prelazi u prikrivenu fazu, kada ljudski gnev počne da slabi; međutim, taj oblik će trajati mnogo duže nego patokratija uvedena uz pomoć sekularnog pokreta. Ljudska bića ne mogu lako da uklope čitav proces u svoj referentni okvir, budući da ovakvo stanje obuhvata mnogo generacija; njihova kritika će tako biti ograničena na pitanja sa kojima su neposredno upoznati. Međutim, to će ipak prouzrokovati postepeno ali nekoordinisano stvaranje fronta pritiska razumnih ljudi, podstičući na taj način neku vrstu evolucije u okviru svake grupe stvorene na ovaj način. Takva evolucija će stremiti obnavljanju religijskih vrednosti ili prevazilaženju deformacija.

Da li će ovaj proces postići svoje konačne ciljeve, zavisi od dva uslova: Ukoliko je originalna ideja od početka kontaminirana nekim patološkim materijalom, cilj se ne može ostvariti. Ukoliko se on može postići, naše nesimptomatično usklađivanje će nas dovesti u poziciju u kojoj konačna eliminacija dejstava savladane bolesti zahteva objektivnan pogled na njenu suštinu i istoriju. Sa druge strane nemoguće je eliminisati ostatke patološke deformacije, koji bi opstali kao faktor otvaranja vrata obnovljenoj kontaminaciji.

Neke religiozne grupe su mogle pokrenuti osobe, koje su bile nosioci određenih psiholoških anomalija. Posebna pažnja bi trebalo da bude usmerena na paranoidne karakteropate i njihovu ulogu u podsticanju novih faza ponerogeneze. Za takve ljude svet normalnog ljudskog iskustva (uključujući i religijsko iskustvo) podleže deformaciji; lako će uslediti općiniteljstvo sebe i drugih, preneto na druge ljude putem patološkog egoizma. Danas možemo posmatrati mnoge marginalne hrišćanske sekte, čiji su počeci nesumnjivo bili te prirode.

Ako je religija, koja se kasnije raspala na brojne doktrinarne varijacije, imala takav početak, pomenuti regenerativni procesi uslovljeni zdravim razumom će dostići tačku progresa, koju će pomenuti ministri religije posmatrati kao pretnju egzistenciji religije. Zaštita sopstvene vere i društvene pozicije će ih navesti da upotrebe nasilna sredstva

protiv bilo koga da kritikuje ili donese liberalizaciju. To je stanje stvari kome smo danas zapravo svedoci.

Međutim, činjenica da su neke religijske zajednice podlegle procesu ponerizacije ne predstavlja dokaz da je originalna spoznaja ili vizija od početka bila kontaminirana nepravilnostima, koje su otvorile vrata prodoru patoloških činilaca ili da je to bila posledica njihovog uticaja. Da bi se otvorila vrata zarazi patološkim činocima i kasnijoj progresivnoj degeneraciji, dovoljno je da takav religijski pokret podlegne kontaminaciji kasnije u svojoj istoriji kao posledica prekomernog uticaja prvobitno stranih arhetipova sekularne civilizacije ili kompromisa sa ciljevima vladara zemlje.

U ovom sažetom pregledu se ponavljaju uzroci i zakoni razvoja ponerološkog procesa, koje sam već naveo, ovaj put sa osvrtom na religijske grupe. Međutim, treba podvući važne razlike. Istorijski govoreći, religijske zajednice spadaju u najpostojanije i najdugotrajnije društvene strukture. Ponerološki proces se u takvoj grupi razvija u mnogo širem vremenskom okviru. Zapravo, ljudima je u tolikoj meri potrebna religija, da će svaka ovakva grupa, ako je dovoljna brojna, sadržati veliki broj normalnih ljudi (obično većinu), koji se neće obeshrabriti i koji će formirati postojanu frakciju koja će sprečavati proces ponerizacije. Ravnoteža sakrivene faze je tako prednost za ljude sa normalnim ljudskim i religijskim osećanjima. Bez obzira na to, izdvojene generacije mogu imati utisak da opaženo stanje predstavlja stalne i suštinske karakteristike te religije, uključujući i nedostatke koje ne mogu da prihvate.

Zbog toga moramo postaviti sledeće pitanje: da li najodlučnija i najsenzibilnija akcija, bazirana na prirodnom pogledu na svet, teološkoj i moralnoj refleksiji ikada može u potpunosti da eliminiše posledice ponerološkog procesa koji je odavno savladan?

Na osnovu iskustva, sakupljenog od pojedinačnih pacijenata, psihoterapeut bi posumnjao u takvu mogućnost. Posledice uticaja patoloških faktora se mogu ukloniti konačno samo ako osoba postane svesna da je bila predmet njihove aktivnosti. Takva metoda brižljive korekcije detalja bi mogla podsetiti na rad nekog restauratora umetničkih dela, koji je odlučio da, umesto da ukloni sve kasnije premaze i otkrije delo majstora u celini, radije sačuva i konzervira za buduće generacije nekoliko manjkavih korekcija.

Čak nasuprot uslovnih kulisa vremenskog približavanja procesa izlečenja, ovakva dejstva postepenog razvezivanja čvora, baziranog na prirodnom pogledu na svet vode do moralizatorskih interpretacija efekata neshvaćenih patoloških faktora, sa posledicom panike i tendencijom da se povučemo na prividno bezbedniju stranu. Organizam religijske grupe tako čuva neka latentna žarišta bolesti, koja postaju aktivna pod povoljnim okolnostima.

Zbog toga treba da shvatimo da staza naturalističke percepcije procesa geneze zla, pripisujući proporcionalan deo „greške“ uticaju različitih patoloških faktora, može osloboditi naš um prepreka, nastalih moralizatorskim interpretacijama njihove uloge u

ponerogenezi. To dopušta detaljnije objašnjenje rezultata njihovog delovanja, kao i njihovu konačnu eliminaciju usled toga. Objektivni jezik dokazuje da je ne samo precizan i ekonomičan za rad, već i mnogo bezbedniji kada se bavimo teškim situacijama i delikatnom materijom.

Takvo mnogo preciznije i doslednije rešenje problema, koji su proistekli iz vekovnog ponerološkog neznanja, je moguće kada god data religija reprezentuje struju znanja i vere koji su nekada bili dovoljno izvorni. Odvažan pristup isceljujućim prilikama, uslovljen brzim uočavanjem poneričkih procesa ili njihovih ostataka prenetih iz daleke prošlosti, tako zahteva kako prihvatanje ove nove nauke, tako i razobličenje originalne istine i bazične nauke. Sumnje će sa druge strane blokirati svaki takav pokušaj putem nedovoljno opredmećenog straha, čak i ako su one potisnute duboko u podsvest. Moramo da se uverimo da Istina može da izdrži pranje modernim deterdžentom; ne samo da ona neće izgubiti svoje večne vrednosti, već će ponovo steći izvornu originalnu svežinu i velepne boje.

Kod druge situacije, kada je ponerogenički proces koji vodi do patokratije obuzeo neki sekularni ili politički pokret, situacija religije u zemlji će biti potpuno drugačija. Polarizacija stavova s obzirom na pristup religiji postaje neminovna. Društvena religijska organizacija ne može drugačije nego da zauzme kritički stav, postajući podrška opoziciji na strani zajednice normalnih ljudi. To u povratnom dejstvu provocira pokret, zaražen ovim fenomenom, na još netolerantniji stav prema religiji. Takva situacija smešta društvenu religiju na čelo aveti fizičkog uništenja.

Kada god se patokratija javi u autonomnom procesu, to znači da religijski sistemi, koji dominiraju zemljom, nisu bili sposobni da je preduprede na vreme.

Po pravilu, religijske organizacije svake date zemlje imaju dovoljno uticaja na društvo da bi bile u stanju da se suprotstave nadirućem zlu ukoliko deluju hrabro i promišljeno. Ukoliko ne mogu, to je ili posledica fragmentacije i sukoba u među različitim frakcijama ili unutrašnje korupcije unutar religijskog sistema. Kao rezultat, religijske organizacije su dugo tolerisale i čak nekritički inspirisale razvoj patokratije. Ta slabost kasnije postaje uzrok propasti religije.

U slučaju veštački uvedene patokratije podložnost religijskog sistema izopačenosti je manja, iako i dalje postoji. Opravdano je osloboditi odgovornosti za ovo stanje stvari religijske sisteme zemlje kada je patokratija uvedena silom. U toj situaciji se javljaju specifične prilike: religijske organizacije imaju moralno jaču odbrambenu poziciju, u stanju su da prihvate materijalne gubitke i takođe da se podvrgnu procesu sopstvenog oporavka.

Patokrate se mogu služiti primitivnim i brutalnim sredstvima da suzbiju religiju, ali je veoma teško za njih da napadnu suštinu religijskih uverenja. Njihova propaganda se pokazuje krajnje primitivnom i prouzrokuje poznati fenomen imunizacije i otpora na

strani normalnih ljudi, sa konačnim rezultatom da postižu suprotnost od željene moralne reakcije. Patokrate mogu samo da koriste brutalnu silu ako oseće njenu slabost. Princip „zavadi pa vladaj“ se može koristiti ako postoji dosta frakcija sa dugom tradicijom neprijateljstva, ali su efekti takvih mera u principu kratkotrajni i mogu dovesti do ujedinjavanja frakcija.

Specifično praktično znanje, koje zajednica normalnih ljudi sakuplja pod patokratskom vlašću, zajedno sa fenomenom psihološke imunizacije, počinje da ispoljava svoje sopstveno karakteristično delovanje na strukture religijskih veroispovesti. Ukoliko je neki religijski sistem u nekom trenutku svoje istorije podlegao ponerološkoj infekciji, efekti i patokratski ostaci, preživeli iz prošlosti, su trajali vekovima. Kao što je već navedeno, njegovo isceljenje filozofskim i moralnim metodama nailazi na karakteristične psihološke teškoće. Ali pod patokratskom vladavinom, uprkos zloupotrebe od koje je takva religijska organizacija patila, data je transfuzija antitelima, koja leče patokratske ostatke.

Ovakav specifičan proces stremi oslobađanju religijskih struktura od deformacija koje su bile posledica dejstva već poznatih patoloških faktora. Što se tiče pojave patokratije u različitim oblicima, uvek uslovljene ljudskim nedostacima, koji otvaraju vrata patološkim fenomenima, mora se sagledati i druga strana novčića. Treba da ovo da razumemo u svetlu onog nipodaštavanog zakona, kada dejstvo pojedinačne uzročne strukture ima sopstveno teološko značenje. U svakom slučaju bi bilo veoma korisno da se sprovede proces oporavka uz veliku svest o prirodi fenomena, koji deluje na sličan način u terminima razvoja psihološkog imuniteta i lečenja ljudske ličnosti. Takva svest takođe može pomoći da se razvije bezbedniji i delotvorniji plan akcije.

Ukoliko su pojedinci i grupe koje veruju u Boga u stanju da prihvate objektivno razumevanje makro-socijalnih patoloških fenomena, pogotovo tog najopasnijeg, prirodno će se javiti izvesno razdvajanje religijske i ponerološke problematike, koje se bave različitim nivoima realnosti. Pažnja crkve se tada može okrenuti pitanjima čovekovog odnosa prema Bogu, oblasti koja i jeste obaveza crkve. Sa druge strane, odbranu od poneroloških fenomena i njihovog širenja po svetu moraju preuzeti naučne i političke institucije, čije bi akcije bile zasnovane na naučnom razumevanju prirode geneze zla. Takva podela dužnosti nikada neće moći da bude u potpunosti održiva, budući da u genezi zla učestvuju ljudski moralni nedostaci i njihovo prevazilaženje zasnovano na religijskim premisama je od najstarijih vremena predstavljalo odgovornost religijskih zajednica.

Neke religije i veroispovesti izložene patokratskoj vlasti su pod takvim okolnostima prinuđene da se uključe u pitanja koja se obično tiču političke, pa čak i ekonomske delatnosti. To je neophodno, kako da bi se zaštitila sama religijska organizacija, tako i da bi se pomoglo vernicima i drugim građanima, izloženim nepravdi. Međutim, važno je sprečiti da ovakvo stanje stvari postane stalno u okviru običaja i tradicije, budući da to može učiniti povratak na strukture vladavine normalnog čoveka još težim.

Uprkos postojećim razlikama u uverenjima i tradiciji, osnova za zajedničko delovanje ljudi dobre volje treba da sadrži tu karakterističnu konvergenciju izvedenih zaključaka između hrišćanskih Jevanđelja (i drugih monoteističkih religija) i ponerološkog pogleda na genezu zla. Različite religije i veroispovesti u stvari veruju u istog Boga, a danas su ugrožene istim makro-socijalnim fenomenom. To daje dovoljno podataka da bi se omogućila saradnja u stremljenju ka dostignućima čija je vrednost očigledna.

Vijekovima se pokušavalo liječiti razne bolesti na bazi naivnog razumijevanja i iskustava koja su prenošena iz generacije u generaciju. Takve aktivnosti nisu bile nedjelotvorne; u mnogim slučajevima rezultati su bili pozitivni. Zamjena te tradicionalne medicine sa novonastalom modernom naukom prvobitno je dovela do pogoršanja društvenog zdravlja. Međutim, isključivo uz pomoć moderne nauke nestale su mnoge bolesti, oboljenja protiv kojih je tradicionalna medicina bila bespomoćna. Do toga je došlo zato što je prirodno razumijevanje bolesti i njihovih uzroka dovelo do stvaranja uslova za protivdejstvo.

U vezi s fenomenima koje diskutujemo u ovom djelu, naša situacija je slična onoj izazvanoj gorenavedenom krizom koju smo pomenuli u vezi sa zdravljem Evropskih nacija. Ostavili smo iza sebe tradicionalne socio-moralne organizacije a da nismo još uvijek elaborirali neku vredniju nauku, koja bi mogla ispuniti procjep. Odatle su nam potrebni noviji kriterijumi koji bi postali osnova za jednu analognu disciplinu s čvrstom strukturom; istovremeno, to bi ispunilo goreću potrebu za njom u današnjem svijetu.

Prema modernom razumijevanju, efikasan tretman jedne bolesti postaje moguć onda kada spoznamo njenu suštinu, njene etiološke faktore i osobine, njen patodinamički tok unutar nekog organizma sa posebnim biološkim karakteristikama. Kada se jedno takvo znanje dosegne, ispostavlja se da je iznalaženje pravilnog tretmana generalno lakši i manje opasan zadatak. Za doktore, bolest predstavlja jedan interesantan, čak fascinantan biološki fenomen. Oni su često prihvatili rizik kontakta sa zaraznim patološkim faktorima i žrtvovali se da bi razumjeli neko oboljenje i da bi bili u stanju da liječe ljude. Zahvaljujući tome, oni su ostvarili mogućnost etiotropičnog tretmana bolesti i vještačke imunizacije ljudskog organizma protiv nekih oboljenja. Tako je danas i vlastito zdravlje doktora bolje zaštićeno; ali oni se nikada ne bi trebali odnositi s prezirom prema pacijentu ili oboljenju od kojeg ovaj boluje.

Kad smo suočeni s nekim makrosocijalnim patološkim fenomenom koji traži od nas da postupamo s njim na način koji je istovijetan sa principima na kojima se temelji moderna medicina, posebno onim koji se odnose na zarazne bolesti koje se brzo šire među stanovništvom, zakonom se nalažu sve potrebne rigorozne mjere koje takođe moraju da poštuju i oni ljudi koji su zdravi. Takođe je bitno naglasiti i to da ljudi i političke organizacije koje zastupaju ljevičarski pogled na svijet, generalno zauzimaju jedan mnogo konzistentniji stav u vezi s tim, zahtijevajući takve žrtve u ime zajedničkog dobra.

Moramo biti svjesni toga da je ovaj fenomen, s kojim smo suočeni, istovijetan s onim bolestima protiv kojih se tradicionalna medicina pokazala neuspješnom. Da bi se

prevazišlo ovakvo stanje stvari, mi moramo koristiti nova sredstva koja su zasnovana na razumijevanju suštine i uzroka patokratskog fenomena, tj. ponašati se u skladu s principima na kojima počiva moderna medicina. Put ka samom razumijevanju tog fenomena, također je bio mnogo teži i opasniji od onoga koji bi trebao voditi od tog razumijevanja do pronalaska prirodno i moralno opravdanih i dobro organizovanih terapijskih aktivnosti. Te metode su potencijalno moguće i vjerovatne jer one proističu iz jednog razumijevanja tog fenomena, samog po sebi, i postaju njegova nadograda.

Kod ove "bolesti", isto kao kod mnogih slučajeva tretiranih od strane psihoterapeuta, samo njeno razumijevanje već počinje da liječi čovjekovu ličnost. Pisac ove knjige je to potvrdio u svojoj praksi na individualnim slučajevima. Takođe se čini da će mnogi znani praktični rezultati na sličan način postati primjenljivi.

Nedostatnost napora baziranih na najvišim moralnim vrijednostima je postalo opštepoznata stvar. U drugu ruku, moćna vojna oružja koja ugrožavaju cjelokupno čovječanstvo mogu se smatrati toliko nezamjenljivim koliko i jedna ludačka košulja, nešto čija se upotreba smanjuje proporcionalno sa poboljšanjem sposobnosti koje regulišu ponašanje onih ljudi kojima je povjerena umjetnost liječenja. Potrebne su nam mjere koje će dosegnuti sve ljude i sve nacije, i koje se mogu primjeniti na ustanovljene uzroke opasnih bolesti. Takve terapijske mjere ne mogu biti ograničene samo na fenomen patokratije. Patokratija će uvijek pronaći pogodno tlo ukoliko je neka nezavisna država inficirana naprednim oblikom histerizacije, ili ako neka mala privilegovana kasta vrši represiju i eksploatiše ostale sunarodnike, držeći ih u zaostalosti i mraku; u tom slučaju će svako ko želi da pomogne svijetu biti proganjan a njegovo moralno pravo da djeluje, biće dovođeno u pitanje. U stvari, zlo u svijetu čini jedan kontinuum: jedna njegova vrsta otvara vrata drugoj, bez obzira na kvalitativnu suštinu ili ideološke slogane kojima su ogrnuti.

Takođe postaje nemoguće da se pronađu efikasni načini terapijskog djelovanja ukoliko su umovi ljudi koji obavljaju taj zadatak zahvaćeni tendencijom ka konverzivnom razmišljanju kao što je podsvjesna selekcija i supstitucija podataka ili ukoliko neka doktrina koja sprečava objektivnu percepciju realnosti, postane obavezna. Pogotovo, neka politička doktrina, za koju je jedan makrosocijalni patološki fenomen, u skadu sa njenom famoznom ideologijom, postao jedna dogma, te je toliko dobro blokirao razumijevanje njegove istinske prirode da je svako razumno dejstvovanje onemogućeno. Svako ko sprovodi jednu takvu akciju treba prethodno da se podvrgne jednom odgovarajućem pregledu, ili čak psihoterapiji, da bi eliminisao svaku tendenciju ka aljkavom razmišljanju.

Kao i svaki dobro organizovan tretman, terapija za svijet mora ispuniti dva osnovna zadatka: pojačati opšte odbrambene moći ljudske zajednice i napasti svoju najopasniju bolest, etiotropično ukoliko je to moguće. Uzimajući u obzir sve aspekte koji su pomenuti u poglavlju o ponerologiji, terapijski napori bi trebali biti usmjereni na podvrgavanje poznatih operativnih faktora geneze zla, kao i procesa same ponerogeneze, jednoj kontroli od strane naučne i društvene svijesti.

Sadašnji pokušaji vjerovanja samo moralnim podacima, bez obzira koliko iskreno se na njih gledalo, ispostavili su se kao neadekvatni isto kao i u slučaju da se nešto poduzima isključivo na bazi podataka sadržanih u ovoj knjizi, ignorišući suštinsku podršku od strane moralnih vrijednosti. Ponerologov stav primarno naglašava prirodni aspekt tog fenomena; mada, to ne znači da je vrijednost onih tradicionalnih pristupa smanjena. Napori usmjereni na darivanje života nacija potrebnim moralnim uređenjem, trebali bi odatle obrazovati drugo krilo, radeći paralelno i racionalno podržavani prirodnim principima.

Moderna društva bila su gurana u stanja moralne recesije tokom kasnog devetnaestog i ranog dvadesetog vijeka; glavni zadatak ove generacije je da se ona izvuku nazad iz toga i to treba da ostane jedna opšta pozadina tih aktivnosti kao cjeline, uopšte. Namjera da se ispuni zapovijest ljubavi prema svom bližnjem, trebala bi činiti osnovnu poziciju, uključujući čak i one koji su počinili značajna zlodjela, pa čak ako ta ljubav indicira poduzimanje profilaktičkih mjera kako bi se druge zaštitilo od tog zla. Jedan veliki profilaktički poduhvat može se izvesti samo onda kad se to učini s jednom poštenom kontrolom od strane moralne svijesti, s umjerenim riječima i promišljenim djelovanjem. Na toj tački, ponerologija će dokazati svoju praktičnu upotrebljivost u ispunjavanju tog zadatka. Ljudi i vrijednosti sazrijevaju u akciji. Tako, do jedne sinteze tradicionalnih moralnih vrijednosti i ovog novog naturalističkog pristupa moći će jedino doći uz pomoć jednog razumnog ponašanja.

Istina kao lijek

Bilo bi teško da ovdje sumiramo sve izjave poznatih autora koji su se bavili temom psihoterapeutske uloge u pomaganju čovjeku da bude svjestan onoga šta mu je sabilo njegovu podsvijest, što ga neprestano bolno guši, zato što se on bojao da pogleda neprijatnoj istini u oči, a nedostajali su mu i objektivni podaci na osnovu kojih bi mogao izvući pravilne zaključke; ili je bio suviše ponosan da bi sebi dozvolio da postane svjestan činjenice da se ponašao na apsurdan način. Te stvari nisu prilično dobro shvaćene samo od strane specijalista, nego su one i javno poznate u jedno određenom stepenu.

Kod svake metode analitičke psihoterapije, ili autonomne psihoterapije, kako ju je nazivao T. Szasz (američki psihijatar, prim. prev.), vodeću operativnu motivaciju podrazumijeva osvjetljavanje bilo kakvog materijala koji je potisnut uz pomoć podsvjesnog odabira podataka, ili zapostavljen usljed određenih intelektualnih problema. To je praćeno razbijanjem iluzija sastavljenih od supstitucija i racionalizacija, čije je stvaranje obično proporcionalno sa količinom potisnutog materijala.

U mnogim slučajevima, materijal koji je usljed straha eliminisan iz polja svijesti, i

često zamjenjivan tobože mnogo prihvatljivijim asocijacijama, ne bi nikada prouzrokovao tako strašne posljedice da smo odmah na početku smogli hrabrosti i svjesno ga sagledali. Tada bi bili u prilici da pronađemo neko nezavisno i kreativno rješenje za određene situacije.

Međutim, u nekim slučajevima, pogotovo kad imamo posla s fenomenima koje je teško razumjeti unutar kategorija našeg prirodnog pogleda na svijet, oslobađanje pacijenta od njegovih problema zahtijeva da mu predočimo bitne i objektivne informacije, pogotovo iz područja biologije, psihologije i psihopatologije, i da mu indiciramo neke specifične ovisnosti koje prije nije uspijeva da razumije. Na toj tački, savjetničke aktivnosti počinju da dominiraju u psihoterapeutskom radu s pacijentom. Nakon svega, pacijentu su potrebne dodatne informacije kako bi rekonstruisao svoju dezintegriranu ličnost i formirao jedan novi pogled na svijet koji više odgovara realnosti. Tek tada možemo pristupiti onim tradicionalnijim metodama. Ukoliko se naše aktivnosti odnose na ljude koji su bili pod uticajem patokratskog sistema, ovaj poslednji uzorak ponašanja je najpogodniji; objektivni podaci koji su izloženi pacijentu moraju ga dovesti do razumijevanja prirode tog fenomena.

Kako je već pomenuto, autor je imao priliku da prati djelovanje jednog takvog procesa upoznavanja pacijenata o suštini i osobinama tog makrosocijalnog fenomena, na temelju individualnih slučajeva kod kojih je došlo do neuroze usljed uticaja patokratskih društvenih uslova.

U državama koje se nalaze pod upravom takvih vlada, skoro svaka normalna osoba nosi u sebi neke neurotične reakcije različitog inteziteta. Nakon svega, neuroza je jedna normalna prirodna reakcija na potčinjavanje određenom patološkom sistemu.

Uprkos osjećaju zebnje kojeg je takva jedna odvažna psihoterapeutska operacija često izazivala kod obe strane, moji pacijenti su brzo asimilirali objektivne podatke koji su im bili predočeni, nadopunjavali su ih sa svojom vlastitim iskustvima, tražili dodatne informacije, kao i verifikaciju na osnovu njihove aplikacije tih informacija. Ubrzo nakon toga je dolazilo do spontane i kreativne reintegracije njihovih ličnosti, što je bilo praćeno jednom sličnom rekonstrukcijom njihovog pogleda na svijet. Istovremena psihoterapija samo je nastavila da pomaže u tom sve autonomnijem procesu rješavanja individualnih problema, što podrazumijeva jedan tradicionalni prilaz. Ti ljudi su se riješili od njihove hronične tenzije; njihov perceptivni pogled na tu devijantnu realnost postajao je sve realniji i prošaran humorom. Ponovno učvršćivanje njihove sposobnosti za održavanje svoje vlastite psihološke higijene, samo-terapije i samo-pedagogije, bilo je mnogo bolje nego što se to očekivalo. Oni su postali dovrtljiviji u stvarima koje se tiču praktičnog života i bili su sposobni da ponude drugima dobre savjete. Na žalost, broj ljudi kojima je psihoterapeut mogao vjerovati bio je prilično ograničen.

Slični efekti mogu se ostvariti i na makrosocijalnom nivou, što je nešto sasvim izvodljivo u sadašnjim uslovima. Kod takvih operativnih razmjera, to će osloboditi jednu

sponatnu interakciju među prosvjetljenijim individuama i dovesti do društvene multiplikacije terapijskog fenomena. Ovo posljednje će onda prouzrokovati jednu kvalitativno novu i vjerovatno donekle burnu društvenu reakciju; mi moramo biti spremni za to, da bi je mogli smiriti. Na kraju, to će dovesti do jednog opšteg osjećaja opuštanja i pobjede istinske nauke nad zlom; ovo se ne može negirati ni na kakav verbalan način a fizička sila takođe tu postaje besmislena. Korištenje mjera koje su toliko različite od bilo čega što je bilo prije korišteno će dovesti do rađanja osjećaja “kraja jedne ere” u kojoj je taj makrosocijalni fenomen mogao da se pojavi, ali on sada umire. To će od strane normalnih ljudi biti praćeno s jednim osjećajem dobrostanja.

U sklopu ove sugerisane psihoterapije, dodatni objektivizirani materijal u obliku jednog naturalističkog poimanja tog fenomena predstavlja kamen temeljac; odatle, u ovoj knjizi su prikupljeni najbitniji podaci do kojih je autor uspio da dođe i ovdje ih prezentira na jedan djelomično pojednostavljen način. To nesumnjivo ne predstavlja cjelokupno znanje koje je tu potrebno; dalja nadogradnja će biti potrebna. U drugu ruku, posvetio sam manje pažnje metodama, jer bi to stvorilo višestruko dupliciranje onih vrsta terapija koje su već poznate mnogim specijalistima i koje oni koriste u svojoj praksi.

Svrha ove aktivnosti će biti omogućavanje da svijet ponovo stekne sposobnost korištenja zdravog razuma i da se pogledi na svijet mogu reintegrirati na temelju naučno objektiviziranih i odgovarajuće popularizovanih informacija. Svijet, stvaran na takav način, mnogo bolje će se uskladiti sa realnošću koja je sve donedavno bila pogrešno shvatana; kao rezultat toga, čovjek će biti mnogo osjećajni u svojim praktičnim aktivnostima, nezavisniji i dovtljiviji u rješavanju životnih problema, a sigurnije će se i osjećati. Ovaj zadatak nije ništa novo; on sačinjava dnevni kruh svakog dobrog psihoterapeuta. Problem širenja ovih bolno nam potrebnih informacija po cijeloj planeti, više je tehničke, nego teoretske prirode.

~

Svaki psihoterapeut mora se pripremiti za poteškoće koje će prouzrokovati psihološki otpor proizašao iz perzistentnih stavova i ubjeđenja čiji je nedostatak temelja već predstavljen u ovom djelu. Posebno u slučaju jedne veće grupe ljudi, ti otpori se mogu demonstrativnije manifestovati; međutim, među članovima takvih grupa mi ćemo takođe naći saveznike koji će nam pomoći da skršimo njihov otpor. Da be se ovo vizualiziralo, vratićemo se ponovo na primjer porodice N., gdje je otprilike dvanaest osoba saradivalo u nasilnom zlostavljanju jednog prijatnog i inteligentnog žrtvenog jarca.

Kada sam objasnio ujacima i ujnama da se oni godinama nalaze pod uticajem jedne psihički nenormalne osobe, prihvatajući njen deluzivni svijet kao istinski i učestvujući (s osjećajem časti) u njenom osvetničkom iživljavanju na dječaku na kojeg je trebalo svaliti krivicu za sve njene neuspjehe, uključujući i one do kojih je došlo nekoliko godine prije njegovog rođenja, šok kojeg su dobili privremeno je zagušio njihovu indignaciju. Protivnapad nije uslijedio odmah nakon toga, vjerovatno zato što se to događalo u mojoj

kancelariji u Domu zdravlja, a bio sam i zaštićen bijelim mantilom kojim sam se uvijek ogrtao kad se nisam osjećao potpuno sigurnim. Tako sam pretrpjeo samo verbalne prijetnje. Međutim, nedjelju dana kasnije, oni su se počeli vraćati jedan po jedan, blijedi i žalosni; i mada s nekom težinom, nudili su svoju pomoć za popravak situacije u porodici i budućnosti nesretnog dječaka.

Mnogi ljudi dožive jedan neminovan šok i reaguju s protivljenjem, protestovanjem i dezintegracijom njihove ličnosti, nakon što im se predoči činjenica da se nalaze pod opsjenarskim i traumatskim uticajem jednog makrosocijalnog patološkog fenomena, bez obzira na to da li su oni do tada bili njegovi sljedbenici ili protivnici. Mnogi ljudi su podstaknuti na žestoke reakcije činjenicom da se ideologija koju su, bilo osuđivali ili na neki način prihvatili u smislu jednog vodećeg faktora, sada tretira kao nešto što je po svojoj važnosti na drugom mjestu.

Najglasnije negodovanje će dolaziti od strane onih koji sebe smatraju pravičnim zato što su oni osuđivali taj makrosocijalni fenomen uz pomoć literarnog talenta i povišenog glasa, koristeći se imenom izvedenim iz njegove poslednje važeće ideologije, kao i prekomjernom upotrebom moralizirajućih interpretacija u vezi sa tim patološkim fenomenom. Svaki pokušaj da se njih navede do apercepcije pravilnog razumijevanja patokratije predstavljao bi Sizifov posao, jer bi oni onda trebali postati svjesni činjenice da su svi njihovi dotadašnji naponi uveliko služili ispunjavanju jedne svrhe koja je bila obratna od njihovih namijera. Pogotovo, ukoliko su se oni profesionalno upuštali u takve aktivnosti, onda postaje mnogo praktičnije da se izbjegne osobađanje njihove agresivnosti; čak bi se moglo reći da su takvi, mahom stariji ljudi, prestari za terapiju.

Transformiranje pogleda na svijet onih ljudi koji žive u sistemima normalnog čovjeka, ispostavlja se kao jedan teži mučan zadatak, jer su oni s mnogo više egoizma privrženi imaginacijama koje su im sugerisane još od njihovog djetinjstva, što im otežava mogućnost da se pomire s činjenicom da postoje stvari koje njihov prirodni konceptualni sistem ne može asimilirati. Njima takođe nedostaju specifična iskustva koja imaju oni ljudi koji godinama žive pod patokratskom vlašću. Odatle, mi moramo očekivati otpor i napade od strane ljudi koji pokušavaju da zaštite njihove izvore prihoda i pozicije, kao i da zaštite svoje ličnosti od jedne uznemiravajuće dezintegracije. Da bi izbjegli svako zastranjivanje, moramo uzimati u obzir saglasnost reakcija većine.

Prihvatanje ovakve psihoterapije biće drugačije u državama u kojima su već stvorena društva normalnih ljudi, što će pružiti čvrst otpor patokratskoj vlasti. Dugogodišnje iskustvo, praktično poznavanje fenomena i psihološka imunizacija, davno su tu proizveli plodno tlo za sijanje sjemenja objektivne istine i prirodnog poimanja stvari. Objašnjenje suštine makrosocijalnog fenomena će se tretirati kao jedna malo zakašnjela psihoterapija, koja je trebala biti ponuđena mnogo prije (što bi omogućilo pacijentu da izbjegne mnoge greške) ali je ona, bez obzira na sve, ipak korisna zato što obezbjeđuje red i relaksaciju i omogućava da se čovjek počne razumno ponašati. Ovi podaci, prihvaćeni kroz jedan prilično bolan proces, udružiće se sa iskustvom koje se već prethodno steklo. Tako u

svijetu neće biti protesta inspirisanih od strane egoizma ili egotizma. Vrijednost objektivnog gledanja cijeniće se sve više i više, jer ono osigurava temelje za razumno ponašanje. Ubrzo nakon toga, osjećaj realizma kod poimanja svijeta koji nas okružuje, praćen smislom za humor, početi će da kompenzira ljude za sva ona iskustva koja su preživjeli, kao i dezintegraciju njihove ličnosti do koje je dovela takva terapija.

Ta dezintegracija strukture predašnjeg pogleda na svijet, stвориće jedan privremen i neugodan osjećaj praznine. Terapeutima je dobro poznat njihov naredni zadatak da popune tu prazninu što je moguće prije, materijalom koji je mnogo kredibilniji i vredniji od onog sadržaja koji je nasilno izbačen, pomažući tako da se izbjegne onaj primitivni način reintegracije ličnosti. U praksi je najbolje da se smanji pacijentova zebnja tako što će mu se unaprijed obećati da će mu biti predložen jedan objektiviziran materijal u obliku istinskih podataka. To obećanje se mora održati, s očekivanjem mogućnosti pojave dezintegrativnih stanja. Ja sam s uspjehom testirao ovu tehniku na individualnim pacijentima a preporučujem njenu upotrebu i na masovnom nivou, kao bezbjednu i efikasnu.

Kod onih ljudi koji su već razvili jedan prirodni psihološki imunitet, njihova pojačana otpornost na rušilačke uticaje patokratije na njihovu ličnost, stečena pomoću svjesnosti o suštini patokratije, može biti od manje važnosti ali je još uvijek bitna, jer to vodi do jednog poboljšanog kvaliteta imunizacije i uz mnogo manje tegobnih posljedica u smislu nervne tenzije. Međutim, kod onih ljudi koji oklijevaju a čine dobro-prilagođene pripadnike nove srednje klase, aktivnosti na njihovoj imunizaciji potpomognute njihovim osvještavanjem o patološkoj prirodi fenomena može da preusmjeri kazaljku njihove vage u pravcu pristojnosti.

Drugi ključni aspekt ovakvih operacija koje se trebaju uzeti u obzir je uticaj ovako prosvijetljenog ponašanja na ličnosti samih patokrata.

U toku individualne psihoterapije, težimo da izbjegnemo informisanje pacijenata o trajnim aberacijama, pogotovo ako imamo razloga da vjerujemo da su one uslovljene nasljednim faktorima. Međutim, prilikom donošenja odluka, psihoterapeuti su vođeni svjesnošću o postojanju tog stanja. Samo kod slučajeva kod kojih je ustanovljeno jedno lakše oštećenje moždanog tkiva, možemo se odlučiti da to predložimo pacijentu, kako bi mu pomogli da lakše podnosi svoje poteškoće i izbjegne nepotreban strah. Kod slučajeva psihopatskih individua, njihove devijacije tretiramo uz pomoć jednog taktičnog, aluzivnog jezika, imajući na umu da oni imaju određenu vrstu znanja o sebi, a onda nastavljamo sa tehnikama modifikacije ponašanja kako bi korigovali njihovu ličnost, imajući društvene interese, takođe, na umu.

Kod operacija makrosocijalnih razmjera, neće biti moguće primjeniti jednu tako pažljivu strategiju. Traumatizacija patokrata će biti neizbježna do jednog određenog stepena, pa čak i namjerna i moralno opravdana u interesu mira na zemlji. U skladu s tim, naš stav mora biti definisan prihvatanjem bioloških i psiholoških činjenica; odbacujući

bilo kakve interpretacije njihovih psihičkih devijacija koje su nabijene moralom ili emocijama. Prilikom poduzimanja jednog takvog posla, moramo imati na umu dobro društva kao jedan vrhovni cilj; uz sve to, mi ne smijemo napustiti našu psihoterapeutsku ulogu i uzdržavati se od kažnjavanja onih čiju krivicu možemo utvrditi. Ukoliko zaboravimo na to, povećaćemo rizik za izbijanje jedne nekontrolisane reakcije, koja bi mogla prouzrokovati katastrofu svjetskih razmjera.

U isto vrijeme, ne smijemo gajiti preuveličane strahove, kao na primjer, da će takve aktivnosti prosvjetljenja javnosti isprovocirati dramatične reakcije među patokratama, tj. jedan talas nasilja ili samoubistava. Ne! One individue koje su opisane kao esencijalne (ili suštinske, prim prev.) psihopate, zajedno sa mnogim drugim nosiocima sličnih nasljednih anomalija, još su od svog djetinjstva razrađivali osjećaj da su psihički drugačiji od drugih. Davanje toga njima na znanje, na njih djeluje manje traumatski, nego što je to slučaj s normalnim čovjekom, kome se sugerije da je psihički abnormalan. Lakoća s kojom oni potiskuju neprijatan materijal iz polja njihove svijesti, spriječiće ih i da nasilno reaguju.

Šta oni mogu da rade, kad više nema ideologije kojom se mogu maskirati? Kada se suština tog fenomena jednom naučno razgoliti, psihološki rezultat je taj da oni onda počinju da osjećaju kako se njihova istorijska uloga bliži svom kraju. Njihov rad, nadalje, počinje da dobija jedno istorijsko i stvaralačko značenje, ukoliko im svijet normalnih ljudi ponudi pomirenje bazirano na izvanredno povoljnim uslovima. To će onda dovesti do opšte demobilizacije patokratije, posebno u onim državama u kojima je već izgubljena podrška za neku njihovu ideologiju. Ta unutrašnja demobilizacija, koje se oni tako boje, predstavlja drugi cilj kojeg je važno ostvariti.

Najvažniji uslov i nadomjestak terapeutskom radu mora da bude opraštanje patokratama, koje treba da potiče iz razumijevanja, kako njih, tako i znakova vremena. To mora biti sprovedeno uz pomoć odgovarajuće pripremljenog zakona koji je zasnovan na jednom dubljem poimanju čovjeka i procesa geneze zla, koji djeluje unutar ljudskog društva. Taj zakon će se suprostaviti tim procesima na kauzativni način i zamijeniti bivši "kazneni" zakon. Predviđanje donošenja jednog takvog zakona ne smije se samo oslanjati na psihoterapeutska obećanja; to mora biti naučno pripremljeno a odatle i sprovedeno.

Oproštaj

Moderna evolucija zakonskih koncepta i morala demokratskog društva, usmjerena je ka prekidu starih tradicija u održavanju reda i zakona uz pomoć kaznenih represija. Mnoge zemlje su ukinule smrtnu kaznu, uznemirene njenom zloupotrebom za vrijeme poslednjeg svjetskog rata. Ostale kazne i načini njihovog izvođenja su takode ublaženi i sada se uzimaju u obzir psihički motivi i okolnosti pod kojima je došlo do kriminalnih radnji. Savjest civilizovanih nacija protestuje protiv rimskog principa Dura lex sed lex, a

istovremeno, psiholozi razaznaju mogućnost da mnogi, sada neuravnoteženi ljudi, mogu da se vrate normalnom društvenom životu zahvaljujući odgovarajućim pedagoškim mjerama; mada se, doduše, to u praksi samo djelomično potvrđuje.

Razlog za to je što ublažavanje zakona nije bilo uravnoteženo sa odgovarajućim metodama procesa gušenja geneze zla, baziranim na njegovom shvatanju. To provocira jednu krizu na području društvene zaštite od kriminala i olakšava patokratskim krugovima da se koriste terorizmom kako bi realizovali svoje ekspanzionističke ciljeve. Pod takvim uslovima, mnogi ljudi počinju da misle kako je vraćanje na tradicionalnu strogost zakona jedini način za zaštitu društva od rastućeg zla. Drugi vjeruju da nas takvo tradicionalno ponašanje moralno obogaljuje i otvara vrata za neopozive zloupotrebe. Odatle, oni podvode živote i zdravlje drugih pod humanističke vrijednosti. Da bi se prevazišla ta kriza, mi moramo galvanizirati sve naše napore u potrazi za jednim novim putom, putom koji će biti humaniji i koji će moći efikasno zaštititi individue i društva koja se nisu u stanju braniti.

Takva mogućnost postoji i ona može biti primjenjena samo na temeljima jednog objektivnog razumijevanja geneze zla. U suštini, nerealna tradicija veze između čovjekovog "kriminala", kojeg nijedna druga osoba nije u stanju objektivno da procijeni, i njegove "kazne" koja je rijetko kad efikasna u njegovoj transformaciji, trebala bi da se prepusti istoriji.

Nauka o uzrocima zla treba da ojača moralnu disciplinu jednog društva i da ima profilaktičko dejstvo. Često je dovoljno samo to da se čovjeku saopšti činjenica da se nalazi pod uticajem neke patološke individue, pa da dođe do prekida tog destruktivnog ciklusa.

Odatle, odgovarajuća psihoterapija bi trebala biti dio svake mjere poduzete s ciljem suprostavljanja zlu. Na žalost, ako neko puca na nas, mi mu moramo uzvratiti, pa čak i preciznije. U isto vrijeme, međutim, mi trebamo vratiti nazad zakon oprostaja ili pomilovanja, taj stari zakon mudrih suverena. Nakon svega, on ima duboke moralne i psihološke temelje i u nekim situacijama mnogo je efikasniji od svake kazne.

Kodeksi kaznenog zakona predviđaju da počinioc kažnjivog djela koji je za vrijeme prestupa imao ograničenu sposobnost za rasuđivanje ili za kontrolu svog ponašanja kao posljedicu neke mentalne bolesti ili nekog fiziološkog poremećaja, primi lakšu kaznu u jednom odgovarajućem stepenu. Odatle, ukoliko uzmemo u obzir odgovornost patokrata u svjetlu takvih regulativa, i svjetlu onoga što smo već rekli o motivaciji njihovog ponašanja, mi onda moramo značajno ublažiti opseg pravde, unutar okvira postojećih regulativa.

Ove gore-navedene zakonske regulative, koje su modernije u Evropi nego u SAD, su donekle svugdje zastarjele i nedovoljno se podudaraju sa bio-fiziološkom realnošću. One predstvaljaju kompromis između tradicionalne zakonske misli i medicinskog humanizma.

Nadalje, zakonodavci nisu bili u situaciji da dožive makrosocijalni patološki fenomen koji dominira individuama i značajno ograničava njihovu sposobnost prosuđivanja značenja njihovog vlastitog ponašanja. Prijemčive individue su neprimjetno usisavane unutra jer nisu svjesne patološkog kvaliteta jednog takvog fenomena. Specifične karakteristike takvih fenomena dovode do toga da se izbor ponašanja presudno određuje od strane nesvjesnih faktora, što je praćeno pritiskom od strane patokratskih vlasti.

Kako onda za takve možemo pošteno procijeniti stepen ublaženja njihove kazne?

Na primjer, ako je esencijalna psihopatija virtuelno 100% predvidljiva u vezi privlačenja i uključivanja takvih individua u patokratske aktivnosti, da li njihova osuda mora uzeti u obzir slično ublažavanje kazne? To se takođe može primjeniti u jednom manjem stepenu i na druge nasljedne anomalije, jer su se i one pokazale kao primarni faktori u izboru ponašanja.

Ne možemo nikoga kriviti što je naslijedio neke psihološke anomalije od strane svojih roditelja, ništa više nego što možemo kriviti bilo koji slučaj fizičkih ili fizioloških anomalija kao što je daltonizam. Takođe, moramo prestati s okrivljavanjem ljudi koji su potpali pod uticaj trauma ili bolesti koje su iza sebe ostavile oštećenja moždanog tkiva ili one koji su postali žrtvama nehumanih pedagoških metoda.

Za njihovo vlastito dobro i za dobro društva, mi trebamo koristiti silu u vezi s takvim ljudima, što bi ponekad uključivalo prisilnu psihoterapiju, nadzor, prevenciju i njegu. Bilo kakvo optuživanje ili okrivljavanje samo bi nam otežalo da se ponašamo na način koji je ne samo humanitaran i koristan, nego takođe i efikasan.

Kad se bavimo jednim makrosocijalnim fenomenom, posebno onim čiji je život duži od aktivnog života neke individue, njegov trajni uticaj prisiljava čak i normalne ljude da mu se adaptiraju u određenom stepenu. Da li smo mi, koji imamo normalne instikte i inteligenciju, i prema kriterijumima našeg moralnog pogleda na svijet, u poziciji da procjenjujemo krivicu onih drugih za djela koja su počinili unutar patokratskog kolektivnog ludila? Suđenje njima u skladu s tradicionalnim zakonskim regulativama činilo bi povratak na nametanje prisile normalnog čovjeka psihopatskim individuama, tj. povratak na prvobitno stanje koje je omogućilo patokratiji da se pojavi. Da li je njihovo podvrgavanje osvetničkoj pravdi vrijedno produženja trajanja patokratije samo za jednu godinu, a kamo li na neodređeno vrijeme? Da li bi eliminacijom određenog broja psihopata mogli značajno smanjiti teret tih anomalija na genetski fond društva i tako doprinjeti rješenju problema?

Na žalost, odgovor je - ne!

Ljudi sa različitim psihičkim devijacijama oduvijek su egzistirali u svakom društvu na zemlji. Njihov način života uvijek predstavlja određenu formu predatorstva nad ekonomskom kreativnošću društva, jer su njihove vlastite kreativne sposobnosti uglavnom

ispod prosjeka. Ko kod da se priključi tom sistemu organizovanog parazitizma, postepeno gubi i ono malo sposobnosti koju je imao za neki legalan posao. Taj fenomen i njegova brutalnost se u stvarnosti održavaju usljed prijetnje osвете zakona ili što je još gore, osвете od strane razbješnelih narodnih masa.

Snovi o osveti odvlače pažnju društva od razumijevanja bio-fiziološke suštine tog fenomena i stimulišu moralizirajuće intepretacije čiji rezultati su nam već poznati. To će onda otežati iznalaženje rješenja za trenutnu opasnu situaciju i slično će komplikovati svaku mogućnost za rješenje problema opterećivanja genetske baze društva psihičkim anomalija, imajući u vidu i buduće generacije.

Međutim, ti problemi, kako sadašnji, tako i budući, mogu se riješiti ako im pridemo s jednim razumijevanjem njihove prirodne suštine i cjelovitim shvatanjem prirode onih ljudi koji počinjavaju značajna zlodjela. Zakonska

odmazda bi predstavljala ponavljanje greške iz Nirnberga. To suđenje ratnim kriminalcima moglo je biti jedna neponovljiva prilika da se pokaže svijetu kompletna psihopatologija jednog hitlerskog sistema, s ličnošću "Firera" (Vodje, prim. prev.) na njenom čelu. To bi onda vodilo jednom bržem i dubljem oslobađanju od zabluda nacističke tradicije u Njemačkoj. Takvo svjesno otkrivanje djelovanja patoloških faktora na makrosocijalnom nivou bi pospiješilo proces psihološke rehabilitacije Njemaca i svijeta kao cjeline, uz pomoć prirodnih pojmova koji su prigodni za takvu problematiku. To bi takođe obrazovalo jedan zdrav presedan za osvjetljenje i zagušivanje djelovanja nekih drugih patokratija.

Ono što se u stvari desilo, bilo je to, da su psihijatri i psiholozi olako podlegli pritisku svojih vlastitih emocija, političkih faktora i predrasuda, samo nakratko se osvrćući na stvarne patološke karakteristike kako optuženih nacista, tako i nacizma, kao cjeline. Nekoliko poznatih individua s psihopatskim karakteristikama bilo je obješeno ili osuđeno na izdržavanje zatvora. Mnoge činjenice i podaci koji su mogli poslužiti za svrhe pomenute u ovom djelu, obješene su i zatvorene zajedno s tim individuama. Tako možemo lako razumjeti zašto je patokratama toliko stalo da ostvare upravo takav jedan cilj. Nama nije dozvoljeno da ponovimo takve greške, jer njihove posljedice još više otežavaju shvatanje suštine makrosocijalnog patološkog fenomena, a one odatle ograničavaju i mogućnosti za gušenje njihovih unutarnjih uzroka.

U stvarnoj situaciji u današnjem svijetu, postoji samo jedno moralno i naučno opravdano rješenje, koje može izlječiti ovu sadašnju propast nacija, a takođe i obezbjediti jedan propisan početak za rješavanje problema genetskog tereta društva, imajući u vidu i bućnost. To bi bio jedan odgovarajući zakon zasnovan na najboljem mogućem poimanju makrosocijalnih patoloških fenomena i njihovih uzroka, koji bi ograničio ogovornost patokrata samo na one slučajeve (obično kriminalno sadističke prirode) kod kojih je teško prihvatiti nesposobnost razaznavanja značenja jednog takvog akta. Ništa drugo ne može omogućiti društvima normalnih ljudi da preuzmu vlast i oslobode svoje unutrašnje talente,

koji bi mogli osigurati povratak jedne nacije ka normalnom životu.

Takav jedan akt opraštanja je u stvari prirodno opravdan, jer on proističe iz poznavanja psihičkih uzročnih faktora koji navode čovjeka da čini zlo, kako unutar opsega naše kognicije, tako i izvan područja koje smo u stanju razumjeti. Taj opseg koji je pristupačan naučnoj kogniciji, povećava se zajedno sa napretkom opšteg znanja; međutim, kod patokratije odnos između uzroka i posljedice toliko dominira cijelom slikom da je za neku mogućnost slobodnog izbora ostavljeno veoma malo prostora. U stvari, mi nikada ne bi trebali biti u poziciji da određujemo obim slobodne volje s kojom je neka individua obdarena. Opraštanjem, mi potčinjavamo naše umove prirodnim zakonima do jednog određenog stepena.

Kad se suzdržavamo prosuđivanja u vezi s ostatkom koji nam je nepoznat, mi podvrgavamo naš um disciplini izbjegavanja ulaska na područja koja su mu teško dostupna.

Opraštanje tako vodi naš razum u stanje intelektualne discipline i reda, odakle nam omogućava da mnogo jasnije razlikujemo životne realije i njihove uzročno-posljedične veze. To nam omogućava da lakše kontrolišemo osvetničke refekse naših instikta i da zaštitimo naš um od tendencije da namećemo moralizirajuće interpretacije psihopatološkim fenomenima. To je naravno korisno kako za individue, tako i za društva. Istovremeno, i u skladu sa poukama iz religija, opraštanje nam pomaže da uživamo u natprirodnom redu, te odatle da steknemo i jedno pravo na opraštanje samima sebi. Ono nam omogućava da lakše čujemo onaj naš unutrašnji glas koji nam govori "uradi to" ili "ne radi to".

To popravlja našu sposobnost za donošenje ispravnih odluka u teškim situacijama kad ne raspoložemo svim potrebnim informacijama. U ovoj veoma teškoj bitci, mi se možemo odreći jedne takve pomoći i privilegije; međutim, takva pomoć može da bude odlučujući faktor za ostvarenje pobjede.

Nacije koje su morale dugo da podnose patokratsku vlast, sada su blizu prihvatanja jednog takvog prijedloga što je rezultat njihovog praktičnog znanja o toj drugoj realnosti i karakterističnoj evoluciji njihovog pogleda na svijet.

Međutim, njihovim motivacijama dominiraju praktični podaci koji su takođe izvučeni iz prilagođavanja životu u takvoj divergentnoj realnosti. Religijske motivacije se takođe javljaju; tako da shvatanje i afirmacija sazrijevaju u takvim specifičnim okolnostima. Njihovi misaoni procesi i društvena etika takođe pokazuju osjećaj za jedno određeno teleološko prihvatanje značenja fenomena, u smislu jedne istorijske vododijelnice. Takav jedan čin odricanja od pravosudnog i emocionalnog osvećivanja u vezi s ljudima čije je ponašanje uslovljeno psihičkim devijacijama, pogotovo nekim specifičnim nasljednim faktorima, u određenom stepenu je opravdano od strane naturalizma.

Odatle, takvi naturalistički i racionalni principi trebali bi dozvoliti sazrijevanje definitivnih odluka. Intelektualni naponi uloženi u presijecanje veza s jednim prirodnjačkim shvatanjem problema zla a odatle i konfrontaciji s moralnim pravilima, trebali bi uroditi plodom u mnogim aspektima ljudske misli.

Ljudima koji su izgubili sposobnost da obavljaju nadničke poslove, morali bi se obezbijediti podnošljivi životni uslovi kao i pomoć u njihovim naporima da se prilagode novim uslovima. Troškovi koje će društvo tu morati da snosi biće sigurno manji od onih koje bi zahtijevalo bilo koje drugo rješenje. Sve to će tražiti ulaganje određenih organizacionih napora zasnovanih na tom načinu razumijevanja takvih stvari, što će biti daleko od tradicionalne pravne prakse.

Patokratama se to mora obećati a ta obećanja se onda moraju pošteno i održati, kako to i priliči jednom društvu normalnih ljudi. Odatle, takav jedan čin i njegovo sprovođenje, trebao bi se unaprijed pripremiti s moralne, pravne i organizacione tačke gledišta.

Isto kao što će ova, ovdje iznesena ideja, naići na živahan odaziv kod ljudi kojima je iz ličnog iskustva poznat gorenavedeni makrosocijalni fenomen, ona će vrijeđati osvetnička osjećanja kod mnogobrojnih političkih emigranata koji su zadržali stare, tradicionalne metode u vezi društvenih i moralnih problema. Tako, s tog područja možemo očekivati i veću opoziciju, koja će biti rezultat jedne moralne indignacije. S tim u vezi, treba uložiti potrebne napore da se i oni uvjere u optimalnost ovakvog rješenja.

Takođe bi bilo od koristi ako se ovo rješenje tog problema može pripremiti imajući u vidu današnje naslijeđe od strane bio-humanističkih nauka, naslijeđe koje cilja na sličnu evoluciju zakona, iako je ono još uvijek sakriveno u akademskom svijetu kao previše nezrelo za praktičnu realizaciju. Vrijednost naučnih studija na tom području i dalje je potcjenjivana od strane konzervativnih društava. Taj rad se može olakšati uz pomoć korištenja takvih informacija imajući u vidu potrebu za brzo pripremanje i ažuriranje zakona.

Zakoni naše civilizacije su proizašli prvo iz tradicije rimskog zakona, a onda iz polaganja prava suverena da vladaju "božjom voljom", što je jedan sistem koji na predvidiv način brani njihovu poziciju. Iako su oni imali zakon pomilovanja, oni su se ispostavili kao skoro bezdušni i osvetoljubivi sa stanovišta današnjih zakonskih regulativa. Takvo stanje stvari je više poboljšavalo nego sprječavalo pojavu patoloških sistema baziranih na sili.

To objašnjava stvarnu potrebu za izvođenjem jednog suštinskog proboja i za formulacijom novih principa proizašlih iz razumijevanja čovjeka, uključujući i razumijevanje neprijatelja i zlotvora. Pojavljujući se iz jedne velike patnje i razumijevanja njenih uzroka, takva legislacija bi bila mnogo modernija i humanija, isto kao i efikasnija na području zaštite društva od proizvoda ponerogeneze. Veličansvena odluka da se oprost, slično proističe iz najkredibilnijih pravila vječnog moralnog učenja, što je nešto

što je takođe u skladu s modernom evolucijom i društvenom misli. To ispoljava jednu praktičnu brigu, isto kao i naturalističko razumijevanje geneze zla. Samo jedan takav čin milosti, bez presedana u historiji, može slomiti ovaj vijekovima star lanac poneroških ciklusa i otvoriti vrata kako za nova rješenja za ove dugogodišnje probleme, tako i za nove pravne metode zasnovane na razumijevanju uzroka zla.

Odatle, takve teške odluke čini se da idu zajedno sa znakovima vremena. Autor ove knjige vjeruje da se upravo ova vrsta proboja u metodologiji misli i djelovanja, nalazi u sklopu Božanskog Plana za ovu generaciju.

Ideologije

Isto kao što je jedan psihijatar pretežno zainteresovan za bolesti, poklanjajući pažnju pacijentovom deluzivnom sistemu koji deformiše njegovu individualnu realnost kakva god ona bila, cilj opšte terapije bi trebala da bude bolest svijeta. Na deformisane ideološke sisteme koji su rasli iz historijskih uslova i slabosti datih civilizacija, trebali bi gledati kao na maske, operativne instrumente, ili Trojanske konje za patokratsku infekciju.

Društvena svijest bi prvo trebala razdvojiti dva heterogena sloja tog fenomena uz pomoć analize i naučne evaluacije. Takvo jedno ispravno i selektivno razumijevanje trebalo bi u jednoj odgovarajuće pristupačnoj formi da postane dio svijesti svih nacija ili zavežljaj koji će joj pripadati.

To bi istovremeno pojačalo njihovu sposobnost za nezavisnu orijentaciju unutar ove današnje komplikovane realnosti u smislu razlikovanja ovih fenomena u skladu s njihovom prirodom. To će dovesti do poboljšanja odnosa prema moralu kao i poboljšanja opšteg pogleda na svijet. Koncentracija naše pažnje na ovaj patološki fenomen dovešće do njegovog ispravnog razumijevanja i daće mnogo potpunije rezultate.

Nedostatak te osnovne diskriminacije u političkim operacijama predstavlja jednu grešku koja će nas navesti na gubljenje energije. Mi se ne moramo slagati s ideologijama jer su sve političke ideologije 19-og vijeka prepojednostavljivale društvenu realnost do tačke njenog obogaljenja, čak i u njihovom originalnom obliku, da ne pominjemo one njihove patološki deformisane verzije.

Prvi plan, pored svega toga, ne bi trebao da se bavi identifikacijom njihove uloge unutar makrosocijalnog fenomena; analiza, kritika, pa čak i borba protiv njih, može se staviti u pozadinu. Svaka diskusija u vezi sa pravcima koji su potrebni da bi se promijenile socijalne strukture može se održavati u isto vrijeme samo ukoliko se kod nje uzima u obzir osnovno razlikovanje tog fenomena. Tako ispravljena, društvena svijest može pronaći rješenje za te probleme mnogo lakše, a društvene grupe koje su danas

beskompromisne biće mnogo otvorenije i podložnije za kompromise.

Kad se jednom mentalno bolestan pacijent uspješno izljeći od svoje bolesti, često pokušavamo da vratimo tog bivšeg pacijenta u svijet onih njegovih ubjeđenja koja su realnija. Psihoterapeut tako pretražuje njegov deluzivno karikirani svijet tražeći u njemu prvobitne sadržaje koji su uvijek normalniji, odakle će graditi jedan most preko perioda ludila do sadašnje zdrave realnosti. Takva jedna operacija ili tok zahtijeva potrebne vještine iz područja psihopatologije, jer svaka bolest ima svoj vlastiti način za deformisanje pacijentovog originalnog doživljajnog svijeta i njegovih ubjeđenja. Deformisani ideološki sistem stvoren od strane patokratije treba takođe biti podvrgnut jednoj analognoj analizi, čiji će zadatak biti da pronađe one prastare i razumnije vrijednosti. Tu se mora koristiti znanje jednog specifičnog tipa jer patokratija karikira ideologiju nekog pokreta na kojem se onda parazitski hrani.

Ta velika bolest, Patokratija, prilagođava razne društvene ideologije svojim vlastitim osobinama i patokratskim stremljenjima, lišavajući ih odatle od bilo kakvih mogućnosti prirodnog razvoja i sazrijevanja u smislu jednog ljudskog zdravog razuma i naučne refleksije. Taj proces takođe transformiše te ideologije u destruktivne faktore, sprječavajući ih da učestvuju u konstruktivnoj evoluciji društvenih struktura i osuđujući njihove pobornike na frustraciju. Zajedno sa svojim degenerativnim rastom, takva jedna ideologija se odbacuje od strane svih onih grupa koje su vođene zdravim razumom. Djelovanje takve ideologije navodi nacije da se počnu čvrsto držati njihove stare, dobro-oprobane-i-ispravne osnove u smislu strukturalnih formi, obezbjeđujući tako čvrstoruke konzervativce s najbolje mogućim oružjem. To onda uzrokuje stagnaciju evolutivnog procesa koja je u suprotnosti sa opštim zakonima društvenog života, i to dovodi do polarizacije stavova među raznim društvenim grupama što onda izaziva jedno revolucionarno raspoloženje. Djelovanje patološki promijenjene ideologije tako pospješuje penetraciju i ekspanziju patokratije.

Samo uz pomoć jedne retrospektivne psihološke analize takve jedne ideologije, s refleksijom na vrijeme koje je prethodilo ponerološkoj infekciji i uzimajući u obzir patološke kvalitete i uzroke njene deformacije, mogu se pronaći one originalne kreativne vrijednosti, te izgraditi mostovi preko vremenskog okvira ovog morbidnog fenomena.

Takvo znalački vješto kominjanje originalne ideologije, uključujući neke razumne elemente koji su iznikli nakon pojave ponerološke infekcije, može se obogatiti vrijednostima koje su u međuvremenu elaborirane i postale sposobne za jednu dalju kreativnu evoluciju. Ona će onda biti u situaciji da aktivira transformacije u skladu sa evolutivnom prirodom društvenih struktura koje će nadalje učiniti ta društva otpornijim na patokratske uticaje.

Kod jedne takve analize ispostavljaju se problemi koji moraju biti vješto savladani, posebno je potrebno pronaći ispravne semantičke oznake.

Zahvaljujući jednoj karakterističnoj kreativnosti na tom području, patokratija proizvodi masu sugestivnih naziva koji su napravljeni na takav način da odvlače pažnju sa suštinskih osobina fenomena. Ko god je uhvaćen u tu semantičku zamku, on ne samo da gubi sposobnost za objektivnu analizu tog tipa fenomena; on takođe djelomično gubi sposobnost za korištenje svog zdravog razuma. Stvarnije takvih posljedica unutar čovjekovog uma je upravo i specifična svrha te pato-semantike; čovjek prvo mora da zaštiti svoju vlastitu ličnost od nje a onda da pređe na zaštitu društvene svijesti.

Jedini nazivi koje možemo prihvatati su oni koji imaju istorijsku tradiciju koja je suvremena s činjenicama i koji potiču iz pre-infektivnog perioda. Na primjer, ako nazivamo pre-marksistički socijalizam "utopijskim socijalizmom," onda će za nas biti teško razumljivo da je on bio mnogo realniji i društveno kreativniji od kasnijih pokreta koji su već kontaminirani patološkim materijalom.

Međutim, takav oprez nije dovoljan kad imamo posla s fenomenima koji se ne mogu mjeriti unutar prirodne strukture koncepta, zato što su oni stvoreni od strane jednog makrosocijalnog patološkog procesa. Tako moramo opet podvući da je svjetlost prirodnog zdravorazumskog osjećaja nedostatna za sprovođenje takvog retrospektivnog rafiniranja ideoloških vrijednosti koje su kasnije izdeformisane jednim takvim procesom. Psihološka objektivnost, adekvatno znanje na području psihopatologije i podaci sadržani u prethodnim poglavljima ove knjige, igraju za te svrhe nezamjenljivu ulogu.

Tako opremljeni, mi ćemo takođe biti kvalifikovani da stvaramo nove pojmove koji će pojašnjavati stvarne karakteristike fenomena, pod uslovom da poklonimo potrebnu pažnju pravilima semantike, pošteno i ekonomski, kao što bi to zahtijevao William of Ockham. Nakon svega, ti pojmovi će se raširiti širom planete i pomagaće mnogim ljudima da isprave svoje poglede na svijet i svoje odnose prema društvu. Takve aktivnosti, koje su legalne, usmjerene su na lišavanje patokratskih krugova od njihovog monopola na imenovanje stvari; njihovi predvidljivi protesti samo će nam potvrditi da se nalazimo na pravom putu.

Tako regenerisana ideologija ponovo stiče jedan prirodan život i evolucionarnu sposobnost koju je njena patologizacija bila zagušila. U isto vrijeme, međutim, ona gubi sposobnost za ispunjavanje nametnutih joj obaveza kao što je hranjenje patokratije i njihovo skrivanje kako od zdravorazumske kritike, tako i od nečega što je čak još opasnije, kao što su osjećaj za psihološku realnost i humor, u vezi s nekim njenim komičnim aspektima.

Osuđivanje neke ideologije zbog njenih grešaka, koje je ona sadržavala od svog početka ili ih je apsorbovala kasnije, neće je nikad lišiti od njene imputirane uloge, pogotovo ne u umovima ljudi koji je nisu osuđivali iz istih razloga. Nadalje, ako pokušamo da analiziramo takvu jednu odbačenu ideologiju, nikada nećemo ostvariti rezultate koji će imati ljekovito dejstvo na ljudsku ličnost; jednostavno ćemo promašiti one istinski važne faktore i nećemo biti u stanju da određeni prostor ispunimo sadržajima.

Naše misli će onda biti prisiljavane da izbjegavaju sve što blokira njihovu slobodu, zavaravajući se tobožnjim istinama. Kad nešto potpadne pod uticaj psihopatoloških faktora, to se ne može razumjeti ukoliko se ne koriste ispravne kategorije.

Imunizacija

Mnoge infektivne bolesti daju organizmu prirodan imunitet za jedan kraći ili duži vremenski period. Medicina imitira taj biološki mehanizam uvodeći vakcine koje omogućavaju organizmu da stekne otpornost na određenu bolest bez potrebe da oboli od nje. Sve više i više, psihoterapeuti takođe pokušavaju da imuniziraju pacijentovu psihu na razne traumatske faktore koje je teško eliminisati iz njegovog života. U praksi, mi to najčešće koristimo kod ljudi koji su podvrgnuti uticaju karakteropatskih individua.

Imuniziranje nekoga protiv destruktivnih posljedica psihopatskih ličnosti je donekle teže; međutim, to predstavlja jednu bližu analogiju zadatku kojeg je potrebno sprovesti u vezi s nacijama koje su potpale pod uticaj patokratske psihološke diverzije.

Društva koja se nalaze pod dugogodišnjom upravom patokratskog sistema, razvijaju gore-navedenu prirodnu imunizaciju, zajedno sa karakterističnim ograđivanjem od tog fenomena i zajedljivim humorom. U kombinaciji s porastom praktičnog znanja, to stanje bi se trebalo uzeti u obzir svaki put kad želimo da odredimo političku situaciju u datoj zemlji.

Takođe trebamo naglasiti činjenicu da se taj imunitet odnosi na patološki fenomen per se, a ne njegovu ideologiju, što objašnjava zašto je to takođe efikasno protiv svake druge patokratije, bez obzira na njihovu ideološku masku. Stečeno psihološko iskustvo dozvoljava da se isti fenomen prepoznaje prema njegovim stvarnim osobinama; ideologija se tretira u skladu s njenom istinskom ulogom.

Psihoterapija koja se ispravno primjenjuje na nekoj individui koja je potpala pod destruktivne uticaje životnih uslova pod patokratskom vladavinom, uvijek dovodi do značajnog poboljšanja u psihičkom imunitetu. Čineći pacijenta svjesnim o patološkim kvalitetima takvih uticaja, mi potpomažemo kod njega razvoj onog krucijalnog izdvajanja i duhovnog spokojstva, do kojih ga jedna prirodna imunizacija ne bi dovela. Tako, ne samo da mi jednostavno imitiramo prirodu; mi stvarno ostvarujemo jedan bolji-nego-normalan kvalitet imuniteta, koji je mnogo efikasniji u zaštiti pacijenta od neurotičkih tenzija i pojačavanju njegove svakodnevne dovitljivosti. Svjesnost o biološkoj suštini tog fenomena obezbjeđuje im nadmoć, kako nad tim fenomenom tako i nad onim ljudima kojima nedostaje jedna takva svjesnost.

Taj tip psihološkog imuniteta se takođe ispostavlja kao dugotrajniji. Ako prirodni imunitet traje koliko i život jedne generacije u kojoj je nastao, naučno-zasnovan imunitet može da se prenese još dalje. Slično, prirodni imunitet zajedno s praktičnim znanjem na

kojem je baziran, može biti težak za prenos na nacije koje nisu imale takvo jedno neposredno iskustvo, međutim, ona njegova vrsta koja je bazirana na generalno pristupačnim naučnim podacima, može da se prenese na druge nacije bez nekih nadljudskih napora.

Mi smo suoceni sa dva zadatka koji su povezani. U državama koje su zahvaćene gore-navedenim fenomenom, mi trebamo pokušati da transformišemo postojeći prirodni imunitet u onaj bolji-nego-normalan kvalitet imuniteta, omogućavajući tako povećanje operativne lakoće dok istovremeno snižavamo psihološke tenzije. S obzirom na one individue i društva koji pokazuju simptome nedostatka imuniteta i koji su ugroženi jednom patokratskom ekspanzijom, mi ćemo pospješivati razvoj vještačkog imuniteta.

Taj imunitet se uglavnom stiče kao prirodna posljedica razumijevanja istinskog sadržaja makrosocijalnog fenomena.

Ta svjesnost izaziva jedan buran doživljajni period koji neće ostati bez otpora, ali taj proces je kratkotrajan.

Odatle, pa nadalje, ogoljavanje prirodne realnosti koja je bila skrivana iza jedne ideološke maske predstvaljaće jednu efikasnu i potrebnu pomoć za individue i društva. U okviru jednog kraćeg vremenskog perioda, to će početi da ih štiti od ponerogenetskih aktivnosti i patoloških faktora koji se mobiliziraju sa monolitnog čela patokratije.

Odgovarajuće indikacije za praktičnu zaštitu nečije lične mentalne higijene će pospješivati i ubrzavati stvaranje jednog veoma dragocjenog psihičkog imuniteta s rezultatima koji su slični dejstvu vakcina.

Takav individualni i kolektivni imunitet, zasnovan na jednom prirodno objektiviziranom razumijevanju te druge realnosti, obojeni su osjećajem istinskog znanja koje tako stvara jednu novu mrežu ljudi; čini se da postizanje jednog takvog imuniteta predstavlja potreban preduslov u vezi s bilo kakvim naporima i akcijama političke prirode čiji je cilj svrgavanje vlade od strane društva normalnih ljudi.

Bez jedne takve svijesti i imunizacije, uvijek će biti teško ostvariti saradnju između slobodnih zemalja i onih nacija koje pate pod patokratskom vlašću. Nijedan jezik za zajedničku komunikaciju ne može se garantirati bilo kakvim političkim doktrinama koje su bazirane na prirodnoj mašti ljudi kojima nedostaju kako praktično iskustvo, tako i jedno prirodno razumijevanje ovog fenomena.

~

Najmodernija i najskuplja oružja koja prijete čovječanstvu globalnom katastrofom sada zastarijevaju istog dana kada su i proizvedena.

Zašto?

To su oružja za jedan rat koji se nikada ne smije dogoditi i sve nacije se mole da se on nikada ne dogodi. Istorija čovječanstva je istorija ratova, što u našim očima izaziva nedostatak životnog smisla. Jedan novi veliki rat predstavljao bi pobjedu ludila nad čovjekovom životnom voljom. Odatle, internacionalni razum mora da prevlada, pojačan sa novo-otkrivenim moralnim vrijednostima i prirodnom naukom koja se bavi uzrocima porijekla i geneze zla.

To "novo oružje" koje je ovdje predloženo, nikoga ne ubija; ali bez obzira na to, ono je sposobno da zaguši proces geneze zla unutar jedne osobe i aktivira njenu ličnu iscjeliteljsku moć. Ukoliko društva steknu jedno razumijevanje patološke prirode zla, ona će biti u stanju da u skladu s tim poduzmu i odgovarajuće mjere, zasnovane na moralnim i prirodnim kriterijumima. Ta nova metoda rješavanja vječnih problema će predstavljati jedno najhumanije oružje koje je ikada korišteno u ljudskoj istoriji, kao i jedino oružje koje se može bezbjedno i efikasno koristiti.

Takođe se možemo nadati da će korištenje jednog takvog oružja pomoći da se zaustave vijekovi ratovanja između nacija.

X Vizija budućnosti

Da bi urodila plodom, svaka ljudska aktivnost se mora ukorijeniti u dva vremenska okvira: prošlosti i budućnosti. Prošlost nam daje znanje i iskustvo koje nas uči kako rješavati probleme i upozorava nas kada smo u opasnosti da ponovimo greške slične onima koje smo nekada činili. Realističko shvatanje prošlosti i ponekad bolno razumijevanje grešaka i zla počinjenog u njoj, neophodan su preduslov za stvaranje bolje budućnosti.

Slično tome, realistična vizija budućnosti, dopunjena sa dobro proanaliziranim i detaljnim podacima, obogaćuje naše svakodnevne aktivnosti jasnim pravcem i omogućava nam da imamo mnogo konkretnije ciljeve. Mentalni napor, uložen u stvaranje jedne takve vizije, omogućava nam da prevaziđemo psihološke barijere kod oslobađanja razumnog rezonovanja i mašte, barijere koje nastaju usljed egoizma i opstanka loših navika iz prošlosti. Ljudi koji su vezani za prošlost, postepeno gube kontakt sa sadašnjošću i postaju nesposobni da urade bilo šta dobro u budućnosti. Trebali bi, dakle, da usmjerimo našu pažnju prema budućnosti, tamo iza prividno nesavlade realnosti sadašnjih vremena.

Postoje mnoge prednosti koje se mogu izvući iz konstruktivnog planiranja budućnosti, uključujući i one udaljenije vremenske perspektive, ukoliko možemo predvidjeti njihovu formu i omogućiti određena rješenja. Ovo zahtijeva da na odgovarajući način analiziramo sadašnju realnost i da napravimo tačna predviđanja tj. disciplinu mišljenja koja isključuje podsvjesne manipulacije činjenicama ili bilo kakve nekontrolisane uticaje emocija i prioriteta. Razvijanje takve originalne vizije, kako bi se od nje napravio jedan realan nacrt za novu realnost je najbolji način za edukativnu pripremu ljudskog uma za ostale slično teške zadatke koji ga čekaju u budućnosti.

Ovo nam takođe omogućava pravovremenu eliminaciju raznih stavova koji bi kasnije mogli da vode u nasilne konflikte; koji su ponekad rezultat nedovoljno realnog sagledavanja trenutnog stanja stvari, sanjarenja ili propagandnih aktivnosti.

Ako je logički razvijana i izbjegava sudar sa odgovarajućim objektivnim razumijevanjem pojava, što je već razmatrano, jedna konstruktivna vizija može postati stvarnost u budućnosti.

Takvo planiranje treba da liči na dobro organizovani tehnički projekt gdje dizajnerovom radu prethodi ispitivanje svih uslova i mogućnosti. Izvođenje radova takođe zahtijeva vremensko planiranje u skladu sa odgovarajućim tehničkim podacima i faktorom ljudske sigurnosti. Iz iskustva znamo da povećavajući obim i preciznost dizajnerskih aktivnosti povećavamo i korisnost i profitabilnost tih aktivnosti. Slično tome,

modernije i inventivnije konstrukcije su se pokazale kao mnogo efektivnije od onih tradicionalnih.

Dizajn i konstrukcija jednog novog društvenog sistema takođe moraju biti zasnovani na odgovarajućim odlikama realnosti i moraju se detaljno razraditi, kako bi taj sistem mogao biti efikasan i djelotvoran. To će zahtijevati napuštanje nekih tradicionalnih običaja u političkom životu koji su omogućavali da ljudske emocije i egoizam igraju značajnu ulogu. Kreativno razmišljanje je jedino potrebno rješenje jer ono prepoznaje realne podatke i pronalazi nova rješenja bez gubljenja sposobnosti za djelovanje u uslovima realnog života.

Nedostatak konstruktivnog ulaganja takvih napora vodiće ka prazninama u znanju o realnosti na koju treba da utičemo i nedostatku ljudi sa neophodnim kvalifikacijama za stvaranje novih sistema. Pokušaj da se vrati pravo odlučivanja o sopstvenoj sudbini je skupa i opasna improvizacija, osobito za naciju u kojoj vlada patokracija. Žestoke rasprave između pristalica različitih strukturnih koncepta koji su često nerealni, nezreli ili prevaziđeni jer su u međuvremenu izgubili svoj istorijski značaj, mogu čak izazvati i građanski rat.

Gdjegod je stari socijalni sistem koji je nastao u istorijskom procesu, bio uništen uvođenjem kapitalizma i razvojem patokracije, socijalna i psihološka struktura te nacije je izbrisana. Nju je onda zamijenila jedna patološka struktura koja ulazi u sve pore društva uzrokujući degeneraciju i neproduktivnost svih vidova života i djelovanja. Pod ovakvim uslovima potpuno je neizvodljivo rekonstruisati društveni sistem na temelju stare tradicije i na nerealnom očekivanju da takva struktura može zaista da postoji. Ono što je neophodno je plan akcije koja će omogućiti najbržu moguću rekonstrukciju osnovne socio-psihološke strukture i onda joj omogućiti da učestvuje u procesu osamostaljivanja u društvenom životu.

Prošlost nam nije ostavila iskustvo kako sprovesti ovu značajnu aktivnost i ona može biti sprovedena jedino oslanjajući se na opšte podatke koji su opisani na početku ovog rada. Mi smo, zbog toga, prinuđeni da se oslonimo na dostignuća moderne nauke. Izgubljeno je dragocjeno vrijeme za najmanje jednu generaciju a s njim i evolucija koja je trebala kreativno da transformiše stare strukturalne forme. Zbog toga, mi se moramo voditi razmišljanjem o tome šta se trebalo desiti da je društvo imalo mogućnost da se slobodno razvija za sve ovo vrijeme.

U međuvremenu, razvijeno je mnogo različitih načina razmišljanja u ovim zemljama. U svijetu privatnog kapitalizma, socijalne institucije su postale udaljene i teške za razumijevanje. Tamo nema više nikoga ko može biti kapitalist i djelovati samostalno u takvom sistemu. Demokratija je postala jedan nedovoljno shvaćen slogan u komunikaciji, u društvu normalnih ljudi. Radnici ne mogu zamisliti reprivatizaciju velikih industrijskih fabrika i suprotstavljaju se svakoj inicijativi u tom pravcu. Oni vjeruju da ako bi država bila nezavisna to bi im donijelo učešće u upravljanju i podjeli profita. Ova društva su

razvila i usvojila neke socijalne institucije kao što su sistem zdravstva ili besplatnog obrazovanja na univerzitetskom nivou. Oni žele te institucije reformisane tako da su podređene zdravom razumu i određenom naučnom kriterijumu i inkorporirane u sistem trajnih tradicionalnih vrijednosti. Ono što treba biti obnovljeno su opšti zakoni prirode koji bi upravljali društvom; strukturalne forme bi trebale biti rekonstruisane na moderniji način što bi olakšalo njihovo prihvatanje.

Neke transformacije su već postale istorijski nepovratne. Pokušaj da se povrati pravo na oblikovanje svog sopstvenog svijeta bi tako napravio jednu opasnu i tragičnu „rupu u sistemu“. Predosjećanje takve kritične situacije zabrinjava ljude gušeći njihovu volju da reaguju; ovakvu situaciju treba odmah spriječiti. Jedini način za to je dobro organizovani napor u analitičkom i konstruktivnom smislu, usmjeren ka društvenom sistemu sa modernim ekonomskim i političkim osnovama.

Nacije koje pate pod patokratskim vladama bi takođe trebale učestvovati u tom poduhvatu što bi predstavljalo odličnu osnovu i podršku u liječenju našeg bolesnog svijeta. Nepokolebljivi u našoj nadi da će uskoro doći vrijeme kada će se nacije vratiti na normalan ljudski sistem, mi treba da gradimo društveni sistem sa pogledom na to šta će se desiti poslije patokracije.

Taj socijalni sistem će biti drugačiji i bolji od svega što je egzistiralo prije. Realistička vizija bolje budućnosti i učešće u njenom kreiranju će izliječiti napaćene ljudske duše i uvesti reda u procese razmišljanja. Ovaj konstruktivni rad vježba ljude da upravljaju sobom u izmijenjenim okolnostima i izbija oružje iz ruku svakome ko služi zlu, povećavajući kasnije kod njih osjećaj frustracije i svjesnosti o tome da se njihov patološki rad približava završetku.

Pažljivo čitanje ove knjige može nas navesti da raspoznamo obrise kreativne vizije budućeg društvenog sistema toliko potrebnog narodima napaćenim pod patokratskom vlašću. Ako je tako, to prije predstavlja priznanje autorovom naporu nego što je rezultat slučajnosti. Takva vizija me je pratila tokom rada na knjizi (iako kasnije nema nikakvih indicija ili preciznih detalja za to), pomažući mi i omogućavajući podršku za budući rad. Na neki način, ona je prisutna na stranicama ove knjige i između njenih redova.

Društveni sistem budućnosti bi trebao da garantuje građanima širok spektar ličnih sloboda i otvorena vrata za korišćenje njihovih kreativnih sposobnosti u individualnim ili grupnim poduhvatima. Istovremeno, sistem u svojoj unutrašnjoj i spoljnjoj politici ne smije pokazati one dobro poznate slabosti koje demokratija normalno manifestuje. U takvom sistemu treba da budu balansirani, ne samo individualne želje i interesi opšteg dobra već oni moraju biti protkani kroz cijelu sliku društvenog života, na nivou gdje razumijevanje načina funkcionisanja sistema dovodi do nestanka granica između pojedinačnih i opštih interesa.

Glas širokih narodnih masa koji je vođen, prije svega, instinktivnom inteligencijom i

zavistan od prirodnog gledanja na svijet, treba da bude balansiran vještinama ljudi koji koriste objektivna saznanja i koji imaju dovoljno iskustva u svojim oblastima. Za ovu svrhu treba da se koriste odgovarajuća i dobro promišljena rješenja.

Osnove praktičnih rješenja u takvom unaprijeđenom sistemu treba da sadrže kriterijume za stvaranje povoljnih uslova za ubrzan i bogat razvoj ljudskih ličnosti uključujući psihološki pogled na svijet, čija je društvena uloga već objašnjena. Individualna socio-profesionalna adaptacija, formiranje međuljudske mreže i zdrava aktivna socio-psihološka struktura, treba da bude olakšana što je više moguće.

Strukturalna, pravna i ekonomska rješenja treba da budu usmjerena u pravcu zadovoljavanja gorenavedenih kriterijuma i kao takva da otvaraju vrata individualnoj samospoznaji u društvenom životu, što takođe služi opštem dobru. Ostali tradicionalni kriterijumi kao što je dinamika ekonomskog razvoja imaju sekundarnu ulogu u odnosu na vrijednosti opšteg dobra. Rezultat svega ovoga je nacionalni ekonomski razvoj, politička vještina i kreativna uloga u međunarodnoj sferi.

Prioriteti u definisanju vrijednosnih kriterijuma će se dosljedno pomijerati u pravcu psiholoških, socijalnih i moralnih podataka. Sve ovo treba da bude u skladu s duhom vremena ali aktuelno izvršavanje ovih zahtijeva tražiće jedan maštovit pristup i konstruktivno razmišljanje sa svrhom postizanja gorenavedenih praktičnih ciljeva opšteg dobra. Nakon svega, ipak sve počinje i završava unutar ljudske psihe.

Takav sistem treba da bude evolucionaran po svojoj prirodi i treba da bude baziran na prihvatanju evolucije kao prirodnog zakona. U svemu tome, prirodni evolutivni faktori će igrati važnu ulogu, kao npr. u toku spoznaje na način što će se podaci neprestano obrađivati, od onih jednostavnijih i pristupačnijih, pa sve do onih važnijih i suptilnijih stvari. Princip evolucije treba da bude čvrsto utisnut u osnovne filozofske postavke takvog sistema da bi ga zaštitio od budućih revolucija.

Ovakav sistem bi bio otporniji na opasnosti stvaranja makrosocijalnog patološkog fenomena u sebi. Njegovu osnovu će predstavljati jedan usavršen razvoj psihološkog pogleda na svijet i socijalna struktura koja je u svojoj osnovi povezana sa naukom i socijalnom svijesti. Ovakav sistem treba da ima u sebe ugrađene stalne institucije koje će biti skoro nevidljive i čiji bi zadatak bio sprječavanje razvoja poneroloških procesa unutar društva, naročito u okviru vladajućih struktura.

„Savjet Mudraca" bi bila institucija sastavljena od nekoliko ljudi sa ekstremno velikim opštim, medicinskim i psihološkim kvalifikacijama; taj Savjet bi imao pravo da ispituje psihičko i fizičko zdravlje kandidata, prije njihovog izbora na najviše vladajuće pozicije. Negativno mišljenje Savjeta bi trebalo da bude teško promjenljivo. Isti Savjet bi služio vođstvu države, pravnim i izvršnim vlastima u pogledu savjetovanja iz oblasti koje ulaze u područje naučne kompetentnosti. Savjet bi se takođe obraćao javnosti u vezi značajnih pitanja biološkog i psihološkog života, posebno ističući osnovne moralne

aspekte. Dužnost ovog Savjeta bi trebala biti i uspostavljanje dijaloga sa religijskim zvaničnicima po svim bitnim pitanjima.

Osobama koje imaju razne psihološke devijacije, sigurnosni sistem treba da omogući jedan kvalitetniji život, dok će im on, istovremeno, vješto ograničavati njihovu participaciju u procesima geneze zla. Poslije svega, te osobe nijesu nepristupačne za uvjerenja koja su bazirana na odgovarajućem znanju i poznavanju stvari što znači da se i njih može obrazovati. Ovaj pristup bi pomogao progresivnom smanjivanju tereta naslijeđenih aberacija i njihovog uticaja na društvene prilike. Savjet Mudraca bi takođe vodio nadzor nad ovakvim aktivnostima.

Pravni sistem bi bio podvrgnut transformacijama u svim oblastima, nastajući i razvijajući se iz formule koja je bazirana na prirodnom pogledu na svijet i staroj tradiciji pravnih rješenja koja su bazirana na objektivnoj percepciji realnosti, naročito psihološkoj. Kao posljedica svega ovoga, studije prava moraju da prođu kroz istinsku modernizaciju kako bi pravo postalo naučna disciplina koja dijeli iste naučne principe sa ostalim naukama.

Ono što se danas zove kazneno pravo, bilo bi zamijenjeno drugom vrstom prava sa kompletno modernizovanom osnovom, baziranom na razumijevanju geneze zla i ličnosti ljudi koji čine zlo. Ovakav pravni sistem bio bi mnogo više human jer omogućava bolju zaštitu društva i pojedinca od zloupotreba. Naravno, operativna mjerenja bi bila kompleksnija i više bi zavisila od boljeg razumijevanja uzroka, nego što je to bio slučaj u kaznenom sistemu. Pravni sistemi civilizovanih nacija u ovom pravcu već pokazuju jedan određeni trend transformacija. Društveni sistem, predložen ovdje, mora raskinuti sa tradicijom u ovoj oblasti na mnogo efikasniji način.

Nijedna vlada čiji je sistem baziran na razumijevanju zakona prirode, koji se tiču psihičkih i bioloških pojava vezanih za prirodu čovjeka, ne može polagati pravo na suverenitet u onom smislu kojeg je on imao u 19. vijeku i nakon toga u nacionalističkim i totalitarnim sistemima. Mi dijelimo isti vazduh i istu vodu širom planete. Zajedničke kulturne vrijednosti i osnovni moralni kriterijumi postaju široko rasprostranjeni. Svijet je povezan saobraćajno, komunikacijski i trgovinom i postao je „Naša planeta“. U takvim uslovima, međuzavisnost i saradnja sa ostalim nacijama i internacionalnim (nacionalnim) institucijama kao i moralna odgovornost za zajedničku sudbinu, postala je prirodni zakon. Nacionalni organizam postaje autonoman ali ne i nezavisan. Ovo mora biti regulisano preko odgovarajućih ugovora i inkorporirano u nacionalne Ustave.

Sistem koji smo ovdje razmatrali bi bio superiorniji od svih svojih prethodnika, baziran na razumijevanju zakona prirode koji važe među ljudima i društvima sa objektivnim znanjem koje progresivno mijenja mišljenja bazirana na prirodnim odgovorima na pojave. Taj sistem bi zvali LOGOKRATIJA.

Zahvaljujući svojim osobinama i podudarnosti sa zakonima prirode i evolucije,

logokratski sistemi mogu dugoročno garantovati socijalni i međunarodni poredak. U skladu sa svojom prirodom oni bi se onda transformisali u još savršenije oblike.

Autor je preživio mnoge opasne situacije i postao je razočaran mnogim ljudima i institucijama. Bilo kako bilo, Veliko Proviđenje ga nikad nije iznevjerilo, ni pod najtežim okolnostima. Takvi uslovi su mu bili sasvim dovoljni kako bi mu dozvolili da potvrdi postojanje mogućnosti za elaboriranja još detaljnijeg nacрта za stvaranje jednog neophodnog sistema koji će biti još bolji.

***

Veliko hvala svim učesnicima u prevodu ove veoma važne knjige!

***

Bibliografija

Adler, Alfred: Über den nervösen Charakter (The Neurotic Character) 1912

Allilueva, Svetlana : Twenty Letters To A Friend, Harper & Row, London 1967

Assagioli, Roberto: Dynamic Psychology and Psychosynthesis, New York Research Foundation 1959

Becker, Ernest: The Structure of Evil, The Free Press, New York 1968

Bilikiewicz, Adam (ed.): Psychiatria, PZWL, Warszawa 1998

Buhler, Charlotte Malachowski: The Course of Human Life: A Study of Goals in the Humanistic Perspective, Springer Pub Co (June 1, 1968)

Campbell, Philip: "The nature of belief systems in mass publics." In David Apter, ed., Ideology and Discontent, Free Press, New York, 1964

Chiot, Daniel: Modern Tyrants, Princeton University Press, Princeton, New Jersey 1994

Cleckley, Hervey: The Mask of Sanity, (4th Edition) Mosby, St. Louis 1983

Dabrowski, Kazimierz: Psychoneurosis is Not an Illness, Gryf Publications Ltd., London 1972

DeMause, Lloyd: Foundations of Psychohistory, Creative Roots, New York, 1982

Doren, Denis M.: Understanding and Treating the Psychopath, J. Wiley & Sons, New York 1987

Drewa, Gerard (ed.): Podstawy genetyki, Volumed, Wroclaw 1995

- Edwards, Paul, Editor-in-Chief: Encyclopedia of Philosophy, Mac-Millan Publishing Co., Inc & Free Press, New York 1972
- Ehrlich, S. K. and R.P. Keogh: "The psychopath in a mental institution"– Archiv neurol. Psychiatr. vol 76 pp. 286 – 95. 1956
- Ferrari, Giuseppe: Teoria dei Periodi Politici. 1872
- Freud, Sigmund: Basic Writings, Modern Library, New York 1955
- Freud, Sigmund: Studies in Hysteria, Basic Books, New York 1957
- Goertzel, Ted: "Generational Conflict and Social Change", Youth and Society. 1972
- Goleman, Daniel: Inteligencja emocjonalna, Media Rodzina of Posna\$ 1997
- Gordon, Thomas and Max Morgan-Witts: Pontif, New American Library, New York 1964
- Granovetter, Mark: "Threshold Models of Collective Behavior", American Journal of Sociology 83: 1420-1443. 1978
- Gray, K.C. and H.C. Hutchinson: "The psychopathic personality – a survey of Canadian psychiatrists' opinions". Canadian Psychiatric Association. J. vol. 9, pp. 452-61. 1964
- Greenfield, Susan (ed.): The Human Mind Explained: An Owner's Guide to the Mysteries of the Mind, Holt, New York 1996
- Hartau, Frederyk: Wilhelm II, Median s.c., Lublin 1992
- Herling-Grudzinski, Gustav: A World Apart, Penguin, New York 1996
- Hoess, Rudolf: Commandant of Auschwitz: The Autobiography of Rudolph Hoess, World Pub. Co, 1960.
- Horney, Karen: Neurosis and Human Growth, W. W. Norton & Company, New York 1950
- Horney, Karen: The Neurotic Personality of Our Time, W. W. Norton & Company, New York 1959
- Irving, David: Secret Diaries of Hitler's Doctor, Grafton Books, London 1991
- Jenkins, Richard: Social Identity, Routledge, 1996
- Jenkins, Richard: "The psychopathic or antisocial personality, J. nerv. Ment". Disease, vol 131, pp318-32. 1960
- Keller, Morton: "Reflections on Politics and Generations in America." Pp. 123-135 in Stephen Graubard, ed., Generations, Norton, New York, 1979
- K%pi\$ski, Antoni: Psychopatie, PZWL, Warszawa 1977
- Koestler, Arthur: Darkness at Noon, Bantam Books, 1966.
- Klinberg, Frank: "The historical alternation of moods in American foreign policy". World Politics 4: 239-273. 1952
- Konorski, Jerzy: Integracyjna dzia#alno"\$ mósgu, PWN, Warszawa 1969
- Kraupl Taylor, Frederick: Psychopathy: Its Causes and Symptoms, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, 1979

Kretshmer, E.: *Physique and Character*, Routledge, reprinted 1999

Klinberg, Frank: "The historical alternation of moods in American foreign policy". *World Politics* 4: 239-273. 1952

Lobaczewski, Andrew M.: *Political Ponerology*, New York 1984

Lobaczewski, Andrzej: *Ponerologia polityczna – Nauka o naturze zła w zastosowaniu do zagadnień politycznych*, Rzeszów 1997

Lobaczewski, Andrzej: *Chirurgia społeczna*, Mitel, Rzeszów 1997

Luria, Aleksander R.: *Zaburzenia wyższych czynności korowych na skutek ogniskowych uszkodzeń mózgu*, PWN, Warszawa 1967

Maher, Brendan, selected by: *Contemporary Abnormal Psychology*, Penguin Books Ltd. Harmondsworth, Middlesex, England 1974

Mannheim, Karl: *Essays on the Sociology of Knowledge*, Routledge and Kegan Paul, London. 1952

Marias, Julian: *Generations: A Historical Method*. University of Alabama Press, translation, 1970

McCord, W. and J.: *Psychopathy and Delinquency*, Grune & Stratton, 1956

Merz, Ferdinand und I. Stelz: *Einführung in die Erbpsychologie*, Verlag W. Kohlhammer, Stuttgart und Berlin 1977

Miller, Alice: *Am Anfang war Erziehung*, Suhrkamp Verlag, Frankfurt am Main 1951

Neumayr, Anton: *Dictators in the Mirror of Medicine: Napoleon, Hitler, Stalin*, Trans. by David J. Parent. Bloomington, Ill.: Medi-Ed Press 1995

Poradowski, Ks. Michał: *Dziedzictwo rewolucji francuskiej*, Civitas, Warszawa 1992

Psychotherapy – Journal of the Division of Psychotherapy of the American Psychological Association

Russell, E.S.: *Form and Function: A Contribution to the History of Animal Morphology*, Univ of Chicago Press, 1982

Schlesinger, Arthur M., Sr: *Paths to the Present*, MacMillan, New York, 1949

Simonton, Dean Keith.: "Does Sorokin's data support his theory?: A study of generational fluctuations in philosophical beliefs." *Journal for the Scientific Study of Religion* 15: 187-198. 1976

Sommerhoff, G., *Analytical biology*, Oxford University Press, 1950

Sorokin, Pitirim: *Social and Cultural Dynamics, Volume Four: Basic Problems, Principles and Methods*, American Book Company, New York. 1941

Sorokin, Pitirim: *Social and Cultural Dynamics, One Volume Revision*. Boston: Porter Sargent. 1957

Styczeń, Tadeusz SDS: *Wprowadzenie do etyki*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1995

Stout, Martha: *The Sociopath Next Door*, Broadway, 2005

Taylor, Frederick K.: *Psychopathology in Causes and Symptoms*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore and London, 1979

Ziskind E, Somerfield-Ziskind E. Peter Jacob FROSTIG, 1896-1959.

Am J Psychiatry. 1960 Nov;117:479-80